

Policzna

By czas nie zaciął i niepamięć

Pod redakcją
Eugenii Januszewicz

■ Gmina ■ Miejscowości ■ Instytucje ■ Ludzie

Policzna

By czas nie zaćmił i niepamięć

Pod redakcją
Eugenii Januszewicz

Tom XV

Biblioteka Sycyńska

Monograficzna seria wydawnicza, ukazuje się od 2000 r.

Redaktor naukowy: **prof. dr hab. Henryk Bednarczyk**

Doliczna

By czas nie zaćmił i niepamięć

pod red. Eugenii Januszewicz

Zespół autorski: Maria Adamiec, Małgorzata Baran, Wojciech Celuch, Anna Fiet, Wojciech Machnik, Dorota Maciejczyk, Marian Miegoń, Justyna Mierzejewska-Figura, Mariana Piątkowska, Renata Pogorzelska-Wojtaszek, Wiesław Szymkiewicz, Jadwiga Wrochna, Małgorzata Wróbel, Bolesław Wysoczyński, Barbara Ziemka

Współpraca i konsultacje: Witold Adamiec, Emil Boryczko, Mieczysław Chołuj, Krystyna Gąsior, Stanisław Gąsior, Olga Jankowska, Bogusława Jaworska, Robert Strzelecki

Recenzent: dr Dariusz Kupisz

ISBN 83-920482-5-3

© Copyright by Eugenia Januszewicz; Stowarzyszenie Oświatowe SYCYNA,
Sycyna 2004

Wydawnictwo Stowarzyszenia Oświatowego SYCYNA

Współpraca wydawnicza – Instytut Technologii Eksploatacji w Radomiu

Projekt okładki: Andrzej Kirsch

Zdjęcia: Ryszard Mazur, Paweł Goliat

Redaktor prowadzący: Edyta Pyrgiel

Opracowanie wydawnicze: Joanna Iwanowska, Andrzej Kirsch, Jacek Pacholec,
Marcin Olifirowicz

Wydawnictwo Instytutu Technologii Eksploatacji
ul. K. Pułaskiego 6/10, 26-600 Radom, tel. centr 364-42-41, fax 3644765
e-mail instytut@itee.radom.pl <http://www.itee.radom.pl>

Spis treści

- „Policzna – prześliczna”** – Henryk Bednarczyk 9
- 1. Środowisko przyrodnicze** – Małgorzata Wróbel 11
- 2. Zarys dziejów** – Eugenia Januszewicz 15
Dzieje najstarsze 15
Za czasów Kochanowskich 17
W czasie zaborów i I wojny światowej 20
- 3. Wiek XX – między II a III Rzeczpospolitą** – Eugenia Januszewicz 31
Okres międzywojenny 31
Czas wojny i okupacji 35
W czasach Polski Ludowej 44
- 4. W gminie samorządowej** – Eugenia Januszewicz, Anna Fiet 55
- 5. Miejscowości gminy Policzna** – Eugenia Januszewicz 69
Aleksandrówka (69), Andrzejówka (70), Annów (70), Antoniówka (71), Biały Ług (72), Bierdzież (72), Chechły (73), Czarnolas (75), Dąbrowa-Las (77), Florianów (78), Franków (78), Gródek (urz. Grudek) (79), Helenów (81), Jabłonów (82), Jadwinów (83), Kolonia Chechelska (83), Kuszłów (83), Łuczynów (84), Ługowa Wola (84), Patków (85), Piątków (86), Policzna (87), Stanisławów (91), Świetlikowa Wola (91), Teodorów (93), Wilczowola (93), Władysławów (94), Wojciechówka (95), Wólka Policka (96), Wygoda (97), Nowa Zawada (98), Zawada Stara (98)
- 6. Oświata, kultura, wyznania** – Eugenia Januszewicz 101
Publiczne Gimnazjum im. Stefana Żeromskiego w Policznie – Maria Adamiec 101
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Policznie – Barbara Ziemka 107
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Czarnolesie – Justyna Mierzejewska-Figura 114
Publiczna Szkoła Podstawowa w Wilczowoli – dawniej i dziś – Marianna Piątkowska 118
Publiczna Szkoła Podstawowa w Chechłach – Dorota Maciejczyk 122
Gminna Biblioteka Publiczna w Policznie – Małgorzata Baran 126

Świetlica Gminna w Policznie – *Jadwiga Wrochna* 129
Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie
– *Renata Pogorzelska-Wojtaszek* 131
Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Stefana
w Policznie – *Marian Miegoń* 134
Parafia Rzymskokatolicka pw. Trójcy Świętej w Gródku
– *Wojciech Celuch* 140
Parafia Rzymskokatolicka Niepokalanego Poczęcia
NMP w Wygodzie – *Wiesław Szymkiewicz* 146
Parafia Ewangelicznych Chrześcijan w Piątkowie
– *Bolesław Wysoczyński* 150

7. Opieka zdrowotna – *Eugenia Januszewicz* 153

Gminny Ośrodek Zdrowia w Policznie 156
Wiejski Ośrodek Zdrowia w Czarnolesie 158
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej
w Policznie 159
Apteka w Policznie 160
Dom Pomocy Społecznej w Gródku 160

8. Poczta – *Eugenia Januszewicz* 163

9. Policja – *Eugenia Januszewicz* 165

10. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej

– *Eugenia Januszewicz* 167
OSP w Policznie 167
OSP w Zawadzie Starej 170
OSP we Władysławowie 171
OSP w Czarnolesie 173
OSP w Gródku 174
OSP w Świetlikowej Woli 175

11. Bank Spółdzielczy w Policznie

– *Wojciech Machnik* 177

**12. Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”
w Policznie – *Eugenia Januszewicz* 181**

13. Z Policzny i dla Policzny – noty biograficzne 185

**14. Europejskie wyzwania i pamięć – z doświadczeń
„Sycyny” – *Henryk Bednarczyk* 195**

Literatura 203

Kalendarium 205

*Wszystko Ci bratnie, wszystko bliskie,
Głos ma dla Ciebie zrozumiały
Ta ziemia szara, ten kraj cały,
Te lasy Twoje, szumią mową,
I dąb odwieczny nad dąbrową
Te czaple, czajki i łabędzie,
Coś swego widzisz, słyszysz wszędzie.*

Teofil Lenartowicz

„Policzna – prześliczna”

Tytuł wprowadzenia zapożyczyłem z przypowieści cytowanej przez Janinę Porazińską w powieści biograficznej o Janie Kochanowskim „Kto mi dał skrzydła”: *Policzna – prześliczna. Jasieniec jak wieniec. Na Baryczy ryb nie zliczy. Czarnolas wyżywi nas, a Sycyna da i wina*. Bo ziemia ta rzeczywiście jest piękna, z bogatą historią, zamieszkała przez ciekawych, niespokojnych i pracowitych ludzi, z życzliwością przedstawiona w monografii przygotowanej przez Eugenię Januszewicz z gronem znacznych współautorów i całym zastępem wspomagających zespół autorski mieszkańców gminy i nie tylko.

To już XV tom Biblioteki Sycyńskiej i 26 książka (prawie 30 tys. egz.) wydana przez Stowarzyszenie Oświatowe Sycyna. Nie mogło być inaczej, bo przecież to ziemia naszego wielkiego poety Jana Kochanowskiego.

Monograficzna seria wydawnicza Biblioteki Sycyńskiej kultywuje legendę poety, przypomina także aktualną ciągle jego twórczość, nasze małe ojczyzny i związanych z nimi wielkich i zwykłych ludzi – zapamiętanych i współczesnych.

Wcześniej o Policznie i ziemi polickiej pisali wybitni historycy, profesorowie, m.in. Kazimierz Myśliński, Stanisław Jagiełło. Z szacunkiem odnosząc się do tych prac i czerpiąc z nich podstawową wiedzę, przedstawiamy tylko rys historyczny i przede wszystkim współczesność.

To jest ciekawa książka, nie tylko dla mieszkańców gminy. Może być przewodnikiem w głąb dziejów, ale również oprowadzić po ciekawych miejscach, wskazać zabytki, pokazać naturalne piękno tej ziemi. Jest zarazem wyrazem aktywności i zaradności instytucji, władz gminy, rolników i przedsiębiorców. To prawda, to jeszcze nie czas dostatku, ale już pojawia się nadzieja nie tylko płynąca z historii. Warto pamiętać, że oprócz Jana Kochanowskiego i jemu współczesnych po tej ziemi stąpali i zostali zapisani złotymi zgłoskami: Stefan Żeromski i Bolesław Prus, a także Karczewscy, Targowscy, Jan Stępień i wielu, wielu opisanych wybitnych ludzi. Chcę zwrócić szczególną uwagę na malarstwo związanego z Policzną Jana Stępnia. Na kilku stronach przedstawiamy wybrane Jego arcydzieła. Zobaczcie

Państwo, to są naprawdę piękne obrazy godne ucznia Jacka Malczewskiego. Istotne są związki bohaterów monografii „Policzna” z losami opisanymi w monografiach *Ciepielów*, *Sycyna* czy wybitnymi pisarzami Adolfem Dygasińskim (*Co się dzieje w gniazdach*) i Wacławem Karczewskim (*W Wielgiem*).

Szczególną radość sprawia powstanie i dobry start Towarzystwa Przyjaciół Czarnolasu kierowanego przez prezesa Stanisława Bartosiewicza. Naprawdę razem będzie nam różniej. Myślę o współpracy ze Stowarzyszeniem Oświatowym „Sycyna” i wieloma aktywnymi organizacjami społecznymi (nie lubię określenia pozarządowe) w powiecie zwolenkim.

Prosiłem autorów o dokumentowanie lokalnej przedsiębiorczości. Jest już wielu małych i średnich przedsiębiorców, ludzi zaradnych, z charakterem, dających nadzieję na tworzenie nowych miejsc pracy. Podstawą sukcesu będzie jednak edukacja tu w gminie i dalej w szkołach średnich, a szczególnie w wyższych uczelniach. Kariery zawodowe widoczne w życiorysach wielu znanych ludzi mają zachęcić szczególnie młodzież do uczenia się. Uczenia się również swojej ziemi, poznawania historii, rodziny, sąsiadów. Jako pedagog szczególnie zalecam tę książkę do umiejętnego wykorzystania w edukacji regionalnej.

To dobry dokument dla całej gminy i każdej miejscowości. To dobry prezent dla rodziny i znajomych. Każdy z mieszkańców odnajdzie wielu znanych mu ludzi, miejsca, które lubi, a także opisy zdarzeń, w których uczestniczył lub o których mu tylko opowiadano.

Redaktor, autorzy, konsultanci, recenzenci wykonali dobrą i wielką pracę. To setki konsultacji, sprawdzania, wyszukiwania w instytucjach, szkołach, archiwach i urzędach. Dziękuję za pracę i zaufanie. Dziękuję wymienionym w książce i nie wymienionym pracownikom i władzom gminy za pomoc i serce w ustalaniu faktów. Bardzo serdecznie dziękuję za pomoc i współpracę Wójtowi Gminy Panu Stanisławowi Pająkowi, a także Sekretarz Gminy Pani Teresie Marszałek. Nie wszystkie opinie, oceny będą podzielane i uznawane. Mogą nas dzielić drobiazgi, ale wszyscy tak samo lubimy nasz region i, mam nadzieję, tak samo życzliwie odniesiemy się do naszego wspólnego dzieła. To najlepsza, moim zdaniem, najbardziej udokumentowana monografia z serii Biblioteki Sycyńskiej.

Zapraszam do odwiedzenia Sycyny – gniazda ojczystego Jana Kochanowskiego i współpracy ze Stowarzyszeniem Oświatowym „Sycyna” (www.sycyna.ppp.pl).

prof. dr hab. Henryk Bednarczyk

Małgorzata Wróbel

1. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Gmina Policzna położona jest w granicach **dwóch makroregionów**: Niziny Środkowomazowieckiej i Wzniesień Południowomazowieckich; **mezoregionu**: Doliny Środkowej Wisły i Równiny Radomskiej. Teren gminy, to sfałdowana równina z niewielkimi, o łagodnych stokach wzniesieniami, porozcinana przez płytkie doliny strumyków. Rzeźba ukształtowana została w wyniku działania lodowca i wód wewnątrzlodowcowych w okresie zlodowacenia środkowopolskiego. Rzędne terenu wynoszą 120–180 m n.p.m.

Teren ten znajduje się w Mazowiecko-Podlaskim regionie klimatycznym. Najzimniejszym miesiącem roku jest styczeń (-3°C), zaś najcieplejszym lipiec ($+18^{\circ}\text{C}$). Średnia roczna temperatura wynosi $+7,5^{\circ}\text{C}$; średnia roczna suma opadów atmosferycznych waha się od 500–600 mm i leży w obszarze największych deficytów wodnych Polski.

Sieć rzeczna jest słabo rozwinięta. Przez północno-zachodnie tereny przepływa rzeka Policzanka (Struga Policka, Potok Gródecki), a przez północno-wschodnie Potok Chechelski i są one dopływami Kanału Gniewoszewsko-Kozienickiego. W zachodniej części znajdują się źródła rzeki Mirenki, natomiast z północno-zachodnich krańców, ok. 2 km od granicy z Garbatką, z kompleksu leśnego wypływa rzeka Brzeźniczka, dopływ Łachy. Rzeczka ta na wysokości wsi Ponikwa znika, by dalej wypłynąć, stąd nazwa wsi. W Policznie znaj-

Struga Policka

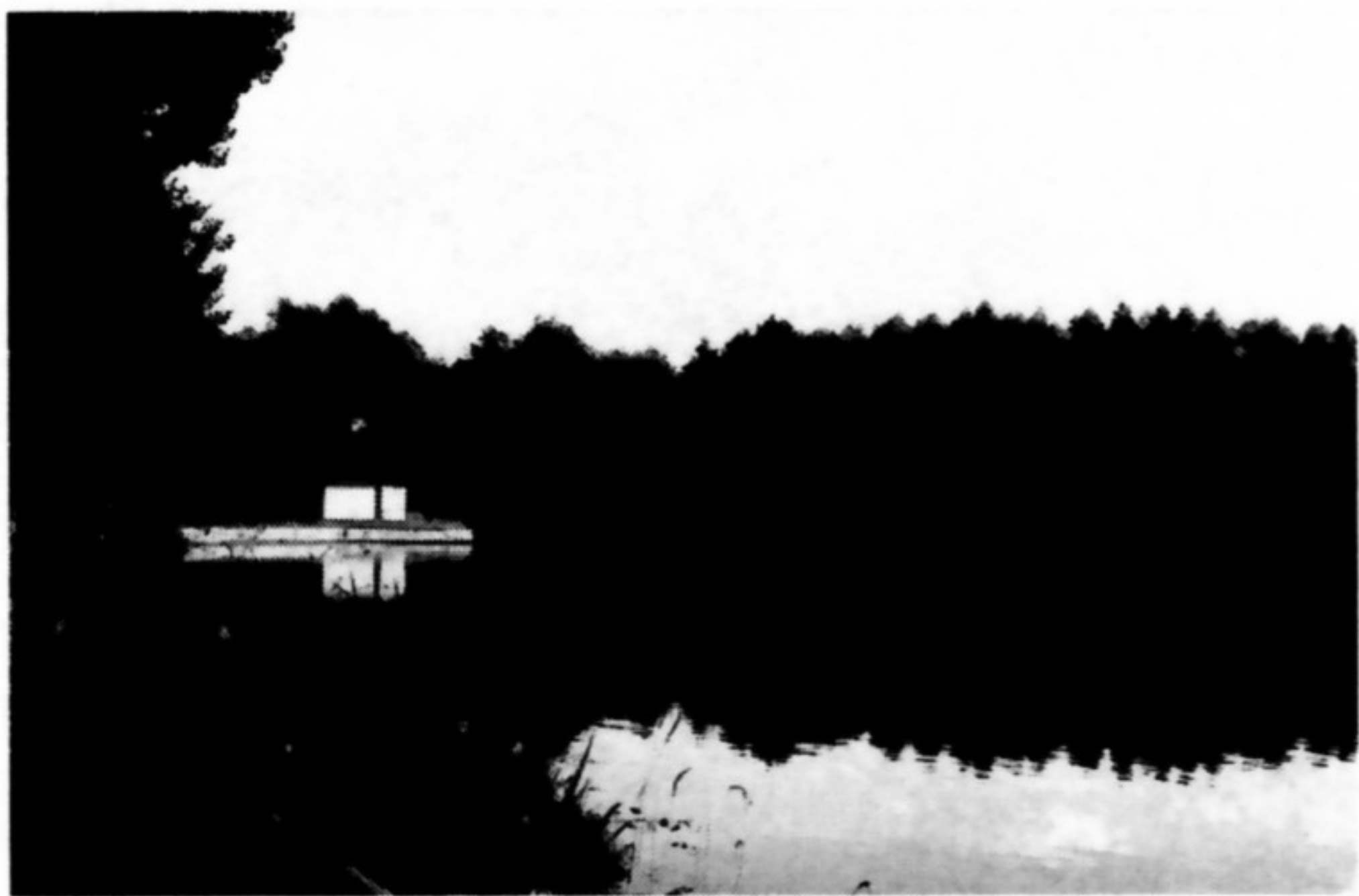

Stawy w Policznie. Na pierwszym planie: staw św. Jana

dują się stawy rybne, o łącznej powierzchni ok. 35 ha, natomiast w Gródku dwa stawy o powierzchni 2 ha. Charakterystyczną cechą zachodniej części gminy są duże powierzchnie bezodpływowych zagłębień, na których występują znaczne obszary bagien i zawilgoczonych siedlisk leśnych. Ponadto na terenie całej gminy znajdują się niewielkie oczka wodne.

Gleby są mało zróżnicowane pod względem pochodzenia geologicznego. Najliczniej reprezentowane są gleby bielcowe i płowe utworzone z glin zwałowych lub piasków na glinie. Teren gminy jest ubogi w surowce mineralne. Badania geologiczne wykazały występowanie złóż piasku, gliny, torfu oraz małe złoża ropy naftowej na dużej głębokości.

Lasy zajmują 9,6% ogólnej powierzchni gminy. W zachodniej części (Policzna, Patków, Antoniówka) stanowią zwartą strukturę, natomiast w pozostałej (Zawada, Czarnolas, Piątków, Chechły) są to niewielkie kompleksy leśne. Gatunkiem dominującym jest sosna, obok której występuje dąb, grab, brzoza, olsza. W poszyciu spotykamy leszczynę, jarzębinę, osikę, kruszynę, jeżyny, a w runie borówkę, konwalię majową, wrzos, orlicę pospolitą, mchy, turzycę wrzosowiskową, zawilce. W lasach Antoniówki występują rośliny chronione: rosiczka okrągłolistna, goryczka wąskolistna, bagno zwyczajne, grąźel żółty, grzybień północny.

Gródek – staw

Leśniczówka w Policznie

Na terenie gminy występuje 18 gatunków ssaków, w tym 6 gatunków podlega ochronie prawnej, a dalszych 6 należy do zwierząt łownych. We wszystkich lasach można spotkać: sarny, lisy, kuny, ponadto w lasach Policzny i Patkowa: dziki, jelenie, a także łosie. W miejscowościach Wygoda, Gródek (w dolinie cieku wodnego) oraz Patkowie gniazduje krzyżówka, zimorodek, remiz. W lasach Antoniówki występują licznie płazy, m.in. żaby (wodna, śmieszka, trawna i moczarowa), ropucha szara, rzekotka drzewna, a także gady: jaszczurka zwinka i żyworodna, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny. Ponadto zobaczyć można wiele rzadkich gatunków ptaków: płaskonosa, dzięcioła czarnego i zielonego, żurawia, świergotka ławkowego, bociana białego i czarnego.

Na terenie gminy znajdują się 2 parki podworskie w Policznie i Czarnolesie. Park w Policznie obejmuje 4,05 ha, zaś czarnoleski 9,96 ha. Znajduje się w nich 12 pomników przyrody. W parku w Policznie jest ich osiem: dwa dęby szypułkowe (500- i 200-letni), dwa dęby pospolite (200- i 250-letni), dwie lipy drobnolistne (200-letnie), klon pospolity (200-letni) oraz grab pospolity (200-letni). Natomiast w parku czarnoleskim jest ich cztery: dwa dęby szypułkowe (170- i 250-letni), grab pospolity (90-letni) oraz sosna wejmutka (120-letnia).

Patków – staw śródleśny (rezerwat przyrody) w otulinie Puszczy Kozienickiej

Tereny położone na zachód od drogi Kozielnice–Policzna–Zwoleń Uchwałą Rady Gminy z dn. 31 sierpnia 1999 r. włączone zostały do otuliny Kozielnickiego Parku Krajobrazowego. W jej granicach znajduje się 13,8% obszaru gminy.

Gmina Policzna posiada bogate walory przyrodnicze. W części zachodniej utworzony został rezerwat Okólny Ług, obejmujący lasy i łąki w rejonie wsi Antoniówka (Rozporządzenie Wojewody Mazowieckiego z dn. 5 października 2001 r.). Na terenie rezerwatu występują rzadkie ekosystemy torfowisk wysokich przejściowych, które stanowią doskonałe miejsce dla rozwoju żółwia błotnego.

Rezerwat Okólny Ług w Antoniówce

Eugenia Januszewicz

2. ZARYS DZIEJÓW

Dzieje najstarsze

Za pierwszych Piastów, gdy między Radomiem a Wisłą szumiała Puszcza Radomska, jedynym punktem osadniczym na terenie należącym do obecnej gminy była wieś Policzna. Jak podaje prof. Danuta Kopertowska (*Nazwy miejscowe województwa radomskiego*, s. 438) pochodzenie nazwy Policzna można upatrywać w słowach „pole” i „polica”, czyli polana, teren bezleśny, liczne pola, ale także w staropolskim „policzne”, co oznaczało przejęcie drogą sądową np. za niespłacony dług. To wyjaśnia, dlaczego Policzna od zawsze miała odmianę rzeczownikową, co potwierdzają najstarsze dokumenty, a rdzenni mieszkańcy mówią, że mieszkają w Policznie, a nie w Policznej. Ludzie, którzy tu zamieszkali, dostosowali swoje zajęcia do potrzeb podróźnych, bowiem krzyżowały się tu ważne drogi o zasięgu krajowym. Jedna z nich prowadziła z południa (Krakowa, Sandomierza, Opatowa) na północ, przez Kozienice do przeprawy w Świerżach, a stamtąd na Mazowsze. Druga, jeszcze ważniejsza, szła z zachodu (Wrocławia, Poznania) przez Radom do przeprawy na Wiśle w Sieciechowie, skąd karawany kupieckie podążały na Ruś, Wołyń lub Litwę. Możliwe, że właśnie tędy przechodziły wojska Bolesława Chrobrego idące z Poznania i Gniezna na wyprawę kijowską.

Do XIV wieku Sieciechów, będący siedzibą kasztelanii, bronił przeprawy przez Wisłę przed napadami Jadźwingów, Litwinów i Tatarów. W 1255 roku napad Jadźwingów i Litwinów spustoszył okolice Sieciechowa, a w 1350 roku Litwini zajęli Mazowsze i po przekroczeniu Wisły dotarli aż pod Kalisz. Ludność zamieszkująca te tereny, chcąc wyrazić do kogoś swoje pretensje lub swój największy gniew i niechęć, używała określenia „Litwa”. Dla przykładu, ludność

Sławczyna i Wólki Bachańskiej jeszcze przed II wojną światową mieszkańcy wsi Zawada przezywała „Litwą”. W okolicy Sieciechowa, po lewej stronie Wisły, istniały urządzenia wojskowo-obronne, ochraniające drogę do Radomia. O ich istnieniu świadczą nazwy wsi: Gródek, Zawada, Bronowice, które z czasem w tym miejscu powstały. W Gródku do dnia dzisiejszego istnieje miejsce zwane grodziskiem. Tam zapewne we wzniesionej z drewna warowni, otoczonej wodą, stacjonowała załoga książęca, strzegąca tego terenu. Dla ułatwienia obrony stawiano na obszarze bezpośredniego zagrożenia przeszkody – brony, zawady.

Gródek. Grodzisko (widać zarysy fosy wypełnionej wodą, otaczającej wyspę)

Gródek. Grodzisko

W Policznie zatrzymywali się podróżni, aby od załogi w Gródku dowiedzieć się, czy przeprawa przez Wisłę jest bezpieczna pod każdym względem. Dotyczyło to też poziomu wody na rzece. Możliwe, że na dogodny moment przeprawy trzeba było czekać wiele dni, a nawet tygodni. Wobec powyższego nie będzie błędem stwierdzenie, że zanim powstała wieś Policzna, były tu pobudowane przydrożne karczmy. Tam podróżni mogli odpocząć i zaopatrzyć się w żywność. Na rozległej polanie, jaka w tym miejscu przypuszczalnie istniała, zaczęto uprawiać ziemię i w ten sposób w tej części puszczy powstała wieś Policzna.

W średniowieczu cała Puszcza Radomska była własnością królewską, czyli państwową. W okresie rozbicia dzielnicowego władcy przekazywali majątki państwowe ludziom zasłużonym lub w zastaw za pożyczki, które zaciągali u możnych na rosnące potrzeby skarbu państwa. Możliwe, że Policzna i należące do niej ziemie w ten sposób stały się własnością potężnego rodu Śliszów herbu Habdank.

Nowi właściciele drogą karczunków pozyskiwali tereny na założenie folwarków i nowych wsi. W XV wieku bracia Jan i Piotr Śliszowie byli współwłaścicielami Policzny, Świetlikowej Woli, Czarnolasu, Gródka, Zawady, Garbatki, Sławczyna, Wsoli i Piastowa. Po śmierci Jana i jego syna Mikołaja właścicielem całego majątku Śli-

szów został Piotr, a po nim syn Andrzej i córki: Anna – żona Jakuba Dąbrowskiego, Dorota – żona Dobiesława Mysłowskiego, Katarzyna – żona Siemieńskiego i Barbara – żona Jana Kochanowskiego herbu Korwin, syna Dominika z Kochanowa pod Radomiem.

Za czasów Kochanowskich

Około 1470 roku Jan Kochanowski, syn Dominika z Kochanowa, sędzia grodzki radomski, ożenił się z Barbarą, córką Piotra Ślisza. Ona to w posagu otrzymała wieś Czarnolas. Tu Kochanowscy zbudowali dwór, w którym przeżyło kilka pokoleń zapoczątkowanego przez nich rodu. Po bezpotomnej śmierci Andrzeja Ślisza (ok. 1515 r.) siostry dokonały podziału majątku. Anna otrzymała Wsolę i Piastów; Dorota – Gródek i Zawadę; dzieci Katarzyny – Świetlikową Wolę i Sławczyn, a Barbara – Czarnolas, Policzną i Garbatkę, którą wkrótce przekazała swemu synowi Dobiesławowi. W 1541 roku syn Barbary, Dobiesław Kochanowski, zamienił się z opatem sieciechowskim Maciejem na wsie – dając za Cieszycę Garbatkę, a tę zamienił na Opatki. Jego syn Andrzej ożenił się z Anną Mysłowską, dziedziczką Gródka i Zawady i w ten sposób wsie te także weszły w posiadanie rodu Kochanowskich. Prawie wszystkie włości Śliszów, położone w obrębie dzisiejszych granic gminy Policzna, znalazły się w XVI wieku w ręku rodziny Kochanowskich. Jedynie Świetlikowa Wola nigdy do nich nie należała. Tylko ona od chwili powstania podlegała parafii zwoleńskiej, a pozostałe wsie należały do parafii sieciechowskiej.

Synowie Jana i Barbary Kochanowskich po śmierci rodziców dokonali w 1518 (lub 1519) roku podziału pozostałego po nich majątku. Jan, dziedzic nazwiska, tak jak nakazywał zwyczaj, otrzymał majątek rodowy ojca – części w Kochanowie i Woli Brudnowskiej, a po matce trzecią część Policzny. Wit i Tomasz otrzymali po trzeciej części Policzny i po połowie pola, leżącego w granicach Czarnolasu, zwanego „Boże Nowiny”. Piotr i Filip otrzymali do równego podziału wieś Czarnolas, dwa staja pola „Boże Nowiny” i w Policznie prawo wykopania stawu na rzece polickiej i postawienia nad nim młyna. Z tego podziału można wywnioskować, że największą wsią należącą do rodu w początkach XVI wieku była Policzna, skoro można ją było obdzielić trzech braci, Czarnolasem dwóch, a Garbatkę otrzymał tylko jeden.

Wkrótce Kochanowscy sprzedali Policzną. W 1519 r. Jakub Białaczowski z Dąbrówki Podłężnej nabył dla swego syna Andrzeja za 212 grzywien cały dwór w Policznie ze wszystkimi zabudowaniami folwarcznymi, stawem, młynem oraz całym działem „Bożych Nowin” należących do Wita i Tomasza. W 1525 roku wydał swoją córkę Annę za Piotra Kochanowskiego z Czarnolasu.

W 1531 roku Andrzej Białaczowski, dzięki pomocy szwagra Piotra Kochanowskiego, uzyskał pozwolenie na utworzenie parafii polickiej, do której należały wsie: Policzna, Czarnolas i Świetlikowa Wola. Z własnych funduszy wybudował w Policznie kościół, przy którym, istniała szkoła parafialna. Możliwe, że jednym z pierwszych uczących tu był Sylwiusz Czarnolas z Sieciechowa, nauczyciel dzieci Kochanowskich z Czarnolasu. Andrzej Białaczowski w pobliżu Policzny założył nowe wsie: Wilczą Wolę i Wólkę Pilną, w granicach której już w 1534 roku był młyn i kuźnica, gdzie przerabiano miejscowe złoża rudy darniowej. Umarł on, bezpotomnie, w 1550 roku, współwłaścicielkami Policzny i nowych wsi zostały jego siostry: Anna Kochanowska, Katarzyna Podlodowska i Urszula Kuroszowa. W ten sposób Policzna ponownie znalazła się w rękach rodu Kochanowskich.

Po śmierci Piotra i Anny Kochanowskich nastąpił w 1559 roku podział ich majątku. Najstarszy syn Kacper, zgodnie z tradycją, otrzymał rodową Policzną i należącą do niej Wilczą Wolę i Wólkę Pilną. Drugi z kolei Jan (poeta) otrzymał Czarnolas, Rudę i Młyn na rzece między Gródkiem a Garbatką. Resztą, nabytych przez Piotra włości, podzielili się młodsi jego synowie. Od tej pory dwory Kochanowskich w Policznie i Czarnolesie istniały aż do końca XVII wieku. Potomkowie Kacpra Policzną posiadali do 1690 roku. Wówczas to Paweł Jan Piotr Kochanowski sprzedał swoje dobra: Korwinów, Policzną, Wilczą Wolę, Wólkę Pilną, Borową Wolę i „Boże Nowiny” za 60 000 złotych polskich Janowi z Krzyżkowic Korwin Kochanowskiemu, a ten w 1718 roku odsprzedał je Adamowi Szaniawskiemu.

Czarnolas w posiadaniu potomków Jana Kochanowskiego był do 1680 roku, kiedy to prawnuk poety, Stefan Lędzki, sprzedał wieś Teodorowi Antoniemu Kielczewskiemu.

Gródek i Zawada również przez około sto lat należały do rodu Kochanowskich. W ich posiadanie wszedł Andrzej Kochanowski, syn Dobiesława z Opatek, poprzez małżeństwo z Anną Mysłowską, właścicielką połowy tych wsi. W 1542 roku odkupił on od pozostałych właścicieli ich części i stał się jedynym dziedzicem Gródka i Zawady. W 1595 roku ufundował kościół w Gródku. Po jego bezpotomnej śmierci w 1596 roku Gródek i Zawadę odziedziczyli podstarości stężycki Andrzej Kochanowski (syn jego brata Jana z Opatek) oraz Franciszek i Wojciech Mysłowscy. Po śmierci Andrzeja dziedzicem został, pochodzący z Sycyny, Mikołaj Kochanowski, właściciel Przytyka. Około 1650 roku Gródek i Zawada przeszły w ręce rodziny Gniewoszów, dziedziców m.in.: Oleksowa, Sarnowa i Bierdzieży. W tym czasie Gniewoszowie posiadali także Świetlikową Wolę.

W XVI wieku Wieś Chechły miała kilku właścicieli. W 1535 roku Piotr Kochanowski, ojciec poety, kupił część tej wsi należącą do Katarzyny Ciecierskiej. W 1574 roku część Checheł, która nale-

żała do Pawła Czernego, odkupił poeta Jan Kochanowski. Trudno to dziś ustalić, ale można przypuszczać, że były to ziemie, na których powstał folwark Wygoda, a trzysta lat później wieś o tej nazwie.

Ród Kochanowskich wszedł w posiadanie ziemi policko-czarneleskiej w czasach panowania Jagiellonów, kiedy Polska przeżywała okres silnego rozwoju gospodarczego. Powstały wtedy liczne folwarki. Pierwsze wsie założyli Śliszowie w Policznie, Świetlikowej Woli, Czarnolesie, Gródku i Zawadzie. W 1559 roku odnotowano istnienie w majątku polickim tartaku. To od niego wzięła nazwę, powstała w tym czasie, wieś Wólka Pilna (od słowa pilić, piłować) – obecna Wólka Policka. W XVII wieku w jej pobliżu była Wólka Borowa, którą zamieszkiwali smolarze. Na wykarczowanych terenach właściciele Policzny założyli folwarki Tekłów i Wilczą Wolę, przy którym powstała wieś o tej nazwie. W polickich aktach parafialnych z XVII wieku spotyka się nazwę Biały Ług. Był to folwark należący do Świetlikowej Woli. W nich oprócz tzw. czeladzi dworskiej pracowali chłopci, którym czynsze zamieniono na pańszczyznę. W folwarkach oprócz uprawy zbóż zajmowano się też hodowlą bydła, koni i trzody, którą wypasano w lasach (dąbrowach). Do uprzemysławiającej się zachodniej Europy wywożono drewno, węgiel, popiół, potaż, smołę i inne produkty pozyskiwane w lesie.

*Gdyby nie było potażu,
Nie byłoby ekwipażu,
Skarb to nie dość wielbiony,
Z popiołów mamy galony*

Ignacy Krasicki

W związku z tym wytworzyły się specjalne grupy ludności trudniące się zawodowo przemysłem leśnym, np.: drwale, cieśle, smolarze, kurzacze, maziarze, popielarze, węglarze, gontarze. Przed szlachtą mającą swoje włości w obrębie Puszczy Radomskiej otworzyły się ogromne możliwości. Bliskość Wisły, którą spławiano do Gdańska zboże, drewno i jego pochodne zachęcała mieszkającą tu szlachtę do czerpania korzyści z handlu tymi towarami.

Okres wielkiego rozkwitu gospodarczego Polski zahamowany został w XVII wieku licznymi wojnami. Przewlekłe i wyniszczające wojny kozackie, szwedzkie, tureckie i wewnętrzne wojny dynastyczne przyniosły narodowi polskiemu wielkie zniszczenia i spustoszenia. Podczas „potopu” Szwedzi zbudowali na łąkach w Oleksowie dwa obozy wojskowe, z których wyruszyli do okolicznych wsi po kontrybucję. Zabierali wszystko, co miało jakąkolwiek wartość ze wsi i dworów, a także okradali i niszczyli kościoły. Kościół w Gródku został okradziony, a plebania i szkoła spalone, o czym w 1658 roku

doniósł władzom kościelnym proboszcz ksiądz Stanisław Działyński. Zniszczony został również kościół w Policznie. W 1673 roku właściciel Policzny Piotr Kochanowski, kasztelan czchowski, wybudował nową drewnianą świątynię z dzwonnica.

W kwietniu 1656 roku Czarnolas, Gródek i Zawada znalazły się na szlaku przemarszu wojsk Stefana Czarnieckiego, które z Sandomierza przez Zwoleń zmierzały w kierunku Warszawy. Główne siły Czarnieckiego zatrzymały się na odpoczynek w Zawadzie, w dolinie zwanej Dule. Stąd wyruszyły w kierunku Warki, pod którą pokonały Szwedów.

W wyniku wojen zmniejszyła się ludność kraju (na Mazowszu o 50%). Ogólnemu zubożeniu i upadkowi towarzyszył głód i choroby. Przyszły lata klęsk głodowych (1656–1659) i epidemii tyfusu głodowego, ospy, duru plamistego i innych. Katastrofalnych rozmiarów przybrały zarazy w latach 1659–1663 i 1705–1714. Istnienie cmentarza cholerycznego w Policznie świadczy, że na tym terenie epidemie zbierały ogromne żniwo. Dwory szlacheckie podupadły. Szlachta nie mogła podoląć rosnącym trudnościom gospodarczym. Z tego powodu często pozbywała się swoich majątków lub zaciągała pożyczki pod ich zastaw, co zazwyczaj kończyło się utratą tych włości. W ten sposób Lędzcy utracili w 1680 Czarnolas, a Kochanowscy Policzną w 1718 r. Przez następne dwieście lat majątki te, a także Świetlikowa Wola, Chechły, Gródek i Zawada często zmieniały właścicieli.

W czasie zaborów i I wojny światowej

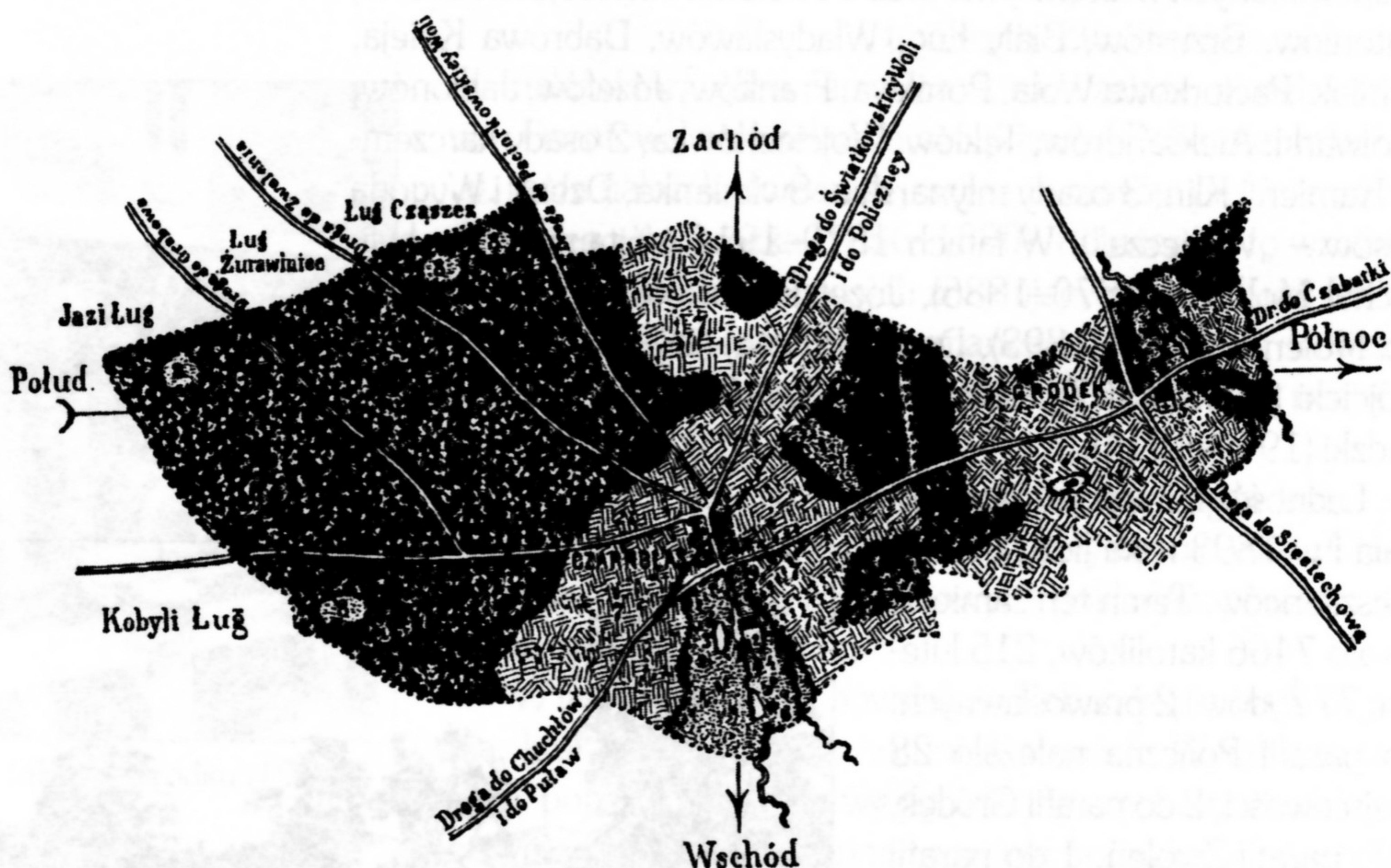
Gródek i Zawada w połowie XVII wieku przeszły w ręce właścicieli Sarnowa i Oleksowa. Po 1761 roku Gródek znalazł się w granicach gminy Czarnolas. Po utracie niepodległości Policzna stanowiła część powiatu radomskiego. W 1810 roku gmina Policzna weszła w skład nowo utworzonego powiatu kozienickiego. Do 1864 roku powiat tworzyły patrymonialne gminy dominialne. W skład tych gmin wchodziły miejscowości należące do tego samego dziedzica, który posiadał w nich władzę administracyjną i sądowniczą. Na tym terenie samodzielными gminami dominialnymi były Policzna i Czarnolas. W gminach, do których należało kilka wsi, dziedzic powoływał wójta, który przy pomocy przysiężników (ławników) i sołtysów, pochodzących z każdej wsi, sprawował

Policzna. Pałac z XIX w.

w jego imieniu władzę administracyjną i sądowniczą. Do początku XIX wieku gminę policką tworzyły wsie: Policzna, Wilcza Wola, Pilna Wola i folwarki Franków i Tekłów.

W dokumentach parafii polickiej (akta chrztów) z XIX wieku spotyka się nazwiska wójtów gminy Policzna – Marcin Zawadzki (1818 r.), Ferdynand Kaleciński (1843 r.) i gminy Czarnolas – Paweł Czerliński (1833 r.). Na podstawie akt parafialnych można ustalić, że dziedzic zazwyczaj powierzał funkcję wójta zarządcy dóbr. W Policznie byli to: Antoni Pieniążek (1847 r.), Aleksander Jastrzębski (1858 r.), Albert Szliper (1861 r.), Antoni Czarnecki (1864 r.), a w Czarnolesie Karol Gerreth (1839 r.) i Wawrzyniec Osiński (1847 r.).

P L A N

Czarnolasu i Gródka z przed r. 1830,

podług rysunku hr. Ferdynanda Prawdzie Chotomskiego, pólkownika b. wojsk polskich, urodzonego z Katarzyny Korwin Kochanowskiej, jidącej z linii Kacpra Kochanowskiego (ze zbiorów, pozostałych po ś. p. Józefie Przyborowskim).

Objaśnienia:

1. Miejsce domu J. Kochanowskiego.
2. Kaplica.
3. Sadzawka.
4. Lipa.
5. Wklesłość wypełniona wodą.
6. Młyn, zwany Dzbuk.
8. Ługi.
9. Ogród.

Plan Czarnolasu i Gródka sprzed r. 1830

W 1864 roku carat chcąc odciągnąć chłopów od powstania styczniowego, nadał im ziemię, zniósł władzę dziedzica nad wsią i wprowadził samorząd wiejski. Zostały utworzone gminy wiejskie, w skład których weszły wsie, kolonie i posiadłości dworskie znajdujące się w jej granicach. Ukaz o tworzeniu gminy wiejskiej przewidywał, że wójta, ławników, pisarzy i innych urzędników gminnych wybierać mieli wszyscy jej mieszkańcy, którzy posiadali 3 morgi ziemi.

Od kandydata na stanowisko wójta i radnego wymagano, by miał przynajmniej 6 mórg. Wójt był w gminie organem decydującym.

W 1865 roku do gminy Policzna należały wsie: Policzna, Wilcza Wola, Wólka Pilna, Anielów, Patków, Bogucin, Bobki, Czarnolas, Gródek, Świetlikowa Wola, Ługowa Wola, Paciorkowa Wola, Łuczynów, Filipinów, Garbatka, Molendy, kolonia Franków, folwark Tekłów i osada karczemna Kamień. Po reformie administracyjnej w 1866 roku powierzchnia gminy wynosiła 2357 mórg i mieszkało tu 4095 osób. W gminie 14 miejscowości należało do parafii Policzna, 2 do parafii Gródek, 2 do parafii Zwoleń i 1 do parafii Brzeźnica (Molendy).

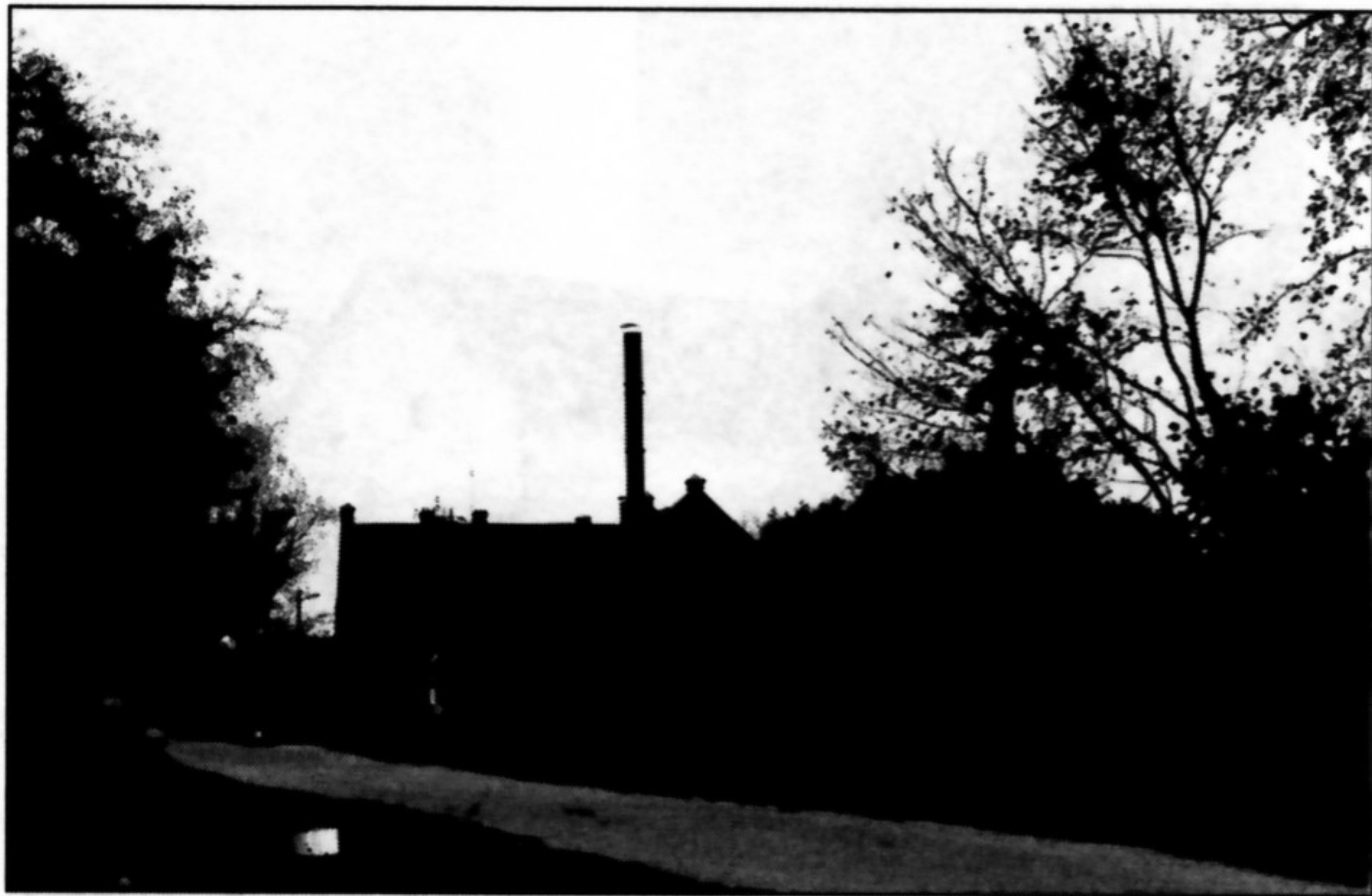
W 1894 roku do gminy Policzna należało 16 istniejących już i wspomnianych wcześniej wsi oraz 14 kolonii: Andrzejów, Annów, Antoniów, Brzustów, Biały Ług, Władysławów, Dąbrowa Knieja, Osiniak, Paciorkowa Wola, Ponikwa, Franków, Józefów, Jabłonów; 3 folwarki: Aleksandrów, Tekłów, Wojciechówka; 2 osady karczemne Kamień i Klin; 3 osady młynarskie: Świetlanka, Dzbuk i Wygoda (Cisów – „Wysieczka”). W latach 1870–1914 wójtami gminy byli: Michał Molenda (1870–1885), Józef Bartosiewicz (1885–1889), Idzi Molenda (1889–1893), Dominik Basaj (1893–1903), Mikołaj Wójcicki (1903–1907), Piotr Podsiadły (1907–1909), Antoni Zawadzki (1909–1914).

Ludność gminy stale się zwiększała i w 1893 roku liczyła 7760 mieszkańców. Teren ten zamieszkiwało 7466 katolików, 215 luteran, 77 Żydów i 2 prawosławnych. Do parafii Policzna należało 28 miejscowości, 2 do parafii Gródek, 5 do parafii Zwoleń, 1 do parafii Brzeźnica i 1 do parafii ewangelickiej w Radomiu (kolonia Annów). W 1907 roku ogólna powierzchnia gminy wynosiła 12 140 mórg. Na terenie gminy było 11 budynków murowanych i 1194 drewnianych. Gmina liczyła 10 862 mieszkańców.

Głównym zajęciem włościan w gminie Policzna było rolnictwo. Uprawiano żyto, owies oraz niewielkie ilości jęczmienia, pszenicy, tataraki, grochu, rzepaku, konicyzny, lnu i konopi, a także warzywa: marchew, buraki, brukiew, pasternak i zyskujące na popularności ziemniaki i kapustę. Ważną gałąź gospodarki stanowiła hodowla bydła mlecznego i pociągowego, koni, owiec, świń i drobiu. W folwarkach należących do majątków w Policznie, Świetlikowej Woli i Czarnole-

Policzna. Pałac Stefana hr. Przędzieckiego

Policzna – gorzelnia z XIX w.

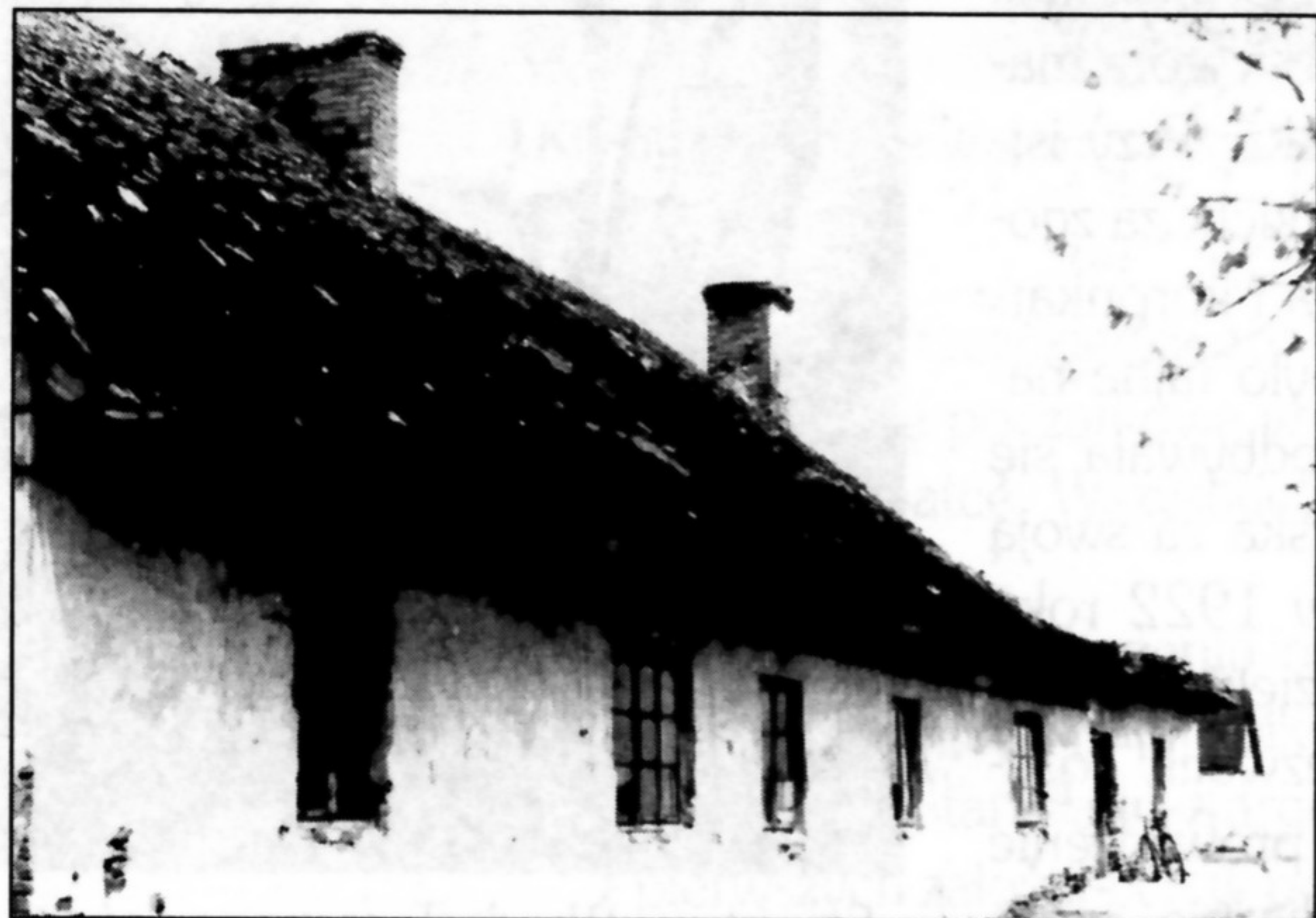

Młyn w Gródku (1916)

dy, należał torf, glina ceramiczna, ruda żelaza, piasek i drzewo. Darniową rudę żelaza przetapiano w Policznie, w kuźnicy, która należała do parafii jeszcze za czasów proboszcza ks. Antoniego Ambrożka (1856–1890). Potwierdza to wzmianka w jego aktach osobowych znajdujących się w Kurii Biskupiej w Sandomierzu. Z otrzymanego żelaza kuto lemiesze i inne narzędzia rolnicze oraz przedmioty potrzebne miejscowej ludności.

W latach 70. koło Wilczowoli istniała osada hutnicza. W aktach parafialnych (1870–1875) występuje jako „Chuta Wilczowska”, gdzie z miejscowych pokładów piasku wytapiano szkło.

W latach 1861–62 powstała w Policznie pierwsza cegielnia, którą założył ksiądz Antoni Ambrozek. Wyrabiano tam cegłę potrzebną do budowy ogrodzenia cmentarza kościelnego i grzebalnego. Następna cegielnia powstała w latach 80. na terenie majątku należącego wówczas do Marii z Tyzenhauzów

Czworaki w Świetlikowej Woli – rozebrane w 1957 r.

hr. Przędzieckiej. Z cegły tam produkowanej wybudowano w Policznie nowy kościół, pałac oraz budynki dworskie (rządcówkę, czworaki i budynki gospodarcze), karczmę i gorzelnię. Ponadto na terenie majątku Policzna wydobywano torf.

Do miejscowych bogactw naturalnych, eksploatowanych wtedy,

Do miejscowych bogactw naturalnych, eksploatowanych wtedy, należał torf, glina ceramiczna, ruda żelaza, piasek i drzewo. Darniową rudę żelaza przetapiano w Policznie, w kuźnicy, która należała do parafii jeszcze za czasów proboszcza ks. Antoniego Ambrożka (1856–1890). Potwierdza to wzmianka w jego aktach osobowych znajdujących się w Kurii Biskupiej w Sandomierzu. Z otrzymanego żelaza kuto lemiesze i inne narzędzia rolnicze oraz przedmioty potrzebne miejscowej ludności.

W latach 70. koło Wilczowoli istniała osada hutnicza. W aktach parafialnych (1870–1875) występuje jako „Chuta Wilczowska”, gdzie z miejscowych pokładów piasku wytapiano szkło.

W latach 1861–62 powstała w Policznie pierwsza cegielnia, którą założył ksiądz Antoni Ambrozek. Wyrabiano tam cegłę potrzebną do budowy ogrodzenia cmentarza kościelnego i grzebalnego. Następna cegielnia powstała w latach 80. na terenie majątku należącego wówczas do Marii z Tyzenhauzów

hr. Przędzieckiej. Z cegły tam produkowanej wybudowano w Policznie nowy kościół, pałac oraz budynki dworskie (rządcówkę, czworaki i budynki gospodarcze), karczmę i gorzelnię. Ponadto na terenie majątku Policzna wydobywano torf.

W 1899 roku na wystawie w Radomiu właściciel majątku hr. Stefan Przędziecki został odznaczony złotym medalem, a cegła z jego cegielni dyplom uznania. W Garbatce czynny był tartak. W osadzie Kamień należącej do hr.

Przeddzieckiego istniała smolarnia. We wszystkich dworach na terenie gminy pędzono gorzałkę i warzono piwo. Na skalę przemysłową produkcję tą prowadzono w gorzelni w Policznie. Pod koniec lat 90. w majątku w Policznie założono warsztaty tkackie.

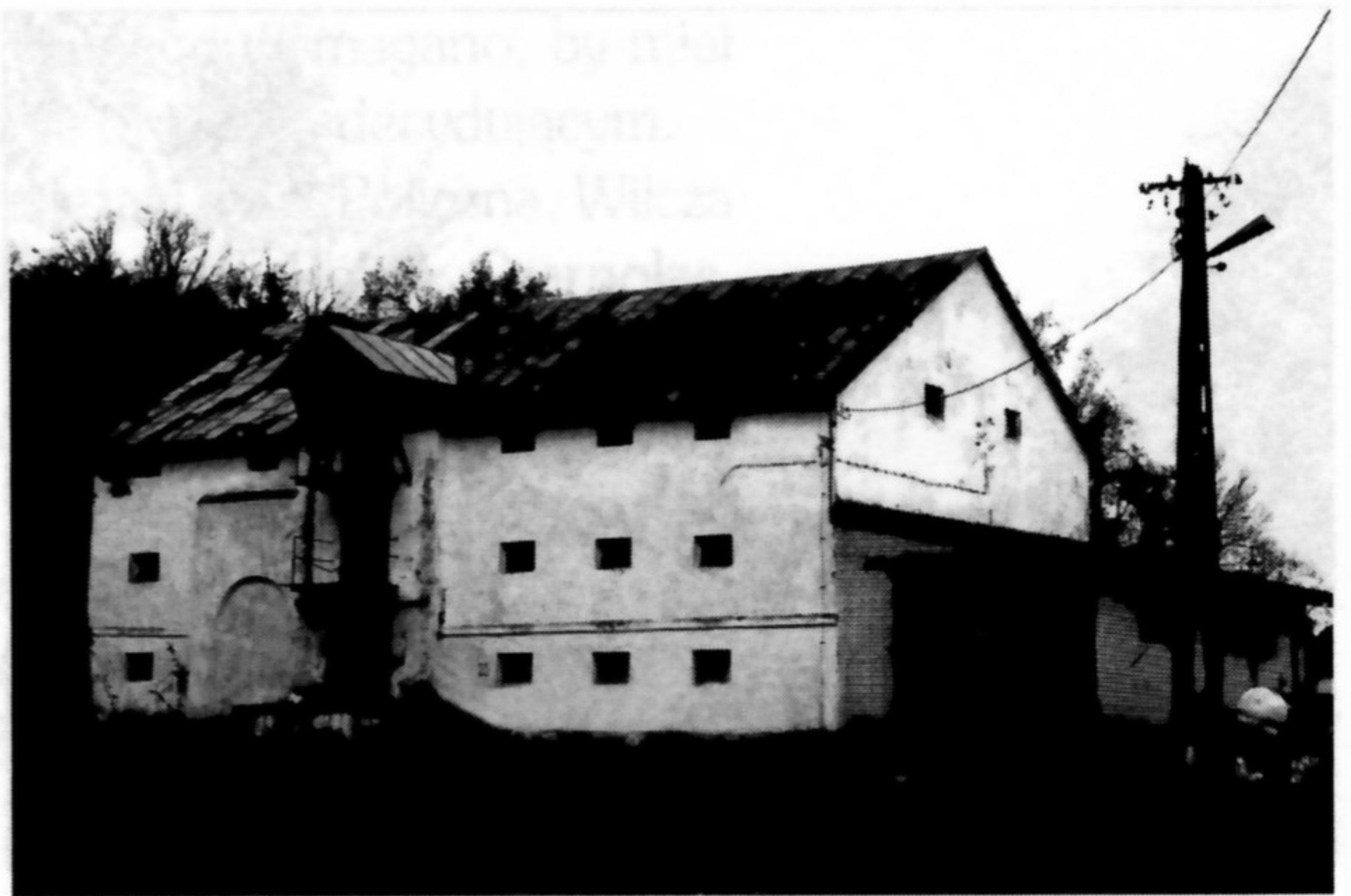
Na terenie gminy zawsze istniały młyny. Wraz ze wzrostem ludności wzrastało zapotrzebowanie na ich usługi. W 1907 roku na terenie gminy znajdowało się 12 młynów wodnych i 9 wiatraków. W majątku w Policznie w założonych stawach prowadzono hodowlę ryb.

Od 1895 roku poprzez teren gminy przechodziła linia kolejowa ze stacją w Garbatce.

Policzna, do czasów wybuchu I wojny światowej, była wsią letniskową. W majątku polickim dla przyjeżdżających na odpoczynek gości z Radomia, Lublina i Warszawy pobudowane zostały specjalne domy.

W gminie, po likwidacji szkół parafialnych w Gródku i Policznie, istniała tylko jedna, prywatna szkoła początkowa w Policznie. Szkoła ta została przez władze carskie zlikwidowana po aresztowaniu nauczycielki Jadwigi Teresy Mikulskiej, która w latach 1890–1892 uczyła w niej również języka polskiego.

Do 1908 roku władze nie pozwalały na ponowne otwarcie szkoły. W tym czasie organizowane było na terenie gminy tajne nauczanie. We wsi Władysławów już od 1873 roku tajne nauczanie prowadził Karol Sławiński, a w Policznie, po likwidacji szkoły, zajmowała się tym żona administratora majątku Wanda z Czarneckich Targowska. Przy istniejących w majątku warsztatach tkackich, za zgodą władz, organizowała kursy tkactwa i koronkarstwa. Pod ich osłoną prowadzone było tajne nauczanie. Nauka czytania i pisania odbywała się w zakrystii kościoła. Wanda Targowska za swoją działalność oświatową i społeczną w 1922 roku otrzymała Order Polonia Restituta. Dzięki jej staraniom władze carskie w 1908 roku zezwoliły Józefowi Stachowiczowi z Rzeczniowa na prowadzenie prywatnej szkoły początkowej w Policznie, która finansowana była przez właściciela majątku hrabie-

Policzna. Spichlerz, koniec XIX w.

Stanisław i Wanda Targowscy z córką Zofią (1897)

Kilimy wykonane w warsztatach tkackich w Policznie

go Stefana Przedzieckiego. W 1909 roku Jan Madejski z Borowic założył szkołę początkową w Zawadzie, a w 1910 roku Zofia Szto-bryn w Garbatce. Wszystkie te szkoły działały do wybuchu I wojny światowej.

Dużą rolę w szerzeniu oświaty i ożywieniu życia kulturalnego i społecznego odegrało kółko rolnicze w Policznie. Powstało ono z inicjatywy Stanisława Targowskiego w 1907 roku. Było jednym z pierwszych założonych w powiecie kozienskim, objęło swoją działalnością całą gminę.

СВИДѢТЕЛЬСТВО

Предъявитель сего Осипъ Францевичъ Владимі-
вичъ, уроженецъ Рязанской губерніи, Шинскі-
наго уѣзда, села и именіи Рязань,
происхожденія крестьянскаго, русско-армянскаго поповѣданія,
родившійся 17 марта тысяча восемьсотъ восемьдесятъ
четвертаго года, на основаніи Высочайше утвержденнаго 22 апрѣля
1868 года, 13 декабря 1894 года и 11 декабря 1895 года мнѣмъ Государ-
ственнаго Совѣта о специальныхъ испытаніяхъ по Министерству Народ-
наго Просвѣщенія подвергшись полному испытанію въ педаго-
гическомъ совѣтѣ Андреевской учительской семинаріи и выдержавъ оное
удовлетворительно, удостоенъ званія учителя сельскаго
однокласнаго начальнаго училища. Въ удостовѣреніе чего дано ему это
свидѣтельство за надлежащемъ подписаніемъ и приложеніемъ печати
Андреевской учительской семинаріи.

№ 58

Посадъ Андреевъ января 30 дня 1907 года.

Исполнитель Экзаменаторъ Е. Шурваловъ

Члены совѣта { Н. С. Смирновъ
Н. Я. Смирновъ

Секретарь совѣта К. Смирновъ

Jan Stępień, olej, portret Wandy Targowskiej

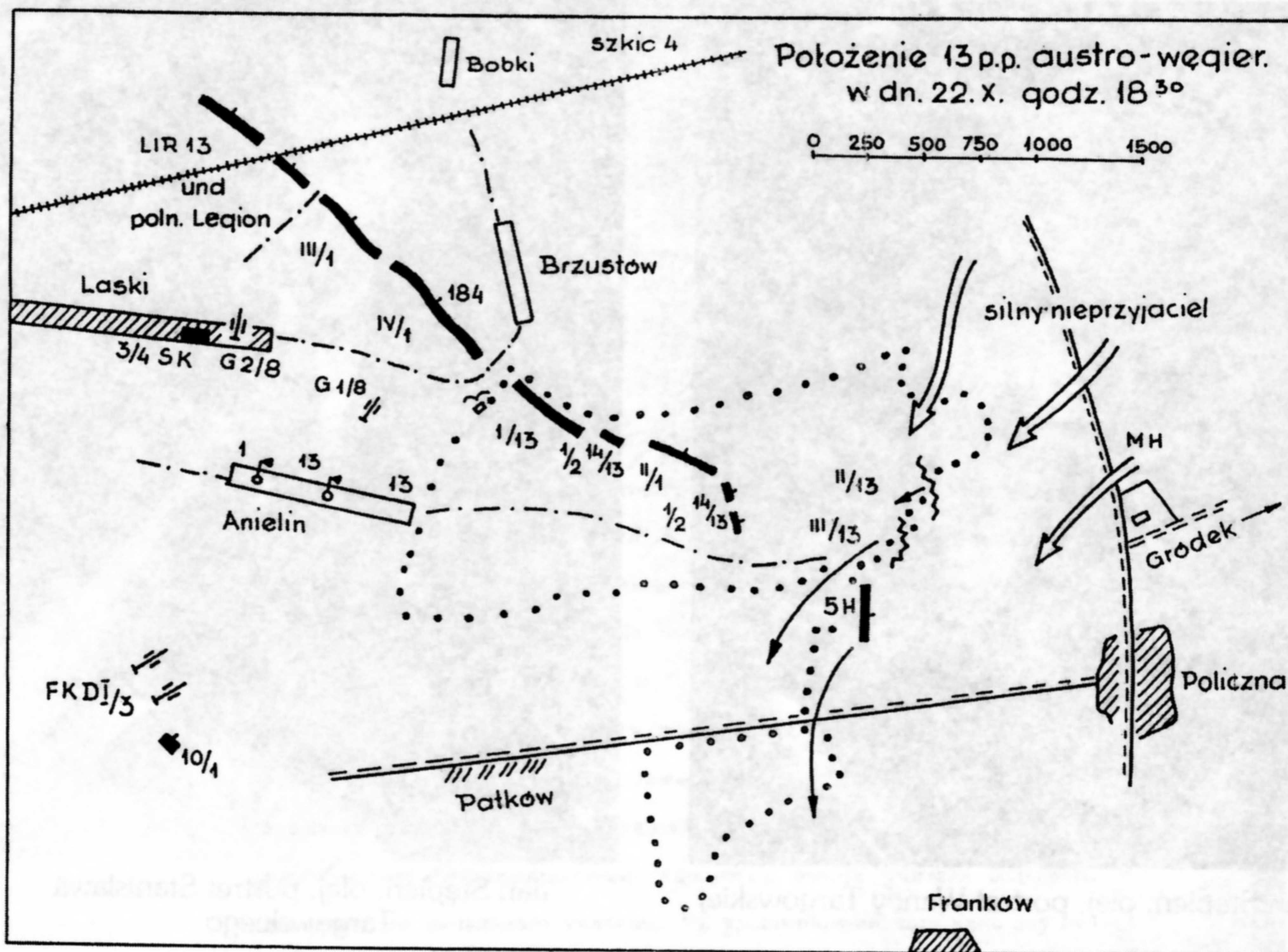

Jan Stępień, olej, portret Stanisława Targowskiego

Do XX wieku gminę Policzna omijały ważniejsze wydarzenia dziejące się w kraju. Mieszkańcy wsi leżących przy głównych szlakach byli jedynie świadkami przemarszu wojsk w czasie działań wojennych. W czasie powstania styczniowego na cztery dni zatrzymał się oddział płk. Dionizego Czachowskiego, który idąc z Augustowa w kierunku Zwolenia 3 kwietnia 1863 r. został gościnnie przyjęty we dworze w Policznie przez Malachiasza Boguckiego – właściciela majątku.

W czasie rewolucji w latach 1905–1907 na terenie powiatu kozienickiego doszło do licznych chłopskich manifestacji. 4 grudnia 1905 roku odbyła się manifestacja w Policznie, w której brali udział chłopci, ale również z gmin sąsiednich – Sarnowa i Grabowa. Wzięło w niej udział około 2000 osób. Jej uczestnicy ze sztandarami z godłem polskim przeszli z Policzny do Gródka. Tak jak wszędzie, uczestniczący w niej chłopci domagali się samorządu gminnego oraz wprowadzenia języka polskiego do szkół i urzędów.

W czasie I wojny światowej gmina Policzna stała się widowiskiem walk toczonych między armiami Rosji i Austrii w ramach tzw. operacji dęblińskiej. Już w październiku 1914 roku w ogniu walk znalazły się wsie: Policzna, Wilczowola, Świetlikowa Wola, Czarnolas, Wólka Policka, Garbatka, Gródek i Zawada. Do 20 października tegoż roku w Policznie stacjonowały wojska rosyjskie. Tego dnia doszło do bitwy w Świetlikowej Woli. W nocy z 20 na 21 października Policznę

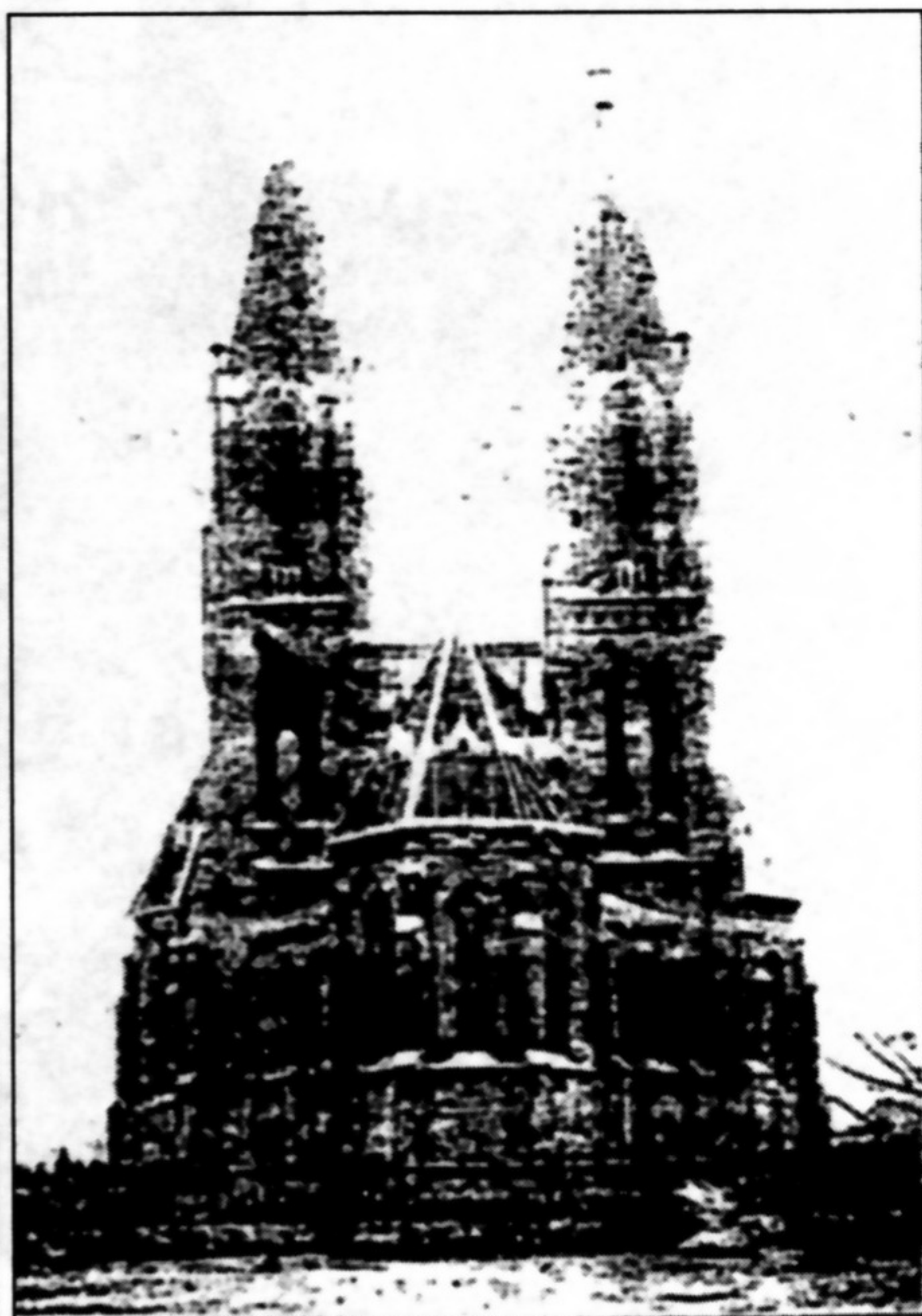

I wojna światowa – bitwa pod Laskami-Anielinem

zajęli Austriacy. Tu, od strony Czarnolasu, 21 października przybył Józef Piłsudski z oddziałami I Brygady Legionów Polskich walczących u boku Austrii. Po uzupełnieniu zapasów amunicji i żywności wyruszył w stronę Suskowoli. W dniach 22–26 października polscy legionieści stoczyli walki w lasach między Policzną, Laskami i Anielinem. Austriackie służby tyłowe, znajdujące się w tym czasie w Policznie, były pod ostrzałem artylerii rosyjskiej ulokowanej w fortecach Dęblina i Zajeziersza. Podczas tej bitwy w Policznie został uszkodzony nowo wzniesiony pałac i kościół. Zniszczone zostały zabudowania dworskie. Wieś Policzna prawie przestała istnieć. Zrujnowane były zabudowania i pola. Zniszczeniu uległy również Wólka Policka, Garbatka, Gródek i Zawada. Po bitwie ciała zabitych pochowano na polach i w zagajnikach. W 1916 roku założono cmentarz wojenny w Policznie, na który przeniesiono szczątki około 1200 poległych żołnierzy austriackich, w tym Polaków z oddziałów „Krakowskie Dzieci” i „Staszki”. Również na cmentarzu parafialnym w Gródku pochowano około 1000 żołnierzy.

O tym, co czekało powracających z wysiedlenia mieszkańców tej gminy, donosiła „Gazeta Radomska”: „...bez dachu, bez chleba, bez odzieży, przed którymi stoi jeszcze widmo śmierci głodowej. To życie koczownicze ludzi niegdyś zamożnych – to życie bez jutra”. Piszący te słowa nie wiedział jeszcze, że w najbliższych latach lud-

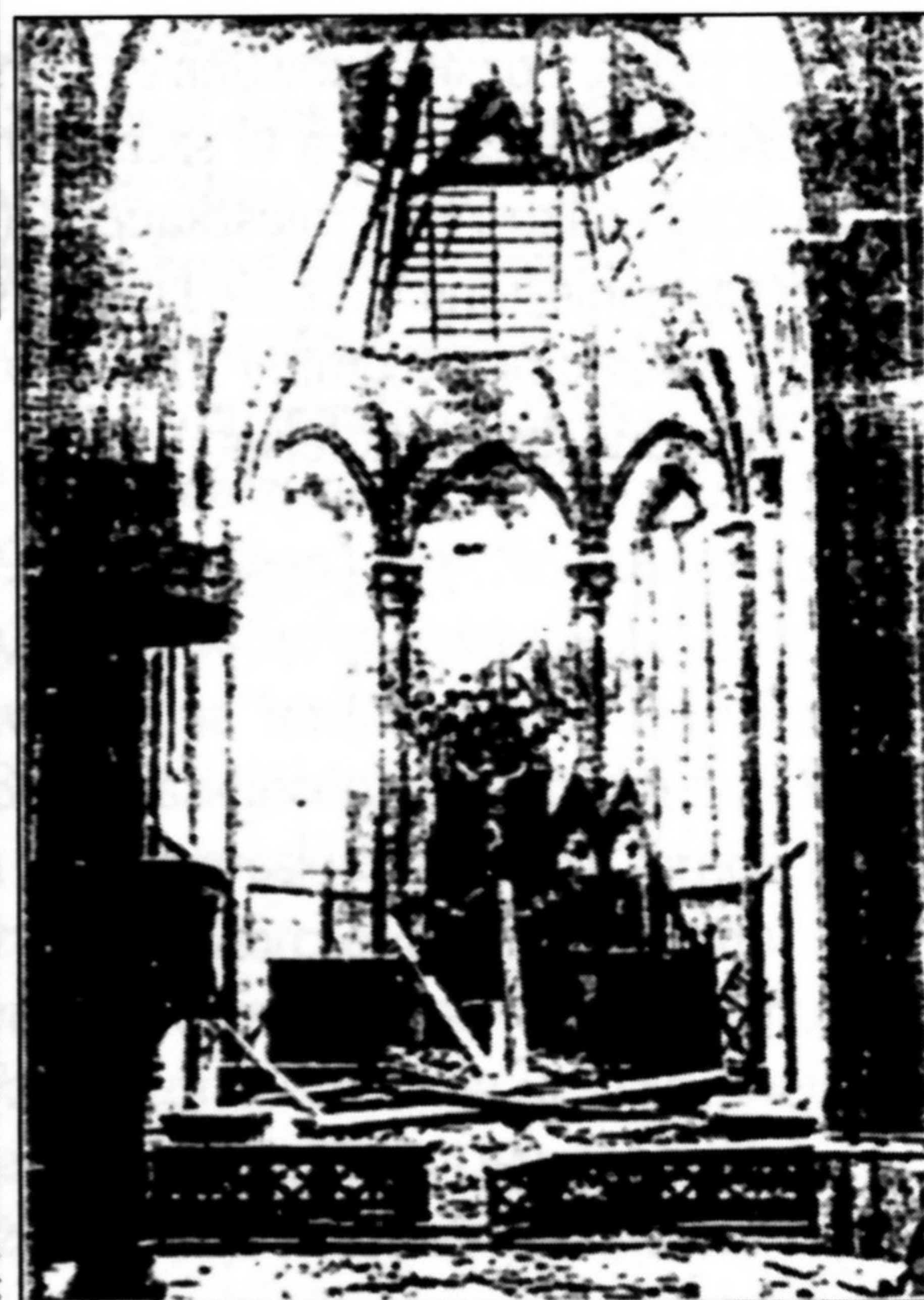
Zniszczenia po bitwie stoczonej 22–26 października 1914 r.

Garbatka. Kolejowa wieża
ciśnieńZniszczone pociskiem
drzewo w parku

Kościół parafialny w Policznie

Policzna. Budynki włościańskie

Główna nawa kościoła w Policznie

Policzna. Zdrój powstały w ziemi od ciężkiego pocisku
oblężniczego

Policzna. Cmentarz wojenny z okresu I wojny światowej – poległym w czasie bitwy w październiku 1914 r.

ność tej gminy zdziesiątkowana zostanie na skutek epidemii różnych chorób zakaźnych, a w szczególności tyfusu. W 1916 roku gmina liczyła tylko 7831 mieszkańców (o 30% mniej niż przed wojną). Straty poniesione w czasie I wojny światowej spowodowały zubożenie mieszkańców gminy i miały wpływ na poziom ich życia przez następne dziesięciolecia.

Eugenia Januszewicz

3. WIEK XX – MIĘDZY II A III RZECZĄSPOLITĄ

Okres międzywojenny

Gmina Policzna po odzyskaniu niepodległości należała do powiatu kozienickiego. Była jedną z większych gmin w powiecie. W latach trzydziestych jej powierzchnia wynosiła 30 808 mórg. Pod względem liczby ludności zajmowała drugie miejsce w powiecie – zamieszkiwało tu 13 587 osób. W skład gminy wchodziły wsie: Policzna, Dąbrowa Knieja, Patków, Brzustów, Bobki, Bogucin, Ponikwa, Molendy, Garbatka (Letnisko, Długa, Dziewiątka, Nowa, Zbyczyn), Gródek, Czarnolas, Jabłonów, Władysławów, Filipinów, Józefów, Paciorkowa Wola Stara i Nowa, Łuczynów, Jadwinów, Ługowa Wola, Stanisławów, Świetlikowa Wola, Biały Ług, Aleksandrówka, Wojciechówka, Annów, Andrzejówka, Antoniówka, Franków i Wilczowola. Na terenie gminy znajdowały się trzy majątki ziemskie: w Policznie – własność hr. Przeddzieckich; w Czarnolesie – Stanisława Zawadzkiego (od 1932 roku jego córki Stanisławy Zefiryny Jełowieckiej i Jadwigi Kałużyńskiej); w Świetlikowej Woli – Stanisława Pieniążka. Największymi wsiami na terenie gminy były Policzna (w latach trzydziestych 1083 mieszkańców) i Garbatka (w 1926 r. 2000 mieszkańców). W tym czasie wzrosło znaczenie Czarnolasu jako miejsca kultu związanego z życiem i twórczością Jana Kochanowskiego. W 1931 roku w całym kraju, a szczególnie w Czarnolesie i w Zwoleniu, uroczyste obchodzono 400-lecie urodzin poety. Na terenie gminy zamieszkali katolicy, protestanci i wyznawcy judaizmu.

Ludność katolicka należała do parafii w Policznie, Gródku, Zwoleniu, Brzeźnicy, a od 1932 roku także do nowo powstałej w Garbatce. Ewangelicy (koloniści niemieccy) mieszkali w Józefowie i Władysławowie, gdzie znajdowała się ich świątynia. W Garbatce mieszkało około 100 rodzin żydowskich – około 500 osób. Drugim ich skupiskiem był Jabłonków, w którym znajdowała się bożnica żydowska. Pojedyncze rodziny mieszkały w innych wsiach.

Siedziba władz gminnych znajdowała się w Policznie, gdzie na jej potrzeby wybudowano jeszcze w czasie okupacji austriackiej nowy, murowany budynek. W okresie II Rzeczypospolitej, począwszy od 1919 roku obowiązki wójta kolejno sprawowali: Dominik Michalak, Jan Molenda, Józef Przerwa i Franciszek Kacperski. Porządku w gminie pilnowała Policja Państwowa, której posterunek znajdował się w Garbatce. Przy urzędzie gminnym w Policznie znajdował się areszt, w którym przetrzymywano skazanych za drobne przewinienia.

Gmina posiadała własny urząd pocztowy z siedzibą w Garbatce. Pierwsza placówka pocztowa powstała tam już w 1921 roku. Od 1928 roku podlegał on przedsiębiorstwu „Poczta Polska Telegraf i Telefon”. W latach trzydziestych placówka w Garbatce wyposażona została w telegraf i telefon. Wtedy też przeprowadzono elektryfikację miejscowości. Przed II wojną światową była to jedyna wieś w gminie posiadająca elektryczność. Począwszy od lat 1916–1918 Garbatka stała się wsią letniskową, co zawdzięczała nie tylko swemu mikroklimatowi (leczono tu choroby płuc), ale także dogodnej komunikacji kolejowej z Radomiem. W latach trzydziestych, każdego roku, przebywało tu około 1 000 letników. Cała wieś i okolica czerpała z ich pobytu korzyści. Odbywające się tu w

środe targi dawały rolnikom z okolicy możliwość zbytu swoich towarów. Rozwijał się tu handel i rzemiosło. Ulokowane w Garbatce takie zakłady jak: Tartak Państwowy, Destylarnia Żywicy, Nadleśnictwo, a także stacja PKP były miejscem pracy dla wielu mieszkańców gminy.

Przez Policzną przebiegała droga wojewódzka Kozienice – Policzna – Zwolen, którą wybudowali Austriacy w 1915 r. oraz drogi gruntowe do Suskowoli, Gródka i Czarnolasu. Ważną rolę pełniła stacja PKP w Garbatce. Na terenie gminy trudno było o pracę. Oprócz zakładów znajdujących się w Garbatce stałe zatrudnienie zapewniały tylko cegielnia i gorzelnia w Policznie, okoliczne folwarki i młyny. Warsztaty rzemieślnicze, których było niewiele, miały raczej charakter rodzinny. Wielu mieszkańców gminy pracowało sezonowo w lesie, przy utwardzaniu dróg, w okolicznych folwarkach i u bogatych gospodarzy. Duża liczba młodych ludzi wyjeżdżała do miast w poszukiwaniu pracy, szczególnie do Warszawy. Kryzys gospodarczy w latach 1929–1935 zmusił większość z nich do powrotu na wieś, gdzie przy rodzicach lub w swoich małych gospodarstwach przyszło im zmagać się z trudnościami dnia codziennego.

Pod koniec XIX wieku we dworze w Policznie został zatrudniony felczer Jan Piechowicz, który aż do 1930 roku udzielał pomocy lekarskiej nie tylko pracownikom tego majątku, lecz również leczył

Budynek Urzędu Gminy w Policznie, od 1955 r. siedziba posterunku MO do 1993 r. (rok budowy około 1915 r.)

Cmentarz w Policznie – grób
felczera Jana Piechowicza

mieszkańców okolicznych wsi. Duże zasługi w zakresie medycyny położyła rodzina Skrzyńskich z Garbatki. W 1908 roku lekarz i farmaceuta Bolesław Skrzyński założył w Garbatce aptekę, która aż do 1951 roku prowadzona była kolejno przez trzy pokolenia tego rodu – Bolesława, Włodzimierza i Janusza.

Pochodząca ze Szczęcia k. Zwolenia Elżbieta Papiewska-Jaroszek z d. Mikus, dyplomowana położna, założyła w Garbatce w 1921 roku prywatną izbę położniczą. Praktykę położniczą prowadziła nie tylko w przyległych wsiach, ale również w Policznie, w Bąkowcu i Czarnolesie.

W 1931 roku rozpoczął w Garbatce praktykę lekarską, pochodzący z Jabłonowa Jan Jaworski, który aż do 1939 roku z całym oddaniem niósł pomoc medyczną okolicznej ludności. W 1934 roku po raz pierwszy przeprowadzono na terenie gminy szczepienia przeciw ospie.

Aby zapobiec groźnym chorobom spowodowanym spożyciem zakażonego mięsa, powstała w 1924 roku rzeźnia gminna w Garbatce, prowadzona i nadzorowana przez Urząd Gminny w Policznie. Tam pod okiem powiatowego lekarza weterynarii badano mięso ubitych zwierząt. W latach 1938–1953 badania uboju przeprowadzał lek. wet. Walenty Leżuchowski, który również prowadził praktykę weterynaryjną na terenie gminy.

Jedną z pierwszych ważnych decyzji dotyczących rolnictwa podjętą przez sejm RP w 1919 roku było uchwalenie reformy rolnej, a w 1920 i 1925 roku ustaw o jej wykonaniu. W myśl ustawy z 20 sierpnia 1925 roku rozparcelowane miały być nadwyżki ziemi z majątków prywatnych, kościelnych i państwowych. Nabywcy płacili według jej wartości rynkowej (przeciętnie 150 kwintali żyta za 1 ha). Ustawa ta przewidywała także przeprowadzenie scalenia (komasację) gruntów. W gminie Policzna parcelację przeprowadzono we wsiach: Policzna, Wólka Policka, Garbatka, Gródek, Czarnolas, Świetlikowa Wola. W latach 1928–1936 dokonano scalenia gruntów w Policznie, Gródku i Wilczowoli. Nie przeprowadzono komasacji w Czarnolesie i Świetlikowej Woli, ponieważ tych wsi nie stać było na poniesienie kosztów z tym związanych. Dzięki akcjom oświatowym prowadzonym przez organizacje rolnicze, które propagowały postęp agrotechniczny, rolnicy zaczęli intensywniej uprawiać swoje pola przeprowadzając podorywki późniwne, siejąc poplony i międzyplony, stosując silne nawożenie obornikiem. Scalenie gruntów umożliwiło kultywatorowanie i bronowanie pól wzdłuż i wszerz. Zaczęto stosować płodozmian i kwalifikowane ziarno do siewu. Ziemia zapłaciła zwiększonymi plonami. Wzrosły dochody rolników. Jednak na terenie gminy większość stanowiły gospodarstwa małorolne, co rzutowało na

poziom życia ich właścicieli i to pod każdym względem. Uwidocznilo się to m.in. w możliwościach kształcenia dzieci.

Do 1918 roku szkoły podlegały austriackim władzom okupacyjnym, a od jesieni tego roku powstałym wtedy polskim władzom w Koziencicach.

Staraniem Wandy Targowskiej już w 1915 roku wznowiła działalność szkoła w Policznie, a w 1917 roku otwarto dwie jednoklasówki w Garbatce. W 1918 roku otwarto jednoklasówkę w Ponikwi. W tym czasie istniała też szkoła we Władysławowie.

Po odzyskaniu niepodległości Rząd Polski w 1919 roku wydał dekret o obowiązku szkolnym. Z inicjatywy działaczy oświatowych wprowadzono w Polsce powszechną, bezpłatną i obowiązkową dla wszystkich dzieci siedmioklasową szkołę podstawową. Publiczne szkoły powszechne miały stanowić podstawę rozwoju umysłowego narodu. Powstała wówczas siedmioklasowa Publiczna Szkoła Powszechna w Garbatce. Publiczne szkoły powszechne czteroklasowe utworzono w Policznie i Władysławowie, a jednoklasowe w Ponikwie, Bobkach, Molendach, Czarnolesie, Filipinowie, Józefowie (na Górkach), Aleksandrówce, Paciorkowej Woli, Jadwinowie, Świetlikowej Woli, Wilczowoli.

W 1920 roku powstały jednoklasówki w Gródku, Garbatce Długiej i Nowej. W miarę upływu czasu został podniesiony stopień organizacyjny w wielu szkołach. W latach trzydziestych istniały szkoły siedmioklasowe w Policznie i w Garbatce; sześcioklasowe w Czarnolesie, Paciorkowej Woli i Władysławowie; czteroklasowe w Gródku, Paciorkowej Woli, Świetlikowej Woli i Wilczowoli. W tym czasie była też we Władysławowie szkoła, w której uczyły się w swoim języku dzieci kolonistów niemieckich z tej wsi i okolicy. W roku szkolnym 1931/1932 do szkół wprowadzony został nowy przedmiot – higiena.

Z powodu trudności ekonomicznych duża liczba dzieci kończyła edukację na 4 klasach szkoły podstawowej. Niewielki procent młodzieży z terenu gminy, poza Garbatką, podejmował naukę w szkołach ponadpodstawowych. Spośród uczących się byli to przede wszystkim uczniowie Szkoły Rolniczej w Zwoleniu.

Dla młodzieży nie mającej warunków do ukończenia szkoły zawodowej były organizowane kursy. Na terenie całej gminy dużą popularnością cieszyły się kursy, prowadzone przez nauczycieli Szkoły Rolniczej w Zwoleniu z zakresu agronomii, hodowli zwierząt, ogrodnictwa, spółdzielczości. Kursy były ważnym ogniwem oświaty pozalekcyjnej, dzięki nauczycielom, którzy z ogromnym poświęceniem (bez dodatkowego wynagrodzenia) pracowali nad szerzeniem oświaty i kultury u młodzieży i osób dorosłych, np.: walcząc z analfabetyzmem, zakładając kółka teatralne, wygłaszając pogadanki i odczyty. Dzięki nim wzrosła świadomość mieszkańców gminy. Zaszczepili młodemu pokoleniu chęć działania w organizacjach społecznych.

Dzięki nim cała społeczność wiejska zdała egzamin z patriotyzmu w okresie zagrożenia Ojczyzny.

Policzna była jedną z najbardziej aktywnych społecznie gmin w powiecie kozienickim. Przed 1939 rokiem miejscowa ludność aktywnie działała w licznych organizacjach społecznych i politycznych. Na uwagę zasługują prace takich organizacji społecznych jak: Kółko Rolnicze w Policznie; Kółko Rolnicze w Wilczowoli (powstało po 1931 roku z inicjatywy Franciszka Kacperskiego); Straż Ogniowa późniejsza Ochotnicza Straż Pożarna w Policznie (powstała w 1923 roku); Ochotnicza Straż Pożarna w Garbatce; Kasa Pożyczkowo-Oszczędnościowa w Policznie; Kasa Stefczyka w Garbatce; Spółdzielnia Spożywców „Leśników” w Garbatce (założona w 1920 roku); Spółdzielnia Spożywców „Dom Ludowy” w Garbatce (od 1927 roku); Stowarzyszenie Spożywców „Społem” w Garbatce, Czarnolesie i Paciorkowej Woli; Spółdzielnia Rolniczo-Handlowa „Rolnik” z siedzibą w Zwoleniu (zajmująca się przede wszystkim skupem zboża); Zrzeszenie Rzemieślników z siedzibą w Garbatce; Ognisko Nauczycieli Polskich Szkół Początkowych w Policznie (od 1918 roku);

Natomiast młodzież skupiona była w 6 organizacjach. Były to: Związek Strzelecki w Policznie, Związek Strzelecki w Garbatce; Powiatowy Związek b. Wychowanków i Wychowanic Szkół i Kursów Gospodarstwa Wiejskiego (zrzeszał absolwentów Szkoły Rolniczej w Zwoleniu i słuchaczy organizowanych przez nią kursów); Związek Młodzieży Wiejskiej „Wici”; Związek Młodzieży Wiejskiej „Siew”; Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej Męskiej i Żeńskiej podległe Zarządowi Związku Młodzieży Katolickiej w Sandomierzu.

W okresie II Rzeczypospolitej, na terenie gminy działały organizacje polityczne: BBWR, Stronnictwo Ludowe i Stronnictwo Narodowe.

Czas wojny i okupacji

24 sierpnia 1939 roku Rząd Polski ogłosił mobilizację. Ze wszystkich wsi z terenu gminy Policzna wyruszyły w kierunku stacji kolejowej w Garbatce podwozy konne z powołanymi rezerwistami i żegnającymi ich rodzinami. Na ich potrzeby zostały również uruchomione samochody ciężarowe na trasie Zwoleń – Garbatka. W większości znaleźli się oni w radomskim 72 p.p., który skierowany został w okolice Wielunia. W czasie kampanii wrześniowej walczyli m.in. nad Bzurą, w Borach Tucholskich, w obronie Modlina, Warszawy, Dębłina, Lublina i ostatnim boju pod Kockiem. Byli i tacy, którzy z czasem znaleźli się w II Korpusie Armii Polskiej i pod dowództwem gen. Władysława Andersa walczyli na Bliskim Wschodzie, w Egipcie i pod Monte Cassino. Wśród tych, których losy wojny zaprowadziły do Francji i Anglii był lekarz z Garbatki Jan Jaworski, później członek Rady Narodowej na emigracji.

Wielu żołnierzy po skończonej kampanii wrześniowej wróciło do domów. Oprócz poległych na polu walki, nie wrócili do domów uwięzieni w obozach jenieckich, łagrach i obozach pracy przymusowej. Ci, którzy tam przeżyli, do swoich domów wrócili dopiero po wojnie.

W pierwszym tygodniu wojny mieszkańcy gminy byli świadkami niemieckich bombardowań linii kolejowej biegnącej przez Garbatkę oraz szosy Radom – Zwoleń – Puławy. Wówczas była ona zatłoczona przez cywilnych uchodźców i cofające się wojska polskie. Część mieszkańców gminy Policzna, w tym m.in. pracownicy gminy, właściciele i oficjaliści miejscowych majątków ziemskich i zakładów pracy uciekło za Wisłę. Niektórzy z nich dotarli aż w rejon Kowla i dopiero agresja Rosji na Polskę 17 września 1939 roku zmusiła ich do powrotu. Nie powrócił właściciel majątku w Policznie hr. Antoni Przedziecki, który został aresztowany w Wilnie i wywieziony na Syberię, gdzie zmarł w 1945 roku.

Grób Nieznanego Żołnierza na cmentarzu parafialnym w Policznie

W południe 9 września pojawiły się w rejonie Garbatki i Policzny pierwsze pojazdy pancerne 1 dyw. lekkiej 10 armii niemieckiej, która wcześniej zajęła Pionki i Kozienice. Jednocześnie patrole 29 niemieckiej dyw. zmotoryzowanej, która dzień wcześniej zdobyła Zwoleń, nacierając przez Strykowice i Wilczowolę, dotarły do Policzny i nawiązały łączność z 13 niemiecką dyw. zmotoryzowaną

idącą od Kozienic na południowy wschód w stronę Wisły. W ten sposób w tym dniu na terenie gminy 10 niemiecka armia otoczyła wycofujące się w kierunku Wisły rozbite i rozproszone oddziały polskiej armii „Prusy”. 10 września w Policznie doszło między nimi do krótkiej walki. Oddział dowodzony przez ppor. Jerzego Koszlę z 56 p.p. Wielkopolskiej, osłaniający odwrót polskiej armii, zajął pozycję przy moście koło pałacu. Walka była nierówna. Dowódca polskiego oddziału nakazał żołnierzom opuszczenie zajmowanych pozycji. Jednocześnie z żołnierzem broniącym bocznej drogi za kościołem wstrzymywali atak patrolu 29 niemieckiej dyw. zmotoryzowanej. Obaj zginęli. Podporucznik Jerzy Koszła poległ rzucając się z granatem na czołgi wroga. Tożsamość drugiego żołnierza, który walczył do ostatniego naboju, nie udało się ustalić. Ta postawa polskiego żołnierza wzbudziła podziw niemieckiego dowódcy, który rozkazał swoim żołnierzom oddać salwę honorową nad ciałem poległego. Dzięki staraniom Wandy Czarneckiej, zasłużonej działaczki z Policzny, w nocy ich zwłoki zostały przeniesione na miejscowy cmentarz parafialny. Po wojnie mieszkańcy na grobie ppor. Jerzego Koszli postawili nagrobek, a w latach 90., staraniem Eugenii Januszewicz, nauczycielki miejscowej szkoły, z funduszy gminnych na jego mogile i grobie nieznanego żołnierza położono kamienne płyty.

Do końca września przez teren przedzierały się rozproszone oddziały wojska polskiego. Jeszcze 2 października przeszedł tędy Wydzielony Oddział Kawalerii Wojska Polskiego dowodzony przez mjr. Henryka Dobrzańskiego „Hubala”. Po starciu z Niemcami w Woli Chodkowskiej k. Ryczywołu „Hubalczyki” skierowali się w stronę Gór Świętokrzyskich.

W końcowym etapie kampanii wrześniowej władza znajdowała się w rękach dowódców wojsk niemieckich. Mieszkańcy wsi leżących na szlaku przemarszu wojsk niemieckich musieli opuścić swoje domy, które zamieniono na kwatery dla żołnierzy. Niemcy, szczególnie oficerowie, zachowywali się wobec Polaków buńczucznie i arogancko. Po utworzeniu Generalnej Guberni władzę przejęła cywilna administracja niemiecka. Wówczas gmina Policzna, razem z całym powiatem kozienickim, została przyłączona do powiatu radomskiego, który wchodził w skład dystryktu radomskiego. Biorąc pod uwagę obszar i liczbę ludności, Policzna była największą gminą tego powiatu. Należało do niej 25 sołectw. Według stanu z 1 marca 1943 r. liczba mieszkańców gminy wynosiła 12 725 osób. W gminie pozostali urzędnicy polscy. Zgodnie z poufnym poleceniem władz okupacyjnych, stanowiska burmistrzów, wójtów, a nawet sołtysów starano się obsadzać Niemcami lub kolonistami niemieckimi. Burgermeisterem – wójtem gminy Policzna został Adolf Jeske, a jego zastępcą Adolf Rap, obaj koloniści niemieccy z Władysławowa.

W czasie okupacji Polska wieś została obciążona ogromnymi kontyngentami. Każdy rolnik zobowiązany był oddać rocznie, z każ-

dych posiadanych 10 mórg ziemi 530 kg zboża, 100 kg mięsa wołowego i 100 kg mięsa wieprzowego. Za niewywiązanie się z nałożonego obowiązku groziło więzienie lub wywiezienie na przymusowe roboty do Niemiec. W tym czasie w każdej gminie istniało biuro do spraw żywności. Na terenie gminy Policzna, mieściło się w Garbatce. W referacie tym zatrudniony był kolczykarz, który sprawdzał stan pogłowia zwierząt hodowlanych w każdym gospodarstwie gminy. Zwierzęta były spisane i zakolczykowane. Odebrane od rolników zwierzęta przewożono do Garbatki, gdzie ładowano je do wagonów i wywożono do Niemiec. Odebrane rolnikom zboże przed wywiezieniem przechowywano w budynku szkoły w Garbatce, którą zmieniono na magazyn.

Mieszkająca na terenie gminy ludność żydowska została zamknięta w gettach. Na terenie gminy istniało getto w Garbatce i w majątku hr. Antoniego Przezdzieckiego w Policznie. Majątek ten przejęli Niemcy tworząc tu Liegenschaf, a w pałacu sanatorium dla SS-mańów. Do czasu likwidacji getta w 1942 r. pracowali w nim Żydzi, a później jeńcy radzieccy.

Wielu młodych mężczyzn i kobiet z terenu gminy wywieziono na przymusowe roboty do Niemiec lub zabrano do Beudienstu – obozu pracy na terenie Generalnej Guberni. Do obozów takich znajdujących się m.in. w Pionkach, Radomiu, Drzewicy wywożeni byli młodzi chłopcy z terenu tej gminy. Tam zmuszano ich do niewolniczej pracy w zakładach przemysłowych pracujących na potrzeby Niemiec.

Represjom władz okupacyjnych poddane były również placówki oświatowo-kulturalne na tym terenie. Zlikwidowane zostały wszystkie Domy Ludowe, zakazano działalności organizacjom, a w szkołach podstawowych wprowadzone zostały ograniczenia.

Z polecenia starosty – Niemca, na terenie powiatu kozienickiego 1 listopada 1939 r. miała rozpocząć się nauka w szkołach podstawowych, bez nauczania historii, geografii i literatury polskiej. Dzieciom odebrano podręczniki do tych przedmiotów. Ze szkół zabrane zostały przyrządy do fizyki i ćwiczeń fizycznych. Z powodu różnych trudności dzieci rozpoczęły naukę z opóźnieniem, np. w Garbatce 14 grudnia, a w Policznie dopiero w kwietniu 1940 r. 4 lutego 1940 r. władze niemieckie zabroniły księżom nauczać religii w szkołach. 30 października 1941 r. nakazano oddać mapy geograficzne i historyczne, a biblioteki zlikwidować. Wszystkie pomoce oraz książki ze szkolnych bibliotek, których wcześniej nie ukryli Polacy, zostały publicznie zniszczone lub spalone. Kierownikom szkół nakazano przyswoić sobie język niemiecki.

4 czerwca 1942 r. na terenie powiatu przeprowadzona została akcja „Lehraktion”. Zostali wówczas aresztowani kierownicy szkół i nauczyciele podejrzani o działalność w ruchu oporu lub prowadzenie tajnego nauczania. Z terenu gminy Policzna aresztowani zostali

i wywiezieni do obozów zagłady kierownik szkoły w Garbatce Długiej Władysław Pachnia – zastępca komendanta obwodu Polskiej Organizacji Zbrojnej (POZ) i Julia Ludwińska – nauczycielka z Policzny. 12 lipca 1942 r. w czasie akcji pacyfikacyjnej w Garbatce zabrani zostali jako zakładnicy i torturowani nauczyciele: Zygmunt i Zofia Paliszewscy, Stanisława Kumor, Apolonia Bojakowska.

Wielu nauczycieli zwolniono z pracy lub często przeniesiono do innych placówek. Mimo represji nauczyciele organizowali na tym terenie tajne nauczanie, w Garbatce nawet z zakresu szkoły średniej.

Cały teren gminy stale patrolowany był przez policję i wojsko. Poza kilkusobowym posterunkiem polskiej policji granatowej, który swoją siedzibę miał w Garbatce, w majątku hr. A. Przędzieckiego w Policznie, stacjonował 60-osobowy oddział SS. Teren gminy podlegał także posterunkowi żandarmerii w Zwoleniu i Kozienicach. Ponadto koloniści niemieccy z terenu gminy zostali uzbrojeni i wielokrotnie brali udział w akcjach represyjnych przeprowadzanych przeciw Polakom. Podczas większych operacji terrorystycznych na terenie gminy akcją kierowało gestapo z Radomia, a do pomocy miejscowej żandarmerii sprowadzono oddziały policji z Pionek lub oddziały Wehrmachtu z pobliskiego wojskowego poligonu.

Wzrastający terror hitlerowski mobilizował społeczeństwo polskie do walki z okupantem jako drogi prowadzącej do wyzwolenia narodu. Różne były formy walki, począwszy od sabotowania zarządzeń niemieckich czy prowadzenia tajnego nauczania, aż po walkę z bronią w rękę. Na terenie gminy Policzna pierwsze organizacje zbrojne polskiego podziemia tworzyli powracający z frontu oficerowie i podoficerowie, którzy przed wojną aktywnie działali w organizacjach społecznych, o różnym charakterze politycznym, co z czasem miało wpływ na ich podporządkowanie się organizacjom konspiracyjnym o zasięgu ogólnokrajowym.

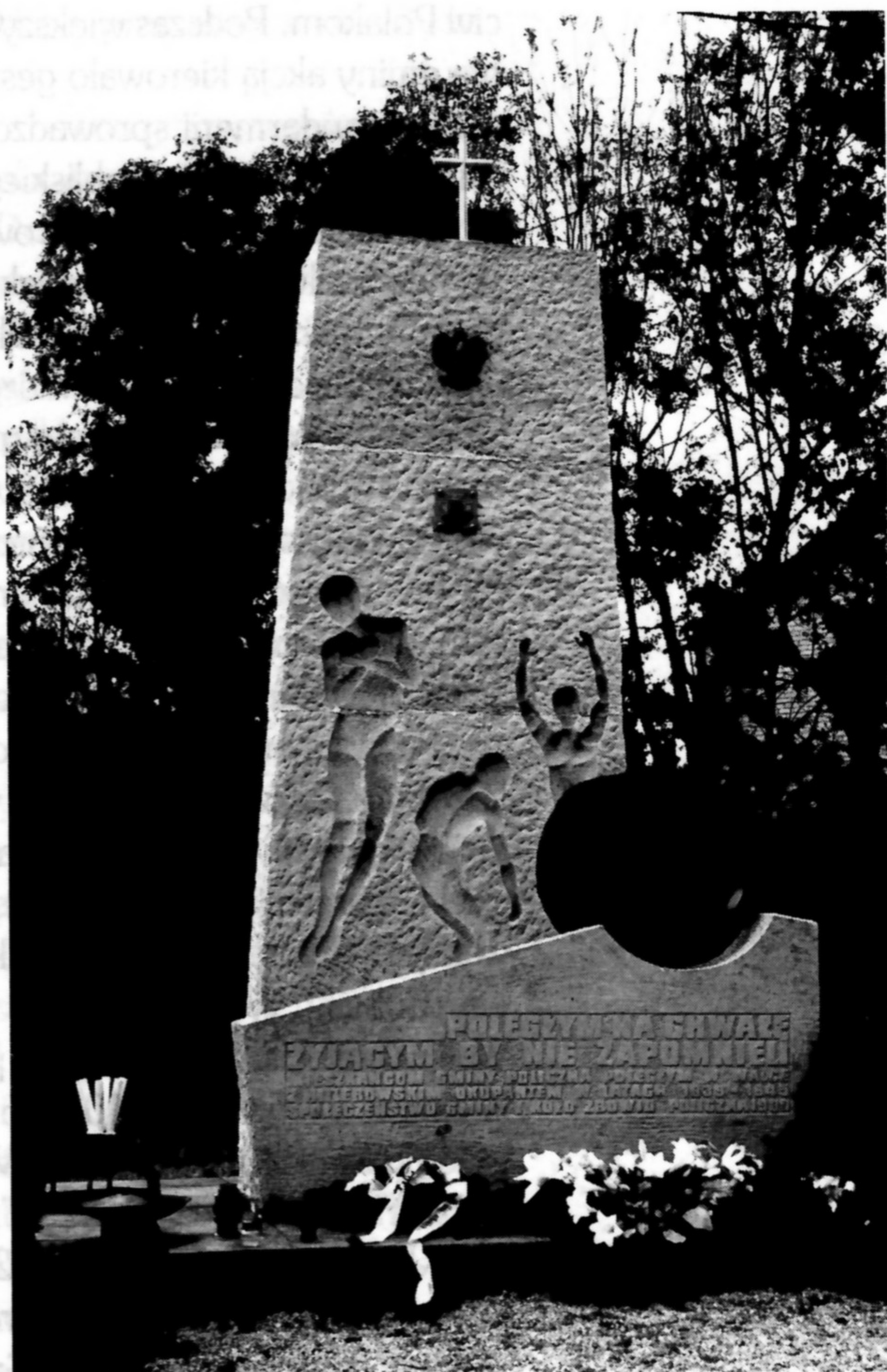
Pierwsza organizacja ruchu oporu na terenie gm. Policzna powstała w Garbatce już jesienią 1939 r. Z inicjatywy oficerów i podoficerów służby czynnej i rezerwy, tam zamieszkałych, powstała placówka Polskiej Organizacji Zbrojnej (POZ). Dowódcą kompanii POZ zorganizowanej na terenie Garbatki, Gródka i Zawady był por. rez. Józef Pietrzak ps. „Bohun”. W lutym 1940 r. placówka ta weszła w skład Związku Walki Zbrojnej (ZWZ), który dał początek utworzonej w 1942 r. Armii Krajowej. Od lutego 1940 r. do lipca 1942 r. Garbatka była siedzibą władz kozienickiego obwodu ZWZ-AK działającego pod kryptonimem „Krzaki”. W obwodzie „Krzaki” gmina Policzna stanowiła placówkę nr 8. Jej komendantem od 1942 r. był pchor. Władysław Sztobryn ps. „Władek”, a po jego aresztowaniu Waclaw Ogonek ps. „Gustaw” lub „Okran”, pracownik Zarządu Gminy Policzna.

Tam, gdzie przed wojną prężnie działały koła Stronnictwa Ludowego ZMW „Wici” i ZMW „Siew” już od jesieni 1939 r., zaczęto

tworzyć komórki konspiracyjnej organizacji ludowej o kryptonimie „Roch”. Do jesieni 1941 r. ludowcy działali w szeregach ZWZ. Z chwilą utworzenia Batalionów Chłopskich (BCh) większość ludowców opuściła ZWZ. Komendantem kozienickiego obwodu BCh był Bronisław Nowac ps. „Jesion”. Komendantem w gm. Policzna był Władysław Jędra ps. „Jawor”. Dowódcą oddziałów BCh w obwodzie kozienickim mianowano por. rez. Władysława Molendę ps. „Grab”, który do tej pory był z-cą komendanta obozu ZWZ „Krzaki”. Scalenie BCh z AK na szczeblu obwodu „Krzaki” nastąpiło 1 września 1942 r. Nowy komendant AK obwodu „Krzaki” kpt. Józef Pawlak ps. „Bartosz” mianował swoim zastępcą ds. BCh por. Władysława Molendę. Od maja 1944 r. był on również w obwodzie szefem Kedywu (dywersji) i dowódcą działających na tym terenie Oddziałów Leśnych AK-BCh „Tomasza”, „Huragana” i „Marii”.

W marcu 1940 r. por. rez. Zygmunt Rafalski ps. „Sulimczyk” razem z Tadeuszem Soborskim, zarządcą majątku hr. A. Przedzieckiego i wikarym ks. Julianem Czyżewskim zorganizowali w Policznie i przyległych wsiach placówkę Narodowej Organizacji Wojskowej (NOW). Utworzonym wówczas oddziałem NOW dowodził por. Zygmunt Rafalski. 21 czerwca 1941 r. oddział ten został podporządkowany ZWZ, zachowując nadal dotychczasową strukturę organizacji. Po pacyfikacji Policzny por. Z. Rafalski, chociaż nie został ujęty przez Niemców, zmuszony był opuścić teren powiatu kozienickiego. Jesienią 1943 r. część jego pokomendnych, którzy przeżyli pacyfikację, przeszła pod komendę ppor. Jana Stępnia, dowódcy placówki AK w Policznie, a pozostali podporządkowani zostali NSZ.

Kluczowe stanowiska w ruchu oporu na szczeblu powiatu (obwodu) kozienickiego zajmowali: **por. rez. Władysław Pachnia ps. „Władek”**, kierownik szkoły

Policzna – Miejsce Pamięci Narodowej

w Garbatce Długiej – z-ca komendanta obwodu kozienickiego Polskiej Organizacji Zbrojnej (POZ, OZ); **por. rez. Józef Pietrzak ps. „Bohun”**, kierownik szkoły w Zawadzie Starej – komendant kompanii POZ, a następnie Związku Walki Zbrojnej (ZWZ) w Garbatce; **por. rez. Łukasz Kumor ps. „Łukasz”**, nauczyciel z Garbatki – jeden z pierwszych organizatorów ruchu oporu w gm. Policzna, z-ca komendanta obwodu kozienickiego ds. organizacyjnych ZWZ-AK „Krzaki”, **kpt. sł. stałej Józef Pawlak ps. „Bartosz”, „Brzoza”** z Florianowa – z-ca komendanta obwodu ZWZ-AK ds. szkolenia, od 1942 r. komendant obwodu kozienickiego AK „Krzaki”; **chor. Władysław Sztobryn ps. „Władek”** z Gródka – do 1942 r. komendant gminny placówki ZWZ-AK na gminę Policzna; **Wacław Ogoniek ps. „Orkan”** z Policzny – od 1943 roku komendant placówki ZWZ – AK na gminę Policzna; **por. Julian Kuc ps. „Wodniak”** z Czarnolasu – komendant BCh na gminę Policzna, szef łączności Komendy Obwodu BCh pow. kozienickiego, z ramienia Delegatury Rządu Komendant PKB w Kozienicach, organizator i dowódca oddziału dywersyjnego z ramienia PKB; **por. rez. Władysław Molenda ps. „Grab”** z Zawady Starej (w czasie wojny zamieszkały w Zwoli) – z-ca komendanta Rejonu II „Wschód” w obwodzie ZWZ „Krzaki”, dowódca Batalionów Chłopskich (BCh) w obwodzie kozienickim, szef wyszkolenia bojowego BCh w podokręgu Radom – Kozienice, od 1943 r. z-ca komendanta obwodu AK „Krzaki” ds. BCh, od maja 1944 r. dowódca dywersji (Kedywu) i wszystkich oddziałów partyzanckich działających na terenie obwodu „Krzaki”; **podof. rez. Bronisław Nować ps. „Jesion”** z Wilczowoli, komendant obwodu kozienickiego BCh, od 1943 r. komendant BCh okręgu Radom – Kozienice; **por. rez. Zygmunt Rafalski ps. „Sulimczyk”** z Policzny – organizator i komendant placówki Narodowej Organizacji Wojskowej (NOW) w Policznie – Komendant obwodu kozienickiego Narodowych Sił Zbrojnych (NSZ); **ppor. rez. Jan Stępień** z Policzny – organizator i dowódca placówki ZWZ-AK w Policznie.

1997 r. – Uroczystość odsłonięcia pomnika upamiętniającego bitwę Grzywaczu w Piątkowie stoczoną w dniu 28 III 1944 r. przez żołnierzy AK i BCh z żandarmerią niemiecką. Na pierwszym planie Władysław Molenda „Grab” – z-ca kom. AK i BCh Obwodu Kozienice oraz Władysław Makuch – prezes Gminnego Związku Kombatantów w Policznie

Oddziały zbrojne działające na terenie gm. Policzna broniły miejscowej ludności przed szerzącym się niemieckim terrorem, prowadziły akcje zbrojne przeciwko Niemcom. Stoczyły z okupantem wiele walk. W 1944 r. połączone siły AK i BCh stoczyły bitwy – na

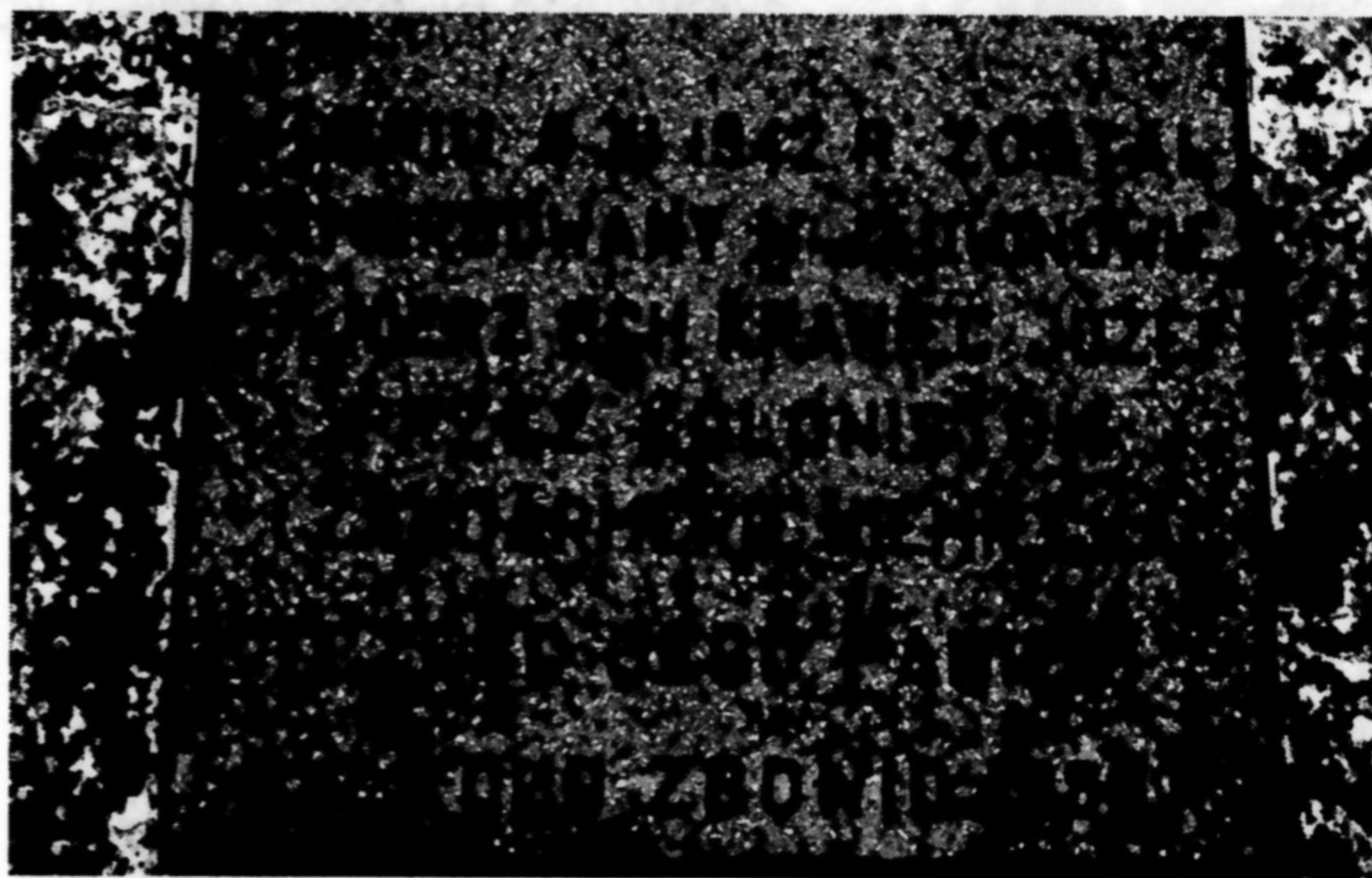
Grzywaczu w Piątkowie (28 marca), pod Molendami (7 kwietnia) i szturm na pałac w Policznie (11 czerwca). Ponadto oddziały partyzanckie z obwodu „Krzaki” w czasie akcji „Burza” weszły w skład I batalionu 72 pp AK, którego dowódcą był por. W. Molenda ps. „Grab” i walczył w rejonie Skarżyska, Szydłowca i Suchedniowa.

Wszystkie organizacje ruchu oporu działające poza działaniami militarnymi dużo uwagi poświęcały działalności informacyjno-propagandowej wśród miejscowej ludności. W tym celu rozprowadzano krajowe czasopisma konspiracyjne i wydawano tajną prasę lokalną. W Garbatce od kwietnia 1940 r. Komenda Obwodu ZWZ-AK wydawała tygodnik „Reduta”. Pismo ukazywało się do końca okupacji. Od 19 czerwca 1943 r. NOW drukowała w Policznie, a następnie we Frankowie „Ogniwo”. Własną prasę wydawały także terenowe ogniwa „Rocha” i BCh. Była to „Pochodnia”, którą od połowy 1943 r. drukowano w Opactwie gm. Sieciechów. Nakład tych czasopism każdorazowo wynosił od 200–500 sztuk.

Za opór, podejrzenie o działalność przeciwko okupantowi groziło więzienie, rozstrzelanie lub wywiezienie do obozu koncentracyjnego. Oprócz aresztowanych za działalność konspiracyjną, na podstawie sporządzonych list, wielu mieszkańców gminy straciło życie lub zostało uwięzionych w czasie przeprowadzanych na tym terenie akcji pacyfikacyjnych. Miały one na celu zastraszenie społeczeństwa i sparaliżowanie nasilającego się ruchu oporu. Największe akcje pacyfikacyjne na terenie gminy Policzna przeprowadzone zostały w latach 1942–1944.

12 lipca 1942 r. – w Garbatce Letnisku, Garbatce Długiej i Gródku aresztowano 973 osoby, z czego rozstrzelano na miejscu 63 osoby narodowości żydowskiej i kilku Polaków, a wśród nich Komendanta Obozu ZWZ – AK „Krzaki” kpt. Romana Bielawskiego ps. „Adam”. W Gródku aresztowano 16 osób. W czasie ucieczki zastrzelono Władysława Kusio, syna młynarza i Józefa Wójcika z Zawady Folwark. Aresztowani zostali również księża Wincenty Wojtasiewicz (proboszcz z Garbatki) i Piotr Szymański (proboszcz z Gródka). Wszystkich aresztowanych w Garbatce wywieziono do obozów koncentracyjnych. Obóz przeżyło tylko 44 Polaków i 2 Żydów.

12 czerwca 1943 r. – żandarmi ze Zwolenia aresztowali 36 mieszkańców Policzny. Na miejscu rozstrzelano 28 osób. Wśród

Tablica pamiątkowa w Jadwinowie

poległych były całe rodziny Hałasów, Przerwów, Gogaczów, Warchołów, którym jednocześnie spalono zabudowania. Do Oświęcimia zostali wywiezieni: Stanisław Głowacki, Waclaw Słowicki, Ryszard Ziemiński, Kazimierz Januszewicz i rodzina Mołędów. Obóz przeżył tylko R. Ziemiński.

19 czerwca 1943 r. – żandarmi ze Zwolenia razem z kolonistami z Władysławowa, zamordowali 19 mieszkańców wsi Piątków. Ofiary spłonęły w podpalonych zabudowaniach rodziny Dąbrowskich.

22 lipca 1943 r. – Niemcy, w odwecie za jednego hitlerowca, który zginął na stacji kolejowej w Garbatce podczas walki z oddziałem GL, rozstrzelali w zbiorowej egzekucji 10 mieszkańców Molend.

3 kwietnia 1944 r. – po walce żandarmów zwoleńskich z oddziałem BCh – AK „Tomasza” w Piątkowie na Grzywaczu, w której zginęli komendant posterunku ze Zwolenia Otto Heinrichs i jego zastępca Umhöfer, Niemcy zrobili obławę w Zawadzie i Bierdzieży. Aresztowano wtedy 9 osób, które wywieziono do obozów zagłady.

5-7 kwietnia 1944 r. – w czasie akcji o kryptonimie „Aprill” oddziały żandarmerii, policji i Wehrmachtu, wsparte wozami pancernymi i samolotami, otoczyły i przeczesały północno-wschodni rejon Puszczy Kozienskiej. We wsi Molendy otoczyli oddziały partyzanckie AK – BCh „Gryfa” i „Tomasza”, które dopiero po całonocnej walce zdołały wycofać się z okrążenia. W czasie tej akcji aresztowano 357 Polaków. W Wielki Piątek 7 kwietnia w publicznej egzekucji w Zwoleniu rozstrzelano 25 z tej grupy, 332 osoby wywieziono do Radomia, a stamtąd do obozu Gross-Rosen. Ponadto pod ścianą śmierci 7 kwietnia w Zwoleniu zginęli Kazimierz Chołuj i Jan Molenda z Zawady Starej.

21 czerwca 1944 r. – w odwecie za śmierć Reinholda Bergera i Karla Jordana, wysokiej rangi urzędników dystryktu radomskiego,

którzy 11 czerwca zostali pojęmani w czasie ataku na pałac w Policznie oddziałów AK-BCh „Huragana” i „Tomasza”, Niemcy spacyfikowali wioski z pogranicza gmin Zwoleń, Policzna i Suskowola. Najbardziej ucierpiała wieś Antoniówka, którą obrabowano i spalono. Z 36 zagród, istniejących w tej wsi, ocalały trzy. Ponadto spalono także jedną zagrodę we wsi Patków i zamordowano tam 6-osobową rodzinę. W czasie akcji aresztowano również

Antoniówka – obelisk upamiętniający pacyfikację wsi w 1944 r.

wszystkich napotkanych mężczyzn we wsiach: Helenówka, Andrzejówka, Wilczowola, Antoniówka, Franków, Patków, Suskowola, Trupień (Zalesie), Anielówka, Laski, Brzustów, Ponikwa, Policzna. W wyniku tej pacyfikacji zamordowano ok. 30 osób, a 422 mężczyzn aresztowano. Spośród aresztowanych 100 wywieziono do obozów zagłady, a 200 na przymusowe roboty do Niemiec. Pozostali zostali zwolnieni.

W czasach Polski Ludowej

1 4 stycznia 1945 r. od strony Puław, razem z czołgami armii radzieckiej i artylerią Kościuszkowców, przyszło do gminy Policzna wyzwolenie spod okupacji niemieckiej. W tym dniu na polach Świetlikowej Woli i Policzny poległo dwunastu żołnierzy niemieckich i jeden radziecki. Pochowano ich w Policznie. Niemców grzebano na cmentarzu cholerycznym, a Rosjania na wojennym z okresu I wojny światowej. Razem z oddziałami wyzwoleniczymi wkroczyła na teren gminy władza ludowa, do tworzenia której włączyli się przedwojenni ludowcy. Zasilili szeregi MO i obejmowali kluczowe stanowiska w spółdzielczości i administracji terenowej.

Służby bezpieczeństwa wspólnie z NKWD szczególnie zwalczały działaczy AK i NSZ, uważając ich za rzeźników przedwojennego porządku politycznego i gospodarczego. Wielu działaczy ruchu oporu pozostało w konspiracji. Na terenie powiatu kozienickiego aktywnie działało antykomunistyczne podziemie kierowane przez konspiracyjną organizację Wolność i Niezawisłość (WiN). Powiat kozienicki stanowił obwód o kryptonimie „Kozienicki Ruch Oporu WiN” (KRO WiN). Komendantem tego obwodu był Wacław Ogonek ps. „Orkan”. Po jego śmierci w dniu 27 lipca 1946 r., z rąk UB, funkcję tę przejął Kazimierz Fundowicz ps. „Szczepko” z Garbatki. Kozienicki Ruch Oporu był jednym z czterech obwodów tworzących Inspektorat WiN o kryptonimie „Związek Zbrojnej Konspiracji” (ZZK). Inspektorat zorganizował i był jego komendantem por. Franciszek Jaskulski ps. „Zagończyk”. W szeregach ZZK znaleźli się ludzie należący w czasie okupacji niemieckiej do różnych organizacji konspiracyjnych, którzy nie chcieli pogodzić się z zaistniałą po wkroczeniu wojsk radzieckich sytuacją polityczną Polski. W ZZK oprócz żołnierzy AK, BCh, NSZ i Narodowego Związku Zbrojnego było wielu prześladowanych przez władze bezpieczeństwa oraz dezertarzy z LWP. W gminie Policzna placówki ZZK istniały w Garbatce, Ponikwi, Policznie i Władysławowie. Współpracowały one z placówkami w Zwoleniu, Suskowoli, Pionkach, Sieciechowie, Gniewoszowie i Florianowie. Często dochodziło do walk bratobójczych. Aresztowania i przesłuchania w UB w Kozienicach zazwyczaj kończyły się długoletnim więzieniem lub wyrokami

śmierci. Począwszy od lutego 1945 r. z terenu tej gminy aresztowano m.in. Ludwika Kuca z Czarnolasu; Józefa Amanowicza, Bronisława Lenarczyka, Jana Wójcickiego i Stanisława Strzeleckiego z Policzny; Jana Rybańca z Ługowej Woli. Ludwik Kuc został zamordowany, a pozostali skazani na karę więzienia. Wielu czołowych działaczy ruchu oporu z czasu okupacji niemieckiej, poszukiwanych przez UB, przeniosło się w inne rejony Polski.

Pod względem administracyjnym do 1954 r. gmina Policzna istniała w tych samych granicach jak przed wojną i administracyjnie należała do powiatu kozińskiego. Wójtami gminy w latach 1945–1954 byli: Władysław Haręza i Mieczysław Bogusławski.

Powojenna rzeczywistość gminy była trudna. Gospodarstwa wiejskie nie mogły zapewnić utrzymania wielodzietnym rodzinom chłopskim. Nie rozładowała sytuacji ustawa o reformie rolnej z 6 września 1946 r. Już 20 lipca 1945 r. został przejęty na rzecz Skarbu Państwa majątek hr. A. Przeddzieckiego w Policznie. Upaństwowione zostały również majątki w Świetlikowej Woli i Czarnolesie. Ziemia dworska została w większości rozparcelowana między służbę dworską i małorolnych z terenu gminy. Im także zostały przekazane gospodarstwa opuszczone przez kolonistów niemieckich. Średnia wielkość działki, którą otrzymali chłopi, wynosiła 2,48 ha.

1 stycznia 1949 r. utworzono w Policznie Państwowe Gospodarstwo Rolne (PGR). Przekazano pod jego zarząd wyłączoną z parcelacji ziemię (235 ha), zabudowania dworskie, gorzelnię i stawy rybne. Do PGR w Policznie włączono również 15 ha ziemi pozostałej po parcelacji majątku w Świetlikowej Woli, na której później przez wiele lat była plantacja chmielu. W 1989 r. PGR został przekazany ZRHP „Igloopol” w Straszęcinie. Po jego rozwiązaniu pozostałe po nim gospodarstwo jest własnością Agencji Rolnej Skarbu Państwa i od 1996 r. użytkują go prywatni dzierżawcy.

W pałacu w Policznie w latach 1946–1981 mieściła się szkoła podstawowa, a następnie Ośrodek Szkolno-Wychowawczy. Część pomieszczeń pałacowych przeznaczono na mieszkania dla pracowników PGR, milicji i nauczycieli. Przez pewien czas miały tu swoje siedziby: Świetlica PGR, Wiejskie Kino i Ośrodek Zdrowia (w oficynie). W 1997 r. pałac odkupili od Skarbu Państwa spadkobiercy hr. Antoniego Przeddzieckiego.

W Czarnolesie 105,5 ha ziemi dworskiej przeznaczono m.in. na wzorcowy ośrodek rolny, gospodarstwo rybne, drogi itp. Z tego 26 ha ziemi i zabudowania dworskie przeznaczono na Ośrodek Szkolny Uniwersytetu Ludowego w Czarnolesie, później znajdował się tam Dom Kultury i Biblioteka, a od 1961 r. jest siedzibą Muzeum Jana Kochanowskiego.

Mimo przeprowadzanej reformy rolnej w gminie nadal było dużo gospodarstw karłowatych (do 2 ha) i średnich, nie przekraczających

5 ha ziemi. Niskie dochody z nich uzyskiwane nie wystarczały na utrzymanie wielodzietnych rodzin, zwłaszcza że w latach 1946–1979 nastąpił intensywny przyrost naturalny ludności. W tym czasie wiele rodzin przeniosło się na Ziemię Zachodnie, gdzie nabyli poniemieckie gospodarstwa rolne lub znaleźli zatrudnienie w zakładach przemysłowych Śląska i Wybrzeża. Do połowy lat 70. do miast migrowała również młodzież po odbytej służbie wojskowej lub ukończeniu szkół ponadpodstawowych niezwiązanych z rolnictwem. Na terenie gminy nie było rodziny, z której przed 1970 r. część jej członków nie osiedliła się na stałe poza nią.

Odbudowująca się Warszawa i powstałe zakłady przemysłowe w Pionkach, Kozienicach, Zwoleniu, Puławach czy Radomiu dały zatrudnienie wielu mieszkańcom gminy. Ci, co otrzymali tam mieszkania, opuścili wieś na stałe. Przez cały okres PRL dużą grupę mieszkańców gminy stanowili dwuzawodowcy. W 1970 r. rodziny utrzymujące się wyłącznie z pracy w rolnictwie stanowiły tylko 30% ogółu mieszkańców gminy. Pozostali to pracownicy administracji, handlu, budownictwa, transportu, szkolnictwa, służby zdrowia, zakładów usługowych i przemysłowych na terenie gminy i w okolicznych miastach. Uruchomiona stała komunikacja samochodowa na trasie Zwoleń–Kozienice ułatwiła wielu mieszkańcom gminy dojazd do pracy, a młodzieży do szkół zawodowych i średnich.

Jednym z najważniejszych osiągnięć gminy była elektryfikacja wsi znajdujących się na jej terenie. Została zakończona do końca lat sześćdziesiątych.

W tym okresie nastąpił również rozwój oświaty szkolnej. Już w 1945 r. zorganizowano w Garbatce pierwsze przedszkole, a w 1946 r. dwa następne. Wtedy powstało też przedszkole w Policznie.

W styczniu 1945 r. wznowiły działalność wszystkie szkoły podstawowe w gminie. Zostały otwarte także szkoły początkowe w Patkowie, Ponikwi, Molendach, Jadwinowie i Wilczowoli. Zwiększyła się ilość szkół siedmioklasowych. W ławkach szkolnych uczyła się młodzież, której wojna pozbawiła możliwości kształcenia się. We wszystkich szkołach prowadzono wieczorowe kursy dla analfabetów, a w Garbatce także gimnazjalne.

W 1948 r. powstała w Garbatce pierwsza na terenie gminy Policzna szkoła średnia. Była to 3-letnia Publiczna Średnia Szkoła Zawodowa o kierunku drzewnym. W latach następnych poszerzono profil szkoły o działy krawiecki i elektryczny. Organizatorem szkoły i jej pierwszym dyrektorem był Kazimierz Hornberger. Ze względu na złe warunki lokalowe w 1953 r. szkołę tę zmieniono na 2-letnią Państwową Szkołę Zawodową, początkowo kształcąca stolarzy meblowych, a z czasem także tapicerów. W latach 1952–1976 dyrektorem jej był Stanisław Terliński.

Od 1945 r. w Czarnolesie działał Uniwersytet Ludowy przygotowujący na kilkumiesięcznych kursach wiejskich działaczy społecznych i kulturalnych. Jego siedzibą był dwór.

W tym czasie wznawiały działalność biblioteki. Początkowo biblioteki szkolne udostępniały swoje księgozbiory miejscowej społeczności. W 1949 r. założono Bibliotekę Publiczną w Policznie. Pierwszym jej kierownikiem został Bogdan Jakubowski.

Życie kulturalne w gminie skupione było w świetlicach szkolnych i przyzakładowych. Były to świetlice: PGR w pałacu w Policznie, Destylarni Żywicy w Garbatce, Uniwersytetu Ludowego we dworze w Czarnolesie.

W styczniu 1949 r. powstało stałe Wiejskie Kino w Policznie. Pierwszym jego kierownikiem był Jan Wojtasiewicz.

W tym okresie nastąpiła również widoczna poprawa opieki zdrowotnej. Bezpośrednio po wojnie, po wyjeździe z Policzny niemieckiego lekarza Lepkichera i przesiedlonego tu z poznańskiego dr Chmielewskiego, opiekę medyczną mieszkańcom gminy zapewnili, prowadzący praktykę prywatną w Garbatce, dr Mąkowski, dr Pietrusiewiczowa, starszy felczer Bernhard i położna Elżbieta Papiewska-Jaroszek. W 1947 r. założono w Garbatce Wiejski Ośrodek Zdrowia. W jego budynku mieścił się gabinet lekarski, sala zabiegowa, gabinet dentystyczny i izba porodowa. Pierwszym kierownikiem tej placówki był dr Konrad Vieth z Radomia.

Po wojennej przerwie została otwarta w Garbatce prywatna apteka rodziny Skrzyńskich. Apteka ta 8 stycznia 1951 roku razem z całym wyposażeniem została upaństwowiona.

Na terenie gminy powstały nowe placówki pocztowe. Urząd Pocztowo-Telekomunikacyjny VII klasy utworzono w Policznie 5 września 1949 r., a w Czarnolesie 25 września 1952 r.

Po wojnie zaistniały korzystne warunki dla rozwoju ruchu spółdzielczego. Nie przerwały swojej działalności, założone przed wojną, Spółdzielnie Spożyców w Garbatce, Czarnolesie i Paciorkowej Woli oraz powstałe w czasie wojny w Gródku, Wilczowoli i Patkowie. Spółdzielnie te zaopatrywały teren swego działania w artykuły konsumpcyjne. W tym samym czasie Spółdzielnia Rolniczo-Handlowa w Zwoleniu prowadziła na terenie gm. Policzna sprzedaż artykułów do produkcji rolnej, pasz, węgla, towarów tekstylnych, papierosów oraz skup płodów rolnych.

26 maja 1945 r. została zorganizowana w Garbatce Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”. W pierwszych latach działalności prowadziła ona sklep spożywczo-przemysłowy i magazyn skupu żywca w Garbatce, cegielnię w Policznie oraz młyn wodny i stawy rybne koło Czarnolasu. W 1953 r. Gminna Spółdzielnia posiadała już 14 sklepów różnych branż – 8 w Garbatce i po jednym w Policznie, Patkowie, Wilczowoli, Władysławowie, Czarnolesie i Gródku. Prowadziła zakład masarski i gospodę w Garbatce, bar

w Policznie, wydobycie torfu w Czarnolesie oraz skup trzody chlewnej, drobiu, jaj, pierza, złomu, skór surowych, pasz słomiatych i innych płodów rolnych.

Ponadto w Garbatce w 1946 r. wznowiła działalność Spółdzielnia Zielarsko-Owocowa „Witamina”. Na jej bazie powstał tu w 1949 r. oddział utworzonej w Radomiu Rejonowej Spółdzielni Ogrodniczo-Pszczelarskiej. Spółdzielnia prowadziła skup owoców i warzyw od producentów z terenu gminy i sąsiadujących z nią miejscowości. Upaństwowiony tartak braci Maślanków i stolarnia Jana Skorupskiego w Garbatce dały początek utworzonej tu w 1951 r. Spółdzielni Pracy Przemysłu Drzewnego. W 1952 r. powstała w Garbatce Spółdzielnia Inwalidów „Jutrzenka”, w której znaleźli pracę mieszkający na terenie gminy Policzna inwalidzi wojenni i ludzie niepełnosprawni fizycznie i umysłowo. Spółdzielnia w pierwszych latach swojej działalności uruchomiła punkty usługowe branży szewskiej i krawieckiej, sieć sklepów spożywczych i wytwórnię wód gazowanych w Garbatce.

Od 1948 r. na terenie gm. Policzna również prowadziła działalność Spółdzielnia Mleczarska ze Zwolenia. W latach 1952–1956 jej działalność polegała przede wszystkim na ściąganiu od rolników obowiązkowych dostaw mleka.

Do 1954 r. mieszkańcy gm. Policzna korzystali z usług (kredytów) Banku Ludowego w Zwoleniu i Kasy Spółdzielczej w Garbatce.

Dzięki działalności miejscowych spółdzielni, pracujących na rzecz rolnictwa, które zapewniały zbyt płodów rolnych i nowe stanowiska pracy, sytuacja ekonomiczna mieszkańców gminy zaczęła się stabilizować.

W 1954 r. wprowadzono nowy podział administracyjny kraju. Zlikwidowano gminy, a na ich miejsce powstały gromady, podporządkowane powiatom. 11 sierpnia 1954 r. utworzono powiat zwoleński, do którego przyłączono gromady z siedzibą w Policznie, Gródku, Czarnolesie i Paciorkowej Woli. Powstałe na terenie dotychczasowej gminy Policzna gromady z siedzibą w Garbatce i Ponikwie pozostały w powiecie kozienskim.

W latach 1955–1972 przewodniczącymi Gromadzkich Rad Narodowych byli: w Policznie – Kazimierz Bocian, Władysław Jędra; w Czarnolesie – Adam Stachurski, Marian Lachtara, Edmund Leśniewski, Zacheusz Sowiński, Czesław Stępień; w Chechłach – Stefan Stępień, Jan Szczepaniak, Władysław Byzdra; w Gródku – Zygmunt Maj, Edward Baran, Franciszek Kęska, Marian Zawadzak, Zdzisława Gnyś, Jan Jędra, Stefan Ziemka, Stanisław Wymysłowski; w Zawadzie Starej – Adam Kowalczyk, Bronisław Gnyś, Stanisław Wymysłowski.

Po likwidacji Gromadzkich Rad Narodowych 1 stycznia 1973 r. ponownie powstała gmina Policzna, jednak już w innych granicach.

Do 1989 r. naczelnikami gminy byli: Marian Śmietanka, Tadeusz Wójcik, Henryk Kalinowski, Stanisław Pająk. Przewodniczącym Gminnej Rady Narodowej był Tadeusz Sajnog. Janina Kłownowska pełniła do 1991 r. funkcję sekretarza gminy. W skład gminy weszły 33 wsie tworzące sołectwa: Aleksandrówka, Andrzejówka, Antoniówka-Franków, Biały Ług, Bierdzież, Czarnolas-Czarnolas Kolonia, Chechły, Dąbrowa Las, Florianów – Kolonia Chechelska, Gródek, Jadwinów, Jabłonów, Ługowa Wola, Łuczynów, Patków, Piątków, Policzna, Stanisławów, Świetlikowa Wola, Teodorów-Helenów, Wilczowola, Wygoda-Kuszlów, Wojciechówka-Annów, Władysławów, Wólka Policka, Zawada Nowa, Zawada Stara, Gródek. Od 1973 r. powierzchnia gminy nie uległa zmianie – wynosi 11 235 ha. Ludność gminy wg WUS liczyła w 1975 r. – 6943, 1980 r. – 6723, 1985 r. – 6580 osób. W następnych latach liczba ludności zamieszkującej gminę stale się zmniejszała. Katolicy mieszkający na terenie gminy należą do parafii: Policzna – 15 wsi, Wygoda (od 1957 r.) – 10 wsi, Gródek – 3 wsie, Ługi (od 1983 r.) – 2 wsie i Zwoleń – 1 wieś. W Piątkowie od 1983 r. istnieje zbór Kościoła Ewangelicznych Chrześcijan.

W 1975 r. powstały Komitety Gminne PZPR i ZSL. Na stanowisko I Sekretarza KG PZPR kolejno powołani byli: Stanisław Gdala, Jerzy Koziński, Henryk Chołuj. Natomiast sekretarzami Zarządu Gminnego ZSL byli: Zenobia Gregorczyk, Stefan Wróbel, Edward Wolszczak. W tym samym roku powstało województwo radomskie. Po likwidacji powiatów w czerwcu tego roku gminy zostały bezpośrednio podporządkowane władzom wojewódzkim. Po reorganizacji struktur administracyjnych otrzymały one dodatkowe uprawnienia w zakresie budownictwa, komunikacji, spraw wewnętrznych, finansów, oświaty i zdrowia. Umożliwiło to władzom gminnym skuteczniejszą działalność dla zaspokojenia potrzeb jej mieszkańców. Jeszcze przed 1954 r. wiele instytucji i jednostek gospodarczych obsługujących teren gminy Policzna miało swoją siedzibę w Garbatce, która pozostała w powiecie kozienickim. Dla obsługi gromad powstałych na terenie tej gminy, należących do powiatu zwoleńskiego, utworzono w Policznie m.in.: Posterunek MO, Kasę Spółdzielczą, Spółdzielnię „Samopomoc Chłopską”, Państwowy Zakład Leczenia Zwierząt, punkt Pielęgniarski, Punkt Felczerski, Punkt Położniczy, a w 1964 r. Rejonowy Ośrodek Zdrowia. W Czarnolesie został zorganizowany Punkt Felczerski, a w 1971 r. Wiejski Ośrodek Zdrowia.

Od 1957 r. istniały Koła Związku Młodzieży Wiejskiej (ZMW) w Policznie, Gródku, Zawadzie Starej, Piątkowie, Czarnolesie, Chechłach, Władysławowie, Jadwinowie, Wygodzie, Świetlikowej Woli, Białym Ługu, Andrzejówce, Annowie, Patkowie. W 1973 r. weszły one w skład Federacji Socjalistycznych Związków Młodzieży Polskiej (FS ZMP). W 1976 r. powołano Zarząd Gminny FS ZMP. Do 1981 r.

kolejnymi Przewodniczącymi Zarządu Gminnego były: Bartkiewicz Krystyna, Dębiec Elżbieta, Wolszczak Alicja. Po stanie wojennym ponownie powstało w 1988 r. Koło ZMW w Policznie, Annowie, Świetlikowej Woli, Czarnolesie, Jabłonowie, Chechłach, Florianowie, Piątkowie i Bierdzieży. Od tego czasu Przewodniczącym ZG ZMW jest Lentas Grzegorz z Piątkowa. Ponadto młodzież udzielała się w drużynach ZHP, które działały we wszystkich szkołach na terenie gminy. Do 1989 r. Komendantami Gminnymi ZHP kolejno byli: Józef Kaca, Helena Krukowska, Mieczysława Wolszczak.

W latach 80. młodzież aktywnie działała w klubach Ludowych Zespołów Sportowych (LZS) w Policznie, Patkowie, Wólce Polickiej, Gródku, Zawadzie Starej, Czarnolesie, Teodorowie, Świetlikowej Woli i Wilczowoli. Przewodniczącym Zarządu Gminnego LZS był Waclaw Figurski ze Świetlikowej Woli. W tym okresie zaangażowanie mieszkańców gminy przejawiało się również w działalności w Ochotniczych Strażach Pożarnych (OSP), Kółkach Rolniczych (KR) i działających przy nich Kołach Gospodyń Wiejskich (KGW).

Aktywną działalność społeczną i kulturalną prowadziły świetlice oraz kluby „Ruch” i „Rolnika”. Ten ostatni powstał jeszcze w latach 60. w Policznie. Kluby „Ruch” działały w Patkowie, Wilczowoli, Świetlikowej Woli, Stanisławowie (Świetlikowa Wola-Parcela), Wólce Polickiej, Gródku, Zawadzie Starej, Czarnolesie, Wygodzie, Chechłach, Jabłonowie, Łuczynowie. Natomiast świetlice były w Policznie (PGR), Jadwinowie, Florianowie. Placówki te wyposażone były w telewizory (pierwsze we wsiach), przy których gromadzili się mieszkańcy z całej okolicy. W placówkach tych organizowano imprezy kulturalne i działały tam amatorskie zespoły artystyczne. W 1973 r. powstała Świetlica Gminna w Policznie. Przy niej działał zespół wokalnoinstrumentalny „Oriony”, którym kierował Tadeusz Głowacki. Podobnym zespołem w Jadwinowie kierował Tadeusz Wrochna, a w Jabłonowie Jerzy Piątkowski. Zespołem wokalnotanecznym w Antoniówce opiekowała się Grażyna Płachta. Znanym, nie tylko w najbliższej okolicy, był Zespół Regionalny „Sobótka” w Czarnolesie pod kierunkiem Lucyny Wolszczak.

Ponadto istniały Zespoły Ludowe Kół Gospodyń Wiejskich w Gródku (kierowała nim Daniela Tkaczyk) i w Piątkowie (opiekowała się nim Teodora Przybylska). Ich kierownikiem artystycznym był Eugeniusz Moryc z Garbatki, który także prowadził Ognisko Muzyczne przy Szkole Podstawowej w Policznie. Dodatkowe możliwości działalności kulturalnej i oświatowej (a także promocji regionu) dawało powstałe w 1961 r. Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie. Przy muzeum działało Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Jana Kochanowskiego.

Ponadto działalność edukacyjną prowadziła biblioteka istniejąca w Policznie. Jej filie mieściły się w Gródku, Zawadzie Starej, Che-

chłach i Czarnolesie. W pozostałych wsiach istniały punkty biblioteczne.

Mieszkańcy gminy mogli zdobyć wykształcenie w 8-klasowych już szkołach podstawowych, które istniały w Policznie, Gródku, Zawadzie Starej, Czarnolesie, Chechłach, Władysławowie, Świetlikowej Woli i Wilczowoli. Na terenie gminy była jedna szkoła średnia – Zasadnicza Szkoła Rolnicza w Czarnolesie. Ponadto od 1982 r. Ośrodek Szkolno-Wychowawczy znalazł swą siedzibę w pałacu w Policznie. Natomiast trzy lata później w Czarnolesie powstał Rejonowy Zespół Doradztwa Rolniczego.

Nie zapomniano również o najmłodszych mieszkańcach gminy. Z myślą o nich powstały przedszkola w Czarnolesie i Zawadzie Starej.

Jeszcze przed 1975 r. działały jednostki OSP w Policznie, Gródku, Zawadzie Starej, Piątkowie, Czarnolesie, Chechłach, Florianowie, Wilczowoli, Władysławowie i Świetlikowej Woli. Wszystkie one weszły w skład Związku Ochotniczych Straży Pożarnych (ZOSP). W 1976 r. został powołany Zarząd Gminny ZOSP w Policznie. Prezesami ZG ZOSP w Policznie byli: Marian Podsiadły, Stefan Karaś, Tadeusz Wójcik, Henryk Kalinowski, Stanisław Pajak, Ryszard Januszewicz, Tadeusz Głowacki. W tym czasie komendantami gminnymi ZOSP w Policznie byli: Stefan Karaś, Marian Podsiadły, Andrzej Baran.

Przed 1975 r. zorganizowane zostały Kółka Rolnicze w Policznie, Gródku, Zawadzie Starej, Bierdzieży, Piątkowie, Czarnolesie, Wygodzie, Chechłach, Teodorowie, Florianowie, Władysławowie, Jabłonowie, Łuczynowie, Jadwinowie, Świetlikowej Woli, Białym Ługu, Wojciechówce, Andrzejówce, Antoniówce, Patkowie. Wiele z nich z czasem zaprzestało swojej działalności lub połączyło się z silniejszymi. W 1975 r. powstała Spółdzielnia Kótek Rolniczych (SKR) w Policznie z siedzibą w Czarnolesie. W skład jej weszły działające wówczas KR w Policznie, Zawadzie Starej, Świetlikowej Woli, Czarnolesie, Chechłach i Florianowie. W 1989 r. SKR została podporządkowana Gminnemu Związkowi Rolników, Kótek i Organizacji Rolniczych. W 1981 r. na terenie gminy został utworzony NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”. Na Przewodniczącego Rady Gminnej Związku powołano Henryka Grzybka z Czarnolasu. Po ogłoszeniu stanu wojennego Związek zaprzestał swojej działalności. Wznowił ją ponownie 3 maja 1989 r. Od tej pory Przewodniczącym RG NSZZ RI „Solidarność” w gminie Policzna jest Kazimierz Gozdyra z Świetlikowej Woli. W 1982 r. powstał Gminny Związek Rolników, Kótek i Organizacji Rolniczych w Policznie. Przewodniczący Zarządu Gminnego KiOR w Policznie: Ryszard Januszewicz, Henryk Banaś, Waldemar Jędra, Stanisław Głowacki.

W czasach PRL-u na terenie gminy wybudowano kilka dróg o asfaltowej nawierzchni (krajową Nr 79 – Warszawa – Kozienice –

Policzna – Zwolen – Sandomierz i powiatowe: Suskowola – Policzna, Policzna – Gródek – Zawada – Sarnów, Zwolen – Czarnolas – Gniewosów, Policzna – Czarnolas – Chechły – Polesie, Czarnolas – Gródek – Garbatka Letnisko, Gniewosów – Chechły, Czarnolas – Władysławów – Ługi). Aby usprawnić komunikację w 1958 r. uruchomiono komunikację PKS. Gmina Policzna uzyskała dzięki temu bezpośrednie połączenie ze Zwoleniem i Kozienicami, a w następnych latach również z Pionkami, Radomiem i Warszawą.

Ponadto na terenie gminy wybudowano: hydrofornię w Czarnolesie (1978 r.), wodociągi we wsiach Czarnolas, Gródek, Piątków; nowe budynki szkolne w Policznie, Wilczowoli, Świetlikowej Woli, dwa w Gródku, Bierdzieży, Florianowie, rozbudowano szkołę w Czarnolesie; Dom Nauczyciela w Policznie i Wilczowoli; nowy budynek Ośrodka Zdrowia w Policznie (1985 r.) i w Czarnolesie (1971 r.); Agronomówkę w Policznie i Czarnolesie; remizy OSP w Czarnolesie, Świetlikowej Woli, Władysławowie, Piątkowie, rozbudowano w Policznie; zlewnię mleka razem z remizą strażacką w Gródku i Chechłach; zlewnie mleka w Czarnolesie, Wojciechówce, adaptowano budynek w Policznie; Wiejski Dom Towarowy i biura GS w Policznie; pawilon sklepowy GS w Wilczowoli, Jadwinowie, Władysławowie, Florianowie, Chechłach, Czarnolesie, Piątkowie, Bierdzieży, Zawadzie Starej i cztery w Policznie; bary GS w Policznie i Czarnolesie; piekarnię GS w Policznie; magazyny i bazy skupu żywca GS w Policznie i Czarnolesie; bazy KR i SKR w Czarnolesie, Chechłach, Władysławowie, Jadwinowie, Policznie i Zawadzie Starej;

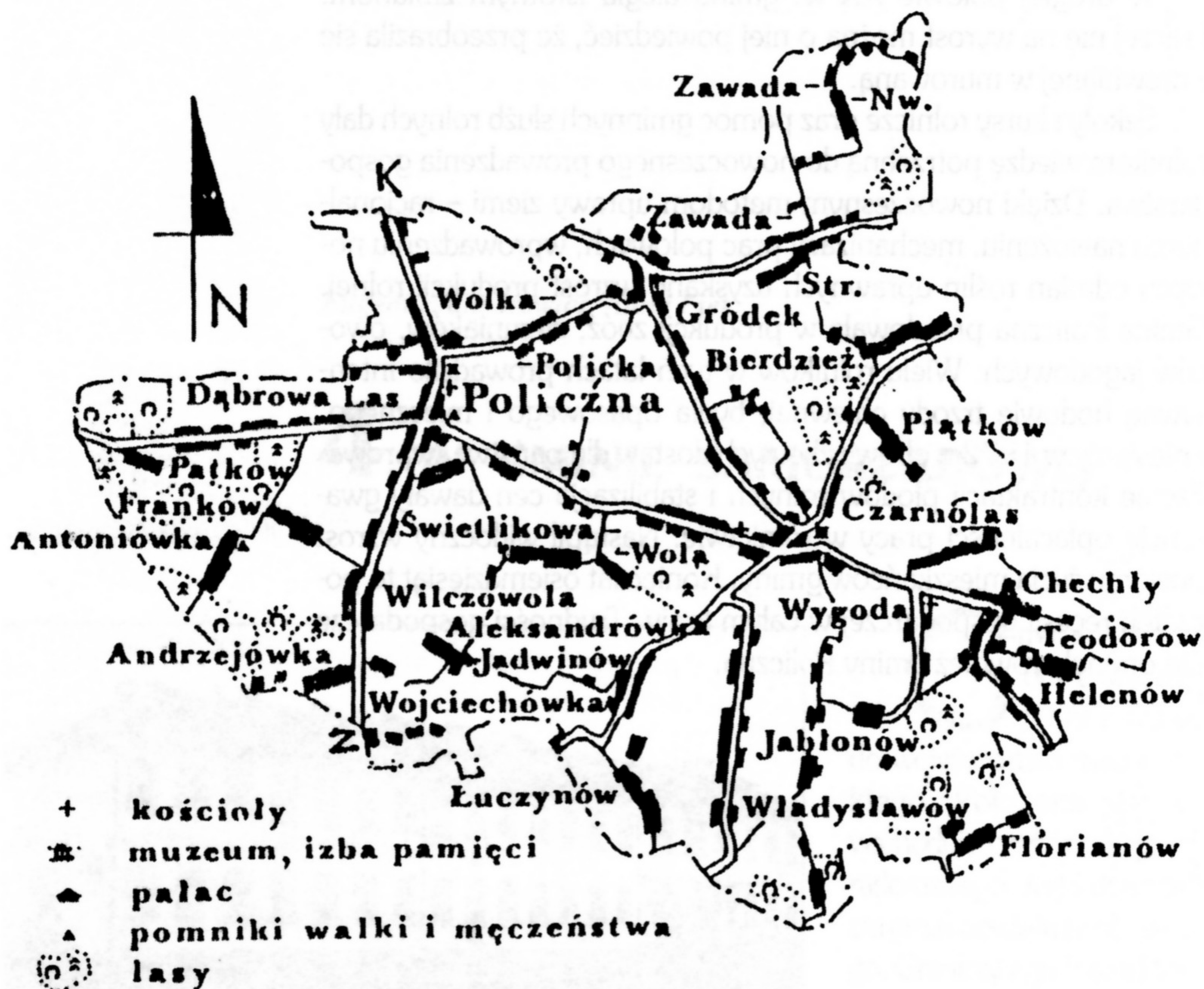
Policzna – bloki mieszkalne po PGR

Policzna – ul. S. Żeromskiego

Policzna – osiedle domków jednorodzinnych, ul. S. Żeromskiego

Współczesna mapka gminy Policzna, wykonał mgr Jarosław Januszewicz

bazę Rejonu Dróg Publicznych w Czarnolesie; biura RSP w Czarnolesie; budynek Urzędu Pocztowego w Czarnolesie; w PGR Policzna wybudowano trzy bloki mieszkalne, 3 domy wielorodzinne, dom jednorodzinny, jałownik i cielętnik.

W tym czasie rozpoczęto również budowę: nowego budynku Urzędu Gminy w Policznie; drugiego Domu Nauczyciela w Policznie; budowę gazociągu (głównej nitki) z Bogucina przez Policzną do Zwolenia – przygotowana została dokumentacja i zapewnione środki finansowe. Było to możliwe m.in. dzięki pracom Społecznego Komitetu ds. Gazyfikacji Gminy Policzna, który działał od 1987 r.

W latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX w., głównie dzięki tanim kredytom, gmina uległa istotnym zmianom. W tym czasie wybudowano wiele budynków inwentarskich i domów mieszkalnych, które zostały skanalizowane i nowocześnie wyposażone. Wychodząc naprzeciw potrzebom społecznym w 1979 został utworzony Dom Pomocy Społecznej w Gródku.

W drugiej połowie XX w. gmina uległa istotnym zmianom. I raczej nie na wyrost można o niej powiedzieć, że przeobraziła się z drewnianej w murowaną.

Szkoły i kursy rolnicze oraz pomoc gminnych służb rolnych dały rolnikom wiedzę potrzebną do nowoczesnego prowadzenia gospodarstwa. Dzięki nowoczesnym metodom uprawy ziemi – racjonalnemu nawożeniu, mechanizacji prac polowych, wprowadzeniu nowych odmian roślin uprawnych uzyskano wzrost produkcji rolnej. Gmina Policzna przodowała w produkcji zbóż, ziemniaków, owoców jagodowych. Wielu rolników w tych latach prowadziło intensywną hodowlę trzody chlewnej, bydła opasowego i mlecznego. Zniesienie w 1972 r. obowiązkowych dostaw dla państwa, wprowadzenie kontraktacji płodów rolnych i stabilizacja cen dawały gwarancję opłacalności pracy w rolnictwie. Nastąpił widoczny wzrost poziomu życia mieszkańców gminy. Koniec lat osiemdziesiąt to początek recesji gospodarczej w całym kraju. Trudności gospodarcze nie ominęły również gminy Policzna.

Eugenia Januszewicz, Anna Fiet

4. W GMINIE SAMORZĄDOWEJ

Policzna: Urząd Gminy

Gmina Policzna od 1 stycznia 1999 r. należy do województwa mazowieckiego. Położona jest we wschodniej części podregionu radomskiego. Jest jedną z pięciu gmin powiatu zwoleńskiego. Graniczy z gminami Pionki, Garbatka Letnisko, Gniwoszów, Przyłęk i Zwoleń w województwie mazowieckim oraz z gminą Puławy w województwie lubelskim.

Rozpoczęta w 1989 r. transformacja ustrojowa kraju zapewniła warunki do tworzenia samorządów lokalnych. Po wejściu w życie ustawy o samorządzie terytorialnym w maju 1990 r. odbyły się pierwsze wybory do władz samorządowych. Przez trzy pierwsze kadencje w skład Rady Gminy Policzna wchodziło 18 radnych. Po zmianie ordynacji wyborczej w 2002 r. Rada Gminy Policzna IV kadencji liczy 15 radnych.

W pierwszych wyborach XXI wieku 27 X 2002 r. mandaty radnych otrzymali: Andrzej Baran, Marta Borkowska, Marek Czapla, Sławomir Drachal, Jarosław Filipiak, Czesław Gajda, Paweł Jędra, Alfreda Kaca, Henryk Kutyla, Waldemar Łukaszuk, Dorota Makuch, Krystyna Marszałek, Zenon Mazur, Grzegorz Orłowski i Jarosław Zawadzki.

W latach 1990–2002 przewodniczącymi Rady Gminy byli: lek. wet. Marian Jankowski 1990–1994, mgr inż. Zenon Mazur 1994–1998, Adam Ociesa 1998–2002, Waldemar Łukaszuk 2002–2003, mgr inż. Zenon Mazur – od 2003 do chwili obecnej;

lek. wet. Marian Jankowski – Przewodniczący Rady Gminy Policzna w latach 1990–1994

wójtami: mgr inż. Kazimierz Kosonowski 1990–1998, mgr Stanisław Pająk od 1998 r. do chwili obecnej; zastępcy wójta: Jerzy Włodarczyk 1994–1998, mgr Maria Adamiec 1998–1999, Grażyna Kusio 1999–2002;

sekretarze gminy: Janina Klonowska 1973–1991, mgr inż. Stanisława Adamska 1991–2002, inż. Teresa Marszałek od 2002 r. – do chwili obecnej.

W 2003 roku w Urzędzie Gminy w Policznie zadania z zakresu administracji rządowej i własne realizowane były przez pracowników:

1. Referat finansowy, w skład którego wchodzi następujące stanowiska:

- skarbnik gminy jako kierownik referatu – Teresa Makuch,
- stanowisko ds. księgowości budżetowej – Jolanta Pszczółkowska,
- stanowisko ds. wymiaru podatku – Halina Szewc,
- stanowisko ds. rozliczeń z ZUS i obsługi szkół i przedszkoli Krystyna Wilk,
- stanowisko ds. księgowości podatkowej, z-ca kierownika USC – Łucja Nita,
- stanowisko ds. płac – Danuta Krzysztozek,
- stanowisko ds. prowadzenia kasy i działalności gospodarczej – Zenobia Gregorczyk, mgr Monika Pająk;

2. Kierownik Urzędu Stanu Cywilnego – Barbara Płachta;

3. Samodzielne stanowisko pracy:

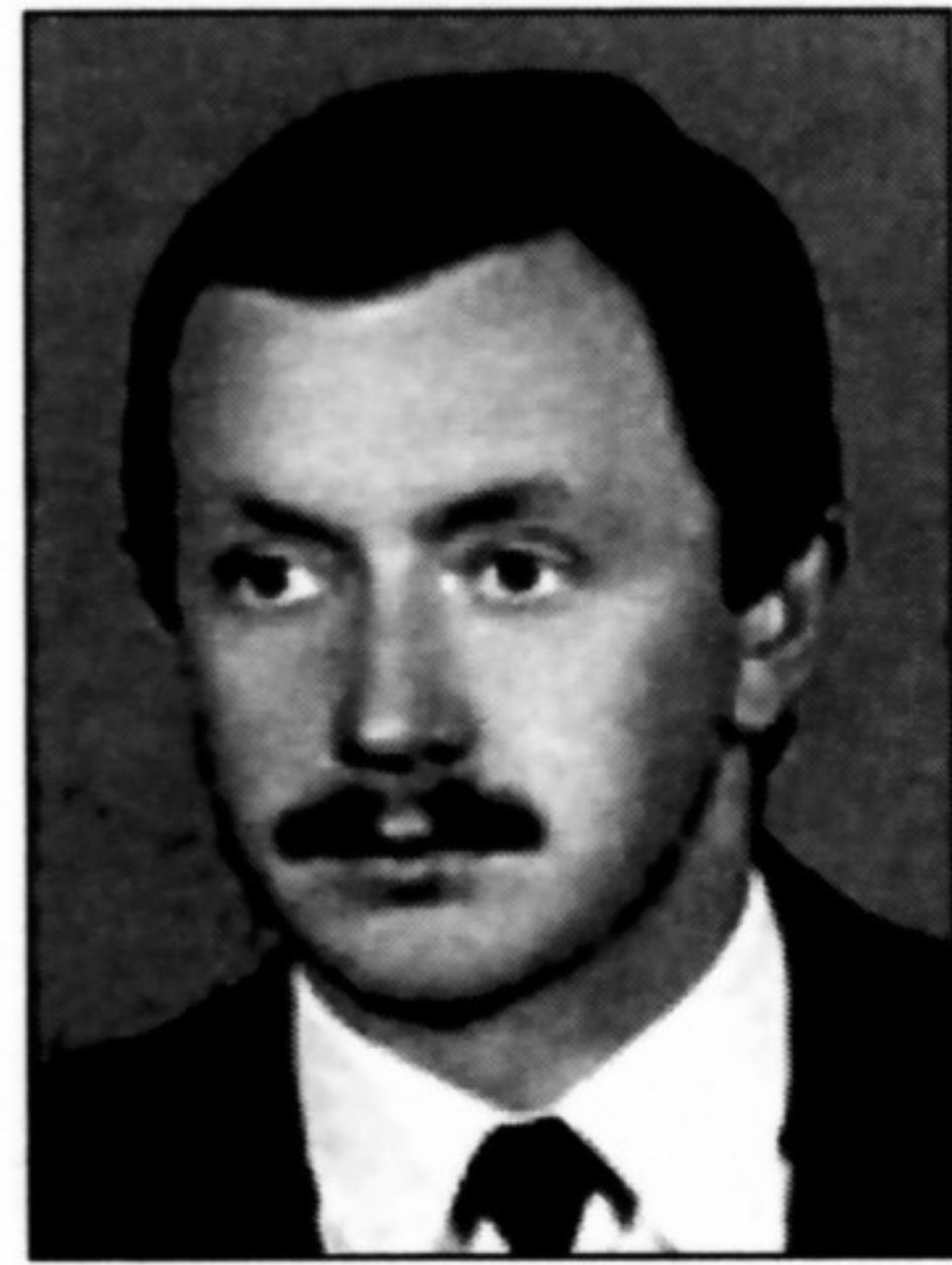
- ds. inwestycji – mgr inż. Tomasz Adamiec,
- ds. obsługi rady i komisji – mgr Marzena Gozdowska,
- ds. kancelaryjno-technicznych – Urszula Olejarz,
- ds. gospodarki gruntami – Krystyna Marasek,
- ds. obrony cywilnej i straży pożarnej – Andrzej Wieczorek,
- ds. rolnictwa i ochrony środowiska – Jadwiga Maruda, mgr inż. Robert Strzelecki.

W budynku UG ma swoją siedzibę Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, którego kierownikiem jest Maria Gogacz. Pracownikami socjalnymi są: Irena Szamańska i Kazimierz Strzelecki.

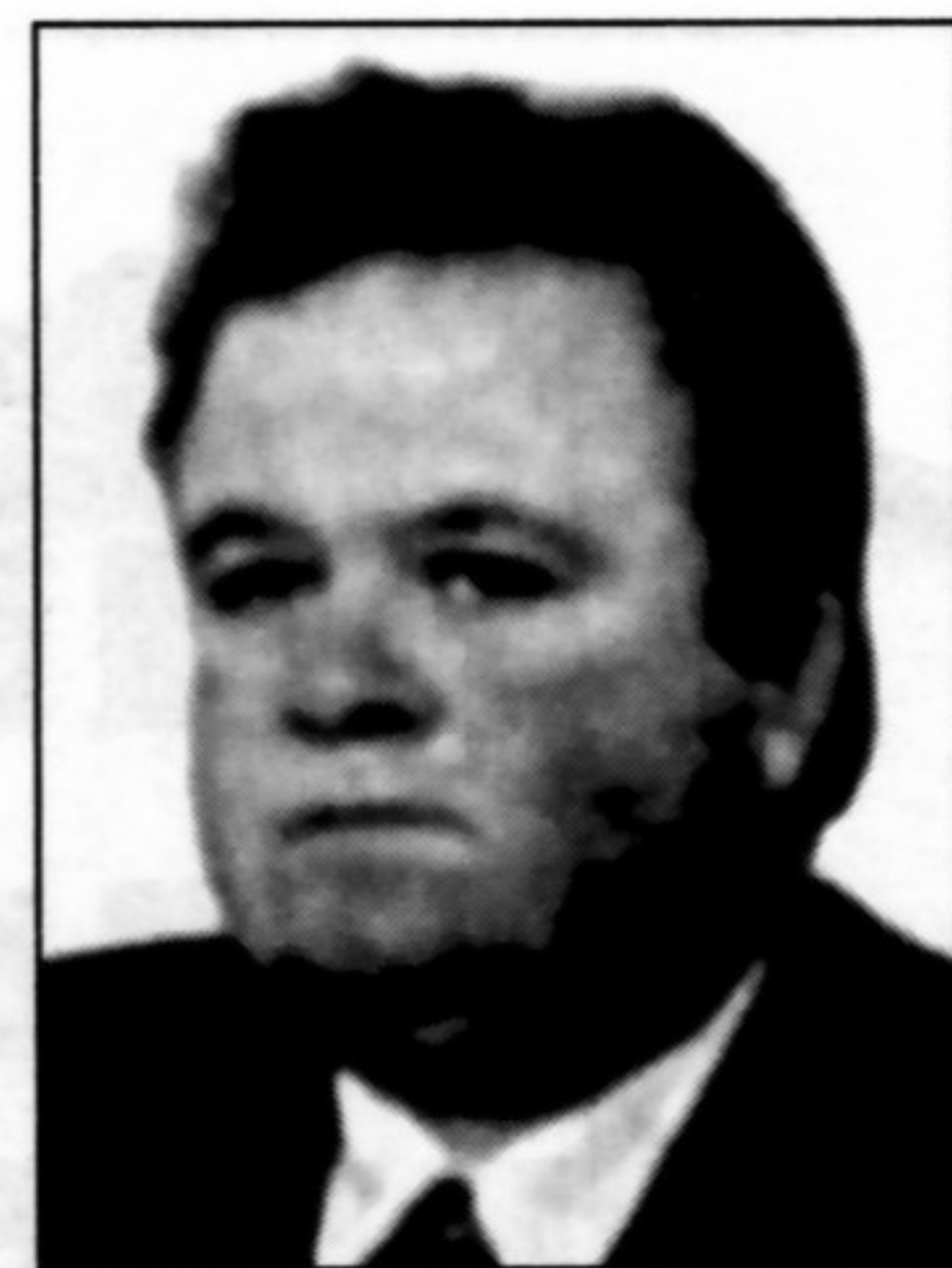
W Radzie Powiatu Zwoleńskiego gminę Policzna reprezentowali Maria Adamiec z Wojciechówki 2002 r. – do chwili obecnej, Stanisław Bartosiewicz z Czarnolasu 2002 r. – do chwili obecnej, Jan Chołuj z Policzny 1999–2002, 2002 r. – do chwili obecnej, Tadeusz Stanisław Głowacki z Policzny 1999–2002, 2002 r. – do chwili obecnej, Edward Wolszczak z Czarnolasu 1999–2002.

W Radomskiej Izbie Rolniczej, która od 1999 r. nosi nazwę Mazowieckiej Izby Rolniczej. Gminę Policzna reprezentowali: Ryszard Januszewicz z Policzny 1997–1999 i Zenon Wolszczak z Zawady Starej 1997–2002.

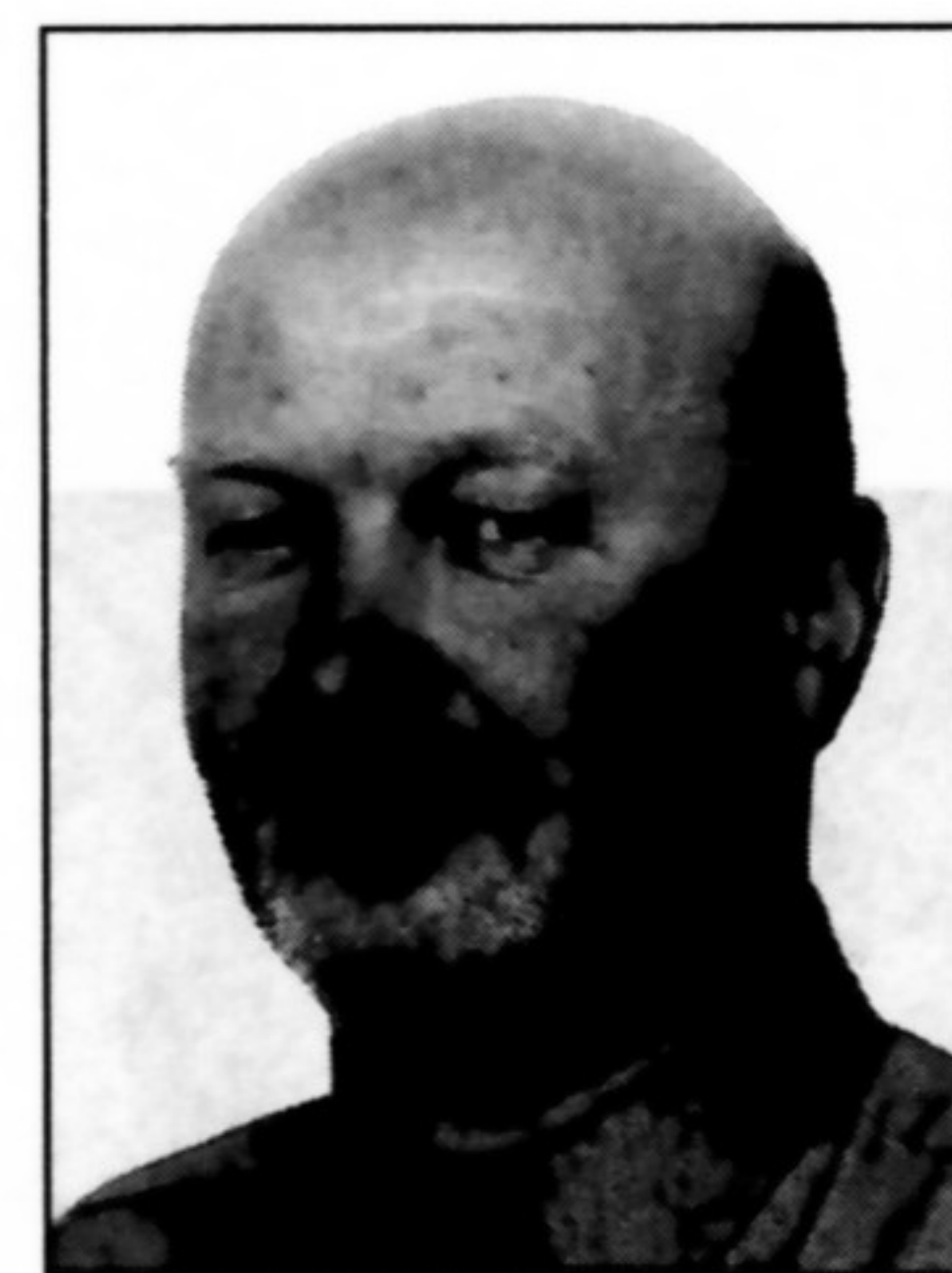
8 XII 2002 r. wybrano delegatów gminy Policzna do powiatowej Mazowieckiej Izby Rolniczej Powiatu Zwoleńskiego. Zostali nimi:

mgr inż. Zenon Mazur – Przewodniczący Rady Gminy Policzna w latach 1994–1998 i ponownie od 2003 roku

Adam Ociesa – Przewodniczący Rady Gminy Policzna w latach 1998–2002

Waldemar Łukaszuk – Przewodniczący Rady Gminy Policzna w latach 2002–2003

Janina Klonowska –
Sekretarz Gminy
Policzna
w latach 1973–1991

mgr inż. Stanisława
Adamska – Sekretarz
Gminy Policzna
w latach 1991–2002

inż. Teresa Marszałek
– Sekretarz Gminy
Policzna
od 2003 roku

Wacław Konstanty Figurski ze Świetlikowej Woli, Stanisław Głowacki z Zawady Starej.

Mimo przemian społeczno-politycznych i ustrojowych kraju układ polityczny w gminie Policzna nie uległ większym zmianom. Działają tu koła terenowe SLD i PSL.

Komitet Gminny PSL istnieje w gminie Policzna od 1990 r. Funkcję prezesa KG PSL pełnili: Stefan Wróbel (1990–1998), Jerzy Włodarczyk (od 1998 r.). Obecnie funkcję tę pełni Stanisława Barszcz z Czarnolasu.

W latach 1990–1999 na terenie gminy działały 2 Koła SdRP – w Jadwinowie (przew. Henryk Hołuj) i w Bierdzieży (przew. Andrzej Jaworski). Od 1999 roku są to Koła SLD. W 2001 roku powstało Koło SLD w Policznie (przew. Stanisław Kwaśnik). W 2001 roku utworzona została Rada Gminna SLD w Policznie. Przewodniczącym RG SLD jest Andrzej Jaworski z Bierdzieży.

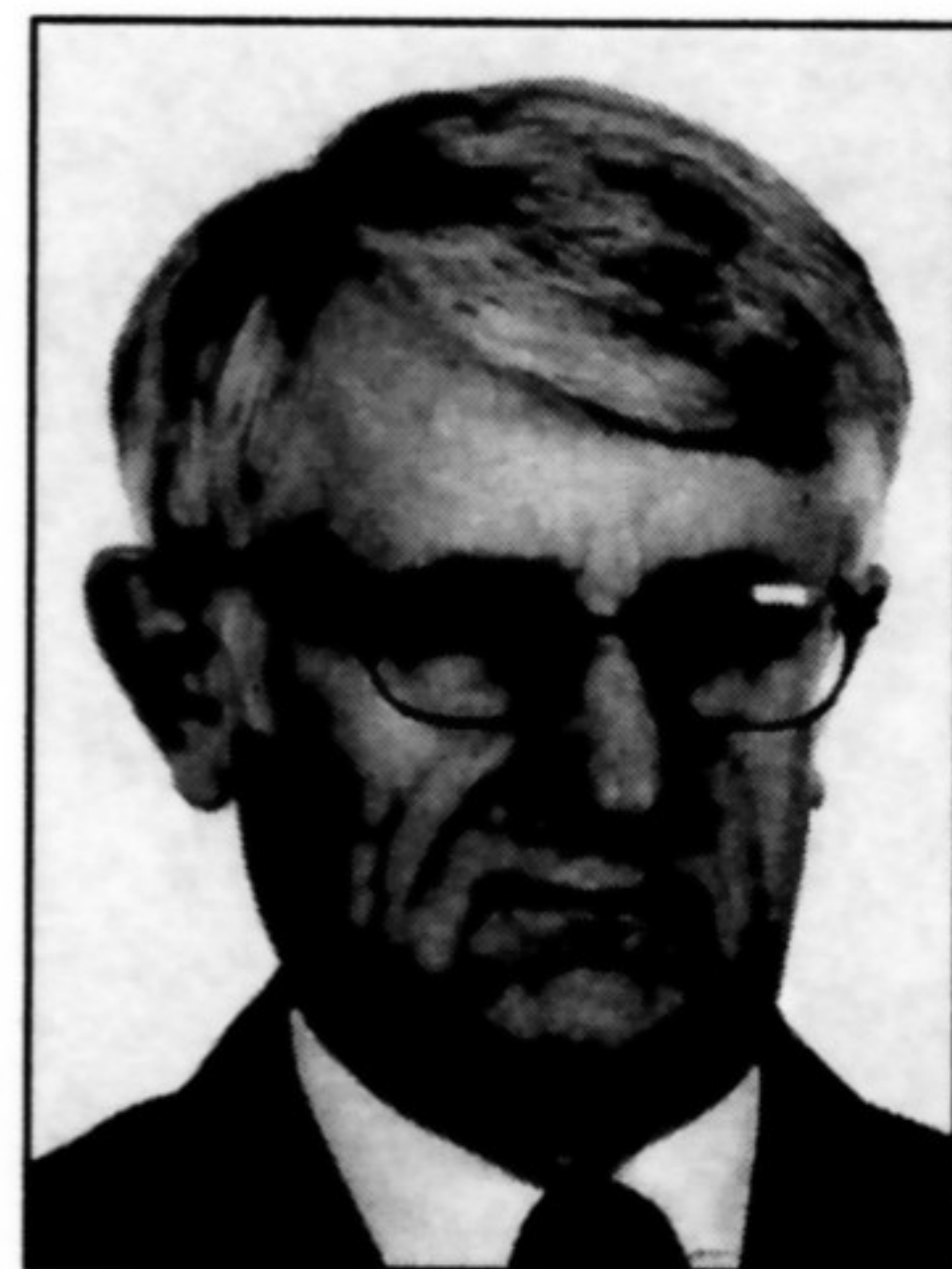
W 1998 r. dużo zwolenników zyskała Akcja Wyborcza „Solidarność”. W gminie popularność zdobywa również „Samoobrona”, której przedstawiciel Tadeusz Głowacki w wyborach 27 X 2002 r. uzyskał mandat radnego powiatu.

Ludność gminy Policzna w 2000 r. liczyła 6359 osób. Gęstość zaludnienia w gminie na 1 km² wynosiła 57 osób, na 100 ha użytków rolnych 67 osób. Według danych WUS (1999 r.) gmina Policzna w XXI wiek weszła z 3380 osobami w wieku produkcyjnym, co stanowi 53,2% ogółu jej mieszkańców. Ludność w wieku poprodukcyjnym liczyła 20,8% – 1313 osób. Dzieci i młodzieży do 18 roku życia było 26% – 1651 osób. Ludność ta zamieszkuje 33 miejscowości, które tworzą 27 sołectw. Obsadę poszczególnych sołectw w 2003 r. przedstawiono w tabeli 1.

Wśród nich wyróżnia się miejscowość Policzna – z uwagi na korzystne położenie wzdłuż drogi krajowej nr 79 oraz Czarnolas, w którym jest Muzeum Jana Kochanowskiego. Według danych z 2002 roku do największych sołectw w gminie należy Policzna, w której mieszka 1472 osoby oraz Czarnolas z Czarnolas-Kolonią liczące 534 mieszkańców. Do większych sołectw zalicza się Gródek – 352 i Zawadę Starą – 338 mieszkańców. Sołectwa o średniej liczbie zaludnienia to: Antoniówka z Frankowem – 215, Jabłonów – 227, Patków – 277, Świetlikowa Wola – 221, Teodorów z Helenowem – 210, Wilczowola – 253, Władysławów – 249 i Wygoda z Kuszłowem – 267 mieszkańców. Do najmniejszych sołectw należą: Biały Ług – 68, Ługowa Wola – 53 i Stanisławów – 53 mieszkańców. Najmniejsze wsie w gminie to Kolonia Chechelska, która liczy tylko 10 mieszkańców i Wojciechówka, w której mieszka 27 osób.

Tabela 1. Obsada Sołectw w 2003 roku

Nazwa Sołectwa	Imię i nazwisko	
	sołtysa	przewodniczącego RS
Andrzejówka	Sulina Mirosława	Sze wc Janusz
Aleksandrówka	Hołuj Danuta	Wróbel Zbigniew
Antoniówka-Franków	Borkowska Jolanta	Puton Anna
Biały Ług	Wróbel Janusz	Krzysztozek Edward
Bierdzież	Sze wczyk Jacek	Jaworski Andrzej
Czarnolas	Wołyński Zbigniew	Maruda Jan
Czechły	Byzdra Tadeusz	Molenda Lesław
Dąbrowa Las	Miękus Apolonia	Nować Grzegorz
Florianów	Rusiecki Kazimierz	Rogała Agnieszka
Gródek	Słyk Adam	Wójcicki Andrzej
Jadwinów	Wrochna Bogdan	Wróbel Zenon
Jabłonów	Sekuła Tomasz	Forszewski Dariusz
Ługowa Wola	Molęda Urszula	Molęda Urszula
Łuczynów	Krekora Tadeusz	Pająk Edward
Patków	Mizerska Bożena	Mazur Maria
Policzna	Kusio Kazimierz	Kaczkowski Edward
Stanisławów	Czapla Marek	Krześniak Ewa
Świetlikowa Wola	Gozdyla Kazimierz	Toporek Zenon
Teodorów	Seredyn Elżbieta	Ciupak Leszek
Wilczowola	Jasińska Teresa	Adamiec Regina
Wygoda	Adamiec Maria	Kowalczyk Czesław
Wojciechówka-Annów	Sadura Henryk	Sztobryn Roman
Władysławów	Baran Zygmunt	Krześniak Sławomir
Wólka Policka	Sekuła Henryka	Adamiec Jacek
Zawada Nowa	Banaś Małgorzata	Dziosa Kazimierz
Zawada Stara	Podsiadły Sławomir	Wojtasik Jerzy

mgr inż. Kazimierz Kosonowski – Wójt Gminy Policzna w latach 1990–1998

mgr Stanisław Pająk – Wójt Gminy Policzna od 1998 r.

W ramach współpracy z instytucjami pozarządowymi gmina Policzna otrzymała od Stowarzyszenia Oświatowego „Sycyna” 9 komputerów. Zainstalowano je w pięciu miejscowościach (Czarnolas, Florianów, Gródek, Paciorkowa Wola, Policzna).

W 1999 roku w gminie było 1854 mieszkań posiadających łącznie 5723 izby. W latach 1990–1999 wybudowano 72 domy mające łącznie 417 izb. Podstawowe zasoby mieszkaniowe gminy to zabudowa rolnicza, czyli domy mieszkalne oraz inne budynki i urządzenia wchodzące w skład gospodarstw rolnych we wszystkich sołectwach. Uzupełnienie stanowi zabudowa jednorodzinna w miejscowości gminnej Policznie i w Czarnolesie oraz w innych większych sołectwach, a także 3 bloki mieszkalne i małe wielorodzinne domy w Policznie (około 60 mieszkań).

Mieszkańcy gminy to przede wszystkim rolnicy. Z pracy w rolnictwie utrzymuje się 72% – 2800 mieszkańców w wieku produkcyjnym, łącznie z młodzieżą uczącą się (350 osób) pochodzącą z tych rodzin.

Na terenie gminy istnieje 1421 gospodarstw. Z tego 48,7% stanowią gospodarstwa nie przekraczające 5 ha, 36,1% o powierzchni 5–10 hektarów i 15,2% powyżej 10 ha – w tym jedno

z powierzchnią powyżej 200 ha. Powyżej 20 ha ziemi posiada 25 gospodarstw (4 w Gródku i Czarnolesie, 3 w Zawadzie Starej i Władysławowie, 2 w Jabłonowie i Piątkowie i po jednym w Białym Ługu, Chechłach, Florianowie, Jadwinowie, Policznie, Świetlikowej Woli i Teodorowie). Średnia powierzchnia indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie wynosi 7,5 ha, w tym użytków rolnych 6,8 ha.

Gospodarstwa o powierzchni mniejszej niż 5 ha, których w gminie jest prawie 50%, nie zapewniają utrzymania rodzinie rolnika. Brak miejsc pracy poza rolnictwem w najbliższej okolicy powoduje wysoki stopień bezrobocia w gminie. Liczba bezrobotnych w gminie Policzna w 2003 r. wynosiła 520 osób (w tym 241 kobiet), co stanowi 16% ogółu jej mieszkańców. Prawo do zasiłku posiadają tylko 52 osoby. W poszukiwaniu pracy wielu mieszkańców opuściło teren gminy.

W 2003 roku gmina liczyła już tylko 6240 mieszkańców. Faktyczny stan ludności zamieszkujących gminę jest jeszcze mniejszy, bowiem wielu mieszkańców, bez zmiany zameldowania, mieszka poza jej granicami.

W latach 90. znacząco zmniejszyła się w gminie liczba pracujących poza rolnictwem. W 1994 r. zatrudnionych na terenie gminy w gospodarce narodowej (bez rolnictwa indywidualnego) było 475 osób, a w 1999 r. pracowało już tylko 337 osób. Największą grupę zatrudnionych w gospodarce narodowej stanowią pracujący w oświacie – 146 osób, ochronie zdrowia – 77 osób, handlu i naprawach – 34 osoby, w administracji – 26 osób, w działalności produkcyjnej – 12 osób i transporcie – 11 osób.

Przekształceniom gospodarki lat dziewięćdziesiątych i procesom dostosowawczym do rynkowych warunków gospodarowania towarzyszy w gminie znaczny rozwój działalności gospodarczej w sektorze prywatnym. W 1990 r. zarejestrowanych tu podmiotów gospodarczych w systemie Regon było 13, a w 2000 r. już 232. Wśród zarejestrowanej działalności przeważa działalność handlowa – prawie 30%, transport – blisko 20%, działalność produkcyjna – ponad 10% i budownictwo – około 10%. Według danych za 2003 r. w przestrzennym rozmieszczeniu pozarolniczej działalności dominują miejscowości Policzna (67) i Czarnolas (41). W pozostałych miejscowościach gminy zarejestrowanych jest po kilka podmiotów. W Świetlikowej Woli (11); po 8 w Zawadzie Starej i Władysławowie, po 6 w Gródku, Jadwinowie i Teodorowie; po 5 w Bierdzieży, Wilczowoli i Wygodzie; po 4 w Jabłonowie i Łuczynowie; po 3 w Chechłach, Florianowie, Helenowie, Wojciechówce i Wólce Polickiej. W pozostałych miejscowościach zarejestrowanych jest tylko 1 lub 2 podmioty, które prowadzą działalność handlową (sklepy ogólnospożywcze), transportową, gastronomiczną i budowlaną, w zależności od występujących potrzeb.

Podstawowym filarem gospodarki gminy jest i pozostanie rolnictwo. Z ogólnej powierzchni gminy (11 325 ha) użytki rolne stanowią 85% – 9500 ha. Grunty orne zajmują 91,6% – 8700 ha, łąki i pastwiska trwałe 6% – 575 ha i sady 2,4% – 225 ha.

Ponad 60% w użytkach rolnych stanowią gleby o wysokiej i dobrej przydatności do produkcji rolniczej (kl. I–III – 13%, kl. IV – 49%).

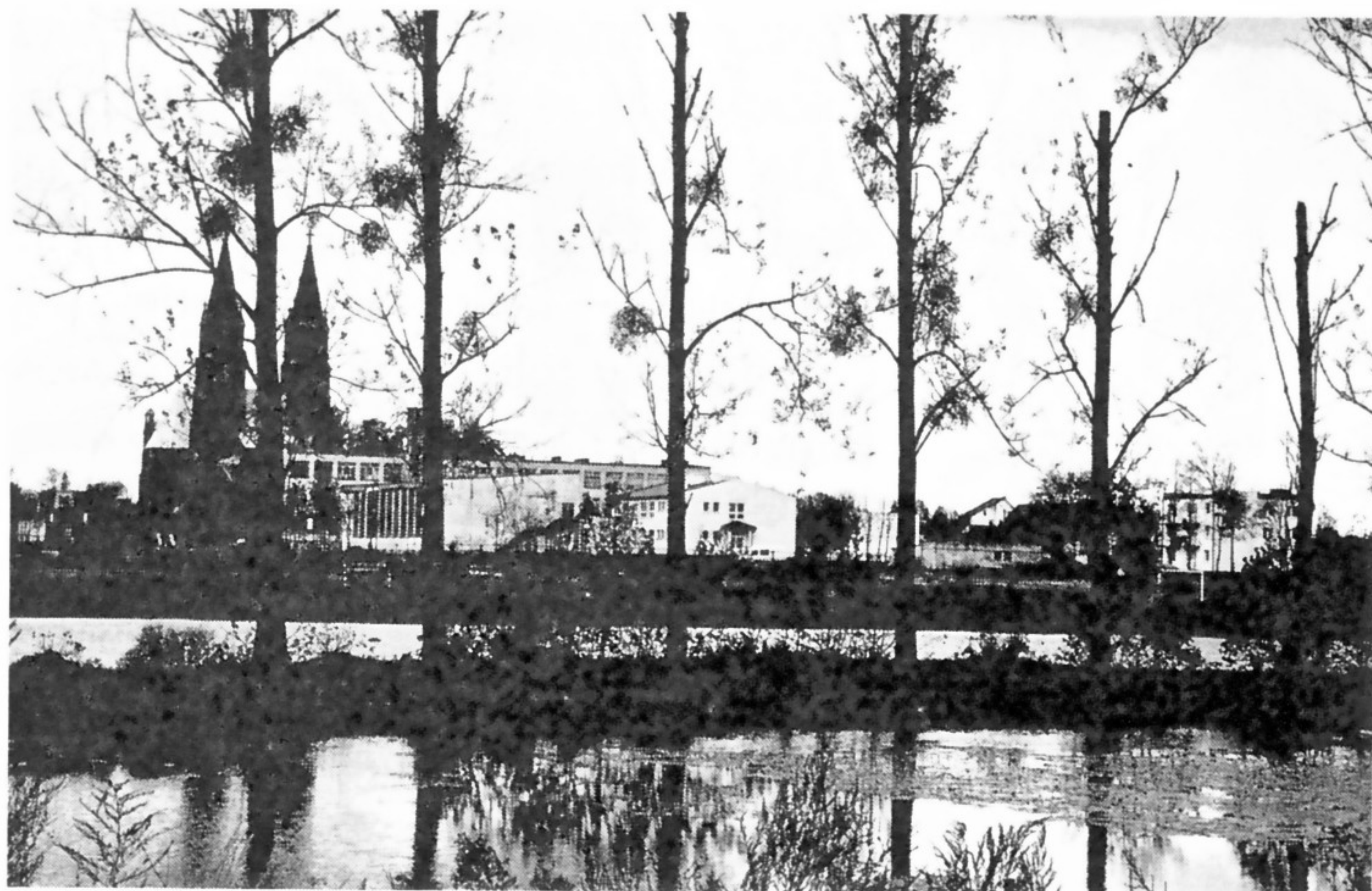
Największy areał bardzo korzystnych gleb do produkcji rolnej (głównie III klasy) występuje w rejonie wsi Policzna, Stanisławów, Świetlikowa Wola (Parcela), Gródek i Zawada Stara.

Gleby korzystne i średniokorzystne (klasy IV, rzadziej V) występują w rejonie Policzny, Świetlikowej Woli, Gródka, Zawady Nowej, Czarnolasu, Wygody, Jabłonowa, Władysławowa i Łuczynowa.

Ziemie kl. V–VI stanowią 38% użytków rolnych. W większości są to gleby mało przydatne do produkcji rolnej. Występują one w pasie biegnącym wzdłuż południowo-zachodniej granicy gminy, w pobliżu miejscowości: Dąbrowa Las, Wilczowola, Andrzejówka, Aleksandrówka, Wojciechówka, Biały Ług oraz w większym kompleksie koło Zawady Starej i Zawady Nowej.

Obszar gminy Policzna położony jest w 70% na terenach wysoczyzny plejstoceniowej, wznoszącej się 150–170 m n.p.m., gdzie poziom wód gruntowych występuje w przewadze poniżej 4 m od powierzchni gruntów. Ponad 34% gleb na terenie gminy charakteryzuje się niedoborem wody.

Mimo to gmina posiada korzystne ukształtowanie terenów do produkcji rolnej (8,9 w skali 10 punktów). Przez teren gminy przepływają cieki wodne i małe rzeczki o łącznej długości 7,4 km. Około 70% powierzchni gminy Policzna położone jest w dorzeczu rzeki Zagożdżonki. Do jej dorzecza należą rzeki Policzanka (Struga Policka, Potok Gródecki) i Zwolanka mająca swój początek w rejonie wsi Teodorów i Chechły. Południowo-zachodnia i południowo-środkowa część gminy znajduje się w dorzeczu rzeki Zwolenki, a południowo-wschodnia położona jest w dorzeczu rzeki Plewki, która we wsi Jabłonów na wysokości 170 m n.p.m. ma swoje źródła. Jej

Policzna – stawy rybne, w tle siedziba Zespołu Szkolno-Przedszkolnego i Publicznego Gimnazjum oraz kościół parafialny

dopływem jest rzeka Filipka. Oprócz naturalnych cieków wodnych w obszarze gminy występuje 16 zbiorników małej retencji o łącznej powierzchni 36,53 ha. Znajdują się one w Policznie, Gródku, Bierdzieży, Czarnolesie, Wygodzie, Władysławowie, Ługowej Woli, Stanisławowie. Największe zbiorniki (kompleksy stawów) wykorzystane są do hodowli ryb.

Jednym z najważniejszych zadań inwestycyjnych realizowanych przez Samorząd Gminy, począwszy od 1990 r., była budowa sieci wodociągowej w celu zaopatrzenia ludności w dobrą, zdrową wodę. W latach 1990–1993 wybudowano ujęcie wody w Policznie. Z niego do 2001 r. doprowadzono wodę do wsi Policzna, Dąbrowa Las, Patków, Wilczowola, Świetlikowa Wola, Stanisławów, Ługowa Wola, Wólka Policka, Gródek (Nowy), Zawada Stara, Zawada Nowa. Wybudowanie przepompowni w Ługowej Woli umożliwiło w 2002 r. rozpoczęcie budowy sieci wodociągowej w Jadwinowie, Łuczynowie, Władysławowie i Jabłonowie. Przygotowana już jest dokumentacja techniczna na wykonanie wodociągu w Kuszłowie, Teodorowie, Florianowie, Chechłach i Helenowie. Z istniejącego ujęcia „Czarnolas” przeprowadzono wodociąg do Bierdzieży (1991 r.) i Wygody (1993 r.).

W obszarze gminy Policzna występują złoża surowców mineralnych. Złoża kruszyw naturalnych (piasku i żwiru) występuje w: Gródku, Bierdzieży, Patkowie i Andrzejówce. Udokumentowane zostało tylko złożo piasku w Bierdzieży o powierzchni 5500 m², z którego wydobywa się rocznie 10 tys. m³ piasku. Pozostałe złoża dają szansę udokumentowania złóż o zasobach przemysłowych. Ponadto na tym terenie występują torfy. Złożo „Antoniówka” – na powierzchni 131 ha występują zasoby 439 tys. m³ torfu, a powierzchnia wyrobiska wynosi 91 ha. Surowiec jest przydatny do celów opałowych. Złożo „Bąkowiec-Czarnolas” w części znajduje się na terenie gminy Policzna. Jego zasoby szacunkowe wynoszą 65 tys. m³, ale surowiec nie nadaje się do wykorzystania ze względu na dużą popielność. W Policznie występują również niewielkie złoża ropy naftowej, na dużej głębokości.

Stosunkowo niewielki procent powierzchni gminy zajmują lasy. Według danych Starostwa Powiatowego w Zwoleniu (stan na koniec 1999 r.) zajmują one 9,5% – 1090 ha powierzchni gminy Policzna. Udział lasów państwowych wynosi 13,6% – 148 ha. Największe powierzchnie leśne usytuowane są we wsiach: Czarnolas (157,79 ha), Patków (141 ha), Jabłonów (76,85 ha), Gródek (76,41 ha), Policzna (72,42 ha) i Antoniówka (68,62 ha). Najmniejszy areal lasów (mniej niż 4 ha) znajduje się w Łuczynowie, Stanisławowie i Wólce Polickiej.

Na północ od Czarnolasu znajduje się kompleks leśny „Bierdzież”. Wchodzi on w skład Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Puszczy Kozienskiej”. Ten fragment Puszczy, wyraźnie odizolowa-

ny od zwartego kompleksu, położony wśród użytków rolnych, o powierzchni około 101 ha jest jednym z 10 Leśnych Kompleksów Promocyjnych w Polsce. Lasy zajmujące zachodnią część gminy Policzna stanowią Otulinę Kozienickiego Parku Krajobrazowego. Na jej obszarze znajduje się rezerwat przyrody „Okólny Ług”, położony na terenie wsi Antoniówka i Patków oraz użytek ekologiczny „Patków” – śródleśny staw z cennymi gatunkami roślin i płazów. Otulina stanowi element krajowej sieci ekologicznej. Jest to obszar o dużych walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Ponadto na terenie gminy znajdują się dwa zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – „Policzanka” – fragment Strugi Polickiej pomiędzy Gródkiem a Garbatką Zbyczyn w gminie Garbatka Letnisko oraz „Wygoda” – dolina niewielkiego cieku (beziemienny dopływ Zwolanki).

Na terenie gminy znajdują się zabytkowe parki – park pałacowy w Policznie (4,05 ha), założony w połowie XVIII w. i park dworski w Czarnolesie (9,96 ha), założony na początku XX w. Wśród drzew rosnących w tych parkach 12 zaliczonych jest do pomników przyrody ożywionej. Pojedyncze pomniki przyrody ożywionej (dęby szypułkowe, lipy drobnolistne, wiązy szypułkowe, klony zwyczajne) – łącznie 15 sztuk znajdują we wsiach: Policzna, Wólka Policka, Gródek, Zawada Nowa, Piątków, Czarnolas, Teodorów, Władysławów, Łuczynów, Antoniówka.

W latach dziewięćdziesiątych zapoczątkowano wykorzystywanie walorów krajobrazowo-przyrodniczych oraz dobrych warunków klimatyczno-zdrowotnych gminy do celów rekreacyjnych. Nowym elementem na obszarze gminy Policzna jest budownictwo letniskowe. Występuje ono we wsiach: Antoniówka, Policzna, Gródek, Zawada Stara, Zawada Nowa, Piątków, Czarnolas, Wygoda, Helenów.

Atutem gminy Policzna są nie tylko warunki przyrodniczo-krajobrazowe. Ważną rolę odgrywa również dobra infrastruktura techniczna i społeczna gminy. Elementami infrastruktury technicznej zaznaczającymi się w strukturze funkcjonalnej gminy Policzna są: komunikacja, telekomunikacja, elektroenergetyka, gospodarka wodno-ściekowa i odpadami.

Obszar gminy jest dobrze skomunikowany z zewnętrznym otoczeniem poprzez drogi krajowe nr 79 i 12. Wewnętrzny układ drogowy gminy oparty jest na sieci dróg powiatowych (8 odcinków o łącznej długości 46,74 km z utwardzoną nawierzchnią) i gminnych (o łącznej długości 107 km) jest wystarczający i dobrze rozwinięty. Zapewnia niezbędne połączenia wewnętrzne i z sąsiednimi gminami. Przez teren gminy przebiegają linie komunikacji autobusowej relacji Kozienice – Zwoleń, Radom – Gniewoszków, Warszawa – Tarnobrzeg, Zwoleń – Pionki. W gminie Policzna zarejestrowane jest 2002 samochody osobowe, 204 transportowe, 82 transportowo-osobowe i 497 ciągników rolniczych.

Telekomunikacja – od 1992 r. teren gminy obsługuje przedsiębiorstwo „Telekomunikacja Polska S.A.”. W 1992 włączono teren gminy w relacje kabli światłowodowych Kozienice – Policzna – Zwoleń – Lipsko. W 1996 r. zmieniono ręczne centrale telefoniczne w Policznie i Czarnolesie na automatyczne. Stworzone zostały również warunki do modułowego zwiększenia pojemności tych central. W 2001 r. w gminie było 866 abonentów telekomunikacji stacjonarnej. W Policznie, Wilczowoli, Gródku, Czarnolesie i Wygodzie zostały zainstalowane aparaty automatyczne umożliwiające przeprowadzenie rozmowy za pomocą karty magnetycznej.

Linie energetyczne przesyłowe i niskiego napięcia ze stacjami trafo (89 stacji) zapewniają dostawę energii o wymaganych parametrach do wszystkich miejscowości w gminie. Istnieją wystarczające rezerwy mocy bez potrzeby rozbudowania istniejącej sieci SN. *Zaopatrzenie w ciepło* – ponad 90% gospodarstw domowych w gminie posiada indywidualne źródła ciepła (piece, piece c.o.) oparte na paliwie węglowym. W 1991 r. przez teren gminy Policzna poprowadzony został gazociąg średniego ciśnienia o średnicy 200 mm i 150 mm w korytarzu drogi krajowej nr 79 z odgałęzieniem do Czarnolasu (1994 r.) poniżej 100 mm. W gaz przewodowy wyposażone zostały dwie największe miejscowości gminy – Policzna i Czarnolas oraz wsie położone w ciągu istniejącego uzbrojenia – Wilczowola, Wojciechówka, Andrzejówka, Stanisławów, Świtlikowa Wola. Pod względem technicznym istnieją duże możliwości dalszego rozszerzenia zasilania i uzbrojenia w gaz przewodowy dalszych obszarów gminy. Na terenie gminy oprócz kotłowni węglowych brak jest poważniejszych emitorów zanieczyszczeń pyłowych i gazowych. W 1996 r. przeprowadzono modernizację kotłowni węglowych na gazowe w Urzędzie Gminy i Ośrodku Zdrowia w Policznie, remizie OSP w Policznie oraz w szkołach w Policznie, Wilczowoli i Czarnolesie. W następnych latach zlikwidowano kotłownie węglowe w Banku Spółdzielczym i Agrowetce w Policznie oraz w Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie.

Już w 2001 r. – 47,68% (884) mieszkań w gminie podłączonych było do *sieci wodociągów zbiorowych*, opartych na studniach głębinowych, które czerpią dobrej jakości wodę ze złóż podziemnych, wymagających tylko prostego uzdatniania ze względu na zawartość żelaza. Długość czynnej sieci rozdzielczej, bez przyłączy, do końca 2003 r. w obszarze gminy wynosiła łącznie 95,1 km. Stacja wodociągowa „Policzna” zaopatruje w wodę 14 miejscowości, a „Czarnolas” 6. Dwa mieszkania w Teodorowie podłączone są do sieci wodociągowej Puławy.

Na obszarze gminy system unieszkodliwiania i odprowadzania ścieków stanowią: oddana do użytku w 1998 r. komunalna oczysz-

czalnia ścieków w Policznie o przepustowości dobowej 180 m³/d, sieć kanalizacyjna o długości 11 km w miejscowości Policzna i Wilczowola z podłączonymi około 160 mieszkaniami, biologiczna oczyszczalnia ścieków dla Domu Pomocy Społecznej w Gródku (Biocleare i pole rozsączkowe, bezodpływowe zbiorniki przyzagrodowe (szamba)). Do oczyszczalni, na punkt zlewny, dowożone są ścieki ze wszystkich miejscowości gminy.

Gospodarka odpadami – w obszarze gminy Policzna gospodarka odpadami prowadzona jest poprzez zbiórkę śmieci w pojemniki (kontenery). Zlokalizowane one są we wszystkich miejscowościach w ilościach dostosowanych do potrzeb. Stąd wywożone są na składowisko odpadów komunalnych w Garbatce Zbyczyn w gminie Garbatka Letnisko. Składowisko wybudowano w 1993 r. z funduszy obu gmin. Czas jego eksploatacji szacuje się na 40 lat.

Uwłaszczenie gmin przez samorząd terytorialny czynią gospodarkę finansową gmin jednym z filarów wzrostu poziomu życia mieszkańców. Zadaniem władz samorządowych jest nie tylko pozyskiwanie środków na rozwój gminy, ale przede wszystkim racjonalne ich wydatkowanie. Począwszy od 1990 r. Samorząd i Zarząd Gminy za pierwszoplanowe inwestycje dla gminy Policzna uznał inwestycje proekologiczne i zaopatrzenie mieszkańców w zdrową wodę. Równocześnie realizowane były inwestycje mające na celu poprawę infrastruktury społecznej gminy. Były to: oddany do użytku w 1993 r. nowy, wielofunkcyjny budynek Urzędu Gminy, w którym mają swoje siedziby służby gminne, Urząd Stanu Cywilnego, Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Pocztowy i Telekomunikacyjny; rozbudowa szkoły w Chechłach (1997 r.); nowa sala gimnastyczna razem z zapleczem i dodatkowymi salami lekcyjnymi w Czarnolesie (1998 r.); modernizacja szkół w Policznie i Czarnolesie (2001 r.); nowy budynek dla Publicznego Gimnazjum w Policznie (do 2003 r.); poszerzenie drogi z Policzny do Świetlikowej Woli; oświetlenie ulic we wszystkich miejscowościach w gminie; położenie asfaltowej nawierzchni na ulicy Błogostawionego Sykulskiego w Policznie i w Czarnolesie na odcinku od skrzyżowania do Muzeum Jana Kochanowskiego; ułożenie chodnika w Czarnolesie (od szkoły do muzeum); nowy budynek świetlicy w Jadwinowie (1994 r.); wybudowanie boiska do piłki nożnej w Policznie (1991 r.) dla klubu A-klasowej drużyny „Gryf”; wybudowanie boiska sportowego w Patkowie; wybudowanie kortu tenisowego w Policznie (2001 r.).

W 1991 r. ze składek wiernych, staraniem proboszcza ks. Jerzego Rybusińskiego, został przebudowany kościół w Wygodzie i wybudowany w Czarnolesie.

Instytucje i obiekty usługowe użyteczności publicznej istniejące w 2001 r. w gminie Policzna: Urząd Gminy z Urzędem Stanu Cywilnego i Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej; Re-

wir Dzielnicowych Policji w Policznie; Urząd Pocztowy w Policznie i podlegała mu Agencja Pocztowa w Czarnolesie; Bank Spółdzielczy w Policznie – od 1998 r. Oddział Banku Spółdzielczego w Zwoleniu; organizacje OSP i remizy strażackie w Policznie, Czarnolesie, Świetlikowej Woli, Gródku, Zawadzie Starej i Władysławowie; placówki podstawowej opieki zdrowotnej i socjalnej – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Policznie (od 1999 r.), któremu podlegają gminny Ośrodek Zdrowia w Policznie i Wiejski Ośrodek Zdrowia w Czarnolesie; indywidualna praktyka lekarska w Policznie i Czarnolesie; niepubliczne placówki w zakresie stomatologii w Policznie i Czarnolesie, usługi w zakresie medycyny ogólnej w Wilczowoli; prywatna apteka w Policznie; placówki opieki socjalnej; Dom Pomocy społecznej (64 miejsc) dla psychicznie i przewlekle chorych w Gródku; opieka weterynaryjna – opiekę weterynaryjną zapewniają lek. wet. Czesław Zdrzalik i lek. wet. Marian Jankowski prowadząc prywatne Lecznice Zwierząt w Policznie; placówki oświatowo-wychowawcze – na terenie gminy istnieją 6-klasowe Publiczne Szkoły Podstawowe w Policznie, Wilczowoli, Czarnolesie i Chechłach. We wszystkich prowadzone są klasy zerowe przygotowujące dzieci do nauki w szkole.

W gminie działa dwa samorządowe przedszkola. Połączone są one ze szkołami tworząc Zespoły Szkolno-Przedszkolne w Policznie i Czarnolesie.

W 1999 r. utworzone zostało Publiczne Gimnazjum w Policznie. Przy gimnazjum istnieje Eksternistyczne Liceum Ogólnokształcące. Gimnazjum organizuje również kursy komputerowe dla środowiska; placówki kulturalne – Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie, Biblioteka Gminna w Policznie i jej filie w Czarnolesie i Zawadzie Starej o łącznej ilości księgozbiorów 27 200 egzemplarzy; Świetlica Gminna w Policznie, Świetlice w Jadwinowie, Gródku i Florianowie;

obiekty kultu religijnego – Kościoły parafialne w Policznie, Gródku, Wygodzie, Kościół filialny w Czarnolesie, Kapliczki pw. św. Jana Nepomucena w Policznie, Gródku, Świetlikowej Woli, liczne figury i krzyże przydrożne, Zbór Kościoła Ewangelicznych Chrześcijan w Piątkowie;

placówki kultury fizycznej – boiska sportowe ogólnodostępne, wielofunkcyjne przy obiektach szkolnych w Policznie, Wilczowoli, Czarnolesie i Chechłach, kort tenisowy w Policznie, boisko sportowe Klubu LZS „Gryf” w Policznie, boisko sportowe w Patkowie.

Dziedzictwo kulturowe obszaru gminy Policzna tworzą: kościół parafialny pw. św. Trójcy wzniesiony w 1595 r. oraz dzwonnica w Gródku, Zespół dworski (dwór, kaplica, park) wzniesiony w latach 1826–1870 w Czarnolesie, zespół pałacowo-parkowy wzniesiony w latach 1884–1886 w Policznie, kościół parafialny pw. św. Stefana

Kościół pod wezwaniem św. Stefana w Policznie wybudowany w latach 1889–1894
Fotografia sprzed 1939 r.

Policzna – pałac hr. Przezdzieckich (koniec XIX w.)
– stan obecny

Grobowiec Wandy i Stanisława Targowskich na cmentarzu parafialnym w Policznie

wzniesiony w latach 1889–1894 w Policznie, Gorzelnia – budynek murowany z końca XIX w. w Policznie; cmentarze zabytkowe: parafialny stary i nowy w Policznie, parafialny w Gródku, wojenny z okresu I wojny światowej w Policznie, choleryczny w Policznie; miejsca Pamięci Narodowej: Policzna – Pomnik Pamięci Narodowej poświęcony ofiarom faszyzmu, miejsce rozstrzelania mieszkańców Policzny 12.06.1943 r., tablica na murze pałacu Przezdzieckich upamiętniająca atak połączonych oddziałów AK i BCh na Niemców 11.06.1943 r.; tablica na filarze bramy kościoła poświęcona żołnierzom polskim z parafii polickiej, którzy zginęli w wojnie w latach 1918–1920; cmentarz parafialny w Policznie (nowy) – mogiły polskich żołnierzy (Grób Nieznanego Żołnierza), którzy bohatersko zginęli w Policznie 10.09.1939 r.; zbiorowa mogiła rozstrzela-

nych mieszkańców Policzny w dniu 12.06.1943 r., mogiła pułkownika wojsk polskich Alojzego Czołczyńskiego, uczestnika wojen napoleońskich i powstania listopadowego; mogiła Kazimierza Czarneckiego, oficera wojsk polskich w 1864 r., grobowiec Wandy i Stanisława Targowskich, zasłużonych działaczy społecznych i oświatowych w gminie Policzna w okresie zaborów i w pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości przez Polskę;
Antoniówka – obelisk upamiętniający pacyfikację wsi 1944 r.;

Patków – pomnik upamiętniający śmierć Mariana Mikulskiego „Zygryda”, komendanta AK w Zwoleniu, rozstrzelanego przez Niemców 22.06.1944 r.;

Gródek – cmentarz parafialny – mogiły poległych żołnierzy w 1914 r. i 1939 r.;

Grób Kazimierza Czarneckiego

Pomnik Mariana Mikulskiego

Piątków – pomnik upamiętniający bitwę żołnierzy BCh z żandarmerią niemiecką na Grzywaczu 28.03.1944 r.

Atrakcyjność środowiska kulturowego i przyrodniczego przesądziła o włączeniu obszaru gminy Policzna w istniejący system szlaków turystycznych PTTK, prowadzących przez miejsca i obszary godne poznania, ciekawe pod względem kulturowym, przyrodniczym i historycznym. Istnieją 3 szlaki oznakowane (żółty, niebieski i zielony) i jeden nieoznakowany.

Szlak żółty ma długość 20 km i przebiega przez – Czarnolas – Policzną – Suchą – Linów – Nadleśnictwo Zwolen. Szlak ten zapoznaje z Otuliną Puszczy Kozienickiej, zabytkami Policzny i Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie. Najdłuższy jest szlak niebieski (Czarnolas – Gródek – Garbatka Letnisko – docelowo Ryczywół) o długości 52 km. Podążając nim w obszarze gm. Policzna, można zwiedzić Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie i zabytkowy kościół

w Gródku. Natomiast malowniczy i interesujący szlak zielony o długości 15,5 km biegnie przez miejscowości: Policzna – Patków – Kozie Ługi – Laski – Pionki. Odślania on otulinę Puszczy Kozienskiej i miejsce walki Legionów Józefa Pirsudskiego w 1914 r. oraz zabytki Policzny.

Szlak pieszy nie oznakowany: Zwoleń – Paciorkowa Wola – Czarnolas – Sarnów – docelowo stacja PKP Zajezerze – dł. 32,5 km.

Szlaki południowo-wschodnim obrzeżem Puszczy Kozienskiej. Na trasie m.in. zabytki Czarnolasu.

Do Czarnolasu prowadzą wszystkie określone przez służby PTTK szlaki turystyczne – piesze, kolarskie i motorowe. Rocznie Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie odwiedza ponad 30 000 turystów. Daje to władzom samorządowym i mieszkańcom szansę na ożywienie życia gospodarczego i społecznego gminy poprzez promowanie walorów turystyczno-wypoczynkowych tego obszaru. W związku z tym istnieje konieczność wyznaczania w obszarze gminy terenów turystyczno-wypoczynkowych, które mogłyby być zagospodarowane jako pola biwakowe i służyć organizacji zielonych szkół. Dla turystów indywidualnych podróżujących na trasie Warszawa – Policzna – Czarnolas – Puławy czy Radom – Zwoleń – Policzna – Czarnolas – Puławy wskazane jest zapewnienie dobrze zorganizowanej bazy noclegowej i gastronomicznej (zajazdy, motele) w obszarze gminy.

Położenie gminy w obszarze Puszczy Kozienskiej, korzystny mikroklimat, piękne krajobrazy, dobra jakość podstawowych elementów środowiska (czyste powietrze, woda, cisza), dostępność komunikacyjna gminy, równomiernie rozmieszczone małe jednostki osadnicze to atuty dla rozwoju agroturystyki oraz budownictwa mieszkaniowo-letniskowego.

Agroturystyka i baza turystyczno-wypoczynkowa to alternatywa i szansa dla rolniczej gminy Policzna, którą należy wzbogacić o produkcję „żywności ekologicznej”.

Gmina Policzna, u progu XXI w., powinna sięgać do tradycji, kiedy to miejscowość Policzna dzięki właścicielom majątku hr.hr. Konstantego i Stefana Przędzieckim i ich administratorowi Stanisławowi Targowskiemu już przed wojną była pierwszą wojną światową była pierwszą wsią letniskową na tym terenie.

Eugenia Januszewicz

5. MIEJSCOWOŚCI GMINY POLICZNA

1. **ALEKSANDRÓWKA** – wieś powstała koło 1907 r. na gruntach folwarku Aleksandrów, założonego w latach 70. XIX w. w dobrach Świetlikowej Woli, które należały do Aleksandry z Krassowskich *primo voto* Wojciechowskiej, *secundo voto* Dąbrowskiej.

Część Aleksandrówki nosi nazwę Praga, co świadczy o tym, że folwark założono na terenie, na którym wcześniej rósł las. Drzewo wycięto i przerobiono (wyprażono – stąd nazwa) na węgiel drzewny, popiół drzewny, smołę i potaż. Jak wynika ze *Słownika Geograficznego Królestwa Polskiego* powstały folwark w 1890 r. posiadał 289 mórg ziemi uprawnej, 10 budynków drewnianych i wiatrak.

W 1907 r. mieszkało tam 36 osób. Jak wynika z metryk chrztów parafii polickiej z 1910 r., powstała tam również wieś (kolonia).

W Aleksandrówce mieszkało wówczas 21 rodzin włościańskich. Mieszkali tam z rodzinami: Marcin Jędra, Jakub Kołodziejczyk, Jakub Kozłowski, Filip Kwietniewski, Michał Madej, Jan Marczewski, Józef i Wojciech Mołęda, Franciszek Olejarz, Jan Pajak, Marcin Siczek, Jakub Skiba, Tomasz Strzelecki, Franciszek Ukleja, Józef Wieczorek, Antoni Winiarski; Antoni, Józef, Julian, Leon i Michał Wróbel, Józef Wydra.

W latach 20. XX w. była tu jednoklasowa szkoła podstawowa, która istniała do 1945 r. Kierował nią Tadeusz Piżl.

Obecnie Aleksandrówka posiada powierzchnię 181,87 ha, w tym 174,74 ha stanowią użytki rolne. Mieszka w niej 70 osób. Wieś jest elektryfikowana i przyłączona do linii telefonicznej. Mieszkańcy utrzymują się przede wszystkim z pracy w rolnictwie. We wsi są zarejestrowane dwa podmioty gospodarcze świadczące usługi dla rolnictwa.

Aleksandrówka jest sołectwem. W okresie powojennym sołtysami byli: Jan Marszałek, Stefan Grudziński, Krystyna Marszałek. Od 2003 r. funkcję tę pełni Danuta Hołuj, a Przewodniczącym Rady Sołeckiej jest Zbigniew Wróbel.

2. ANDRZEJÓWKA – wieś powstała na gruntach dawnego folwarku Wilczowola, który należał do dóbr polickich.

Obecna wieś składała się z dwóch części zwanych Podlas i Huta. Istniał tam do 1875 r. zakład hutniczy, w którym z miejscowych złóż piasku wyrabiano szkło. Obok huty powstała osada nazywana wówczas Hutą Wilczowolską (Chuta Wiczowolska). Opierając się na aktach chrztów parafii polickiej dzieci urodzonych w tej osadzie w latach 1870–1875 w hucie pracował hutnik Jan Walentewicz oraz robotnicy: Stanisław Drewień, Ludwik Filc, Józef Jaroszewski, Władysław Murawski, Władysław Moszyński, Franciszek Rudziński, Józef Sobociński, Michał Sokołowski, Antoni i Aleksander Stęplewski, Władysław i Michał Trojan, Franciszek i Konstanty Wiązowski, Andrzej Wencel.

Osadnicy odkupili od dziedziczki Policzny, Anieli Boguckiej, teren po wyrobisku piasku. W ten sposób około 1870 r. powstała kolonia Andrzejów. Prawdopodobnie nazwa miejscowości pochodzi od pierwszego osadnika Andrzeja Głowackiego, który był sołtysiem. We wszystkich aktach chrztów, poczynając od 1870 r., występował on jako świadek rodziców chrzczonego dziecka.

W latach 1870–1880 mieszkali tam również Szymon i Tomasz Baran, Franciszek Bator, Jan i Marcin Chołuj; Apolinary, Izydor i Wojciech Głowaccy, Paweł Gola, Paweł Gniwek, Paweł Gugąła, Walenty Janas, Wincenty Kopania, Kazimierz Kutyla, Roman Madej, Jan Makuch, Wojciech Mazur, Marcin Miller, Andrzej i Józef Olejarz, Andrzej Pachocki, Antoni Ruba, Franciszek Scechula, Wojciech Seremak, Jan i Marcin Siczek, Michał Sokołowski, Jan Szewczyk, Jan i Józef Świątek, Andrzej Wasiak, Jakub i Józef Wąsik, Konstanty Wiązowski, Jan i Józef Wilk, Józef Wróbel. W 1907 r. kolonia Andrzejów posiadała 172 morgi gruntów, 2 wiatraki, 27 domów i 158 mieszkańców. Obecnie wieś Andrzejówka posiada powierzchnię 138,51 ha, w tym 108 ha stanowią użytki rolne (91 ha gruntów ornych). W 2003 r. liczyła 102 mieszkańców. Wieś jest zelektryfikowana i strefonizowana.

Od 1960 r. Andrzejówka jest samodzielnym sołectwem. Przez 38 lat sołtysiem był Albin Kobylski. Obecnie funkcję tę sprawuje Mirosława Sulima. Przewodniczącym Rady Sołeckiej jest Janusz Szewc.

3. ANNÓW – kolonia założona w latach 70. XIX w. na gruntach folwarku Wilczowola, należących do dóbr polickich. Pierwszymi jej mieszkańcami byli osadnicy należący do parafii ewangelickiej w Radomiu.

W 1880 r. Annów posiadał grunty o powierzchni 180 mórg, 9 drewnianych domów i 40 mieszkańców. Należeli oni do parafii rzymskokatolickiej w Zwoleniu. Natomiast w 1907 r. w 11 domach drewnianych mieszkało 116 osób. Do włościan należały jedynie 92 morgi ziemi uprawnej. Obecnie wieś Annów liczy 76 mieszkańców. Jest wsią zelektryfikowaną i stelefonizowaną. Razem z Wojciechówką tworzą sołectwo. W okresie powojennym sołtysami byli: Stanisław Pawelec, Roman Sztobryn i Jan Grudziński. Od 2003 r. funkcję tę pełni Henryk Sadura, mieszkaniec Annowa.

4. ANTONIÓWKA – po reformach uwłaszczeniowych, na gruntach dóbr polickich, około 1870 r. założona została kolonia Antoniów. Możliwe, że nazwę otrzymała po Antonim Pieniążku, jednym ze spadkobierców Malachiasza Boguckiego, dziedzica dóbr polickich, który otrzymaną w spadku ziemię sprzedał osadnikom.

W latach 1870–1880 mieszkali tu z rodzinami: Feliks i Wojciech Amanowicz, Antoni Denkiewicz, Benedykt Furga, Bartłomiej Gola, Bartłomiej, Jan i Józef Grabowscy, Mateusz Januszewski, Józef Jaskot, Ignacy Kociołek, Stanisław Kołodziej, Antoni i Paweł Kowalczyk, Wincenty Kulczycki; Józef, Mateusz, Paweł i Tomasz Mazur, Ignacy i Kacper Płachta, Piotr Podsiadły, Franciszek i Mateusz Pyrka, Błażej Rojek; Marcin, Stanisław i Wojciech Sałek, Franciszek Skawiński, Błażej Wolak, Bartłomiej Wójcik, Konstanty Życki.

W 1880 r. były tu 22 domy drewniane, w których mieszkały 93 osoby. W 1895 r. osada liczyła już 195 mieszkańców. W 1907 r. do wsi Antoniówka należały 223 morgi ziemi. Wieś posiadała 27 domów i 252 mieszkańców.

21 czerwca 1944 r. Antoniówka została przez Niemców spacyfikowana. Mieszkańcy, ostrzeżeni o mającej rozpocząć się akcji, starali ukryć się w lesie. Uciekających Niemcy ostrzeliwali z samolotów. Zginęli wówczas: Władysław Gola, Stefan Sekuła, Stanisław Cieślik, Jan Pachocki. W ręce Niemców dostali się: Stanisław Kowalczyk, Tomasz i Edward Kapciak, Jan i Władysław Sałek. Wywiezieni zostali do obozów. Nie powrócił z niego S. Kowalczyk. Pozostała w wiosce ludność zgromadzona została w jednym miejscu. Wieś obrabowano i spalono. Z 36 zagród pozostały tylko 3. Po wojnie wieś została odbudowana. W 1990 r. odsłonięto pomnik upamiętniający tragedię tamtych dni.

Antoniówka położona jest w Otulinie Puszczy Kozienskiej. W jej granicach znajduje się rezerwat „Okólny Ług”. Posiada bardzo dobre warunki klimatyczno-zdrowotne, korzystne dla rozwoju agroturystyki i budownictwa letniskowego. Wieś jest zelektryfikowana i stelefonizowana.

Antoniówka obecnie posiada 99 mieszkańców. Razem z pobliskim Frankowem tworzy jedno sołectwo, którego sołtysami w ostatnim półwieczu byli mieszkańcy tej wsi: Józef Domański, Stanisław Jaroszek, Piotr Mazur, Jan Konecki, Stanisław Furga, Stanisława Furga, Teresa Staniewska, Roman Szot.

5. BIAŁY ŁUG – nazwa miejscowości pochodzi od ługu, staropolskiego określenia mokradeł, stawów lub terenów zalanych wodą. Nazwa *Biały Ług* może być związana z wybielaniem płótna (płachty tkaniny moczono w wodzie, rozkładano na trawie – wybielano i suszono na słońcu) lub ługowaniem popiołu drzewnego, który był potrzebny do wyrobu szkła i potażu. Z tego ostatniego wyrabiano proch strzelniczy i mydło. Wycinanie lasu dla pozyskania ww. surowców było praktykowane w dobrach szlachty, ponieważ stanowił źródło znacznych dochodów. Zapewne z Białego Ługu pochodził popiół drzewny używany do wyrobu szkła w zakładzie hutniczym w Wilczowoli.

W najstarszej księdze chrztów parafii polickiej (1638–1678) występuje nazwa Biały Ług (a w 1844 r. Biała Wólka). Był to zapewne folwark należący do dóbr Świetlikowej Woli, założony na terenie wyciętego lasu. W latach 1638–1678 mieszkali tam rodziny o nazwisku: Baran (3), Mazur, Smuga i Wiączek.

W 1872 r. powstała kolonia Biały Ług, w której w 1880 r. mieszkało 75 osób; było 15 drewnianych domów i młyn (wówczas należący do Maksyma Adamskiego). W latach 1872–1880 w Białym Ługu mieszkali włościanie: Karol i Maksym Adamski, Piotr Granowicz, Jakub Jędra, Szymon Krasieński, Wojciech Kęska, Konstanty i Paweł Kobylscy, Jan i Józef Kuropieska, Wojciech Marczewski, Karol Marchewka, Jakub Mazur, Antoni Nowak, Paweł Ociesa, Walenty Pajak, Wojciech Płachta, Paweł Pyrgiel, Wojciech Sere-mak, Antoni i Jan Sokołowski, Ignacy Styś, Antoni Szymanek, Piotr Wilanowski, Antoni Wójcik, Antoni Wróbel.

W 1907 r. wieś Biały Ług posiadała 150 mórg gruntów, 17 domów drewnianych i 121 mieszkańców. Obecnie mieszkają tu przede wszystkim rolnicy. Dwóch mieszkańców prowadzi działalność usługową na rzecz rolnictwa. Wieś jest zelektryfikowana i telefonizowana.

Biały Ług jest sołectwem. W okresie powojennym funkcję sołtysa pełnili. Mariusz Marchewka, Józef Cygan, Edsward Marszałek, Henryk Gdala, Mieczysław Domański. Od 2003 r. sołtysem jest Janusz Wróbel, a Przewodniczącym Rady Sołeckiej Edward Krzysztozek.

6. BIERDZIEŻ – znana dawniej jako Bierdzieża; istniała już w XVI w. (Lustr. wojewody sandom. 1564–1665).

Nazwę swą wzięła od ukształtowania terenu, na którym powstała. Dawniej słowem *bańdo*, *berdo* lub *berdy* określano skaliste

wzniesienie, pagórek, kamienisty wierzchołek góry lub wzgórze. Wprawdzie na terenie Bierdzieży nie ma skalistych gór, ale są tu wzniesienia górujące nad otoczeniem, co uzasadnia pochodzenie tej nazwy. Mieszkańcy Bierdzieży uważają, że nazwa ich wsi pochodzi od słów *bier* (bierz) i *dzierż* (trzymaj i posiadaj), co oznaczałoby, że wieś powstała na terenie wydzierżawionym lub podarowanym np. za wierną służbę księciu lub zasługi w czasie wojny. Możliwe, że otrzymali ją Gniewoszowie, dziedzice Oleksowa i Sarnowa, którzy (wg rejestru poborowych) płacili w 1569 r. podatek z 1 łanu ziemi uprawnej w Bierdzieży. Wieś była własnością Gniewoszków aż do carskich reform uwłaszczeniowych w 1864 r.

W 1827 r. było tu 19 domów, w których mieszkało 137 osób, a w 1907 r. wieś posiadała już 45 domów i 392 mieszkańców, do których należało 310 mórg gruntów. W 1926 r. została tu przeprowadzona komasacja gruntów. W tym czasie dla istniejącej tu czteroklasowej szkoły powszechnej został wyznaczony plac pod budowę budynku szkolnego, którego jednak nie wybudowano z powodu trudności finansowych. Dzieci uczyły się w domach prywatnych. Od 1946 r. nauka odbywała się w przystosowanym do tego celu baraku. Szkołę wybudowano dopiero w 1965 r. W niej dzieci uczyły się do 1995 r., kiedy to została zlikwidowana z powodu małej ilości uczniów i wysokich kosztów jej utrzymania.

Pod koniec II wojny światowej Bierdzież została całkowicie zniszczona. W 1944 r. ludność wsi została wysiedlana do Zawady i Garbatki, ponieważ Niemcy przygotowywali się do obrony przed zbliżającym się frontem. Domy zostały rozebrane i wywiezione do lasu, gdzie zrobiono z nich schrony dla stacjonującego tam wojska. Z istniejących 257 domów pozostało 5 w połowie rozebranych. W domach murowanych pozostały tylko ściany.

Po wojnie wieś została odbudowana. Obecnie mieszkają tam 163 osoby. Należy do niej 300,76 ha gruntów, w tym 262,72 użytków rolnych.

W 1968 r. wieś została zelektryfikowana. W 1991 r. do Bierdzieży doprowadzono wodociąg, a w 2000 r. założono telefony. W 1984 r. z funduszy GS w Policznie, mieszkańcy społecznie ufundowali pawilon handlowy. Obecnie we wsi są 2 sklepy. Pięciu mieszkańców prowadzi działalność gospodarczą.

Bierdzież administracyjnie zawsze związana była z gminą Sarnów. Od 1975 r. należy do gminy Policzna. Jest sołectwem. W ostatnim półwieczu funkcję sołtysa pełnili: Zacheusz Namięta, Janusz Markowski. Obecnie sołtysem jest Jacek Szewczyk, a Przewodniczącym Rady Sołectkiej Andrzej Jaworski.

7. CHECHŁY – nazwa miejscowości pochodzi od staropolskich słów *checłto*, *checłty*, którymi określano miejsca podmokłe, bagniste lub nadrzecze łąki.

Jak podaje Kodeks Dyplomatyczny Katedry Krakowskiej w 1525 r. były tu łąki, na których wypasano konie hodowane na potrzeby wojska. Łąki te komes Krzywosąd przekazał na wyposażenie klasztoru sieciechowskiego. Jan Długosz podaje, że do połowy XV w. nie było tu wsi. Prawdopodobnie powstała ona na przełomie XV i XVI w., skoro w 1574 r. Jan Kochanowski nabył pół wsi od Pawła Czernego z Krasienina. Pozostała część Checheł należała do Stanisława Ciecierskiego, Mikołaja Kochanowskiego i Stanisława Świderskiego. Chechły posiadały wówczas 15,5 łana ziemi ornej. Zamieszkiwało tam 8 zagrodników osadzonych na roli. Prawdopodobnie była to wieś wolnych włościan, bowiem mieszkający tam chłopcy nie odrabiali pańszczyzny.

Do 1773 r. testamentowym posiadaczem dóbr chechleckich był książę Ferdynand Lubomirski. Od niego nabył je Józef Chocieszowski, podczaszy bydgoski. W 1870 r. dobra te przeszły w posiadanie Marcina Chrzanowskiego, podsądka i komisarza cywilno-wojskowego ziemi warszawskiej. Po nim właścicielem Checheł był Maksymilian Chrzanowski, a następnie jego córki Wincentyna Pieniążkowska i Ewa Kuszłowa.

Aż do 1864 r. Chechły były wsią pańszczyźnianą. W 1827 r. we wsi było 25 domów drewnianych, w których mieszkało 106 osób.

W 1907 r. oprócz starej wsi istniały tu Kolonie Chechelska i Łany Chechelskie. W 44 domach należących do tych trzech wsi mieszkały 483 osoby. Przy stawie w Chechłach wybudowany był młyn wodny. W 1909 r. powstała w Chechłach jednoklasowa szkoła powszechna. Od 1919 r. była szkołą czteroklasową.

Dawniej wieś Chechły miała kształt elipsy, której dłuższa średnica wyniosła około 300 m. Zabudowania usytuowane były po obu stronach Potoku Chechelskiego. Obecny rozkład wsi otrzymała w 1928 r. po przeprowadzonej komasacji gruntów.

Rozwój wsi przerwał wybuch II wojny światowej. W 1944 r. Chechły znalazły się w pasie przyfrontowym. W sierpniu tegoż roku mieszkańcy wsi zostali wysiedleni do Młodocina za Radomiem. Mężczyzn wywieziono na roboty do Niemiec. W czasie prowadzonych walk frontowych w styczniu 1945 r. wieś została zniszczona. Po wojnie odbudowano ją. Obecnie w Chechłach mieszka 109 osób. Do wsi należy 242,77 ha ziemi. We wsi jest sześcioklasowa szkoła podstawowa, w której uczą się dzieci z okolicznych wsi. Jest również sklep spożywczy GS Policzna i 3 zakłady świadczące usługi dla rolnictwa. Ponadto Krzysztof i Anna Fiet prowadzą zakład handlowo-transportowy. W latach 1966–1999 w Chechłach była jednostka OSP. Jej pierwszym komendantem był Józef Gryger. Wieś jest zelektryfikowana i przyłączona do linii telefonicznej.

Do 1954 r. Chechły były związane z gminą Sarnów. W latach 1954–1974 były siedzibą Gromadzkiej Rady Narodowej. Od 1973

roku należą do gminy Policzna i są sołectwem. Funkcję sołtysów w ostatnim półwieczu pełnili: Antoni Krawczyk, Józef Pawelec, Władysław Byzdra, Czesław Fijołek, Mariusz Zielony. Obecnie sołtysem jest Tadeusz Byzdra, a Przewodniczącym Rady Sołectkiej jest Lesław Molenda.

8. CZARNOLAS – nazwa wsi pochodzi od jej położenia pośród czarnego (liściastego) lasu.

W XV w. Czarnolas należał do Piotra Ślisza, który około 1470 r. przekazał go (jako wiano) córce Barbarze, żonie Jana Kochanowskiego z Kochanowa. Kochanowscy wybudowali tu dwór, w którym zamieszkali. W 1519 r. wieś odziedziczyli ich synowie Piotr i Filip. W 1559 r. część po Piotrze przeszła na jego syna Jana (poetę), który mieszkał tam i tworzył w latach 1570–1584. Około 1600 r. Czarnolas przejęła córka poety Poliksena, żona Łukasz Łędzkiego. W 1611 roku odkupił on od spadkobierców drugą część dóbr czarnoleskich. W rękach Łędzkich Czarnolas był do 1680 r. Później właścicielem majątku czarnoleskiego był Teodor Antoni Kiełczewski (1680–1701) i jego potomkowie: Jan Mężyński (1701–1760); Józef Sobieszański, cześnik inflandzki (1760–1761); książę Józef Aleksander Jabłonowski, wojewoda nowogrodzki (1761–1789); Kazimierz Raczyński, generał wielkopolski (1789–1881); książę Michał Lubomirski (1818–1834), książę Maksymilian Jabłonowski i jego potomkowie (1834–1906) oraz Stanisław Zawadzki i jego córki (1906–1945).

Czarnolas zawsze był miejscowością liczącą się. W 1569 r. do Jana Kochanowskiego należały 62 łany ziemi, w tym 10 łanów stanowiły grunty orne i pastwiska, a resztę las. Chłopi uprawiali 11 półłanków. Tyle samo posiadał Filip Kochanowski. W Czarnolesie była wówczas kuźnia, karczma, młyn. Ponadto mieszkało tam dwóch rzemieślników. Jak wynika z księgi chrztów parafii polickiej obejmującej lata (1638–1678) w Czarnolesie mieszkało ponad 113 rodzin chłopskich. Mieszkały tu rodziny o nazwiskach: Baran, Baranek,

Czyżyk, Dąbek, Dominik, Dusza, Falkowski, Faber, Gajda, Gasiński, Grygiel, Hajduk, Jaroszek, Karaś, Karczmarz, Karlicki, Kieliszek, Koś (Kuś), Kosik, Koziół, Kowal, Krawczyk, Kucharski, Łepecki, Madzio, Marchewka, Mitrowicz, Morsin, Ogrodnik, Ogryzek, Ostrowski, Papis (Papisz, Papiz), Pieczyk (Pietrzyk), Piotrowski, Płóciennik, Słowik, Stapiński, Ślusarski, Tkacz, Wiącek, Winiarz, Witek, Włodarz,

Wolski, Woźnica i Gzalik (zapewne Zdżalik). Większość tych nazwisk i dziś spotyka się w Czarnolesie i okolicy.

W 1867 r. Czarnolas miał 5 587 mórg gruntów dworskich i 857 mórg włościańskich. We wsi było 50 domów, w których mieszkało 666 osób. Czarnolas z Gródkiem i Zdunkowem tworzyły gminę domininalną.

Do końca XIX w. na gruntach dworskich powstawały nowe wsie. W 1907 r. do Czarnolasu należały tylko 404 morgi gruntów dworskich i 425 mórg włościańskich. Było tu 79 domów drewnianych i 2 murowane, mieszkało w nich 877 osób.

W XIX w. nie wszyscy mieszkańcy zajmowali się pracą na roli. Mieszkali tu również rzemieślnicy: **garncarze** – Karol Borkowski, Grzegorz Chmielewski; **kowale** – Antoni Grudziński, Bartłomiej Kwapis (Kwapisiewicz), Wincenty Makowski, Józef Płachta, Józef Witkowski, Mateusz Zaręba, Walenty Zychowicz, Piotr Żychowicz; **stolarze** – Józef Bieńkowski, Leon Deresiewicz, Antoni Rutkowski, Jan Witkowski; **cieśla** – Józef Płachecki; **kołodziej** (stelmach) – Jan Widecki; **gonciarz** – Marcin Gregorczyk; **mularz** – Jakub Owczarski; **strycharze** (wyrabiający cegłę) – Kacper Bittner, Mikołaj, Stanisław i Wojciech Stepusiewicz, Jakub Wąsik; **szewc** – Paweł Kwiecień (Kwietniewski); **młynarze** – Józef Mróz, Józef Mroziński, Adam Majewski; **piwowarze** – Józef Mołędzki, Józef Skórski; **szynkarze** – Szymon Baran, Marcelli Drewień, Franciszek Pietrzeba, Michał Pindera, Roch Markowski, Leopold Wojciechowski. Ponadto we wsi była również karczma prowadzona przez Żydów. We dworze mieszkał botanik Józef Stych i kilkoro ogrodników. Mieszkali tam również lekarze chirurdzy – Kostka Mąkowicz i Józef Węgliński. Nauczyciel Antoni Żelichowski uczył w szkole prowadzonej przez księżnę Magdalenę Lubomirską.

Od 1867 r. Czarnolas należy do gminy Policzna. Razem z kolonią Czarnoleską tworzą jedno sołectwo, którego obecna powierzchnia ogólna wynosi 1 138,12 ha ziemi. Stanowi to 10,09% powierzchni całej gminy. Obecnie w Czarnolesie mieszka 367 osób, a w Kolonii Czarnoleskiej 164 osoby. Wsie te są zelektryfikowane i posiadają wodociągi. Do Czarnolasu doprowadzony jest również gaz ziemny.

Czarnolas posiada własny kościół, ośrodek zdrowia, sześcioklasową szkołę podstawową, przedszkole, bibliotekę, agencję pocztową jednostkę OSP. Znajduje się tu siedziba Gminnego Związku Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych. Dumą Czarnolasu jest Muzeum Jana Kochanowskiego.

W Czarnolesie zarejestrowanych jest 41 podmiotów gospodarczych, w tym: 3 sklepy (GS-u, Marii Mierzejewskiej i M. Bednarczyka), bar gastronomiczny Marii Filipiak, bar małej gastronomii Stanisława Bartosiewicza, piekarnia (produkcja chleba i wyrobów cukierniczych) Pawła Mierzejewskiego, stacja paliw Stanisława Bartosiewicza, tartak Leszka Wójcika, zakład produkcyjny i usług transportowych S. Bartosiewicza, zakład transportu samochodowego (usługi związane z utrzymaniem dróg) Karola Budzisz.

Sołtysami sołectwa Czarnolas w ostatnim półwieczu byli: Szczepan Kuc, Michał Baran, Władysław Budzisz, Bolesław Wolszczak. Od 1991 r. sołtysem jest Roman Wołyński, a Przewodniczącym Rady Sołeckiej Jan Maruda.

Towarzystwo Przyjaciół Czarnolasu zarejestrowano w 2004 roku. Zarząd stanowią: prezes Stanisław Bartosiewicz, wiceprezes Justyna Mierzejewska-Figura, sekretarz Maria Jaskot, członkowie – Paweł Mierzejewski, Karol Budzisz. Jeszcze jako komitet założycielski towarzystwa organizowali wiele przedsięwzięć kulturalnych i oświatowych. Z coraz większym rozmachem odbywają się Czarnoleskie Spotkania Sobótkowe w ramach corocznych Dni Jana Kochanowskiego.

9. DĄBROWA-LAS – w 1880 r. w kniei zwanej „Dąbrową” Aniela Bogucka dziedziczka dóbr polickich sprzedała 92 morgi ziemi, na której powstała kolonia o nazwie Dąbrowa-Las.

Pierwsi osadnicy zamieszkali tu dopiero około 1888 r. Byli to: Jan Bartosiewicz; Franciszek, Julian i Wawrzyniec Cieślik, Wojciech Denkowicz, Józef Furga, Jakub Gazda, Paweł Gregorczyk, Michał Januszewicz, marcin Jurek, Kazimierz Mazur, Franciszek Miękus, Kazimierz Stępień, Kazimierz Sztamberek. W 1907 r. w Dąbrowie-Las było 12 domów drewnianych, w których mieszkało 38 osób.

W październiku 1914 r. mieszkańcy wsi byli świadkami walk wojsk austriackich i rosyjskich, które toczyły się w przyległym do niej lesie.

Dąbrowa-Las jest położona w otulinie Puszczy Kozienskiej, przy drodze z Policzny do Pionek. Ma dobre warunki do rozwoju agroturystyki i budownictwa letniskowego. Wieś jest zelektryfikowana, zwodociągowana i stelefonizowana.

Bliska odległość od Policzny, gdzie znajdują się główne jednostki użyteczności publicznej i zakłady handlowo-usługowe zwiększa atrakcyjność tej miejscowości. Dąbrowa Las obecnie liczy 102 mieszkańców. Od 1991 r. jest sołectwem. Sołtysem, od chwili powstania sołectwa jest Apolonia Miękus. Przewodniczącym Rady Sołeckiej jest Grzegorz Nowak.

10. FLORIANÓW – w 1852 r. dziedzic Łagowa Florian Pieniążek, w lesie należącym do jego dóbr, wyznaczył 5 włók gruntu na założenie kolonii, której nadał nazwę Florianów.

Osadnicy w zamian za wieczyste użytkowanie gruntów zobowiązani byli do płacenia czynszu i spełniania ustalonych powinności na rzecz dworu łagowskiego. Pierwszymi osadnikami powstałej kolonii byli: Andrzej Kiełbasa, Paweł Lis, Wincenty Mazur, Jan i Teofil Pawlak, Stanisław i Wincenty Rusiecki, Józef Sokołowski, Bartłomiej Winiarski.

W 1907 r. wieś Florianów posiadała 241 mórg gruntów, 22 budynki, w tym jeden murowany. Liczyła 160 mieszkańców.

W okresie międzywojennym mieszkańcy Florianowa byli bardzo aktywni społecznie. Prężnie działało tu Koło ZMW-Wici.

W czasie II wojny światowej, już od początku okupacji mieszkańcy wsi działali w ruchu oporu. Z Florianowa pochodził komendant AK Obwodu Koziennickiego Józef Pawlak ps. „Brzoza”, oficer WP w II RP, Kawaler Orderu *Virtuti Militari*, autor książki *Pięć lat w szeregach Armii Podziemnej*.

W sierpniu 1944 r. mieszkańców wysiedlono w związku ze zbliżającym się frontem. Po przejściu ofensywy radzieckiej w styczniu 1945 r., Florianów praktycznie przestał istnieć. Większość domów i zabudowań gospodarczych w wyniku toczonych walk została zniszczona i spalona. Wysiedleni mieszkańcy, którzy powrócili do swoich gospodarstw, przystąpili do odbudowy.

W latach 1945–1971 we Florianowie działała szkoła podstawowa, dla której wzniesiono budynek. Obecnie znajduje się w nim sklep i świetlica wiejska.

Florianów liczy 110 mieszkańców. Są tu 24 gospodarstwa. W życiu gospodarczym miejscowości istotną rolę pełni Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe „AGROLA”, które należy do Edmunda Rogali. Ponadto we wsi jest sklep spożywczy GS Policzna i bar gastronomiczny Jana Szcześniaka. Wieś została zelektryfikowana i strefonizowana. Są wykonane projekty sieci wodociągowej.

Pod względem administracyjnym Florianów do 1953 r. należał do gminy Grabów. W latach 1954–1972 podlegał Gminnej Radzie Narodowej w Łagowie. Od 1973 r. należy do gminy Policzna. Razem z Kolonią Chechelsą tworzą jedno sołectwo. W ostatnim półwieczu sołtysami byli: Józef Rusiecki, Jan Fijołek, Jan Nita, Bolesław Nakoneczny, Henryk Nakoneczny, Stanisław Szewczyk, Roman Krekora, Bogdan Szewczyk. Od 2003 r. sołtysem jest Kazimierz Rusiecki. Radzie Sołectkiej przewodniczy Agnieszka Rogala.

11. FRANKÓW – wieś powstała na gruntach folwarku Franków. Założył go na przełomie XVII i XIX w. Franciszek Potkański, ówczesny właściciel dóbr polickich.

W folwarku do 1869 r. mieszkali: Kazimierz i Michał Garczy-
na, Józef Mazur i Grzegorz Rymarczyk. W latach 60. XIX w. po-
wstała tu kolonia, do której w 1895 r. należało 135 mórg gruntu.
Było tu 21 domów, w których mieszkało 140 osób. Kolonia szybko
rozwijała się i w 1907 r. liczyła już 217 mieszkańców.

W latach 1869–1900 według aktów chrztów parafii polickiej
mieszkali tu: Ludwik i Tomasz Adamiec, Jan i Feliks Amanowicz,
Tomasz Banaszek, Marcin Chołuj, Jan i Stanisław Drożdżykowski,
Jan Dudkiewicz, Antoni, Feliks i Jan Frączek, Kazimierz Głowacki,
Ludwik Jabłoński, Szczepan Janas, Józef Jaskot, Marcin Jurek,
Antoni i Józef Kleczkowski, Ignacy, Jan i Józef Kociołek, Marcin
Kowalczyk, Jan Kremer, Andrzej, Ignacy, Jan, Józef, Mikołaj i To-
masz Kryczka, Ignacy i Jan Kulczycki, Michał i Piotr Krzyżanowski;
Ludwik Marek, Franciszek, Jan, Marcin, Mateusz Mazur, Jan, Józef
i Władysław Mickiewicz, Ignacy Miękus; Antoni, Józef, Wawrzyniec
Płachta (Płachecki), Karol, Marcin, Paweł i Piotr Podsiadły, Bartło-
miej Popis, Adolf i Jan Rywacki, Michał Rączka, Korol, Maciej,
Mikołaj i Stanisław Skawiński, Adam, Józef i Wiktor Skurski, Lu-
dwik i Michał Stępień, Mikołaj Strzelecki, Mateusz Szczechowski,
Jan i Leon Szeliga, Jan Świątek, Stanisław Tarnowski, Aleksander
Wodnicki, Mateusz Wojtas (Wojtasiewicz), Stanisław Wołyński, An-
drzej Woźniak, Józef Wójcik.

W latach dwudziestych XX w. powstała tu szkoła początkowa.
Istniała ona do 1943 r.

W czasie okupacji niemieckiej mieszkał tu Zygmunt Rafalski,
komendant NSZ powiatu kozienickiego razem z żoną Stanisławą.
Była ona nauczycielką w miejscowej szkole i działała w ruchu oporu.
W 1943 r. w ich mieszkaniu było drukowane „Ogniwo”. Ostrzeżeni
o mającym nastąpić aresztowaniu opuścili je w nocy 12 czerwca
1943 r.

Wieś Franków położona jest w otulinie Puszczy Kozienickiej.
W jej sąsiedztwie znajduje się rezerwat „Okólny Ług”. Są tu dobre wa-
runki do rozwoju agroturystyki i budownictwa letniskowego. Wieś jest
zelektryfikowana i stelefonizowana. Obecnie mieszka tu 114 osób.

Franków razem z Antonówką tworzą sołectwo. Od 2003 r.
funkcję sołtysa pełni mieszkanka Frankowa Jolanta Borkowska.

12. GRÓDEK – od 1982 r. GRUDEK*

W czasach kształtowania się państwa polskiego, na terenie dzi-
siejszej wsi istniała warownia (grodek, gródek) mająca charakter
wojskowo-obronny. Jej zadaniem było powstrzymywanie najeżdż-
ców, którzy po przekroczeniu Wisły kierowali się w głąb kraju. Do
dziś istnieje miejsce nazywane przez mieszkańców grodziskiem.
Z czasem w pobliżu warowni powstała osada nazwana Gródkiem.
Istniała już w XI w., bowiem założony wówczas klasztor benedyktyń-

* Wydawnictwo nie
rozstrzyga sporów
o pisownię aktualnie
urzędową – Grudek czy
tradycyjnie historyczną
i również stosowaną np.
przez parafie i w karto-
grafii – Gródek.
Powoduje to liczne
uciążliwości i kłopoty
mieszkańców.

ski w Sieciechowie otrzymał na swoje uposażenie wiele osad, wśród których był Gródek i Policzna (Jan Długosz: *Liber Beneficiorum*, t. III, s. 258n).

O pochodzeniu nazwy miejscowości od grodu świadczy jego pisownia. Potwierdzają to wszelkie źródła historyczne (państwowe i kościelne), w których zapisywany był jako Gródek. Wyjątek stanowią materiały

archiwalne z czasów zaboru rosyjskiego. Jest to jednak uzasadnione, bowiem w alfabecie rosyjskim nie występuje litera ó. Dokumentem zmieniającym pisownię miejscowości na Grudek jest wydany w 1982 r. przez Ministerstwo Administracji *Wykaz Urzędowych nazw miejscowości w Polsce*. Z tą decyzją nie zgadzają się mieszkańcy Gródka.

W XV w. wieś Gródek była własnością P. Ślisza, a następnie jego córki Doroty Mysłowskiej i jej potomków. Po ślubie Anny Mysłowskiej z Andrzejem Kochanowskim (synem Dobiesława z Opatek) przeszła w ręce Kochanowskich. Od 1661 r. należała do Gniewoszków, właścicieli Sarnowa i Oleksowa. W 1733 r. kupił ją Aleksander Kazimierz Szemberk, stolnik koronny. Od następnego właściciela Stanisława Mycielskiego, Gródek i należący do niego Zdunków w 1762 r. kupił Józef Jabłonowski, wojewoda nowogrodzki. Byli oni właścicielami Gródka i Zdunkowa do czasu reformy uwłaszczeniowej w 1864 r.

W latach 1593–1595 Andrzej Kochanowski wybudował kościół w Gródku. W 1598 r. została erygowana parafia gródzka.

W XVI w. na terenie Gródka, w Rudzie należącej do Piotra, a następnie jego syna Jana Kochanowskiego z Czarnolasu wytapiało żelazo.

W 1880 r. Gródek posiadał 551 mórg gruntów, 22 domy drewniane i młyn wodny. Mieszkało tam 307 osób.

W 1907 r. mieszkało tu 358 włościan, którzy posiadali 282 morgi ziemi. Było tu 40 domów, w tym 1 murowany oraz młyn wodny. Przed 1939 r. były tu 3 młyny, które należały do rodzin: Sztobrynów, Kusiów i Gołąbków.

W czasie I wojny światowej w 1914 r. w rejonie Gródka toczyły się walki wojsk austro-węgierskich z rosyjskimi. Z tego okresu na cmentarzu w Gródku znajdują się mogiły poległych żołnierzy walczących stron.

Stawy w Policznie

Śródleśne jezioro w Andrzejowce

Gródek – staw

Patków – staw śródleśny (rezerwat przyrody)
w otulinie Puszczy Kozienskiej

Okolice Policzny

Policzna Urząd Gminy

Policzna - pałac hr. Przezdzieckich (koniec XIX w.)
- stan obecny

Policzna - Osiedle domków jednorodzinnych
ul. Stefana Zeromskiego

Policzna - pałac hr Przedzieckich (koniec XIX w)
- stan obecny

Policzna - zabudowania dworskie Stan obecny

Policzna Gorzelnia

Policzna Sześcioraki

Policzna Kapliczka św Jana Nepomucena

Policzna – kościół parafialny i plebania

Św Jan Nepomucen i św Stefan – malowidła na ścianie w kościele parafialnym w Policznie

W 1920 r. powstała w Gródku jednoklasowa szkoła powszechna. Od 1961 r. powstała tu 8-klasowa szkoła podstawowa, dla której wybudowano duży, piętrowy budynek z mieszkaniami dla nauczycieli. Ze względu na małą ilość uczniów w latach 70. obniżono stopień organizacyjny szkoły do 3-klasowej i przeniesiono ją do nowego budynku, który społecznie wybudowali w tym celu mieszkańcy wsi. Szkoła w Gródku istniała do 1992 r.

W pierwszym budynku szkolnym w 1979 r. powstał Dom Pomocy Społecznej.

W 1966 r. powstała w Gródku OSP. Na jej potrzeby w 1970 r. strażacy rozbudowali remizę. W tym czasie mieszkańcy Gródka byli bardzo aktywni na płaszczyźnie życia społecznego. Działał tam Klub LZS, Koło ZMW, Koło Gospodyń Wiejskich, zespół Ludowy KGW (którym kierowała Daniela Tkaczyk), Klub „Ruch” i biblioteka. W 1975 r. zorganizowano w Gródku kółko rolnicze.

W latach 1954–1972 Gródek był siedzibą Gminnej Rady Narodowej. Od 1975 r. jest sołectwem w gminie Policzna. Sołtysami w ostatnim półwieczu byli: Bolesław Molenda, Stanisław Kutyla, Czesław Wieczorek, Kazimierz Bachanek. Obecnie funkcję sołtysa pełni Adam Słyk. Przewodniczącym Rady Sołeckiej jest od 2003 r. Andrzej Wójcicki.

Wieś Gródek posiada 689,14 ha powierzchni, w tym 621,53 ha użytków rolnych, 346 mieszkańców. Jest wsią zelektryfikowaną, stelefonizowaną i zwodociągowaną. Działa tu 5 podmiotów gospodarczych. W Gródku są 2 sklepy spożywcze (GS i prywatny Anety Sztobryn). Ponadto jest tu kuźnia należąca do Kazimierza Barana.

Gródek posiada duże walory do rozwoju agroturystyki i budownictwa letniskowego. Wokół stawu (o powierzchni 3,6 ha) i wzdłuż Potoku Gródeckiego, na przestrzeni 2 km, jest siedlisko ptactwa. Gniazduje tu bocian czarny, czapla, łabędź. Ponadto na tym terenie występują zwierzęta łowne, m.in. sarny. Przez teren Gródka prowadzą szlaki turystyczne i trasa *Czarnoleskiego Marszu po Zdrowie*.

13. HELENÓW – kolonia powstała na początku XX w.

W 1907 r. wieś Helenów posiadała 130 mórg gruntów włościańskich, 16 domów drewnianych i 157 mieszkańców. W czasie ofensywy zimowej, w styczniu 1945 r., wieś została zniszczona.

Obecnie w Helenowie jest 20 domów, w których mieszka 71 osób. Wieś jest zelektryfikowana i stelefonizowana. Są tu zarejestrowane 3 podmioty gospodarcze świadczące usługi na rzecz rolnictwa.

Do 1953 r. Helenów należał do gminy Sarnów. W latach 1954–1972 do GRN Chechły. Od 1973 r. należy do gminy Policzna. Razem z Teodorowem tworzą jedno sołectwo.

14. JABŁONÓW – nazwa wsi pochodzi od nazwiska jej założycieli książąt Jabłonowskich, dziedziców dóbr czarnoleskich.

W 1897 r. na 825 morgach gruntów odłączonych od włości czarnoleskich powstała kolonia – jedna z największych, jaka powstała w tych dobrach. W 1880 r. posiadała już 267 mieszkańców, 46 domów drewnianych i młyn.

W latach 1868–1880 (według aktów parafii polickiej) mieszkali tu z rodzinami: Wojciech Ambrozik; Adam, Franciszek i Tomasz Baran, Bartłomiej Bareła, Józef i Maciej Byzdra, Szymon Bzdzikot, Karol Chołuj, Piotr Cichocki, Ludwik Cyfka (Cywka); Tomasz Cygan; Wincenty Dąbrowski; Łukasz, Stanisław i Wojciech Dyczka (Dyczkowski), Jan Dudek, Franciszek i Karol Forszewski, Stefan Gołąbek, Kacper Gleguła, Stefan i Mateusz Gołda, Feliks i Wawrzyniec Grudzień, Maciej Guguła, Andrzej i Antoni Hajduk, Jan i Stanisław Hentel, Jan Janas, Feliks Janikowski, Karol Kasperski; Andrzej i Wojciech Kępiński, Antoni i Jan Kosik, Andrzej i Jan Krupiński, Piotr Komorek, Wawrzyniec Kunecki, Marcin Kuropieska; Jan, Mikołaj i Paweł Kurzępa; Ignacy Kusio, Wawrzyniec Lepa; Antoni, Jan i Mateusz Lis, Paweł Magdzik, Stanisław Majewski, Antoni Makuch, Roch i Wojciech Małek, Roch Markowski, Andrzej i Wincenty Mazur, Antoni i Piotr Michałek, Andrzej Michalczyk, Piotr Mścichowski, Andrzej Murawski; Franciszek, Karol, Paweł i Walenty Nitecki; Jakub Nowak, Wojciech Oleksik, Franciszek Ozga, Paweł Pakuła, Teofil i Walenty Piątkowski, Mikołaj Pieruszka, Antoni, Jan i Teofil Piwoński, Piotr Przerwa, Andrzej Sekuła, Adam Serwatka, Antoni i Andrzej Skarba, Jan i Paweł Skawiński, Andrzej Skirzyński; Tomasz i Walenty Skorupski, Jan Sosnowski, Antoni Swieboda, Adam Szczepaniak, Andrzej Śmietanka; Antoni i Józef Tomaszewski, Jakub Urbanek, Piotr Wolszczyk, Antoni i Seweryn Wujcik, Piotr Zawadzki.

Na 80 morgach gruntów, zwanych Osiniakiem, które należały do Jabłonowa, osiedlili się koloniści. W 1880 r. w Osinieku było 6 domów i 29 mieszkańców.

W 1907 r. włościanie mieszkający w Jabłonowie uprawiali 423 morgi ziemi. Posiadali 51 domów, w których mieszkało około 470 osób. W tym czasie w Osinaku mieszkało 65 osób. Było tu wtedy 41 mórg gruntów uprawnych. Prze II wojnę światową w Osinieku mieszkali również Żydzi.

Obecnie Jabłonów posiada 523,62 ha gruntów, w tym 458,39 ha użytków rolnych i 219 mieszkańców. Wies jest zelektryfikowana, stelefonizowana. Do wsi doprowadzony jest wodociąg. We wsi jest sklep spożywczy należący do Anety Piątkowskiej.

Jabłonów jest sołectwem. Sołtysami w ostatnim półwieczu byli: Jan Magdzik, Waclaw Śmietanka, Józef Byzdra, Marzena Makuch i Tomasz Sekuła (który tę funkcję pełni do chwili obecnej). Przewodniczącym Rady Sołectkiej jest Dariusz Forszewski.

15. JADWINÓW – kolonia założona około 1867 roku w dobrach czarnoleskich. Nazwę otrzymała od imienia ks. Jadwigi Jabłonowskiej, współwłaścicielki tych dóbr.

W 1890 r. do Jadwinowa należało 555 mórg gruntów. Było tu około 27 domów i mieszkało 177 osób.

W latach 1868–1880 (wg aktów chrztów parafii polickiej) mieszkali tu z rodzinami: Filip i Józef Adamiec; Jan Ambrozik, Franciszek Baczkowski, Franciszek i Tomasz Baran, Stanisław Brzuzek, Jan i Walenty Cygan, Józef i Łukasz Czarnecki, Jan Gola, Piotr Granowicz, Jan Grzebała, Karol Jabłoński, Adam Jurek, Jakub i Szymon Klimowicz, Jan, Klemens i Paweł Kosik, Mikołaj Kowalik, Andrzej Kraszula, Jan i Wawrzyniec Krawiec, Jan Kuropieska, Józef Marchweka, Andrzej i Paweł Mazur, Filip i Piotr Małęda, Stanisław Pakuła, Łukasz Pawlonka, Antoni Pionka, Piotr Przerwa, Paweł Rogala, Bogumił Schulz, Paweł Spała, Piotr Starzyk, Michał Strzałkowski, Jakub Szewczyk, Jan i Wawrzyniec Wieraszka, Antoni, Dominik, Marcin i Paweł Winogrodzki, Jan i Łukasz Wrochna, Antoni i Paweł Wróbel, Łukasz i Michał Zawadzki, Wincenty Ziemka.

W 1907 r. 261 włościan mieszkających w tej wsi uprawiało 304 morgi ziemi. Było tu 35 domów i wiatrak. Obecnie Jadwinów posiada 297,81 ha powierzchni ogólnej, w tym 277,57 ha użytków rolnych. We wsi mieszka 115 osób. Jest tu świetlica i sklep GS. Wieś jest zelektryfikowana, stelefonizowana i zwodociągowana. Seściu mieszkańców prowadzi działalność pozarolniczą. Liczącym się zakładem jest „TRAK DREWBIS” należący do Zdzisława Przerwy (produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz handel drewnem i jego wyrobami).

Jadwinów jest sołectwem. W ostatnim półwieczu sołtysami byli: Jan Wrochna, Jan Śmietanka, Antoni Podsiadły, Szczepan Wróbel, Stanisław Cygan. Obecnie funkcję sołtysa sprawuje Bogdan Wrochna, a Przewodniczącym Rady Sołectkiej jest Zenon Wróbel.

16. KOLONIA CHECHELSKA – niewielka kolonia powstała przed 1860 rokiem na gruntach dóbr chechelskich.

W 1880 r. mieszkało tu 5 włościan, do których należało 57 mórg gruntów. W 1907 r. było tu 7 domów drewnianych, w których mieszkało około 49 osób. Do wsi należały 24 morgi gruntów uprawnych. Obecnie Kolonia Chechelska należy do sołectwa Florianów. Mieszka tu 10 osób.

17. KUSZLÓW – wieś założona przed 1860 rokiem w dobrach Karola Kuszli, dziedzica Załaz.

W 1907 r. Kuszłów posiadał 89 mórg gruntów, 17 domów drewnianych i 196 mieszkańców. Administracyjnie należał do gminy Grabów n. Wisłą. Od 1973 r. należy do gminy Policzna. Razem z Wygodą tworzą sołectwo. Obecnie Kuszłów posiada 70 mieszkańców. Wieś jest zelektryfikowana i stelefonizowana.

18. ŁUCZYNÓW – wieś nazwana od imienia właściciela ziemi, na której powstała (Łukasz – dawniej Łuka, łac. Luca).

Łuczynów powstał na gruntach paciorkowej Woli, które do 1583 r. należały do Jana Kochanowskiego z Czarnolasu. Świadczy o tym przynależność obu wsi do parafii zwoleńskiej. Po podziale majątku poety, Paciorkową Wolę otrzymała jego córka Ewa Owadowska, a Czarnolas Poliksena, żona Łukasza Łędzkiego. Ona też otrzymała część gruntów należących do Paciorkowej Woli. W związku z tym o części Paciorkowej Woli należącej do Łędzkich mówiono, że należy do „Łuc(z)ynów”, później powstała wieś o tej nazwie.

Łuczynów był wsią pańszczyźnianą. Po reformach uwłaszczeniowych mieszkało tu w 1867 r. 271 włościan. Do wsi należało 333 mórg ziemi. Było tu wtedy 27 domów drewnianych. Już wtedy wieś należała do gminy Policzna. W 1907 r. wieś posiadała tylko 141 mórg gruntów i 263 mieszkańców.

Łuczynów jest wsią rolniczą. Po II wojnie światowej mieszkańcy założyli tu Ochotniczą Straż Pożarną, kółko rolnicze. We wsi był Klub Rolnika. Z czasem jednostki te zaprzestały działalności.

Obecnie Łuczynów posiada 235,16 ha powierzchni ogólnej, w tym 230,55 ha użytków rolnych i 105 mieszkańców. Wieś jest zelektryfikowana, strefonizowana i zwodociągowana.

Łuczynów jest sołectwem. Sołtysami w ostatnim półwieczu byli: Stanisław Pawelec, Bronisław Marszałek, Leszek Jurek. Obecnie sołtysem jest Tadeusz Krekora, a Przewodniczącym Rady Sołeckiej Edward Pajak.

19. ŁUGOWA WOLA – nazwa pochodzi od istniejących tu ługów, tj. sadzawek.

Około 1846 r. nastąpił podział dóbr Świetlikowej Woli. Dziedzicem Świetlikowej Woli został Franciszek Krassowski. Odłączoną od niej część nazwaną Ługową Wolą przeszła na własność jego ojczyma Alojzego Czołczyńskiego, pułkownika Wojsk Polskich... W 1854 r. płk Czołczyński przekazał dobra Ługowej Woli Rochowi Krassowskiemu, synowi Franciszka, którego usynowił. W 1867 r. do Ługowej Woli należało 305 mórg gruntów włościańskich i 530 mórg gruntów dworskich. We wsi było 16 domów drewnianych, w których mieszkało 100 osób.

W latach 1846–1860 (według aktów chrztów parafii polickiej) mieszkali tu z rodzinami: Jan, Kazimierz i Mikołaj Bujak, Grzegorz Bujala, Wincenty Emanowicz, Jan Falkiewicz (szewc), Józef Gutkowski (karbowy); Franciszek, Jan i Marcin Jędra, Andrzej i Józef Kopania, Stanisław Łączyński (ekonom); Bernard, Franciszek, Jakub i Stanisław Matysiak, Łukasz Mołęda; Andrzej, Antoni, Franciszek Jan, Józef, Marcin, Paweł, Piotr, Szczepan i Walenty Ociesa, Jan Popis, Klemens Potocki (młynarz), Konstanty i Wincenty Pyc, Jan Stepień (szewc), Kazimierz i Leonard Szczepaniak, Józef Szym-

czyk, Andrzej Śmietanka, Antoni i Józef Tarnowski, Maciej Włodarczyk, Stanisław Wołyński, Michał i Paweł Zaręba.

W 1880 r. dziedziczką dóbr Ługowej Woli była Aleksandra Dąbrowska. Po jej śmierci majątek odziedziczyli Krassowscy, właściciele Świetlikowej Woli.

Ługowa Wola obecnie posiada 122,69 ha powierzchni, w tym 103,97 ha użytków rolnych. Wieś jest zelektryfikowana i zwodociągowana. Od 1954 r. Ługowa Wola jest sołectwem. Sołtysami w tym czasie byli: Henryk Tarnowski, Józef Ociesa, Jan Ociesa. Obecnie sołtysiem jest Urszula Mołęda.

20. PATKÓW – nazwa wsi pochodzi od nazwiska Patek. W 1870 r. Aniela z Patków Bogucka, dziedziczka dóbr polickich, oddała osadnikom w wieczyste użytkowanie 715 mórg gruntów. W 1867 r. we wsi Patków było 35 drewnianych domów. Mieszkało tu 192 włościan.

W latach 1867–1880 (według aktów chrztów parafii polickiej) mieszkali tu z rodzinami: Julian Amanowicz, Stanisław Bąba, Franciszek i Wojciech Bernaś, Michał Bdzikot; Franciszek, Jan i Józef Chołuj, Adam Chudzik, Tomasz i Walenty Cygan; Antoni, Jan i Stanisław Denkowicz (Denkiewicz), Karol Dobrowolski; Stanisław, Mateusz i Szczepan Dziewit, Benedykt Furga; Jakub i Jan Gola, Mikołaj Janas, Feliks i Franciszek Głowacki, Jan Kamiński, Józef Kielbasa, Wawrzyniec Klinicki, Ambroży Kmieciński, Jan i Wojciech Kopeć, Wawrzyniec Krawiec, Stanisław Lenard; Antoni, Józef i Wawrzyniec Lepa, Wojciech Leszczyński, Mateusz i Tomasz Lis, Andrzej Łagufa; Franciszek, Ignacy, Jakub, Jan, Maciej, Michał, Paweł i Wojciech Miękus; Stanisław Mirecki, Jan Mularski, Franciszek Paduch, Walenty Pakuła, Antoni Pionka, Franciszek Piwoński, Marcin i Michał Płachta. Tomasz Pyrka, Adam Rowiński, Szczepan Sałek, Łukasz Szczepan i Walenty Sekuła, Ambroży Skarba, Adam i Filip Skawiński, Adam Skurski, Michał Stępień, Aleksander i Józef Świątek, Stanisław Tarnowski, Franciszek Wdowiak, Antoni Wierzbicki, Mateusz Wojtas (Wojtasiewicz), Walenty Wołoszyn, Bartłomiej i Łukasz Wójcik, Franciszek i Łukasz Wrochna, Szczepan Wziątek, Stanisław Żuchowski.

W 1907 r. Patków posiadał 358 mórg gruntów, 52 domy drewniane i 351 mieszkańców. W czasie I wojny światowej wieś została zniszczona. Od 21 do 26 października 1914 r. na linii Patków, Policzna, Anielin i Laski broniły swoich pozycji wojska austriackie przed atakującymi ich wojskami rosyjskimi. Na odbudowę zniszczonej wsi Stanisław Targowski (zarządca dóbr polickich) przekazał nieodpłatnie drewno z lasu dworskiego.

W czasie II wojny światowej mieszkańcy Patkowa czynnie działali w ruchu oporu. W czerwcu 1944 r. zginął tu por. Marian Mikulski

ps. „Zygfryd”, komendant placówki AK w Zwoleniu. Staraniem mieszkańców wsi postawiony został pomnik poświęcony jego pamięci (1993 r.).

W czasie okupacji założono w Patkowie sklep. W latach 1945–1990 była tu szkoła podstawowa. W tym samym czasie działał również Klub Rolnika.

Wieś położona jest wśród lasów w otulinie Piuszczy Koziencickiej. Na jej terenie znajduje się rezerwat przyrodniczy „Okólny Ług” i użytek ekologiczny „Patków”. Obejmuje on śródleśny staw z cennymi gatunkami flory i fauny. Są tu bardzo dobre warunki do rozwoju agroturystyki i budownictwa wypoczynkowego. Wieś jest zelektryfikowana, stelefonizowana i zwodociągowana. Są tu 2 sklepy spożywcze (jeden prowadzi GS, a drugi Adam Kęska). W Patkowie jest boisko do piłki nożnej. Obecnie mieszka tu 266 osób.

Patków jest sołectwem. Funkcję sołtysa w ostatnim półwieczu pełnili: Józef Wierzbicki, Stefan Sekuła, Kazimierz Jaworski, Jan Emanowicz. Obecnie sołtysem jest Bożena Mizerska, a Przewodniczącym Rady Sołeckiej Maria Mazur.

21. PIĄTKÓW – dawniej Piontków – nazwa pochodzi od pniaków „pionków” pozostałych po wycięciu lasu.

Na terenie po wyciętym lesie, między Zdunkowem, Czarnolasem powstała pod koniec XIX w. Kolonia Piontków. Pniaki, z których oczyszczono teren, mieszkańcy wsi ułożyli w formie ogrodzenia, od strony drogi, wzdłuż swoich posesji. Pod koniec II wojny światowej zostały one spalone w kuchni polowej wojska niemieckiego.

W 1907 r. Piontków posiadał 232 morgi gruntów, 29 domów i 170 mieszkańców. Pierwsze osiedliły się tu rodziny: Kosików, Kowalczyków, Kuców, Lenartów i Rutkowskich. W 1911 r. Piotr Kuc na początku wsi postawił krzyż, na którym widnieje napis [...] *ten krzyż postawił mieszkaniec Piontkowa [...]*.

W Piątkowie znajdują się 2 pomniki upamiętniające wydarzenia z czasów II wojny światowej (bitwę oddziałów partyzanckich na Grzyraczu i pacyfikację wsi).

W okresie powojennym mieszkańcy Piątkowa bardzo aktywnie działali na rzecz swojej wsi. Powstało tu Koło ZMW, OSP, wybudowano remizę strażacką oraz sklep GS. Piątków został siedzibą parafii Ewangelicznych Chrześcijan, którzy w 1980 r. wybudowali tu swój dom modlitwy.

Obecnie Piątków posiada 372,40 ha powierzchni, w tym 326,17 ha użytków rolnych. Jest wsią zelektryfikowaną, stelefonizowaną i zwodociągowaną. Posiada 177 mieszkańców.

Piåtków jest sołectwem, które administracyjnie związane było z gminą Sarnów. Od 1973 r. należy do gminy Policzna. Począwszy od 1945 r. sołtysami tego sołectwa byli: Antoni Jabłonowski, Ste-

fan Bachanek, Adam Solecki, Jan Paciorek, Stanisław Madejski, Grzegorz Lentas, Mirosław Kowalczyk. Od 2003 r. sołtysem jest Aleksander Kowalczyk, a Przewodniczącym Rady Sołeckiej Stanisław Fiet.

22. POLICZNA – Teren dzisiejszej wsi Policzny był już zamieszkały w okresie kształtowania się państwowości polskiej. Jan Długosz w *Liber Beneficiorum* (t. III, s. 258n) wymienił wsie, które otrzymał na swoje uposażenie klasztor benedyktyński w Sieciechowie. Wśród nich była Policzna i Gródek. Najstarszy zachowany dokument potwierdzający istnienie Policzny pochodzi z 1191 r. Wówczas na uposażenie nowej katedry w Sandomierzu przekazano dochody z tej wsi.

W XV w. Właścicielami Policzny byli Mikołaj Ślisz h. Habdank i jego syn Piotr. Było tu wówczas 7 łanów gruntów, karczma, 3 zagrodników bez roli (rzemieślników) i folwark. Po śmierci Piotra Ślisza Policzna przeszła w ręce jego syna Andrzeja. Ostatnią właścicielką Policzny z rodu Śliszów była córka Piotra, Barbara Kochanowska. Po jej śmierci Policznę otrzymali jej synowie Jan, Tomasz i Wit. W 1519 r. sprzedali ją Jakubowi Odrowążowi Białaczowskiemu. W 1531 r. utworzona tu została parafia, dzięki staraniom jego syna Andrzeja, który wybudował w Policznie kościół. Przy kościele istniała szkoła parafialna. Po śmierci Andrzej Białaczowskiego w 1550 r. Policznę otrzymała jego siostra Anna Kochanowska, matka poety Jana Kochanowskiego z Czarnolasu. Policzna pozostała własnością rodziny Kochanowskich do 1718 r.

Była to największa wieś w dobrach Kochanowskich. Jak wynika z aktów chrztów znajdujących się w najstarszej księdze parafialnej w Policznie (1638–1678), mieszkało tu ponad 147 rodzin. Były to rodziny o nazwiskach: Apostoł, Bakalarz, Baczek, Bąkowiec, Bednarz, Biernat, Boniecki, Boratyński, Cieśla, Czechowski, Chocim, Drabarczyk, Drzazga, Dudek, Durczyński, Gontarczyk, Gors, Grodecki, Gurbita, Iżykowski, Jackowski, Jasik, Jancza, Jakubowski, Jaskulski, Jastrzębski, Jeziorowski, Karaś, Karbasz, Kardasz, Kielich, Komorowski, Krawiec, Kustra, Lenantes

(Lentas), Lepka, Madej, Materski, Markowski, Mazur, Miler, Molenda, Nowak, Nawrocik, Ogrodnik, Organista, Osuchowski, Ozimek,

Parobek, Papisz, Pawłowski, Pietrzykowski, Plewka, Płachta, Ptaszek, Przybytek, Puszek, Raczek, Robak, Rokicki Rozwadowski, Rudka, Rudnicki, Sierakowski Siwiec, Slisz, Smaga, Smolarczyk, Smolski, Sobela, Socha, Solarz, Soliga (Suliga), Sołtys, Sołtysek, Stępiń, Szlachta, Tkacz, Tyczyński, Wiącek, Wielgus, Wlazło, Włodarczyk, Włodarz, Wojnarowicz, Woźniak, Zieliński, Żak, Żarnowski, Życki.

W XVII w. rektorami szkoły parafialnej w Policznie byli: Mateusz Ozimek, Jakub Ozimek (Ozimkiewicz), Stanisław Czechowski, Stefan Grodecki, Paweł Świderaki, Mateusz Tyczkowski, Wawrzyniec Jakubowski, ks. Andrzej Pilecki. Szkoła ta istniała aż do drugiej połowy XIX w. W tym samym czasie istniał w parafii polickiej szpital.

W 1718 r. Policzna za niespłacone długi przeszła w posiadanie Adama Szaniawskiego, kasztelana lubelskiego. Jego córka Ewa Suchodolska w 1740 r. wybudowała w Policznie nawy kościoła. W 1751 r. Policzna i jej dobra zostały sprzedane Józefowi Potkańskiemu, staroście zwoleńskiemu. W 1786 r. przy podziale majątku pozostawionego po nim dobra polickie otrzymał jego syn Franciszek Potkański, kasztelan radomski. Wdowa po nim Tekla z Pieniżków przekazała Policzną drugiemu mężowi, marszałkowi sejmiku Malachiaszowi Boguckiemu. Od 1868 r. właścicielką Policzny była jego druga żona Aniela z Patków. W 1884 r. dobra polickie zostały sprzedane Marii z Tyzenhauzów hr. Przeddzieckiej. Ona z kolei zapisała je wnukowi Stefanowi Przeddzieckiemu. Po nim odziedziczył je jego bratanek Antoni Przeddziecki, ostatni dziedzic majątku w Policznie.

W 1867 r. po reformie uwłaszczeniowej wieś posiadała 470 mórg gruntów, 45 domów, 421 mieszkańców. Do dworu należało 4974 mórg gruntów. W XIX w. oprócz włościan mieszkało tu wielu rzemieślników, m.in. **szewc** (Franciszek Kasprzycki, Franciszek Adamiec), **stolarz** (Wincenty Kamiński, Antoni Antoniewski, Klemens Deleżyński, Wawrzyniec Nowakowski); **mularz** (Jan Kanty Żelowski, Józef Schneider), **strycharz** (Tomasz Morczyński, Kazimierz Olszewski, Józef Sttol), **cieśla** (Jakub Dąbrowski, Augustyn Stępień), **smolarz** (Maciej Mazur), **młynarz** (Józef Piątkowski, Jan Esendorf, Kazimierz Zatorski); **piwowar** (Franciszek Galewicz, Henryk Siedler, Mateusz Matulewicz), **gorzelany** (Stanisław Dąbrowski, Józef Piwoński, Franciszek Januszewski, Antoni Karbowski, Teofil Tumankiewicz).

Od czasu nabycia dóbr polickich przez hr. Przeddzieckich nastąpiło duże ożywienie życia gospodarczego i społecznego Policzny. Szczególnie w latach, gdy majątkiem administrował S. Targowski. Wówczas powstała na terenie majątku cegielnia, gorzelnia, warsztaty tkackie i koronkarskie, stawy rybne. Zbudowane zostały domy dla przyjeżdżających letników. We wsi założono sklep i herbaciarnię. Hrabina Maria Przeddziecka w 1886 r. wybudowała okazały pałac i rozpoczęła z własnych funduszy budowę nowego kościoła. Po jej śmierci (1890) parafianie dokończyli budowę świątyni w 1894 r.

W 1907 r. Policzna posiadała 96 domów drewnianych i 6 murowanych, 974 mieszkańców. Z inicjatywy S. Targowskiego w 1907 roku zostało założone kółko rolnicze.

W latach 1890–1892 była w Policznie prywatna szkoła początkowa. Po jej likwidacji przez władze carskie Wanda Targowska zorganizowała tajne nauczanie. Dopiero w 1908 r. władze zezwoliły na ponowne jej otwarcie. Istniała ona do wybuchu wojny. W 1916 r. nauka w szkole została wznowiona. Uczyli w niej: Józef Sykulski i Stanisław Pikulski.

Rozwój wsi przerwała I wojna światowa. Policzna została całkowicie zniszczona w czasie bitwy, która rozegrała się na jej terenie w dniach 21–26 października 1914 r. Z tego okresu pozostały ślady po budynkach i okopach oraz cmentarz, na którym pochowano około 1200 poległych żołnierzy.

W czasie okupacji austriackiej wybudowano w Policznie siedzibę władz gminnych. Ponadto wybrukowano drogę prowadzącą ze Zwolenia do Kozienic. Wybudowano most na Strudze Polickiej. Staraniem parafian wyremontowany został zniszczony nowy kościół.

W tym czasie w Policznie był młyn należący do Jana Rutkowskiego, kuźnia własność Jana Krawczyka i sklep spółkowy, który prowadził Franciszek Masłowski. Były również sklepy prywatne należące do Stanisława Kaczkowskiego, Józefa Majchrzaka i Mateusza Sałka.

W 1919 r. powstała w Policznie czteroklasowa Publiczna Szkoła Powszechna. Od 1928 r. była szkołą siedmioklasową.

W 1923 r. została założona Ochotnicza Straż Pożarna. We wsi był również Dom Ludowy i biblioteka. W latach 30. została wybrukowana droga do Czarnolasu.

We wsi były 2 **kuźnie** (Stanisława Strzeleckiego i Stanisława Molendy), 2 **warsztaty kołodziejskie** (Józefa Januszewicza, braci Antoniego i Szczepana Mazurów), **sklepy** (Konstantego Dziewita, Zawadzkiego); **piekarnia** Józefa Wziątka; **olejarnia** – Feliksa Sztaberka; 2 **gospody** (Marii Szczepanowskiej i Wiktorii Sałek).

10 września 1939 r. Niemcy wkroczyli do Policzny. Jesienią powstała placówka ZWZ, a jej komendantem został ppor. J. Stępień. W 1940 r. por Z. Rafalski i ks. Julian Chyżewski zorganizowali tu placówkę NOW. 12 czerwca 1943 r. Niemcy dokonali pacyfikacji wsi. Zginęło wówczas 28 osób związanych z placówką NOW. 14 stycznia 1945 r. Policzna została wyzwolona spod okupacji niemieckiej.

Po wojnie w majątku hr. A. Przedzieckiego utworzono PGR. Gorzelnia i cegielnia zostały upaństwowione. W 1946 r. do pałacu przeniesiono szkołę. W rządówce otwarto przedszkole. W oficynie pałacowej utworzono punkt pielęgniarski i felczerski. Bezpośrednio po wojnie w Policznie było 7 sklepów spożywczych, prywatna piekarnia, restauracja, 2 młyny, 2 warsztaty kołodziejskie, kuźnia.

Po 1954 r. Policzna stała się siedzibą Gminnej Rady Narodowej (od 1973 r. Urzędu Gminy), Urzędu Poczto-Telekomunikacyjnego, Posterunku MO, gminnej Spółdzielni Samopomoc Chłopska, Kasy Spółdzielczej (od 1970 r. Banku Spółdzielczego). W tym czasie powstał tu Ośrodek Zdrowia, lecznica Zwierząt, biblioteka, Świetlica, Wiejskie Kino. Nastąpił rozwój organizacji społecznych. W Policznie działa Ochotnicza Straż Pożarna, kółko rolnicze (od 1975 r. SKR), Koło Gospodyń Wiejskich, Klub Sportowy LZS.

Po 1975 r. w Policznie wybudowano wiele budynków inwentarskich i mieszkaniowych. Wszystkie inwestycje użyteczności publicznej, które miały siedzibę w Policznie, przeniosły się do nowych lokali. W latach 80. PGR wybudował 3 bloki mieszkalne dla 36 rodzin. Spółdzielnia GS wybudowała piekarnię i 2 pawilony handlowe. Została również wybudowana hydrofornia i oczyszczalnia ścieków. Wieś została zelektryfikowana, zwodociągowana, kończy się inwestycja przeprowadzenia kanalizacji. Ponadto Policzna została stelefonizowana i przyłączona do sieci gazu ziemnego. W 1991 r. ulice otrzymały nazwy.

Obecnie w Policznie znajdują się: Urząd Gminny, Urząd Poczto-owy, Posterunek Policji, Kościół Parafialny, Publiczne Gimnazjum, Publiczna Szkoła Podstawowa, Przedszkole, Biblioteka Gminna. Świetlica Gminna, Gminny Ośrodek Zdrowia, Apteka, 2 Lecznice Zwierząt, bank Spółdzielczy, gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska, Ochotnicza straż Pożarna, Klub Sportowy „Gryf”.

W ostatnich latach rozwinęła się tu działalność gospodarcza. Obecnie w Policznie działa 67 podmiotów gospodarczych prowadzących działalność handlową, usługową i produkcyjną. W XXI w. Policzna weszła ze stanem 1486 mieszkańców i powierzchnią ogólną 874 ha. Wieś jest sołectwem. Sołtysami w ostatnim półwieczu byli: Jan Mazur, Władysław Mołęda, Kazimierz Sztąberek. Obecnie Sołtysem jest Kazimierz Kusio, a Przewodniczącym Rady Sołeckiej jest Edward Kaczkowski.

Oprócz rodzinnych zakładów handlowo-usługowych w Policznie funkcjonują przedsiębiorstwa zatrudniające miejscowych pracowników:

- AUTOCOMP spółka z o.o., prezes Zarządu Waldemar Szajewski,
- ELGET Zakład Usługowo-Produkcyjno-Handlowy, Krystyna Głowacka,
- Gospodarstwo Rolne, dzierżawcy: Stanisław Kacperczyk, Dariusz Szymczak,
- MURPOL, Zakład Wyrobu Materiałów Budowlanych, Kazimierz Jargot
- ROLMEL – Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe sp. z o.o., prezes Zarządu Edward Tatak,
- Usługi Transportowe i Przewóz Osób, Marek Dziekan,
- Zakład Przetwórstwa Mięsnego, Janusz Siwek,

- Zakład Produkcji Wyrobów Betoniarskich, Agata Sulima,
- Zakład Transportowy Skup i Sprzedaż Płodów Rolnych, Grzegorz Kowalczyk,
- Zakład Usługowo-Handlowy Skup i Sprzedaż Płodów Rolnych, Alicja Tatak.

23. STANISŁAWÓW – W 1907 r. Stanisław Odrowąż Pieniążek, właściciel majątku w Świetlikowej Woli, założył kolonię, którą nazwał Stanisławowem.

W 1908 r. zamieszkali tu pierwsi osadnicy: Antoni i Andrzej Czapla, Kazimierz Czarnecki, Jan Gwardiak, Józef Kowalski. Paweł Krawiec, Józef Mazur, Józef Michałek, Jakub Szczepaniak, Walenty Wróblewski. W latach 1908–1910 urodzili się Jan i Marianna (bliźnięta) Krawiec, Stefania Michałek, Katarzyna Kowalska.

W 1945 r. majątek należący do Stanisława Pieniążka został upaństwowiony. Ziemia dworska została rozparcelowana (stąd nazwa wsi Świetlikowa Wola-Parcela) między pracowników dworu i małorolnych chłopów. Pozostałe 15 ha przyłączono do PGR w Policznie. Do 1986 r. była tu plantacja chmielu, ferma kur i pierwsza w okolicy pulpa truskawek.

Przez teren obu wsi przebiega droga z Policzny do Czarnolasu i przy niej pobudowane były kuźnie. W dworskiej pracował Izidor Lis. Druga kuźnia była własnością Śmietanki. Po II wojnie światowej kuźnia dworska została przejęta przez I. Lisa. W 1956 r. druga kuźnia została sprzedana i nabył ją Stanisław Makuch, który prowadził ją do swojej śmierci (1991 r.).

Przy drodze stoi zabytkowa kapliczka św. Jana Nepomucena z 1832 r. dawniej odbywały się tu nabożeństwa, w których uczestniczyli mieszkańcy Stanisławowa i pracownicy dworscy. Po wojnie życie społeczne skupione było wokół Klubu „Ruch”, który działał do 1975 r. w Świetlikowej Woli-Parceli.

W przeszłości Stanisławów był samodzielny sołectwem. W 1991 r. została do niego przyłączona Świetlikowa Wola-Parcela. Obecnie sołectwo Stanisławów posiada 203,65 ha powierzchni ogólnej, w tym 200,20 ha użytków rolnych. W Stanisławowie mieszkają 54 osoby, a na „Parceli” 58. Sołectwo jest zelektryfikowane, przyłączone do sieci wodociągowej i linii telefonicznej. Po 1945 r. sołtysami w Stanisławowie byli: Zdzisław Czapla, Stefan Zygliński, Stefan Jaskulski. Od 1991 r. sołtysem jest Marek Czapla. Przewodniczącym Rady Sołectkiej od 2003 r. jest Ewa Krześniak.

24. ŚWIETLIKOWA WOLA – mieszkańcy wsi uważają, że nazwa wsi pochodzi od Świetlików (robaczek świętojańskich), których w lecie na tym terenie jest w nadmiarze, czyli że mają wolę. Jest to bardziej prawdopodobne niż twierdzenie, że od imienia Świtek lub Świetlik.

Pierwsze wzmianki o istnieniu Świetlikowej Woli pochodzą z końca XIV w. W XV w. wieś wchodziła w skład dóbr Piotra Ślisza. Jego syn Andrzej Ślisz, dziedzic dóbr polickich, odstąpił ją siostrze Katarzynie Siemieńskiej, po której odziedziczyli ją jej synowie. Następnymi właścicielami dóbr Świetlikowej Woli byli Gniwoszowie z Oleksowa i Sarnowa. W XVII w. właścicielem tych dóbr był Antoni Marczewski, a następnie jego córka Antonina Krassowska. Po jej śmierci odziedziczył majątek jej syn Franciszek Krassowski. W 1846 r. Świetlikowa Wola przy podziale dóbr rodzinnych została podzielona między Franciszka Krassowskiego i jego ojczyma Alojzego Czołczyńskiego. Franciszek Krassowski nakazał swoim poddanym przenieść zagrody o 100 m dalej na południe, by oddzielić je od części Czołczyńskiego, którą nazwano Ługowa Wola. Później właścicielką dóbr była córka Fr. Krassowskiego Aleksandra 1^{voto} Wojciechowska, 2^{voto} Dąbrowska. Od jej spadkobierców dobra te kupił w 1908 r. Stanisław Odrowąż Pieniążek, który posiadał je do 1939 r. W czasie okupacji majątek ten przejęli Niemcy, a w 1945 r. został upaństwowiony.

Według najstarszej księgi chrztów parafii polickiej w latach 1638–1678 w Świetlikowej Woli mieszkaly rodziny o nazwisku: Baran, Baranek, Bączek, Bujak, Burczyk, Cieśla, Cys (Czyż), Chodorrecki, Fabri, Fiołek, Fortuna, Gaska, Głaz, Gnyś, Gola, Jasik, Jędra, Kański, Kolik (Kolak), Kołodziej, KostECKA, Kucyk, Kucharz, Kusa (Kusza, Kusio), Lis, Mazik, Mazurek, Mokrzycki, Myka (Mąka), Nosek, Ociesa, Ocieska, Owczarek, Paluszek, Pasierbik, Polowy, Rafalik, Ryszka, Sarno, Sałek, Siodło, Skrzypek, Slisz, Słupiński, Smuga, Sobol, Stępień, Strasz, Suliga, Szot, Szydło, Wach, Wiącek, Włodarz, Wojtaszek, Woytyła, Wypusek, Zawaczki (Zawadzki), Zych, Zuchniarz, Żukowski.

W 1867 r. w Świetlikowej Woli były 32 domy, wiatrak, browar, 266 mieszkańców. Do domu należało 861 mórg gruntu, a do włościan 482. W XIX w., oprócz włościan mieszkali tu rzemieślnicy:

szewc (Michał Kwiram, Jan Stępniewski), **kołodziej** (Antoni Piwoński), stolarz (Antoni Rutkowski, Franciszek Bernaś); **bednarz** (Benedykt Bolesławski), **kowal** (Walenty Nowak, Kacper Kuciarski, Tomasz Kuciarski, Ignacy Cinciarz, Ignacy Borkowski, Wincenty Makowski, Antoni Grudziński, Walenty Żychiewicz), **młynarz** (Jakub Grzybowski, Michał Wrześniewski, Maksymilian Kwapisiewicz, Józef Janicki, Antoni So-

snowski, Adam Majewski, Karol Śmietanka), **piwowar** (Józef Krauze, Grzegorz Puchalski, Karol Elehart).

W 1907 r. do dóbr Świetlikowej Woli należało już tylko 384 morgi gruntów, a do włościan 242. Było tu 36 domów, wiatrak i mieszkało 495 osób.

20 października 1914 r. na polach Świetlikowej Woli doszło do starcia wojsk austriackich z cofającymi się wojskami rosyjskimi. 14 stycznia 1945 r. zginęło tu 12 żołnierzy niemieckich, którzy wycofywali się przed atakującymi czołgami radzieckimi. Zostali pochowani na cmentarzu cholerycznym. Cmentarz ten po wojnie został zamieniony na strzelnicę przez powstałe wówczas w Świetlikowej Woli Koło LOK. W 1969 r. powstała w Świetlikowej Woli Ochotnicza Straż Pożarna. Na placu przy remizie wybudowano również budynek szklony, w którym mieści się sklep GS.

Obecnie Świetlikowa Wola posiada 360,33 ha powierzchni, w tym 349,03 ha zajmują użytki rolne. Mieszka tu 159 osób. Ludność utrzymuje się z rolnictwa. We wsi zarejestrowanych jest 11 podmiotów gospodarczych prowadzących usługi na rzecz rolnictwa i handlowe. We wsi znajdują się 2 sklepy. Jeden należy do GS w Policznie, a drugi do Andrzeja Gizy. Wieś jest zelektryfikowana i przyłączona do sieci wodociągowej i linii telefonicznej.

Świetlikowa Wola jest sołectwem. Po 1945 r. sołtysami byli: Józef Jaskólski, Józef Kuśmierz, Antoni Kuśmierz, Stanisław Gozdyra, Czesław Pakuła, Jan Kuśmierz, Wacław Figurski, Dariusz Matysiak. Od 2003 r. sołtysiem jest Kazimierz Gozdyra, a Przewodniczącym Rady Sołeckiej Zenon Toporek.

25. TEODORÓW – kolonia z początku XX w.

W 1907 r. Teodorów posiadał 150 mórg gruntów, 26 domów i wiatrak. Mieszkało tam 163 mieszkańców. Wieś została zniszczona w czasie ofensywy zimowej w 1945 r. Obecnie Teodorów liczy 142 mieszkańców. Jest wsią zelektryfikowaną i strefonizowaną. Działalność gospodarczą, w zakresie usług dla rolnictwa, prowadzi 6 mieszkańców.

Od 1973 r. Teodorów należy do gminy Policzna. Razem z Helenowem tworzy sołectwo. Sołtysami po 1945 r. byli: Jan Krześniak, Władysław Seweryn, Jan Tomaszewski, Bronisław Szczepaniak, Roman Sere dyn. Od 2003 r. sołtysiem jest Elżbieta Sere dyn, a Przewodniczącym Rady Sołeckiej Lesław Ciupak.

26. WILCZOWOLA – nazwa wsi związana jest z terenem leśnym, gdzie grasowały (miały wolę) stada wilków.

W lesie należącym do dóbr polickich między 1519 a 1550 rokiem Andrzej Białaczowski założył folwark, przy którym powstała wieś Wilcza Wola (tak zapisywano nazwę wsi jeszcze w XX w.)

Wilczowola zawsze była częścią składową dóbr polickich. W XVII w. według aktów chrztów parafii polickiej zamieszkiwały tu rodziny o nazwisku: Krawczyk, Krawiec, Komorowski, Lach, Mazur, Mazurek, Madej, Ociesa, Podsiadły, Przerwany (Przerwa), Rokicki, Serifaber, Slisz, Skrzypczyk, Więckowski.

W 1867 r. po reformach uwłaszczeniowych, do Wilczowoli należało 595 mórg gruntów. Było tu 51 domów drewnianych i 194 mieszkańców. Na terenie Wilczowoli był huta szkła, w pobliżu której powstała osada. Od 1870 nazywano ją „Chutą Wilczowolską”, a od 1875 Andrzejówką.

W Wilczowoli w XIX w. oprócz włościan mieszkali również rzemieślnicy: **szewc** (Florian Sotowski); **kowal** (Karol Gajewski, Józef Strzałkowski, Feliks Szewczyk); **młynarz** (Józef Moryc).

W 1907 r. wieś Wilczowola posiadała 307 mórg gruntów, 48 domów, 2 wiatraki i 431 mieszkańców. W okresie międzywojennym właścicielami wiatraków byli Stanisław Moryc i Andrzej Podsiadły. Stanisław Kęska był właścicielem miejscowej kuźni. Ponadto były tu sklepy spożywcze należące do Jana Adamca i Franciszka Kacperskiego. Piotr Mąkosa prowadził sklep z wyrobami masarskimi.

W 1919 r. powstała w Wilczowoli jednoklasowa szkoła, ekspansówka. Od 1924 r była to szkoła czteroklasowa, została zamknięta w 1938 r.

W Wilczowoli działało prężnie Koło ZMW-Wici.

W czasie okupacji mieszkańcy wsi działali w ruchu oporu. Była tu placówka BCh, komendantem jej był Władysław Jędra ps. „Jawor”. W czasie wojny Spółdzielnia Spożywców „Nadzieja” otworzyła w Wilczowoli sklep.

Po II wojnie światowej powstała tu siemioklasowa szkoła podstawowa, założono Ochotniczą Straż Pożarną i Kółko Rolnicze. To ostatnie zaprzestał swej działalności w latach 70. W połowie lat 70. mieszkańcy Wilczowoli wybudowali z funduszy GS Policzna pawilon sklepowy. We wsi była kuźnia, która należała do Józefa Brzuzka.

Obecnie Wilczowola ma 363,41 ha powierzchni, w tym 326,34 ha użytków rolnych. Mieszkają tu 252 osoby. Wieś jest zelektryfikowana, skanalizowana i telefonizowana. Ponadto do wsi doprowadzony jest wodociąg i gaz ziemny.

Wilczowola jest sołectwem. Po 1945 r. sołtysami byli: Józef Borkowski, Marian Jasiński, Stefan Adamiec, Zenon Chołuj. Obecnie sołtysem jest Teresa Jasińska, a Przewodniczącym Rady Sołectkiej Regina Adamiec.

27. WŁADYSŁAWÓW – nazwa wsi pochodzi od imienia księcia Władysława Jabłonowskiego, dziedzica dóbr czarnoleskich. Kolonia Władysławów powstała na ziemi odłączonej od dóbr

czarnoleskich o powierzchni 990 mórg. Wówczas była to największa kolonia, która została założona w okolicy. W 1880 roku posiadała 388 mieszkańców, 57 domów drewnianych i wiatrak.

W latach 1968–1880 (według akt chrztów parafii polickiej) mieszkali tu: Jan Baran, Bartłomiej Bąk, Stanisław Czerski, Kazimierz Drela, Jan Grzebała, Maciej Gugala, Feliks Janikowski, Józef Jasik, Andrzej i Wojciech Kępiński, Andrzej Krajewski, Kacper Kwapisiewicz, Tomasz Lis, Józef Masłowski, Kazimierz Matysiak, Kacper Mazur, Tomasz Michalczyk, Paweł Mirka, Mariusz Mitrowski, Piotr Pachnia, Wawrzyniec Pajączkowski, Jan Popis, Paweł Spała, Józef Strzałkowski, Piotr Starzyk, Walenty Szafrąński, Walenty Werzanowski, Walenty Wojdacki, Ludwik Wojewódka.

W 1907 roku Władysławów posiadał 567 mórg gruntów, 55 domów, 2 wiatraki, 542 mieszkańców. Wśród rodzin, które wtedy tu mieszkały było 19 niemieckich kolonistów. Z czasem ich liczba zwiększyła się. W 1939 r. płowa wsi należała do rodzin niemieckich wyznania ewangelickiego. We Władysławowie pobudowany był zbór ewangelicki, przy którym był prowadzona szkoła niemiecka. Od 1919 r. w Władysławowie była również polska szkoła czteroklasowa.

W okresie międzywojennym były tu dwa wiatraki. Jeden należał do kolonistów niemieckich, a drugi do Józefa Kusia. Był sklep prowadzony przez Spółdzielnię Spożywców „Społem” i kuźnię należące do Stanisława Rusaka i Jana Oleksiaka.

W 1942 roku została założona we Władysławowie Ochotnicza Straż Pożarna. W 1985 r. GS w Policznie na ofiarowanej działce Mariana Lachtery wybudowała pawilon sklepowy. Obecnie mieści się tam sklep spożywczo-przemysłowy należący do Piątkowskich. W latach 1969–1981 we Władysławowie był Klub „Ruch”. We wsi jest zakład stolarski Władysława Stępnia.

Władysławów posiada obecnie 524,57 ha powierzchni, w tym 495,86 ha użytków rolnych. Posiada 262 mieszkańców. Jest tu zarejestrowanych 8 podmiotów gospodarczych pełniących usługi m.in. na rzecz rolnictwa. Wieś jest zelektryfikowana, zwodociągowana i telefonizowana.

Władysławów jest sołectwem. Po 1945 r. sołtysami byli: Władysław Warchoń, Jan Włodarczyk, Franciszek Szafrąński i Jan Baran. Obecnie sołtysem jest Zygmunt Baran, a Przewodniczącym Rady Sołectkiej jest Sławomir Krześniak.

28. WOJCIECHÓWKA – około 1872 r. Wojciech Bartkiewicz, piwowar w browarze skarbowym w Strykowicach Górnych kupił część folwarku w Wilczowoli należącego do dóbr polickich. W 1880 r. folwark, który od jego imienia nazwano Wojciechówką, posiadał 95 mórg gruntów, jeden dom drewniany i młyn. Mieszkali tu Wojciech i Salomea Bartkiewicz z synami

Mikołajem i Antonim. W 1895 roku właścicielem folwarku był Mikołaj Bartkiewicz, do którego należało 48 mórg gruntów. Mieszkało tu już 18 osób.

W 1907 r. Wojciechówka była kolonią, w której były 3 domy i mieszkało 37 osób. Obecnie Wojciechówka posiada 31 mieszkańców.

Są tu zarejestrowane 3 podmioty gospodarcze. Wieś jest zelektryfikowana i stelefonizowana.

Wojciechówka razem z Annowem tworzą jedno sołectwo.

29. WÓLKA POLICKA – do drugiej połowy XIX w. nazywana Wólką Pilną. Na terenie dzisiejszej wsi już w 1534 r. był tartak (piła – stąd nazwa), który należał do A Białaczowskiego, właściciela Policzny. Powstała tu wieś zawsze należała do dóbr polickich. Na Strudze Polickiej, przepływającej przez wieś, budowane były tartaki i młyny.

Już w 1534 r. była tu kuźnia, w niej przerabiano miejscowe pokłady rudy darniowej na żelazo, z którego robiono narzędzia rolnicze.

Według księgi chrztów parafii polickiej w latach 1638–1678 mieszkały tu rodziny o nazwisku: Biskupek, Bogusz, Bunczyk, Chromek, Chocim, Frączek, Garczyn, Jastrzębski, Juch, Krzak, Lech, Młynarz, Nega, Piorun, Plewka, Slisz, Swiec (Siwiec), Wlazło.

W 1867 r. po reformach uwłaszczeniowych Wólka Policka posiadała 195 mórg gruntów włościańskich, 4 morgi należały do dworu, na nich znajdował się młyn, 13 domów drewnianych, 122 mieszkańców.

W XIX wieku mieszkali tu rzemieślnicy: **młynarze** (Józef Piątkowski, Józef Deleżyński, Józef Dolega, Jan Dziubiński, Józef Janicki, Konstanty Mickiewicz, Antoni Sztobryn); **pilarze** (Józef i Marcin Płaskociński); **szewcy** (Franciszek i Marcin Adamiec); **mularz** (Piotr Strzelecki).

W 1907 r. Wólka Policka posiadała 23 domy, 2 młyny wodne, kuźnię oraz 368 mieszkańców. W czasie działań wojennych w październiku 1914 r. wieś została bardzo zniszczona.

W okresie międzywojennym był tu młyn, który należał do Stanisława Źródłowskiego i kuźnia Stanisława Gaworka. Po II wojnie światowej Edward Adamiec drugą kuźnię. Młyn i kuźnia istniały do końca lat 40. W Wólce Polickiej do lat 90. był Klub „Ruch”. W latach 90. Henryka Sekuła prowadziła we wsi sklep spożywczy.

Obecnie Wólka Policka posiada 236,23 ha powierzchni ogólnej w tym 229,28 ha użytków rolnych, 171 mieszkańców. W wsi zarejestrowane są 3 podmioty gospodarcze pełniące usługi na rzecz rolnictwa. Wieś jest zelektryfikowana, stelefonizowana i zwodociągowana.

Wólka Policka jest sołectwem. Po 1945 r. sołtysami byli: Wawrzyniec Podsiadły, Jan Maj, Adam Rusak, Władysława Mo-

lenda, Stanisław Gąsior, Eugeniusz Miękus. Obecnie sołtysem jest Henryka Sekuła, a Przewodniczącym Rady Sołeckiej jest Jacek Adamiec.

30. WYGODA – nazwa pochodzi od istniejącej tu w przeszłości karczmy, o której mówiono, że jest wygodna dla podróżnych. W 1563 r. według spisu podatkowego była karczma w Czarnolesie i Chechłach. Na terenie których dóbr była ta „wygodniejsza”, trudno dziś ustalić. Możliwe, że znajdowała się w dobrach chechelskich, które w 1574 r. kupił od Piotra Czernego za 4 000 florenów Jan Kochanowski. W 1843 r. był tu folwark Wygoda, który należał do książąt Jabłonowskich, właścicieli dóbr czarnoleskich. W 1880 r. do folwarku należało 12 mórg gruntów, były tu 2 domy drewniane i młyn wodny.

W 1895 r. (według Słownika Geograficznego) obok folwarku była kolonia Wygoda, do której należało 720 mórg gruntów. Mieszkały tu 103 osoby.

W latach 1864–1877 (według księgi chrztów parafii polickiej) mieszkali tu z rodzinami: Józef Adamiec, Roch Baran, Józef i Tomasz Byzdra, Maciej Ciupak, Konrad Cyfka, Michał Gdala, Mateusz Guzek, Stanisław Kobiałka, Stanisław Kucharski, Andrzej i Jan Kusio, Roch Markowski, Jan Mazur, Paweł Michalski, Wojciech Michta, Józef Mołęda, Mikołaj Orłowski, Paweł Pęczkowski, Józef i Tomasz Rokita, Franciszek i Ludwik Świgoń, Piotr Wolszczyk (Wolszczak), Stanisław Zawadzki.

Najtrudniejszy dla mieszkańców Wygody był rok 1945. W styczniu, przed ofensywą wojsk radzieckich wszyscy zostali wysiedleni. Domy Niemcy rozebrali na wzmocnienie bunkrów. Mieszkańcy po powrocie nie mieli gdzie mieszkać – z trudem przeżyli zimę.

Po wojnie wieś odbudowała się. Do 1973 r. była tu szkoła. Działał Klub „Ruch”. W 1957 r. powstała parafia Wygoda. Został tu wybudowany drewniany kościół, a w 1990 r. na jego miejscu postawiono murowaną świątynię.

Obecnie w Wygodzie mieszka 109 osób. Jest tu zarejestrowanych 5 podmiotów gospodarczych. We wsi są 2 prywatne sklepy spożywcze Kazimiery Gryki i Marzeny Zielony. Marian Adamiec prowadzi zakład zmechanizowany robót ziemnych. Wieś jest zelektryfikowana, stelefonizowana i zwodociągowana.

Wygoda razem z Kuszłowem tworzą jedno sołectwo. Sołtysami po 1945 r. byli: Stefan Wanat, Jan Wanat, Bronisław Mordak, Stanisław Janas z Kuszłowa, Stanisław Byzdra. Obecnie sołtysem jest Marian Adamiec, a Przewodniczącym Rady Sołeckiej Czesław Kowalczyk.

31. NOWA ZAWADA – nazwa zapożyczona od sąsiedniej wsi Zawady Starej. W 1880 roku dwór sarnowski sprzedał osadnikom swoje ziemie położone na północ od lasu zwanego kuźnią. Większość osadników w powstałej tu koloni Nowa Zawada pochodziło z okolic Sieciechowa. W 1914 i 1915 roku wieś znalazła się na linii frontu walczących ze sobą wojsk rosyjskich i austriackich. Oprócz zniszczeń spowodowanych ostrzałem artyleryjskim mieszkańcy wsi nękani byli przez żołnierzy walczących stron. Liczne grabieże i rekwizycje inwentarza spowodowały ogromne zubożenie ludzi tu mieszkających.

W okresie międzywojennym był tu młyn należący do pana Szczura, 2 kuźnie – jedna należała do Walentego Molendy, a druga do Jana Jędry. Zaprzystały one swojej działalności pod koniec lat 40. W tym czasie Bolesław Podolecki prowadził we wsi sklep spożywczy.

Nowa Zawada od początku administracyjnie związana była z gminą Sarnów. Od 1973 r. należy do Gminy Policzna.

Obecnie posiada 312,64 ha powierzchni ogólnej, w tym 295,49 ha użytków rolnych. Mieszka tu 130 osób.

We wsi jest prywatny sklep spożywczo-przemysłowy, który należy do Bogdana Ociesy. Wieś jest zelektryfikowana, telefonizowana i zwodociągowana.

Nowa Zawada jest sołectwem. Sołtysami po 1945 r. byli Adam Nagadowski, Stanisław Molenda, Ryszard Stachurski, Jan Słyk, Stanisław Jezuita, Stanisław Żaczekiewicz, Grażyna Kielich. Obecnie sołtysem jest Małgorzata Banaś, a Przewodniczącym Rady Sołectkiej Kazimierz Dziosa.

32. ZAWADA STARA – nazwa wsi jest pozostałością po istniejących w tych okolicach obiektach wojskowo-obronnych z czasów kształtowania się państwowości polskiej za pierwszych Piastów.

Na terenie dzisiejszej wsi ustawione były przeszkody – zawady, które uniemożliwiały najeźdźcom (Jadźwingom, Litwinom, Tatarom), po przekroczeniu Wisły w Sieciechowie szybki przemarsz w głąb kraju. Powstała tu wieś Zawada w XV w. należała do rodu Śliszów. Po śmierci Andrzeja Ślisza przeszła w ręce jego siostry Doroty Mysłowskiej. Pod koniec XVI w. była własnością Andrzeja Kochanowskiego. Do rodu Kochanowskich Zawada należała do połowy XVII w. Wtedy przeszła w ręce rodziny Gniewoszów, dziedziców Sarnowa i Oleksowa i ich spadkobierców. Przez krótki czas Zawada należała do Stanisława i Konstancji z książąt Jabłonowskich Mycielckich, którzy w 1762 r. sprzedali ją księciu Józefowi Aleksandrowi Jabłonowskiemu, dziedzicowi dóbr czarnoleskich. Zawada z dziedzicami dóbr czarnoleskich związana była do czasu reform uwłaszczeniowych.

W pierwszej połowie XIX w. Zawada była dużą liczącą się wsią. Według aktów chrztów parafii gródzkiej w latach 1810–1860 mieszkały tu rodziny o nazwiskach: Bachanek, Banach, Banaś, Bartosiewicz, Blonka, Czyż, Comber, Gawron, Grabiec, Grzybowski, Gogacz, Gutkowski, Jackowski, Jakubowski, Jezuita, Kołtunowicz, Kępa, Kuc, Kowalczyk, Koper, Kociński, Kowalski, Krawczewski, Kwieciński, Lemański, Leitas, Link, Lewandowski, Łagusa, Łaczyński, Maj, Mosiński, Masłowski, Mazur, Molenda, Micka, Nazka, Nowak, Ostrowski, Pajęczucha, Perski, Płaza, Podolecki, Rajewski, Rosiński, Sadowski, Solecki, Siedlecki, Słyk, Stępień, Sztobryn, Szczepanik, Stach, Świetlicki, Śzewczyk, Wankier, Wardawy, Wikliński, Wymysłowski, Zawadzak, Ziemka.

W 1880 r. należcy do dóbr czarnoleskich folwark, graniczący z Zawadą, został sprzedany osadnikom. Powstała tu na 600 morgach gruntów kolonia Zawada Folwark. Obie wsie tworzyły jedno sołectwo, które do 1954 r. podlegało gminie Sarnów. Z czasem najstarszą wieś o nazwie Zawada zaczęto nazywać Zawadą Starą.

W październiku 1914 r. na terenie Zawady wojska rosyjskie przez dłuższy czas stawiały opór atakującym ich siłom austriackim. Artyleria austriacka ostrzeliwując linie obronne rosyjskiego wojska równocześnie ostrzeliwała wieś. Zniszczonych zostało wiele zagród. Stacjonujący tu żołnierze (obu stron) rabowali i rekwirowali na potrzeby wojska dobytek mieszkańców (konie, wozy i inny inwentarz). Powstała w 1909 r. w Zawadzie Starej szkoła mimo wojny już w 1915 r. wznowiła działalność. Budynek szkoły wybudowany w 1913 r. został w 1935 r. rozbudowany. W czasie okupacji niemieckiej nauczycielka Teofila Mączkówna przy pomocy Ireny Pietrzak i Bolesława Linka prowadziła tu tajne nauczanie na poziomie szkoły średniej. Po II wojnie światowej szkoła w Zawadzie Starej początkowo jako siedmioklasowa, a od 1965 r. ośmioklasowa została w 1978 r. podporządkowana Zbiorczej Szkole Podstawowej w Policznie. W Zawadzie Starej jeszcze do 1994 r. istniał trzyklasowy punkt filialny.

Szkoła w Zawadzie Starej zapisała się chlubną kartą w życiu miejscowego społeczeństwa. Opuściło jej mury wielu ludzi, którzy osiągnęli znaczne pozycje w swoim środowisku i kraju w okresie II RP. Była motorem życia kulturalnego i społecznego środowiska, w którym działała. W tym czasie prężnie działało tu Koło ZMW „Siew”. W 1930 r. założono w Zawadzie Starej Ochotniczą Straż Pożarną. W latach 30. w Zawadzie Starej było około 500 mieszkańców. Był tu sklep spożywczy zawadzkiej Spółdzielni Spożywców. We wsi była kuźnia Jana Gryki i olejarnia Szczepana Jezuity. Zakłady te tak jak założona po wojnie kuźnia Eugeniusza Molendy już od dawna nie istnieją.

W 1939 r. 50 mieszkańców Zawady Starej (rezerwistów i zawodowych) wzięło udział w kampanii wrześniowej. Wielu spośród

nich prowadziło dalszą walkę z okupantem w ruchu oporu. Pięciu zawadczań walczyło pod Monte Cassino (Jan Chołuj, Jan Gogacz, Prosper Gogacz, Jan Płaza, Adam Wojtasik). Podczas II wojny światowej zginęło 32 mieszkańców tej wsi w walce z okupantem.

Od 1973 r. Zawada Stara należy do gminy Policzna. Wieś posiada 741,37 ha powierzchni ogólnej, w tym 699,06 ha użytków rolnych. Mieszka tu 328 osób. We wsi jest sklep wybudowany przez mieszkańców z funduszy GS w Policznie, jest sklep prywatny spożywczo-przemysłowy Lidii Krekory. Wieś jest zelektryfikowana, telefonizowana i zwodociągowana.

Zawada Stara jest sołectwem. Po 1945 r. sołtysami byli: Stanisław Popis, Władysław Maj, Piotr Wieraszka, Lucjan Sztobryn. Obecnie sołtysem jest Sławomir Podsiadły, a Przewodniczącym Rady Sołectkiej Jerzy Wojtasik.

Godnym podkreślenia jest, że każdego roku w Zawadzie Starej odbywa się Zjazd Pokoleń, na który przyjeżdżają wszyscy ci, którzy urodzili się tu i wychowali, a mieszkają poza jej granicami.

Jan Kochanowski

„Pieśń świętojańska o Sobótce”

(fragmenty)

*Gdy słońce Raka zagrzewa,
A słowik więcej nie śpiewa,
Sobótkę, jako czas niesie,
Zapalono w czarnym lesie.*

*Tam goście, tam i domowi
Sypali się ku ogniewi;
Bąki za raz troje grały,
A sady się sprzeciwiały [...]*

*Wsi spokojna, wsi wesół,
Który głos twej chwale zdoła?
Kto twe wczasy, kto pożytki,
Może wspomnieć za raz wszystkie? [...]*

*Dzień tu, ale jasne zorze
Zapadłyby znowu w morze,
Niżby mój głos wyrzekł wszystkie
Wieśne wczasy i pożytki.*

6. OŚWIATA, KULTURA, WYZNANIA

Maria Adamiec

Publiczne Gimnazjum im. Stefana Żeromskiego w Policznie

Dyrektor Publicznego
Gimnazjum
w Policznie
mgr Maria Adamiec

Publiczne Gimnazjum w Policznie rozpoczęło swą działalność 1 września 1999 r. Obowiązki dyrektora powierzono pani mgr Marii Adamiec. Siedzibą szkoły stało się drugie piętro w budynku Publicznej Szkoły Podstawowej (PSP) w Policznie. W tym samym roku Rada Gminy podjęła decyzję o dobudowaniu nowego skrzydła szkoły. Realizację inwestycji rozpoczęto w maju 2001 r., a ukończono w lutym 2002 r. W dobudowanej części powstało 6 sal lekcyjnych, pokój nauczycielski, gabinety dyrektora i sanitariaty. Razem z salami na parterze budynku Publicznej Szkoły Podstawowej gimnazjum dysponuje 10 salami lekcyjnymi. Sala gimnastyczna, biblioteka i świetlica ze stołówką są wspólne dla obu szkół.

Bezpośrednio po utworzeniu Publicznego Gimnazjum podjęto starania o nadanie szkole imienia. Na patrona wybrano Stefa-

na Żeromskiego ze względu na osobiste związki wielkiego pisarza z Policzną (ślub z Oktawią Rodkiewiczową w miejscowym kościele parafialnym). Stefan Żeromski patronuje Publicznemu Gimnazjum w Policznie od 16 listopada 2001 r. Stosowną uchwałę w tej sprawie podjęli: Samorząd Uczniowski, Rada Rodziców, Rada Pe-

Publiczne Gimnazjum w Policznie (nowe skrzydło
oddane do użytku w 2001 r)

NOWE SALE W GIMNAZJUM

Samorządowa inwestycja

Sześć nowych sal lekcyjnych, pokój nauczycielski, gabinet dyrektora oraz toalety znalazły się w obiekcie dobudowanym do budynku gimnazjum w Policznie. Podczas uroczystości został wręczony szkole sztandar.

Do gimnazjum w Policznie uczęszcza 240 uczniów. Szkoła mieści się w tym samym budynku, co

Całość wraz z wyposażeniem kosztowała 909 tysięcy złotych. Wszystkie te pieniądze pochodziły z kasy samorządu. Trwają starania, by część kosztów pokrył wojewoda.

szkoła podstawowa. Wspólne są sala gimnastyczna, stołówka, sala internetowa. Uchwałę o rozbudowie Rada Gminy podjęła w 1999 roku, inwestycję rozpoczęto w maju 2001 roku. Prace wykonywały firmy Zbigniewa Seredyńca oraz Aleksandra Molendy

Fot. J. Petz

Szkoła otrzymała też nowy sztandar.

- Całość wraz z wyposażeniem kosztowała nas 909 tysięcy złotych – mówi wójt gminy Policzna Stanisław Pająk. - Wszystkie te pieniądze pochodziły z kasy samorządu, czynimy jednak starania, by część kosztów pokrył wojewoda.

Nowy obiekt jest połączony łącznikiem z dawną szkołą. Mieści zarówno sale dydaktyczne, toalety

jak również pomieszczenia dla dyrektora i nauczycieli.

Uroczyste przekazanie budynku nastąpiło w miniony poniedziałek w obecności wicewojewody Macieja Sieczkowskiego, posła Zbigniewa Kuźmiuka oraz starosty zwoleńskiego Jerzego Kosińskiego. Delegaturę Kuratorium Oświaty reprezentowała Magdalena Patkowska. Oprócz przecięcia wstę-

gi, szkole przekazany został także ufundowany przez Radę Rodziców sztandar. Uroczystość uświetniły występy artystyczne uczniów.

- Cieszymy się z tego, że szkoła została rozbudowana, cieszymy się z lepszych warunków pracy – powiedziała nam dyrektorka gimnazjum Maria Adamiec.

(pok)

„Echo Dnia” – 06.02.2002 r.

dagogiczna i Rada Gminy Policzna. 4 lutego 2002 r. wraz z przekazaniem do użytku nowego skrzydła budynku, gimnazjum otrzymało sztandar ufundowany przez rodziców.

W pierwszym roku istnienia szkoły utworzone zostały cztery klasy pierwsze i zatrudnieni byli nauczyciele: mgr Maria Adamiec – dyrektor szkoły, mgr Anna Lenart (historia), mgr Kazimiera Pająk

W takiej pracowni historycznej łatwiej przyswoić wiedzę

Uczniowie w nowej pracowni języka angielskiego

Sala lekcyjna w nowym budynku Publicznego Gimnazjum w Policznie

(matematyka), mgr inż. Adam Madej (informatyka), mgr Aldona Budzisz (język angielski), mgr Agnieszka Olejarz (język polski), mgr Agnieszka Szymańska-Grzeška (chemia i biologia), mgr Zbigniew Plewicki (geografia), mgr Jan Trysiński (wych. fizyczne), mgr Barbara Głowacka (wych. fizyczne), mgr Anna Chołuj (sztuka), mgr Anna Mroczek (fizyka) i mgr Mariola Molik (fizyka, II semestr) oraz ks. kanonik mgr Marian Miegoń (religia). Utworzono cztery klasy

pierwsze. W kolejnym roku szkolnym z grona pedagogów odeszli: A. Olejarz, B. Głowacka i J. Trysiński, a zatrudnione zostały mgr Jolanta Kalinowska (język polski) i Anna Banaś (wych. fizyczne).

W roku szkolnym 2001/2002 nastąpiły kolejne zmiany w składzie Rady Pedagogicznej. Do pracy w innych szkołach odeszli: A. Szymańska-Grzeška, A. Banaś i mgr Zbigniew Plewicki. Pani mgr K. Pajak przeszła na emeryturę. Zatrudnieni zostali: mgr Joanna Tęcza (chemia), mgr Tomasz Kubiak (sztuka), mgr Zbigniew Cywiński (wych. fizyczne), mgr Katarzyna Mierzejewska (wych. fizyczne), mgr Małgorzata Pajak (matematyka), mgr Barbara Mordzińska (geografia), mgr Beata Wólczyńska (jęz. polski), mgr Bożena Pakuła (biologia). W 10 oddziałach uczyło się 240 uczniów.

W roku szkolnym 2002/2003 zatrudnieni zostali kolejni nauczyciele: mgr Anna Trzaskowska (matematyka) i mgr Antoni Bazan (fizyka). W następnym roku szkolnym 2003/2004 grono pedagogiczne liczyło 18 osób (tabela 1).

W roku szkolnym 1999/2000 skupiono się na realizacji ścieżki edukacyjnej „Dziedzictwo kulturowe w regionie”. Uczniowie poznawali m.in. historię regionu, sylwetki jego najwybitniejszych przedstawicieli (Jana Kochanowskiego, ks. Sykulskiego), zabytki architektury, pomniki przyrody, tradycje, zwyczaje itp. Przeprowadzono wiele konkursów (m.in. „Turniej o Czarnoleską Lipę”) z udziałem uczniów z okolicznych gimnazjów, zorganizowano wycieczki, odczyty, wystawę pod hasłem „Ocalić od zapomnienia”.

Rok szkolny 2000/2001 ogłoszony został Rokiem Żeromskiego. W konkursie „Stefan Żeromski – a kto to taki?” wiedzą na temat patrona wykazywali się uczniowie i ich rodzice. Nawiązany został kontakt z córką pisarza. Niestety, choroba i śmierć znanej malarki nie pozwoliły na zorganizowanie spotkania z młodzieżą. Zaproszenie przyjęła natomiast pani profesor Alina Kowalczykowa, która podczas Święta Szkoły wygłosiła referat *Żeromski widziany współcześnie*.

Tabela 1 Grono pedagogiczne Publicznego Gimnazjum im. S. Żeromskiego w Policznie w roku szkolnym 2003/2004

Lp.	Imię i Nazwisko	Przedmiot nauczania
1	mgr Maria Adamec - dyrektor szkoły	matematyka
2	mgr Aldona Arcon-Adamec	język angielski
3	mgr Antoni Bazan	fizyka
4	mgr Aldona Budzisz	język angielski
5	mgr Zbigniew Cywiński	wychowanie fizyczne
6	mgr Mariola Gregorczyk	fizyka, matematyka
7	mgr Jolanta Kalinowska	język polski
8	mgr Tomasz Kubiak	sztuka- technika
9	mgr Anna Lenart	historia, wos
10	mgr inż. Adam Madej	informatyka, matematyka
11	ks kanonik mgr Marian Miegoń	religia
12	mgr Katarzyna Mierzejewska	wychowanie fizyczne
13	mgr Barbara Mordzińska	geografia, wos
14	mgr Agnieszka Kaczmarska	biologia
15	mgr Małgorzata Pająk	matematyka
16	mgr Stanisław Pająk	wychowanie fizyczne
17	mgr Joanna Tęcza	chemia, biologia
18	mgr Beata Wólczyńska	język polski

Równoległe z obchodami Roku Żeromskiego w szkole realizowana była ścieżka edukacyjna „obrona cywilna”. Uczniowie poznawali zadania obrony cywilnej i sygnały alarmowe. Przeprowadzony został próbny alarm, a pracownicy Pogotowia Ratunkowego w Zwoleniu zaprezentowali pokaz ratownictwa medycznego. Ponadto realizowano ścieżkę „Edukacja czytelnicza i medialna”. Ważnym wydarzeniem w życiu szkoły było spotkanie opłatkowe z udziałem biskupa Adama Odzimka w styczniu 2001 r.

Z inicjatywy działającego w szkole kółka europejskiego 27 maja 2001 r. odbyła się Majówka Europejska. Uczniowie prezentowali poszczególne kraje Unii Europejskiej. Wówczas otwarto również kort tenisowy, z którego korzystają nie tylko uczniowie, ale i mieszkańcy Policzny.

Najważniejszym wydarzeniem tego roku szkolnego było uroczyste otwarcie nowego budynku szkoły oraz wręczenie sztandaru ufundowanego przez Radę Rodziców. Odtąd uczniowie gimnazjum uczą się w bardzo dobrych warunkach (rozbudowa wyeliminowała pracę na dwie zmiany).

Obecnie szkoła dysponuje doskonale wyposażoną pracownią komputerową z dostępem do Internetu. W każdej pracowni znajdują się nowoczesne środki audiowizualne. Uczniowie mogą rozwijać swoje zainteresowania na zajęciach kół przedmiotowych i zajęciach pozalekcyjnych, np. koło teatralne, chór szkolny, kabaret, SKS, ZHP.

Startują z powodzeniem w różnych konkursach i innych formach rywalizacji. Na szczególną uwagę zasługują osiągnięcia sportowe uczniów, głównie drużyny dziewcząt w piłce ręcznej (I i II miejsca w Międzypowiatowych Igrzyskach Młodzieży Szkolnej i Mazowieckiej Gimnazjadzie LZS).

Absolwenci Publicznego Gimnazjum im. S. Żeromskiego w Policznie na ogół przyjmowani są do wybranych przez siebie szkół ponadgimnazjalnych w Kozienicach, Puławach, Zwoleniu.

Jako pierwsi opuścili mury szkoły w 2002 r. Byli to: Adamiec Anna, Baran Edyta, Brzuzek Lucyna, Cieślik Grzegorz, Grossman Agnieszka, Gwardiak Anna, Jaworska Magdalena, Klimkiewicz Milena, Kosonowska Izabela, Krześniak Karolina, Kuciara Iwona, Kwąśnik Piotr, Mizerski Rafał, Mołęda Anna, Molenda Beata, Ociesa Kinga, Pajączkowski Sebastian, Podsiadła Renata, Przerwa Kamil, Szewczyk Marzena, Sztobryn Anna, Wojtasiewicz Anna, Wróbel Beata, Banaś Artur, Czyż Ilona, Dzik Ewelina, Gazda Małgorzata, Giza Anna, Hajduk Robert, Jurek Jarosław, Kępka Monika, Kępka Zbigniew, Kolak Łukasz, Kowalczyk Dagmara, Kowalkowski Ro-

2003 r Grono Pedagogiczne w Publicznym Gimnazjum w Policznie
 Od lewej w pierwszym rzędzie Joanna Tęcza, Aldona Arcon-Adamiec, dyr Maria Adamiec, Ewa Budzisz, Mariola Gregorczyk, Beata Wólczyńska, w drugim rzędzie Barbara Mordzińska, Katarzyna Mierzejewska, Małgorzata Pajak, Zbigniew Cywiński, Tomasz Kubiak, Jolanta Kalinowska, Adam Madej, Agnieszka Kaczmarska, Anna Lenart

bert, Molenda Ilona, Molenda Rafał, Oko Iwona, Sekuła Norbert, Siwiec Tomasz, Skwira Michał, Wołyńska Ewelina, Bachanek Monika, Baran Elżbieta, Brzuzek Daniel, Czerwieński Szczepan, Drab Józef, Fiet Konrad, Hentel Łukasz, Jasik Sylwia, Kolak Karol, Markowski Piotr, Owczarz Aneta, Pakuła Marek, Paprocki Konrad, Rożyńska Katarzyna, Telechowski Paweł, Walaszczyk Maciej, Wnuk Tomasz, Zielniak Natalia, Maj Damian, Adamiec Iwona, Amanowicz Ewa, Gogacz Karol, Jędra Emilia, Klimowicz Beata, Kulczycka Renata, Molenda Radosław, Marchewka Karolina, Moryc Ewelina, Ociesa Agnieszka, Piątkowska Ilona, Podsiadły Oskar, Przygocka Monika, Rusiecki Łukasz, Seredyn Przemysław, Szczepaniak Karol, Wiączek Małgorzata, Włodarczyk Piotr, Więclaw Mariusz, Abramczyk Karolina, Adamczyk Kamil, Adamczyk Monika, Bała Paulina, Banaszek Karol, Bartkiewicz Karol, Byzdra Anna, Falkiewicz Magdalena, Głowacki Łukasz, Gogacz Katarzyna, Gola Grzegorz, Hajduk Ilona, Hajduk Patryk, Jabłońska Katarzyna, Jasik Agnieszka, Kępka Piotr, Kuc Grzegorz, Kuciara Martyna, Petniak Anna, Podsiadła Beata, Przerwa Mateusz, Rokomiński Dariusz, Świgoń Łukasz, Tomaszewski Piotr, Adamiec Ilona, Baran Anna, Baran Małgorzata, Janas Grzegorz, Jaworski Radosław, Jurek Mariusz, Kopyńska Marta, Kowalczyk Radosław, Krawiec Mariusz, Krupińska Ewelina, Krzysztozek Małgorzata, Kurczuk Małgorzata, Markowski Marcin, Michalczyk Małgorzata, Mikiuła Krzysztof, Mizerska Marzena, Podsiadła Ewelina, Szafrńska Iwona, Wołyńska Edyta, Wujak Damian, Zawisza Karol, Baran Justyna, Blicharz Michał, Borkowska Ewelina, Figura Marta, Gajda Damian, Giza Łukasz, Gołda Małgorzata, Karsznia Michał, Kolak Anna, Krajeńska Monika, Krawczyk Piotr, Krekora Paweł, Lenarcik Hubert, Mazur Paulina, Moryc Monika, Mularski Karol, Płachecki Wojciech, Przybylska Aneta, Sekuła Magda, Słyk Piotr, Sobut Ilona, Szymański Grzegorz, Zawadzka Joanna, Zawadzki Damian.

Tradycją szkoły stały się wrześniowe wyjazdy uczniów klas II na Zieloną Szkołę (w góry lub nad morze) oraz bal gimnazjalny uczniów klas III organizowany w karnawale.

Uczniowie i nauczyciele Publicznego Gimnazjum chętnie uczestniczą w życiu środowiska lokalnego, włączając się aktywnie w przygotowywanie różnych uroczystości, np. rocznice Święta Niepodległości, Konstytucji 3 Maja, Dzień Matki itp., a inicjatywy podejmowane przez nich znajdują wsparcie i pomoc ze strony samorządu, organizacji społecznych, parafii i osób prywatnych.

Barbara Ziemka

Zespół Placówek Oświatowo-Wychowawczych w Policznie

Dyrektor Zespołu Placówek Oświatowo-Wychowawczych w Policznie od 1999 r. – mgr Barbara Ziemka

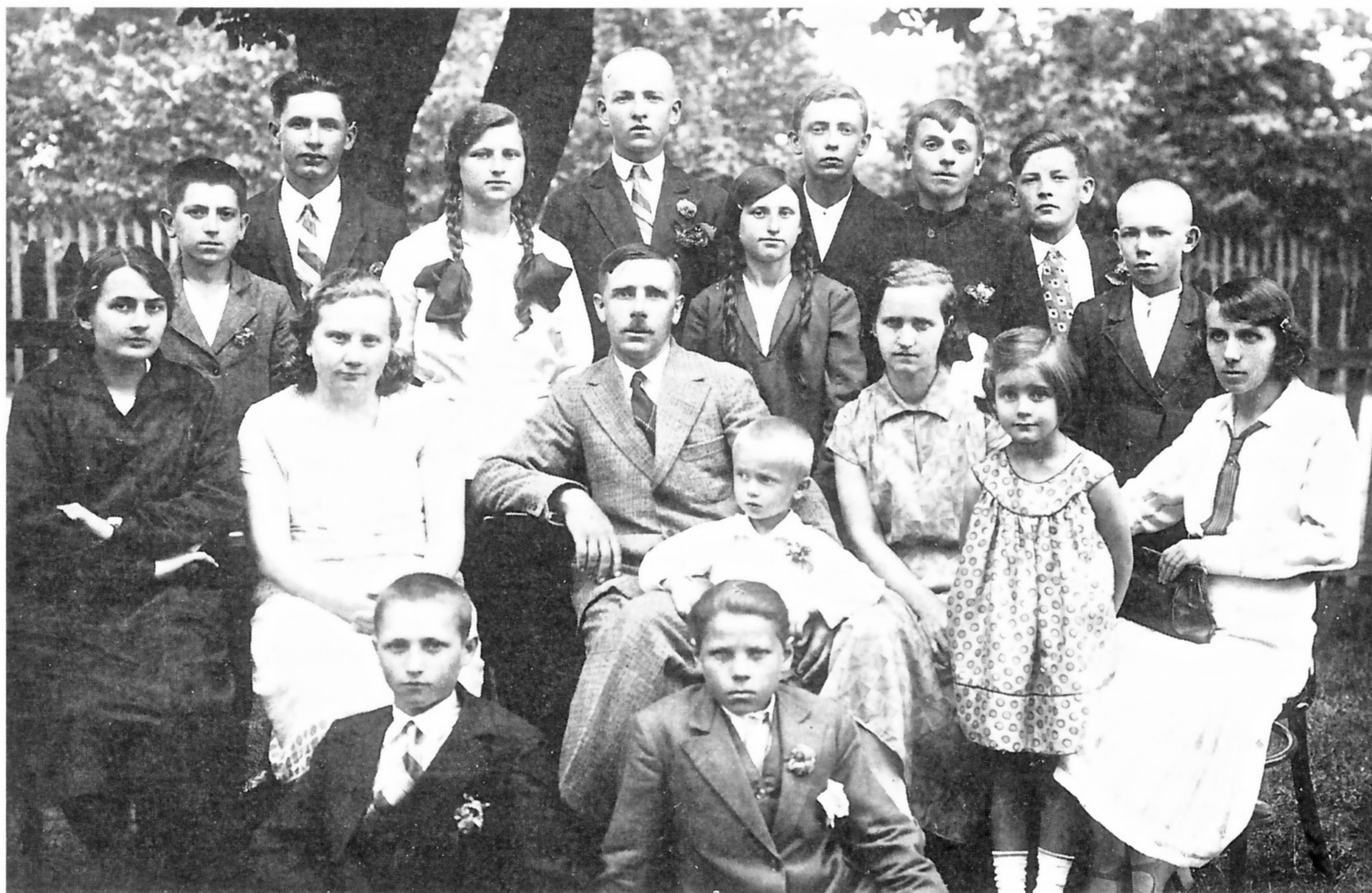
W akcie erekcyjnym parafii kościoła w Policznie z 1531 r. istnieje pierwsza wiadomość o istnieniu szkoły w Policznie. Andrzej Białaczowski, właściciel Policzny, przekazał na potrzeby i utrzymanie kościoła, plebanii, wikarego i szkoły część swoich włości w Policznie i Świetlikowej Woli. Piotr Kochanowski w 1674 r. przeznaczył na potrzeby nauczyciela, organisty i wikarego pola i ogrody na ziemiach parafialnych w Policznie. W XVII w. rektorami szkoły parafialnej w Policznie byli: Mateusz Ozimek, Jakub Ozimek (Ozimkowicz), Stanisław Czechowski, Stefan Grodecki, Paweł Świdorski, Mateusz Tczowski, Laurenty Jakubowski, ks. Andrzej Pilecki.

Jak podaje słownik geograficzny Królestwa Polskiego, w Policznie w 1883 r. istniała szkoła początkowa. Pierwszym dokumentem potwierdzającym istnienie powszechnej szkoły w Policznie jest zezwolenie Radomskiej Dyrekcji Szkolnej.

Jadwiga Teresa Mikulska 11 kwietnia 1890 r. otrzymała prawo prowadzenia jednoklasowej szkoły prywatnej i nauczania w niej religii, języka rosyjskiego i arytmetyki. Do szkoły uczęszczało 20 uczniów. Uczyli się w jednej izbie. Szkoła ta działała tylko 2 lata. Została zamknięta ze względu na potajemne nauczanie w niej języka polskiego. Nauczycielka została zabrana przez władze carskie i nie wróciła więcej do Policzny. W latach 1892–1907 nauczanie było tajne. Dzieci uczyły się na „zapiecku”. Pani Wanda z Czarneckich Targowska, żona administratora majątku hr. Przedzieckich, założyła we dworze warsztaty tkackie i za zgodą władz prowadziła tam kurs tkactwa i koronkarstwa dla dziewcząt z okolicznych wsi. Pod osłoną tej działalności prowadziła tajne nauczanie, na które przychodzili również chłopcy.

Ministerstwo Warszawskiego Okręgu Szkolnego 12 lipca 1908 r. wydało dokument zezwalający Józefowi Stachowiczowi z Rzeczniowa na utworzenie jednoklasowej Powszechnej Szkoły Podstawowej w Policznie. Szkoła ta działała do 1914 r. Nauczano w niej religii, języka rosyjskiego, języka polskiego oraz arytmetyki. Dzieci uczęszczały do trzech oddziałów. Szkoła ta wznowiła działalność w 1916 r.

Publiczna Szkoła Powszechna powstała w Policznie w styczniu 1919 r. Kierownikiem szkoły był Stanisław Wójcicki, z którym pracowała jego żona i pani Janina Kowalewska. W 1922 r. kierownikiem placówki został Jan Popławski. Od roku szkolnego 1924/25 kierownictwo szkoły aż do 1951 r. objął Bronisław Szelingowski.

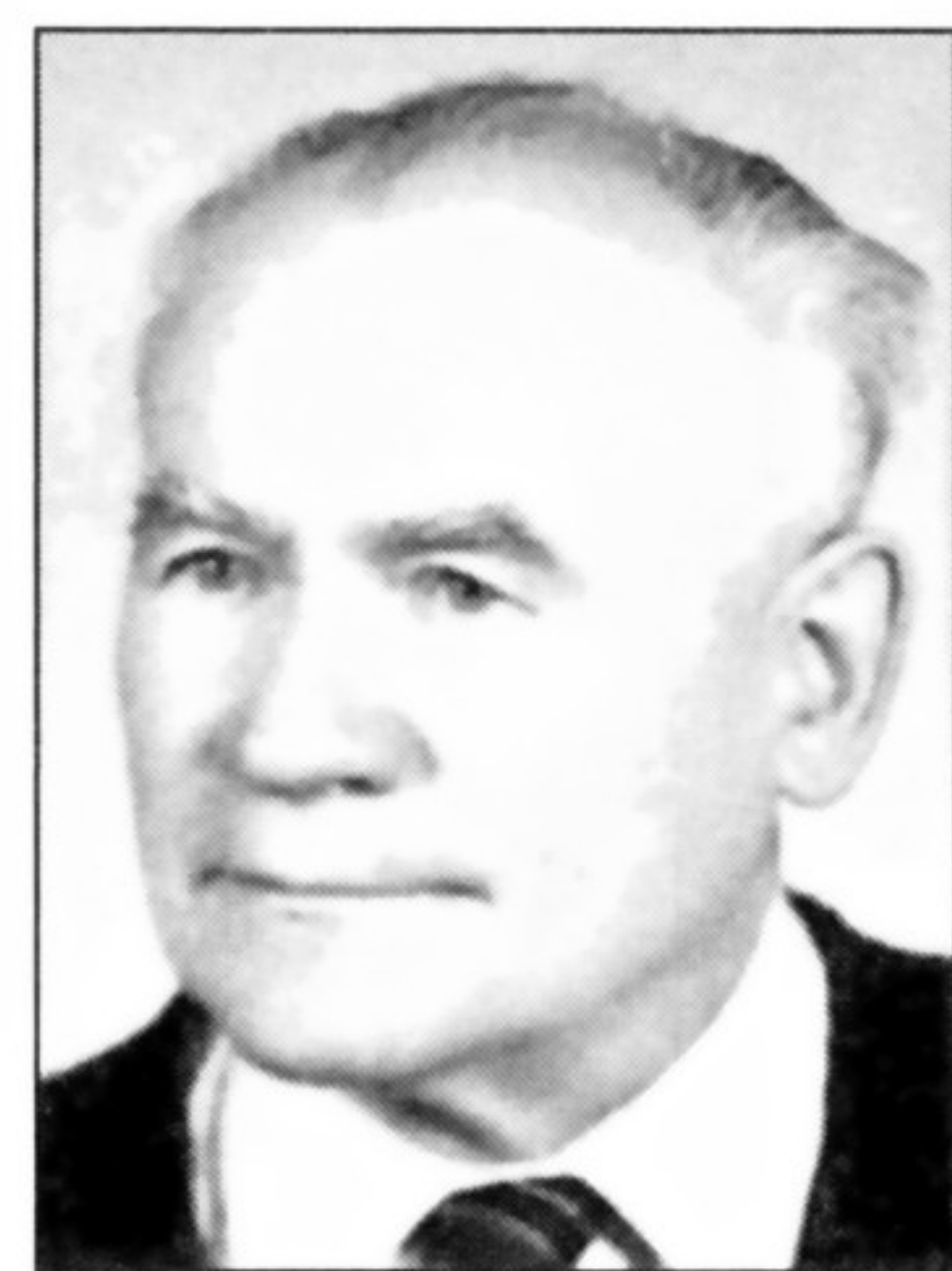
1931 rok – uczniowie kl VII Szk Podst w Policznie z nauczycielami siedzą od lewej –
Jadwiga Targowska, Julia Ludwińska, kier szk Bronisław Szelingowski, Wiktoria Szelingowska,
Janina Gorlach

W omawianym okresie, do czasu wybuchu II wojny światowej, uczyli tu także: Wiktoria Szelingowska, Janina Zarzycka Stępień (żona artysty plastyka Jana Stępnia), Jadwiga Targowska, Julia Ludwińska, p. Rucińska, Janina Gorlach oraz Helena i Mieczysław Padzikowie.

Szkoła mieściła się w dwóch budynkach: murowanym 4-izbowym i drewnianym z jedną izbą lekcyjną i mieszkaniem dla kierownika szkoły. Warunki w tych budynkach były trudne z powodu wilgoci i słabego oświetlenia. Było ciasno, gdyż do klas V i VI uczęszczały dzieci z sąsiednich wsi (Świetlikowej Woli, Stanisławowa, Gródka, Wólki Polickiej, Wilczowoli, Frankowa). W 1928 r. podwyższono stopień organizacyjny szkoły do siedmiu klas, które istniały do 1939 r. W tym czasie społeczeństwo wsi i władze gminy czyniły starania o wybudowanie nowej szkoły, gdyż warunki w istniejącej były bardzo niekorzystne. Plany te przerwała wojna.

Niemcy po wkroczeniu do Policzny zajęli budynek szkolny. Dopiero w kwietniu 1940 r. otrzymano zezwolenie na rozpoczęcie nauczania w jednej izbie dotychczasowego budynku parafialnego.

Po wojnie w 1946 r. szkoła została przeniesiona do pałacu Przedzieckich. Pomieszczenia pałacowe przystosowano do celów dydaktycznych. Kierownikiem był nadal Bronisław Szelingowski. W 1951 r. kierownictwo objął Tadeusz Sajnóg. W 1961 r. podniesiono stopień organizacyjny szkoły do 8 klas.

Gminny Dyrektor
Szkół w Policznie
mgr Tadeusz Sajnóg
– kierownik Szkoły
Podstawowej
w Policznie od 1951
roku, Dyrektor
Zbiorczej Szkoły
Podstawowej
w Policznie w latach
1976–1981

W wyniku reorganizacji szkolnictwa w Policznie od 1976 roku istniała Zbiorcza Szkoła Podstawowa. W latach 1976–1981 dyrektorem jej był mgr T. Sajnóg, który równocześnie pełnił funkcję Gminnego Dyrektora Szkół. Jego zastępcą był mgr Stanisław Fryszkiewicz. Szkoła posiadała wtedy 13 sal (łącznie z biblioteką), ale ilość ta nie była wystarczająca dla 400 uczniów. Uczęszczały do niej dzieci z dziesięciu okolicznych wsi.

Na początku lat 70. dyrektor Tadeusz Sajnóg podjął starania o wybudowanie w Policznie domu nauczyciela i nowej szkoły. Budynki oddano do użytku w 1980 r. Obecnie szkoła posiada bardzo dobrą bazę: 15 izb lekcyjnych, dużą salę gimnastyczną, świetlicę z dożywianiem, wielofunkcyjne asfaltowe boisko, boisko do piłki nożnej z bieżnią i staw z przeznaczeniem na kąpielisko.

W 1981 r. dyrektorem placówki został mgr Henryk Nagadowski, a jego zastępcami mgr Stanisław Pajak i mgr Stanisława Stępień. Dzięki ich staraniom i we współpracy władz, nauczycieli, rodziców i uczniów szkoła została dobrze wyposażona. Dwa lata później 22 X 1983 r. Zbiorczej Szkole Gminnej nadano imię Jana Kochanowskiego. Sztandar ufundował Komitet Rodzicielski. W latach 1984–1986 dyrektorem placówki był mgr Stanisław Pajak. Po jego przejściu do pracy w administracji państwowej nowym dyrektorem szkoły został mgr Józef Kaca, który funkcje tę sprawował do 1999 r. Jego zastępcami były kolejno mgr Kazimiera Pajak i mgr Barbara Ziemka. Ośmioklasowe szkoły podstawowe funkcjonowały przez ponad 30 lat. Przygotowywały one młodzież do nauki w szkołach średnich i zawodowych.

W związku z reformą systemu edukacji, 1 IX 1999 r. nastąpiło przekształcenie szkoły podstawowej z ośmioklasowej na sześcioklasową. Dyrektorem została mgr Barbara Ziemka, a jej zastępcą mgr Bożena Chołuj. W budynku szkoły ma siedzibę również Przedszkole Samorządowe oraz częściowo Publiczne Gimnazjum. Biblioteka, świetlica z dożywianiem oraz sala gimnastyczna są wspólne dla mieszczących się tam szkół Publicznego Gimnazjum i Zespołu Szkolno-Przedszkolnego. Na mocy Uchwały Rady Gminy w 2002 r. połączono w Zespół Szkolno-Przedszkolny (ZSzP) Publiczną Szkołę Podstawową i Przedszkole Samorządowe.

W dwunastu oddziałach ZSzP w kl. I–VI uczy się 294 uczniów. W szkole funkcjonują 2 oddziały „0”, do których uczęszcza 45 sześciolatków. W przedszkolu jest 20 dzieci w wieku 3–5 lat. ZSzP posiada dobrą bazę: 11 sal lekcyjnych, w tym pracownię informatyczną, dużą i małą salę gimnastyczną, świetlicę z dożywianiem, wielofunkcyjne boisko asfaltowe, boisko do piłki nożnej z bieżnią, sekretariat, 2 pracownice polonistyczne, matematyczne, pracownię przyrody, jęz. angielskiego, muzyki oraz 3 pracownice do nauczania zintegrowanego, pracownice dla oddziału „0” i przedszkola. W szkole

Sześć -klasowa Publiczna Szkoła Powszechna
im. _____
w *Policzynie* (powiat: *koszęciński*)
Nr. *822* Rok szkolny 19*50*/51

ŚWIADECTWO UKOŃCZENIA SZKOŁY

Stępniewska Maria
urodzona dnia *10 października* 19*16*r. w *Policzynie*
(powiat: *koszęciński*), religii (wyznania) *rymsko-kat.*
ukończyła w roku szkolnym 19*50*/51, oddział siódmy szkoły *Sześć*-kla-
sowej, siedmio-oddziałowej, otrzymując stopnie następujące:

ze sprawowania się		<i>bardzo dobry</i>
z nauki religii		<i>bardzo dobry</i>
„ „ języka polskiego		<i>bardzo dobry</i>
„ „ języka		<i>dobry</i>
„ „ języka <i>francuskiego</i>		<i>bardzo dobry</i>
„ „ rachunków z geometrią		<i>dobry</i>
„ „ przyrody, { z przyrody żywej		
„ „ a mianowicie: { z fizyki i chemii		<i>dostatecznie</i>
„ „ { z higieny		<i>dobry</i>
„ „ geografji i nauki o Polsce współczesnej.		<i>dobry</i>
„ „ historii		
„ „ rysunków		<i>dostatecznie</i>
„ „ robót ręcznych		<i>dostatecznie</i>
„ „ śpiewu		<i>dobry</i>
„ „ ćwiczeń cielesnych		<i>dobry</i>
„ „ robót kobiecych		<i>dobry</i>
„ „ —		

Wynik ogólny *dobry*

w *Policzynie* dnia *27 czerwca* 19*51* r.

Helwig archy
Opiekun oddziału

Helwig archy
Kierownik szkoły

UWAGA: Nauki przyrody żywej, historii Polski, historii powszechnej, udzielano w szkole tej, zgodnie z progra-
mem nauczania, w oddziałach niższych.

Policzna Szkoła Podstawowa - Rok Szk. 1964/65.

Siedzą od lewej: R Brzuzek, T Mołęda, Ł Mazur, Ł. Gogacz, K. Sajnog, T Sajnog - kierownik szkoły, J. Szentkeller, T. Lament, K. Kasprzycka, T. Kasprzycki

POLICZNA - ROK SZKOLNY 1966/67

Wśród uczennic kl. VIII nauczyciele: stoją od lewej - J. Kaca, Z. Byzdra, A. Mołęda -
siedzą od lewej - E. Januszewicz, Z Skirzyńska, St Fryszkiewicz, z-ca dyrektora szkoły,
T Sajnog - dyr szkoły, B Strzelecka-Ziemka, K Trysińska

prowadzone są zajęcia pozalekcyjne: chór, SKS, gimnastyka korekcyjna, przedmiotowe koła zainteresowań (matematyczne, informatyczne, polonistyczne, przyrodnicze), grupy wyrównawcze dla dzie-

1999 rok - uczniowie kl VIII Zb Szk Podst w Policznie z nauczycielami: w trzecim rzędzie stoją od lewej - M Wróbel, A Nowak, B Chołuj, H. Płachta, dyr. J Kaca, z-ca dyr B Ziemka, J Wieczorek, K Pająk, S Hajduła

ci mających trudności w nauce, Szkolne Koło Krajoznawczo-Turystyczne. Do ZSzP uczęszczają dzieci z Policzny, Świetlikowej Woli, Ługowej Woli, Stanisławowa, Patkowa, Dąbrowy-Las, Zawady Starej, Gródka i Wólki Polickiej. Z obiadów przygotowywanych w stołówce szkolnej korzysta 177 dzieci, a z tej liczby 73 uczniów dofinansowanych jest przez GOPS.

Na uwagę zasługuje bardzo dobra praca nauczycieli, którzy są bardzo zaangażowani, odpowiedzialni i kreatywni. Nieustannie podnoszą kwalifikacje oraz doskonalą swoje umiejętności na różnych kursach warsztatowych, metodycznych itp. Dziesięciu pedagogów zatrudnionych w ZSzP posiada stopień nauczyciela dyplomowanego. Wpływa to jednocześnie na podnoszenie poziomu szkoły. Obecnie w ZSzP w Policznie zatrudnionych jest 31 nauczycieli. 99% kadry posiada wykształcenie wyższe. W latach 1945-2002 uczyli w szkole w Policznie: H. Bachanek, E. Banaś, Z. Baranczenko, Biniaszewska, R. Brzuzek, Z. Z. Byzdrowie, G. Cieślik, B. Domagała, L. Domańska, M. Dziejicki, D. Emanowicz, D. St. Fryszkiewiczowie, H. Furga-Micek, Z. Garganisz, J. Gorlach, J. Iwanejko, E. Januszewicz, J. J. Januszewiczowie, A. Jaworska, A. J. Kacowie, M.H. Kalinowscy, B. Karaś, K. T. Kasprzyccy, A. Kowalczyk,

H. Krukowska, M. Krygier, L. Kultys, S. Kwapisiewicz, Ł. Kwaśnik, T. Lament, J. Ludwińska-Stenkeller, Julia Magałaszfili, K. Makuch, M. Maślanek, T. Mazan, M. Mazur, Ł. Mazur, St. Miłosz, A. Mołęda, T. Mołęda, H. Nagadowski, T. Nagadowska, M. Nowak, A. Olejarz, R. Ostrowski, K. St. Pająkowie, Z. Papiecka, J. Pawelec, Pęksińska, H. Płachta, T. Płachta, K. T. Sajnogowie, M. Sałek, K. Siebała, K. Siepietowska, Z. Skirzyńska, T. Słowicka, St. Stępień, A. Styczyńska, H. Szczodra, W.B. Szelingowscy, T. Szerla, K. Szewczyk, M. Sztobryn, E. Śmietanka, R. Śmietanka, K. J. Trysińscy, Wereszczyńscy, W. Więciorek, M. Wróbel, J. Zakrzewski, M. Zawadzka, Z. Zawadzka.

W 2003 r. w ZSzP pracowali: mgr Małgorzata Borystawska, ks. mgr Wojciech Celuch, mgr Anna Chołuj, mgr Bożena Chołuj, mgr Mirosława Chołuj, Teresa Gąsior (WSN), mgr Barbara Głowacka, mgr Urszula Gregorczyk, mgr Agnieszka Kamińska, mgr Elżbieta Kibil, mgr Bożena Krajewska-Wróbel, mgr Bożena Kuciara,

Grono nauczycielskie Placówek Oświatowo-Wychowawczych w Policznie (2003 r) od lewej stoją - Renata Samborska, Danuta Rychlicka, Bożena Kuciara, Renata Maksym, Anna Nowak, Barbara Głowacka, z-ca dyr Bożena Chołuj, dyr Barbara Ziemka, Urszula Gregorczyk, Małgorzata Borystawska, Hanna Szewczyk, Anna Sobol, Zbigniew Kuciara, siedzą - Halina Moryc, Teresa Gąsior, Elżbieta Kibil, Katarzyna Siepietowska-Rucińska, Renata Zawdzka-Furga, Anna Chołuj, Beata Wdowiak, Bożena Krajewska-Wróbel, Alicja Miazga, Maria Stępień, Agnieszka Kamińska

Policzna. Siedziba Zespołu Placówek Oświatowo-Wychowawczych i Publicznego Gimnazjum

mgr Zbigniew Kuciara, mgr Renata Maksym, mgr Alicja Miazga, mgr Alicja Mołęda, mgr Halina Moryc, mgr Anna Nowak, mgr Małgorzata Orłowska, katechetka mgr Marzena Połowska, mgr Danuta Rychlicka, mgr Katarzyna Rucińska, mgr Renata Samborska, Katarzyna Siepietowska, mgr Anna Sobol, mgr Maria Stępień, mgr Hanna Szewczyk, mgr Beata Wdowiak, mgr Renata Zawadzka-Furga, mgr Barbara Ziemka.

Justyna Mierzejewska-Figura

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Czarnolesie

Znany publicysta Konrad Prószyński (Kazimierz Promyk), który dwukrotnie przebywał w Czarnolesie w 1884 r. napisał: *...w Czarnolesie są tacy włościanie, co czytać na książce potrafią ...* Być może byli to ci, co uczęszczali do szkółki prowadzonej przez właścicielkę wsi Magdalenę Lubomirską w latach 1818–1834. O tej szkole w 1824 r. Klementyna Tańska pisała: *Część domu obrócona jest na szkołę, gdzie dzieci wiejskie pod okiem dobroczynnej właścicielki najpotrzebniejszych nabierają wiadomości.*

Materiały potwierdzające istnienie szkoły w Czarnolesie pochodzą dopiero z początków XX w. Dzięki staraniom mieszkańców wsi została tu otwarta w roku szkolnym 1919/20 jednoklasowa

Dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Czarnolesie od 2000 r mgr Justyna Mierzejewska-Figura

Publiczna Szkoła Powszechna. Do 1933 r. nauka odbywała się w prywatnych domach wynajętych przez dozór szkolny. W tym okresie szkołę kolejno prowadzili: Zofia Kołodziej, Franciszka Kolankowska, Janina Kowalewska, Józef Wieraszka, Antoni Pawlak.

W 1930 r., w roku obchodów 400 rocznicy urodzin Jana Kochanowskiego, mieszkańcy wsi, za namową Stanisława Zawadzkiego, właściciela tutejszego majątku, przy dużym zaangażowaniu kierownika szkoły Józefa Wieraszki, podjęli się wybudowania nowego budynku szkoły w Czarnolesie. W tym celu opodatkowali się w kwocie 3 zł od morgi, co dało sumę 4000 zł. Dodatkowe fundusze uzyskano także z Wydziału Powiatowego w Kozienicach, Kuratorium Krakowskiego Okręgu Szkolnego i Zarządu Gminy Policzna. Już w 1933 r. oddano do użytku jedną salę lekcyjną i kancelarię.

Od 1933 r. Antoni Jaworski był kierownikiem szkoły. Dzięki jego staraniom i zaangażowaniu mieszkańców Czarnolasu, którzy przy budowie społecznie wykonywali wszelkie prace, szkołę (całkowicie wykończoną) oddano do użytku w 1935 r. Nowy budynek mieścił sale lekcyjne, kancelarię i na piętrze dwa mieszkania dla nauczycieli. W tym czasie była to już szkoła czteroklasowa. Do obwodu szkolnego włączono Czarnolas Kolonię i częściowo Jadwinów. W roku szkolnym 1935/1936 do szkoły uczęszczało 148 uczniów. Pracowało wtedy czworo nauczycieli. Szkoła organizowała dla starszej młodzieży (14–21 lat) kursy dokształcające w zakresie 3–4 klas szkoły powszechnej. Ze względu na dużą ilość chętnych organizowano je kilka razy do roku. Naukę prowadzili społecznie miejscowi nauczyciele.

Szkoła nie przerwała działalności w latach okupacji hitlerowskiej mimo częstych zmian nauczycieli. Zmiany personalne i organizacyjne miały miejsce również w latach powojennych. Funkcję kierownika do 1946 r. pełnił A. Jaworski.

W 1946 r. z inicjatywy nauczyciela Stanisława Jagielskiego przy szkole powstało Koło Młodzieży Polskiej Czerwonego Krzyża, skupiające około 100 członków. Przez pracę Koła podniesiona została rola wychowawcza szkoły. Organizowano akcje higieniczne i charytatywne, które objęły najuboższych w okolicy. W 1949 r. w szkole otwarty został gminny punkt biblioteczny.

Do 1956 r. szkołą kierowali: Eugenia Kowalewska, Mieczysław Kotulski, Józef Mędrzak. Ten ostatni pełnił również funkcję Gminnego Inspektora Pedagogicznego do walki z analfabetyzmem. Swoim zaangażowaniem w sprawy szkoły zdobył uznanie nauczycieli, rodziców i władz oświatowych. W roku szkolnym 1955/1956 kierownikiem placówki została Zofia Golak. We wrześniu 1956 r. kierownictwo, już wówczas szkoły siedmioklasowej, objął Tadeusz Mazurkiewicz. Kolejnymi kierownikami i dyrektorami szkoły byli: Julian Mizak, Zdzisław Kitliński, Mieczysława Wolszczak, Czesław Kamionka, Krystyna Ruszak i od 2000 r. Justyna Mierzejewska-Figura.

Czarnolas - Zespół Szkolno-Przedszkolny

Od 1966 r. czarnoleska placówka była już szkołą ośmioklasową. Ze względu na trudności lokalowe nauka odbywała się w klasach łączonych. Nadto lekcje odbywały się również w wynajętych izbach domów prywatnych. W 1988 r., po latach starań, Czarnolas doczekał się otwarcia nowoczesnego budynku szkolnego. Było to możliwe dzięki dużemu zaangażowaniu społeczeństwa, które razem z GS w Policznie pokryło 20% kosztów tej inwestycji. W jasnych i przestronnych pomieszczeniach nowego budynku uczniowie znaleźli lepsze warunki do nauki. Obok nowego budynku szkolnego została wybudowana sala gimnastyczna z dodatkowymi izbami lekcyjnymi. Szkoła w Czarnolesie posiada dobrą bazę lokalową: 11 izb lekcyjnych, salę gimnastyczną, świetlicę ze stołówką, kuchnię z zapleczem i bibliotekę. Tu zorganizowano pierwszą na terenie gminy pracownię informatyczną. Do obwodu szkoły przyłączono wsie: Władysławów, Jabłonów, Jadwinów, Piątków i Bierdzież.

Z chwilą wybudowania nowej szkoły stary gmach oddano na potrzeby przedszkola. W 1999 r., po przejściu na emeryturę kierowniczką przedszkola Wandy Wolszczak, obie placówki połączono razem i utworzono Zespół Placówek Oświatowych w Czarnolesie, który w 2001 r. przemianowano na Zespół Szkolno-Przedszkolny. Od 1999 r. jest to szkoła sześcioklasowa. Starsze dzieci uczęszczają do Publicznego Gimnazjum w Policznie.

Cały zespół nauczycieli wkłada wiele wysiłku w poprawę bazy dydaktycznej, urządzenie sal lekcyjnych i utrzymanie wyników nauczania na dobrym poziomie. W wyposażenie placówki włączyło się Stowarzy-

szenie Oświatowe „Sycyna”, które przekazało komputer. Uczniowie bardzo chętnie biorą udział w życiu kulturalnym szkoły i wsi. Uczestniczą w olimpiadach przedmiotowych i zawodach sportowych. W szkole prowadzone są zajęcia pozalekcyjne: chór, zajęcia z edukacji teatralnej i medialnej, lekcje gry na gitarze i instrumentach klawiszowych, kółko informatyczne, nauka pływania, gimnastyka korekcyjna, zajęcia sportowe.

W czarnoleskiej szkole pracowali nauczyciele (oprócz kierowników i dyrektorów wyżej wymienionych): Stanisława Andrzejewska, Genowefa Bielecka, Stanisław Basaj, Stanisław Brojek, Aldona Budzisz, Marek Chmielewski, Teresa Chmielnicka, Grażyna Cieślik, Zofia Głąb, Stanisław Jagielski, Aleksandra Jakubowska, Maria Jaworska, Rafał Juskiewicz, Jadwiga Kalinowska, Jolanta Kalinowska, Stanisława Kieszkowska, Zofia Klonowska, Stefan Kosiński, Kazimierz Kosonowski, Ewa Kraczkowska, Aleksandra Kuc, Julietta Magalashvili, Wieńczysława Maszczyńska, Maria Mazur, Władysław Mazur, Zofia Mazurkiewicz, Julian Niedzielski, Władysława Niedzielska, Maria Piątkowska, Urszula Siemieniuch, Krystyna Skirzyńska, Ewa Sobesto, Janina Soczewica, Urszula Solecka, Zacheusz Solecki, Bogumiła Stankowska, Teresa Szafrńska, Helena Szczepaniak, Mirosława Świątek, Zofia Tyszko, Zofia Wilk, Anna Włodarska, Maria Wojciaszek, Bronisław Wróbel, Maria Zięba.

2003 r. – Grono Pedagogiczne Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Czarnolesie od lewej: Krzysztof Kalinowski, Justyna Mierzejewska-Figura, Teresa Bartosiewicz, Jolanta Baran, Elżbieta Szczepaniak, Irena Kowalik, Ewa Solecka, Anna Gogacz, Ewa Holender, Jolanta Walaszczyk, Stanisław Siembor. Na fotografii nie ma Katarzyny Kubiak, Katarzyny Dróždź-Kamińskiej, Tomasza Kubiaka, Hanny Hylińskiej, Anny Włoszczak, Ewy Sztobryn

W roku szkolnym 2003/2004 w ZSzP w Czarnolesie uczą: mgr Justyna Mierzejewska-Figura, mgr Jolanta Baran, mgr Teresa Bartosiewicz, mgr Katarzyna Dróżdż-Kamińska, mgr Anna Gogacz, lic. Ewa Holender, mgr Hanna Hylińska, mgr Katarzyna Kubiak, mgr Tomasz Kubiak, lic. Krzysztof Kalinowski, katechetka Irena Kowalik, mgr Stanisław Siembor, mgr Elżbieta Szczepaniak, mgr Ewa Solecka, mgr Ewa Sztobryn, mgr Jolanta Walaszczyk i mgr Anna Włoszczak.

W szkole w Czarnolesie znajduje się filia biblioteki gminnej oraz schronisko młodzieżowe, z którego korzystają uczestnicy wycieczek odwiedzających Czarnolas. Specyfiką czarnoleskiej szkoły jest jej gościnność. Szkolny próg przekroczyło wielu gości z kraju i zagranicy. Ważnym wydarzeniem w życiu mieszkańców i społeczności szkolnej było otwarcie w 1961 r. Muzeum Jana Kochanowskiego.

Marianna Piątkowska

Publiczna Szkoła Podstawowa w Wilczowoli – dawniej i dziś

Do 1924 roku Wilczowola należała do obwodu szkolnego Publicznej Szkoły Podstawowej w Policznie. Ze względu na trudności lokalowe, władze oświatowe podjęły decyzję otwarcia w Wilczowoli szkoły jednoklasowej, tzw. ekspozycyjnej. W tym samym roku 1924 r. mieszkańcy Wilczowoli podjęli decyzję wybudowania na terenie wsi własnego budynku szkolnego. Wzniesiono go na działce szkolnej wydzielonej na ten cel w czasie komasacji gruntów wiejskich. Część materiałów na budowę zakupiono z zebranych funduszy, a pozostałe ofiarowali rolnicy. Wzniesiony budynek był dwuizbowy, kryty strzechą. W jednej izbie urządzono salę lekcyjną, a w drugiej mieszkał nauczyciel pan Czuba. Była to szkoła czteroklasowa. Uczyły się w niej dzieci do 1938 r., tj. do jej rozwiązania. Do 1945 r. młodsze dzieci z Wilczowoli uczyły się w szkole w Aleksandrówce i Frankowie, a starsze w Policznie. Po wojnie ponownie przystąpiono do zorganizowania szkoły w Wilczowoli.

W 1945 r. zniszczony budynek dawnej szkoły został rozebrany. W następnym roku dzieci rozpoczęły naukę w postawionym na jego miejscu baraku, w którym były cztery izby. W trzech pomieszczeniach urządzono sale lekcyjne, a w jednej mieszkał nauczyciel. Od 1947 r. kierownikiem szkoły był p. Tadeusz Piżl. Do 1948 r. była to szkoła czteroklasowa,

Dyrektor Publicznej Szkoły Podstawowej w Wilczowoli od 2000 r.
mgr Elżbieta Krzysztozek

1958 r – uczniowie kl VII z nauczycielami Na pierwszym planie kierownik szkoły Tadeusz Piźl

a od 1952 r. już siedmioklasowa. W tym czasie do obwodu szkoły należały wsie Wilczowola, Franków, Antoniówka, Andrzejówka, Annów, Wojciechówka, Aleksandrówka.

Po śmierci T. Piźla w 1959 r. kierownikiem szkoły został, pracujący tu od dwóch lat, Henryk Kalinowski. Dzięki jego staraniom i zaangażowaniu miejscowego społeczeństwa w 1961 r. powstał Komitet Budowy Nowej Szkoły. W krótkim czasie udało się zorganizować potrzebne na budowę materiały i środki finansowe na zakup

nowej działki, gdyż dotychczas posiadany plac szkolny był za mały na postawienie budynku z ośmioma salami, salą gimnastyczną, zapleczem sanitarnym oraz dwurodzinnego domu dla nauczyciela. Do budowy przystąpiono w 1964 r., a już we wrześniu 1965 r. w nowym budynku rozpoczęły się lekcje. Wówczas urządzone zostały pracownie fizykochemiczna i do zajęć praktyczno-technicznych, a z czasem też inne.

Tak dobre warunki do nauki stworzyły możliwość zorganizowania tu w 1966 r. szkoły ośmioklasowej, która działała aż do 1980 r.

Rok szkolny 1970/71 – od lewej Anna Zawadzak, Helena Krukowska, Zofia Połońska, kierownik Henryk Kalinowski, Barbara Wilkiewicz, Maria Kalinowska, Andrzej Buczek

Publiczna Szkoła Podstawowa w Wilczowoli

Publiczna Szkoła Podstawowa w Wilczowoli

Publiczna Szkoła Podstawowa w Wilczowoli –
klasopracownia historyczna

W latach 1980–1986 dyrektorem szkoły była Maria Kalinowska. Ze względu na małą ilość uczniów stopniowo obniżano stopień organizacyjny szkoły, tak że w 1981/1982 dzieci uczyły się tylko w klasach I–III. Począwszy od roku szkolnego 1989/1990, dzięki staraniom dyrektor Anny Zawadzak, nauczycieli i rodziców stopień organizacyjny szkoły zaczął się podnosić. Liczba uczniów zwiększyła się między innymi przez przyjęcie do szkoły dzieci z Helenówki i Strykowic Górnych. Obecnie w Wilczowoli jest szkoła sześcioklasowa. Są tu zapewnione dobre warunki do nauki. W szkole zorganizowana jest m.in. pracownia informatyczna, w której znajduje się 7 komputerów. Sprzęt ten został zakupiony za pieniądze zebrane przez Komitet Rodzicielski.

Od 2000 r. dyrektorem szkoły jest mgr Elżbieta Krzysztozek. W roku szkolnym 2003/2004 są zatrudnieni nauczyciele: Elżbieta Czerska, Anna Fiet, Barbara Głowacka, Marianna Piątkowska, ka-

Od lewej Marzena Pośłowska, Marianna Piątkowska, Julia Magałaszfil, Bożena Świątek, dyr Anna Zawadzak, Anna Walczak, Barbara Głowacka, Beata Wólczyńska, Anna Lenart

PSP w Wilczowoli, Grono Pedagogiczne 2003 r., od lewej Marzena Pośłowska, Bożena Świątek, Marianna Piątkowska, dyr Elżbieta Krzysztozek, Barbara Głowacka, Małgorzata Wróbel, Agata Styczyńska, Elżbieta Czerska, Anna Fiet, Anna Walczak

techetka Marzena Połowska, Agata Styczyńska, Bożena Świątek, Anna Walczak, Małgorzata Wróbel. Wszyscy nauczyciele posiadają wykształcenie wyższe magisterskie, a siedmioro ukończyło studia podyplomowe. W poprzednich latach pracowali nauczyciele (z wyłączeniem nazwisk kierowników – dyrektorów podanych wyżej): Jadwiga Borkowska, Andrzej Buczek, Grażyna Cieślik, Lucyna Emeryk, Konrad Frydrych, Agnieszka Szymańska-Grzeńska, Eugenia Januszewicz, Jan Kałuża, Maria Kamionka, Krystyna Karaś, Helena Krukowska, Tomasz Kubiak, Alina Kucharska, Stanisława Kuciara, Daniela Kwapisiewicz, Anna Lenart, Barbara Łepecka, Eugenia Maciejczyk, Julia Magałaszfili, Barbara Malinowska, Bożena Ocieska, Ryszard Ostrowski, Konrad Papiewski, Barbara Pawelec, Irena Pawelec, Barbara Petniak, Halina Płachta, Zofia Płońska, Halina Procka, Zdzisław Procki, Teresa Słowicka, Mirosława Sulima, Elżbieta Syta, Elżbieta Sztobryn, Roman Wiączek, Franciszek Wieczorek, Tadeusz Wójtowicz, Kazimiera Wójcik, Beata Wólczyńska, Renata Zajązkowska.

Prowadzone są zajęcia pozalekcyjne: SKS, chór, kółko informatyczne oraz działający bardzo aktywnie od kilku lat Klub Przyjaciół Przyrody i Wolontariat Młodzieżowy.

Na szczególną uwagę zasługuje stała (począwszy od lat 20.), współpraca rodziców z kierownictwem i pracownikami szkoły, dzięki czemu wiele prac na rzecz szkoły rodzice wykonują społecznie.

Dorota Maciejczyk

Publiczna Szkoła Podstawowa w Chechłach

Pierwsze wzmianki o szkole w Chechłach pochodzą z 1909 r. Była to szkoła jednooddziałowa, która działała do 1914 r. Po zakończeniu I wojny światowej wznowiła swoją działalność i stała się szkołą czteroklasową.

W roku szkolnym 1936/1937 kierownikiem był Aleksander Smolowik. Uczyła w niej również pani Barszczowa. Naukę pobierali uczniowie trzech narodowości: polskiej, niemieckiej i żydowskiej. Budynek szkoły został spalony w czasie działań wojennych w 1944 roku.

Po wojnie, w roku szkolnym 1947/1948 funkcję kierownika szkoły i jedyne go nauczyciela objął Piotr Nazariusz Antoniak. W czterech oddziałach uczył łącząc klasy około 100 uczniów. Zajęcia odbywały się w domu pani Różyckiej, obecnie Olejarzowej.

W 1949 r. rozpoczęto budowę nowego budynku szkoły. Oddano go do użytku w lipcu 1950 r. i była to pierwsza szkoła po wojnie wybudowana w powiecie kozienskim. Od roku szkolnego

Dyrektor Publicznej Szkoły Podstawowej w Chechłach od 1998 r. mgr Dorota Maciejczyk

Uczniowie czteroklasowej szkoły podstawowej w Chechłach w roku szkolnym 1936/1937 na tle pierwszego budynku szkolnego. Na zdjęciu wśród uczniów narodowości polskiej, niemieckiej i żydowskiej jest kierownik szkoły A. Smółwik i nauczycielka pani Barszczowa.

1950/1951 placówka ta stała się pełną siedmioklasową szkołą podstawową. Nauka nadal odbywała się w klasach łączonych; wyjątek stanowiła VII klasa. W tych latach grono pedagogiczne tworzyli: kierownik Antoniak Nazariusz oraz nauczyciele: Antoniak Stefania, Hamera Roman, Solecki Zacheusz, Jędrys Teresa. W 1956 r. odeszli do szkoły w Sarnowie państwo Antoniakowie, a na ich miejsce przyszli państwo Piskałowie. Nowym kierownikiem szkoły został p. Karol Piskała, który pełnił tę funkcję przez 28 lat (1956–1984).

Od roku szkolnego 1966/67 szkoła stała się 8-klasową szkołą podstawową. W 1973 r. na cele szkolne przekazano siedzibę byłej Gromadzkiej Rady Narodowej. Zorganizowano w niej 2 sale lekcyjne. W 1976 r. przydzielono do szkoły w Chechłach filię w Zwoli, która dotąd podlegała pod szkołę w Sarnowie.

W grudniu 1981 r. w wyniku wprowadzonego stanu wojennego w Polsce działalność placówki zawieszono do 31 I 1982 r. Kolejnym dyrektorem szkoły została Janina Sandomierska, która funkcję tą sprawowała w latach 1984–1991. Obowiązki dyrektora w latach 1991–1993 pełnił Zygmunt Kusio. W 1993 r. w wyniku konkursu dyrektorem szkoły został Wenancjusz Wójcik (1993–1998). Następnie, również w wyniku konkursu, od 1 IX 1998 r. dyrektorem szkoły została mgr Dorota Maciejczyk. We wrześniu

1999 r. OSP w Chechłach przekazała na rzecz szkoły remizę strażacką. Zaadaptowano ją na salę gimnastyczną i oddano do użytku 29 XII 1999 r.

Od roku szkolnego 1999/2000 zmienia się stopień organizacyjny placówki. W wyniku reorganizacji szkolnictwa w Polsce powstała tu sześcioklasowa szkoła podstawowa. W roku szkolnym 2001/2002 w szkole pracowali: mgr Dorota Maciejczyk – dyrektor szkoły, Katarzyna Drózdź, mgr Anna Fiet, mgr Małgorzata Kuciara, mgr Zbigniew Kuciara, mgr Elżbieta Michalczyk, mgr Agnieszka Muniak, Małgorzata Orłowska, mgr Wanda Sere dyn, mgr Jolanta Walaszczyk, mgr Halina Wójcik, Wenancjusz Wójcik. W roku szkolnym 2003/2004 grono pedagogiczne stanowią zatrudnieni na pełnym etacie (mgr D. Maciejczyk, mgr M. Kuciara,

Budynek Publicznej Szkoły Podstawowej w Chechłach – stan obecny (1998)

Grono pedagogiczne (od prawej) kierownik szkoły Karol Piskała, Kazimiera Piskała, Krystyna Skirzyńska, Leokadia Kusio, Janina Sandomierska, Zygmunt Kusio
Uczniowie kl. VIII – rok szkolny 1970/1971

mgr E. Michalczyk, mgr W. Sere dyn) i w niepełnym wymiarze godzin pracują: Małgorzata Jaworska, mgr Zbigniew Kuciara, mgr M. Orłowska, ks. mgr Wiesław Szymkiewicz, mgr J. Walaszczyk).

Rok szkolny 2002/2003 kl II, od lewej Przemysław Szczepaniak, Katarzyna Kustra, Łukasz Janas, Aleksandra Maciejczyk, Paweł Walaszczyk, Dorota Baran, Damian Krześniak. Grono Pedagogiczne od lewej. Wanda Sere dyn, Halina Rożyńska, Małgorzata Orłowska, Małgorzata Kuciara, Elżbieta Michalczyk, dyr Dorota Maciejczyk

W związku z ciągle zmniejszającą się liczbą uczniów w roku szkolnym 2000/2001 nie było klasy pierwszej, natomiast w roku kolejnym również oddziału przedszkolnego. W roku szkolnym 2001/2002 uczyło się, w pięciu oddziałach, 52 uczniów. Rok szkolny 2003/2004 rozpoczęto w PSP w Chechłach w bardzo kameralnej atmosferze. W związku z małą liczbą siedmiolatków nie ma klasy pierwszej. Funkcjonują tylko klasy III, V i VI oraz oddział przedszkolny liczący 6 osób. Szkoła liczy 34 uczniów.

Poza lekcjami w szkole uczniowie uczestniczą w zajęciach SKS i szkolnego koła PCK. Uczniowie biorą udział w licznych konkursach wewnątrzszkolnych i gminnych. O dobrych wynikach dydaktyczno-wychowawczych szkoły świadczą liczne dyplomy i puchary. Jest to efekt wspólnej pracy dyrekcji, nauczycieli, uczniów i rodziców. Zachodzą obawy, że może to być ostatni rok funkcjonowania szkoły w Chechłach. Byłaby to niepowetowana strata, ponieważ jest to jedyna placówka integrująca społeczeństwo tej części gminy Policzna.

Gminna Biblioteka Publiczna w Policznie

Pierwsza biblioteka w Policznie powstała w latach trzydziestych. Księgozbiór jej pochodził z prywatnych zbiorów Wandy i Stanisława Targowskich. Po ich śmierci został on przekazany przez spadkobierców mieszkańcom wsi. Biblioteką opiekowali się członkowie Koła Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej.

W 1947 roku powstała Gromadzka Biblioteka Publiczna, przemianowana następnie na Gminną Bibliotekę Publiczną. Początkowo mieściła się w lokalu Gromadzkiej Rady Narodowej. W roku 1949 przeniesiona została do budynku zajmowanego poprzednio przez szkołę podstawową, a w roku 1950 do budynku OSP. W latach 1960–1986 biblioteka znajdowała się w pomieszczeniach prywatnych, m.in. u Władysława Kusio, Bolesława Majchra, Henryka Czyża. W sierpniu 1986 roku bibliotekę ponownie przeniesiono do budynku OSP przy ulicy Bolesława Prusa 4, gdzie znajduje się do chwili obecnej. Biblioteka zajmuje dwa lokale na pierwszym piętrze. Pomieszczenia są małe i nie pozwalają na prowadzenie czytelnicy. Organizowane przez bibliotekę imprezy odbywają się w Świetlicy Gminnej, zajmującej lokal w tym samym budynku.

Stan księgozbioru biblioteki stale się powiększał i w 1947 r. liczył 200 egzemplarzy, by na koniec 2003 r. 12 879 woluminów. Około 10 tys. książek zostało wykreślone ze stanu na skutek zniszczenia, selekcji oraz przekazania do podległych placówek w latach 60. Placówka gromadzi księgozbiór z różnych dziedzin wiedzy, literaturę piękną dla dzieci i dorosłych, literaturę pamiątkarską, rolniczą, wydawnictwa informacyjne i popularnonaukowe. Biblioteka stara się uaktualniać księgozbiór, by sprostać potrzebom czytelników. Rocznie na zakup książek władze samorządowe przeznaczają około 3–5 tys. złotych. Z biblioteki korzysta ponad 500 czytelników, którzy rocznie wypożyczają około 6000 książek oraz 500 czasopism.

W 1990 r. po przejściu bibliotek pod opiekę samorządu gminnego uległy likwidacji filie biblioteczne w Chechłach i Gródku oraz wszystkie punkty biblioteczne. Gminna Biblioteka Publiczna w Policznie ma obecnie dwie filie w Czarnolesie i w Zawadzie Starej.

Filia Biblioteczna w Czarnolesie powstała w 1957 roku, ale dopiero w roku 1961 nastąpiło jej wielkie przeobrażenie w związku z otwarciem Muzeum Jana Kochanowskiego. Biblioteka mieściła się wtedy w muzeum. Była ważnym ośrodkiem życia kulturalnego, organizowała wiele konkursów, spotkań z pisarzami. Obecnie biblioteka mieści się w budynku Zespołu Szkolno-Przedszkolnego. Zaj-

Kierownik Gminnej Biblioteki Publicznej w Policznie od 1981 r.
Małgorzata Baran

muje jasny, przestronny lokal z oddzielnym wejściem z tyłu budynku. Księgozbiór tej placówki stale się powiększa i w roku 2003 wynosił 9339 woluminów. Z biblioteki korzysta ponad 200 czytelników, którzy wypożyczają około 4000 woluminów rocznie. Biblioteka czynna jest trzy dni w tygodniu.

Filia Biblioteczna w Zawadzie Starej powstała w 1962 roku. Obecnie mieści się w budynku OSP. Księgozbiór jej w 2003 roku wynosił 5680 woluminów. Z biblioteki korzysta 50 czytelników. Rocznie wypożyczanych jest około 750 woluminów. Biblioteka jest czynna osiem godzin tygodniowo.

Wystawa autorstwa inż. Emila Boryczki – „Gmina Policzna – Mała Ojczyzna w Dorzeczu Zągoźdzonki” (1998)

Spotkania Jubileuszowe – wystawa Jana Stępnia autorstwa Eugenii Januszewicz

Spotkania Jubileuszowe w 2000 r., w których uczestniczył m.in. wnuk artysty malarza Jana Stępnia, Marek Stępień z żoną i córką Antoniną (stoją pierwsi z lewej strony), czwarty z lewej – Wacław Kuciara, mąż Janiny z Drewienkowskich, wnuczki Marcina Stępnia – brata artysty, piąty prof. Andrzej Malczewski z Warszawy, siódma – Zofia Olbracht ze Zwolenia – wnuczkę (rodzeństwo cioteczne Zofii Malczewskiej, siostry St. Targowskiego) Mąż Zofii Malczewskiej był stryjem artysty prof. Jacka Malczewskiego

Spotkania Jubileuszowe Policzna 14 października 2000 r. Zdjęcie pamiątkowe potomków rodu Targowakich Aleksander Olszewski (3 z lewej) prawnuk Wandy i St. Targowskich, Aleksander Olszewski (6 z lewej) – praprawnuk W. i St., Alicja Olszewska (8 z lewej) – żona Aleksandra Starszego, Zofia (5 z lewej) i Janusz Olbrychtowie – Zofia wnuczka Zofii Malczewskiej siostry St. Targowskiego, Jan Kierzkowski – mąż Barbary prawnuczki W. St. Targowskich, siostra Aleksandra, prof. Andrzej Malczewski (pierwszy z prawej) z synem Michałem Andrzej wnuk Zofii Malczewskiej, siostry St. Targowskiego), mąż Zofii był stryjem artysty prof. Jacka Malczewskiego

W bibliotekach na terenie gminy zatrudnione są dwie osoby na pełnych etatach. Od 1981 roku Małgorzata Baran pełni funkcję kierownika Gminnej Biblioteki Publicznej w Policznie, a Stanisława Jarosińska jest zatrudniona w filiach bibliotecznych w Czarnolesie i Zawadzie Starej. Od kilku lat biblioteki są współorganizatorami „Czarnoleskich Spotkań Sobótkowych”, odbywających się corocznie w czerwcu w Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie.

Biblioteka uczestniczy w konkursach i akcjach czytelniczych. Do sukcesu należy zaliczyć w 1984 roku wytypowanie na ogólnopolski konkurs na ilustrację do książek dziecięcych i młodzieżowych „Lata walki i pierwsze dni wolności” pracę Krzysztofa Krakowskiego z Policzny. Czytelnik otrzymał III nagrodę w województwie. W roku 1995 biblioteka pilotowała wydanie monografii o Policznie przez Radomskie Towarzystwo Naukowe oraz zajmowała się jej sprzedażą. Ponadto Gminna Biblioteka Publiczna współpracuje ze świetlicą. Owocem tej współpracy było zorganizowanie wystawy pt. „Przestrzenie” – grafika i malarstwo Moniki Mazur, młodej artystki pochodzącej z Policzny, „Gmina Policzna Mała Ojczyzna w dorzeczu Zagożdżonki” – Emila Boryczko, „Pokłon Ziemi Rodzinnej” – fotokopie obrazów artysty malarza Jana Stępnia, pochodzącego z Policzny. Gminna Biblioteka w Policznie była współorganizatorem spotkań i imprez okolicznościowych odbywających się w świetlicy gminnej, takich jak: z okazji 200 rocznicy urodzin Adama Mickiewicza – „Coś Ty uczynił ludziom Mickiewiczowi”; wieczoru autorskiego „Poezja Moniki Mazur”; „Spotkania Roku Jubileuszowego Policzna 2000” oraz programów artystycznych z okazji Dnia Matki i Dnia Dziecka itp.

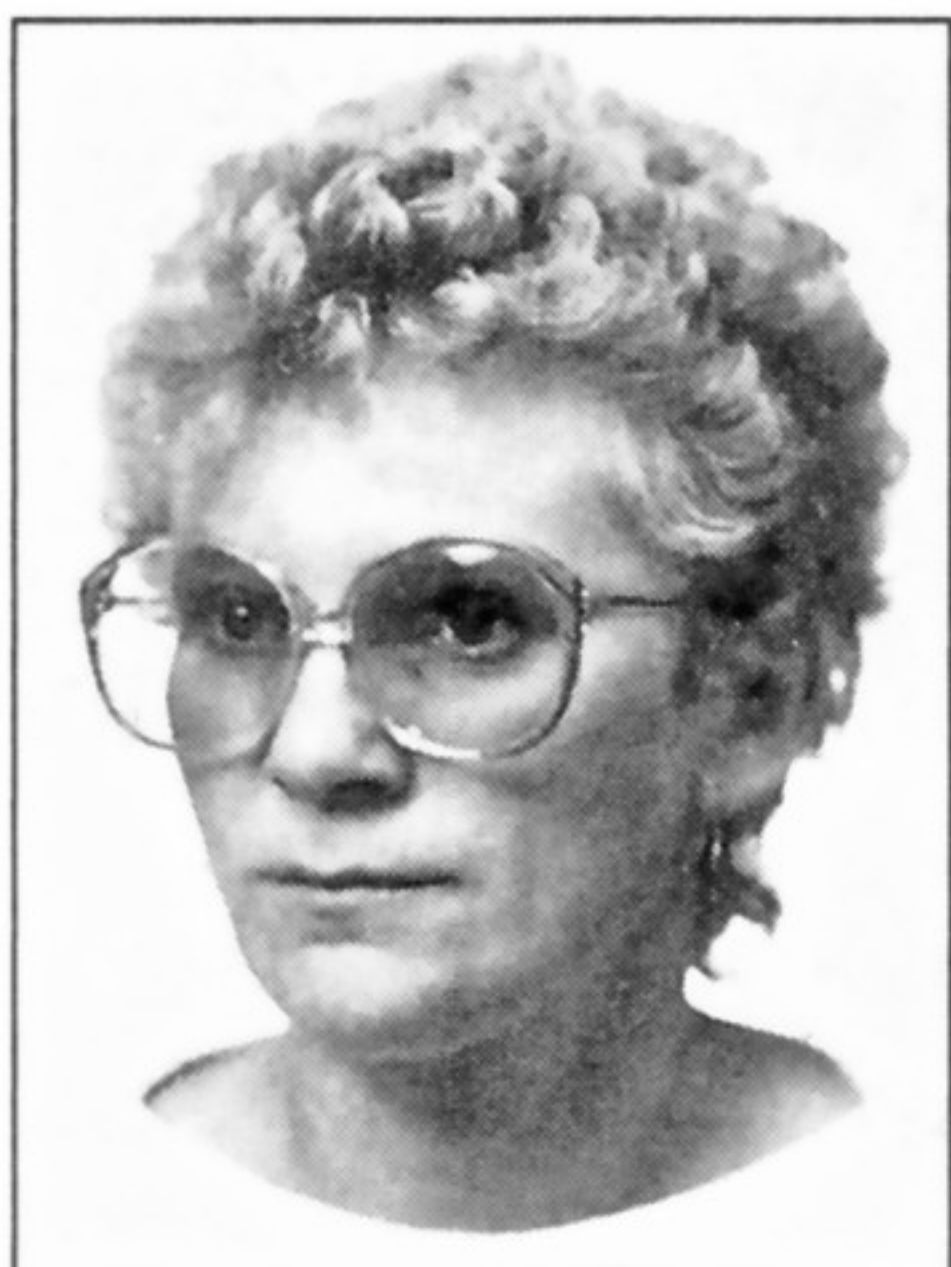
Otwarcie wystawy autorstwa Emila Boryczko „Gmina Policzna w dorzeczu Zagożdżonki” Stoją od lewej Eugenia Januszewicz, Emil Boryczko, wójt Kazimierz Kosonowski, Monika Mazur

1998 r - dzieci z grupy tanecznej Świetlicy Gminnej w programie „Coś Ty uczynił ludziom Mickiewiczowi”

Jadwiga Wrochna

Świetlica Gminna w Policznie

Kierownik Świetlicy Gminnej w Policznie od 1993 r. Jadwiga Wrochna

Świetlica Gminna w Policznie rozpoczęła działalność w 1973 r. Pierwszą siedzibą był budynek Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej ze Zwolenia, znajdujący się w Policznie, gdzie na górze zajmowała dwa pomieszczenia. W latach osiemdziesiątych została przeniesiona do budynku remizy Ochotniczej Straży Pożarnej i nadal się tam znajduje.

Pracownikami świetlicy byli: Jadwiga Sekuła, Anna Wójcicka, Wojciech Wróbel, Teresa Marszałek, Maria Krawczyk, Beata Dziekan, Renata Gozdyra, Marzena Moryc. Od 10 marca 1993 r. pracuje w niej pani Jadwiga Wrochna.

Rozgrywki w bilard

Turniej szachowy

Policzna 1998 r - I Czarnoleski Marsz po Zdrowie

1998 r Na trasie I Czarnoleskiego Marszu po Zdrowie

1998 r Uczestnicy I Czarnoleskiego Marszu po Zdrowie w Muzeum J Kochanowskiego

2003 r. VI Czarnoleski Marsz po Zdrowie – uczestnicy przed metą w Czarnolesie

Święto Niepodległości 2003 r występ zespołu „Sobótka” z Czarnolasu podczas sesji Rady Gminy

W świetlicy znajdują się dwa stoły bilardowe, cymbergaj, piłkarski, stół tenisowy. W roku 2003 świetlica została wyposażona w 3 komputery z dostępem do Internetu. Jeden z nich przekazany został przez Stowarzyszenie Oświatowe „Sycyna”.

Od wielu lat w świetlicy organizowane są imprezy okolicznościowe z okazji: Dnia Babci, Dnia Kobiet, Dnia Matki, Dnia Dziecka oraz Sobótki Czarnoleskie itp. Pod patronatem świetlicy odbywa się co roku „Marsz po Zdrowie” w czasie Sobótek Czarnoleskich.

Ponadto odbywają się tu również konkursy plastyczne, gry w szachy i warcaby, turnieje tenisa stołowego.

W świetlicy zorganizowane zostały również wystawy: „Grafika i malarstwo” Moniki Mazur, „Gmina Policzna Mała Ojczyzna w Dorzeczu Zagożdżonki” autorstwa pana inż. Boryczki z Pionek oraz wystawa fotokopii i obrazów Jana Stępnia, „Pokłon Ziemi Rodzinnej” autorstwa Eugenii Januszewicz.

Działalność świetlicy opiera się na współpracy z dziećmi i młodzieżą oraz szkołami, bibliotekami, Zespołem Doradztwa Rolniczego w Zwoleniu, Zespołem Ludowym „Sobótka” z Czarnolasu, który wznowił swą działalność po długoletniej przerwie w 2003 r.

1998 r Uczestnicy VII Spotkań Sobótkowych w Czarnolesie

Renata Pogorzelska-Wojtaszek

Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie

Kierowniczka Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie od 2002 r. adiunkt mgr Maria Jaskot

W początkach września 2001 roku minęło 40 lat od powołania do życia Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie. Wydarzenie to zbiegło się z odsłonięciem pomnika Jana Kochanowskiego w Zwoleniu, który do dziś stanowi centralny punkt Zwolenia, a napis na cokole „Służymy poczciwej sprawie, a jako kto może niech ku pożytku dobra wspólnego pomoże” uczy młodzież patriotyzmu.

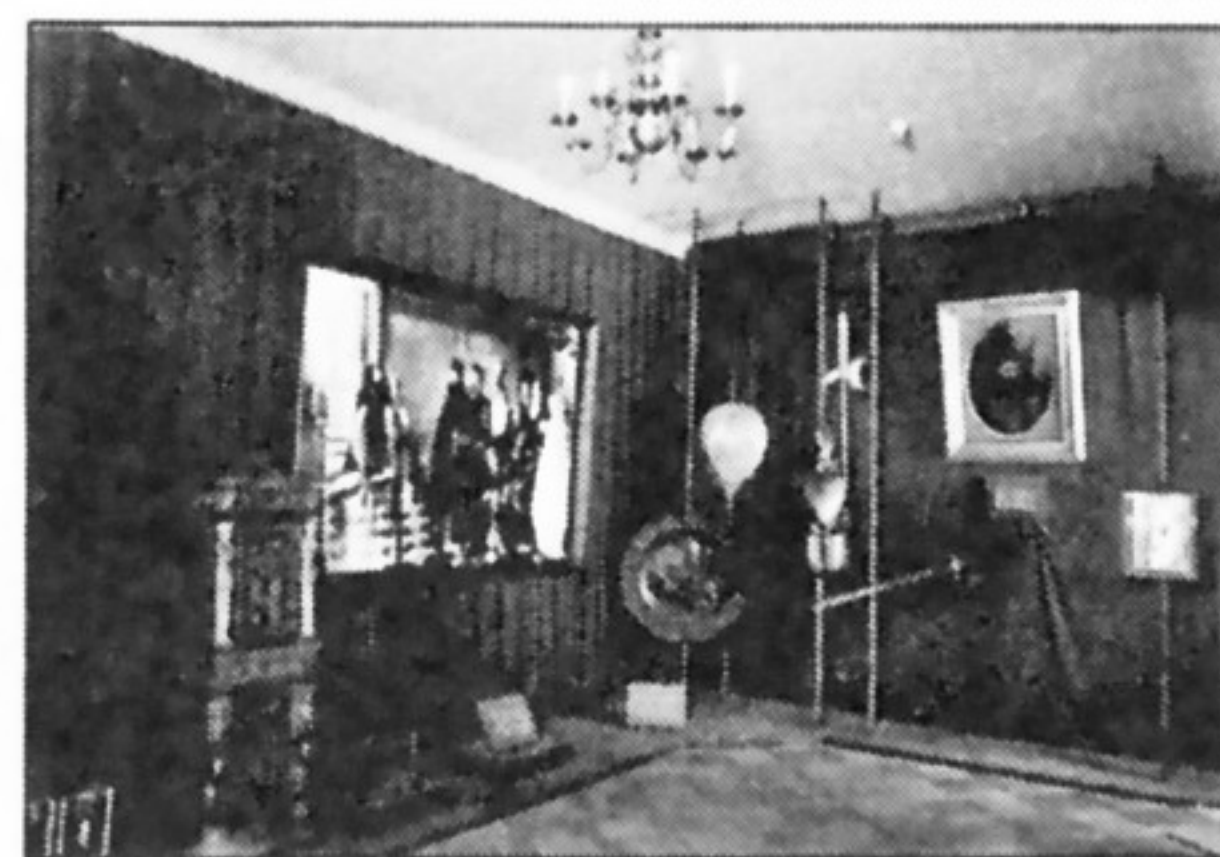
Renesans „kultu” Jana Kochanowskiego w Czarnolesie rozpoczął wojewoda nowogrodzki Józef A. Jabłonowski, który kupił tę wieś w roku 1761, by zachować w niej pamięć o poecie. Rodzinę Jabłonowskich uważamy za prekursorów czarnoleskiego muzeum. Ideę Jabłonowskiego kontynuowała w latach 1799–1818 Teresa Raczyńska, a następnie jej córka Magdalena Lubomirska (1818–1834). Ona to na fragmentach fundamentów dawnego, spalonego około 1720

roku dworu, w hołdzie Janowi, wzniosła do dziś istniejącą neogotycką kaplicę. Upamiętniła też miejsce, gdzie prawdopodobnie rosła lipa, gromadziła i eksponowała pamiątki po poecie oraz prowadziła ożywioną działalność oświatową wśród czarnoleskich włościan. Tak więc, pomimo iż oficjalnie Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie otwarte zostało we wrześniu 1961 roku, to historia jego rozpoczęła się już u schyłku XVIII w.

Rolę ówczesnego minimuzeum pełniła kaplica dworska, której zbiorzy udostępniano publicznie. Prak-

tykowali to również późniejsi właściciele Czarnolasu: Maksymilian i Teresa Jabłonowscy, Ludgarda Jabłonowska, Stanisław Zawadzki oraz jego zięć Antoni Bożydar Jełowicki. Od około 100 lat prowadzona była księga zwiedzających, która niestety zaginęła w latach 50. XX wieku.

Po II wojnie główną inicjatorką powołania państwowego Muzeum Jana Kochanowskiego była st. kustosz Muzeum Świętokrzyskiego w Kielcach pani Aleksandra Dobro-

Czarnolas Muzeum J. Kochanowskiego Rzeźba – Trembeckiego (z lewej)

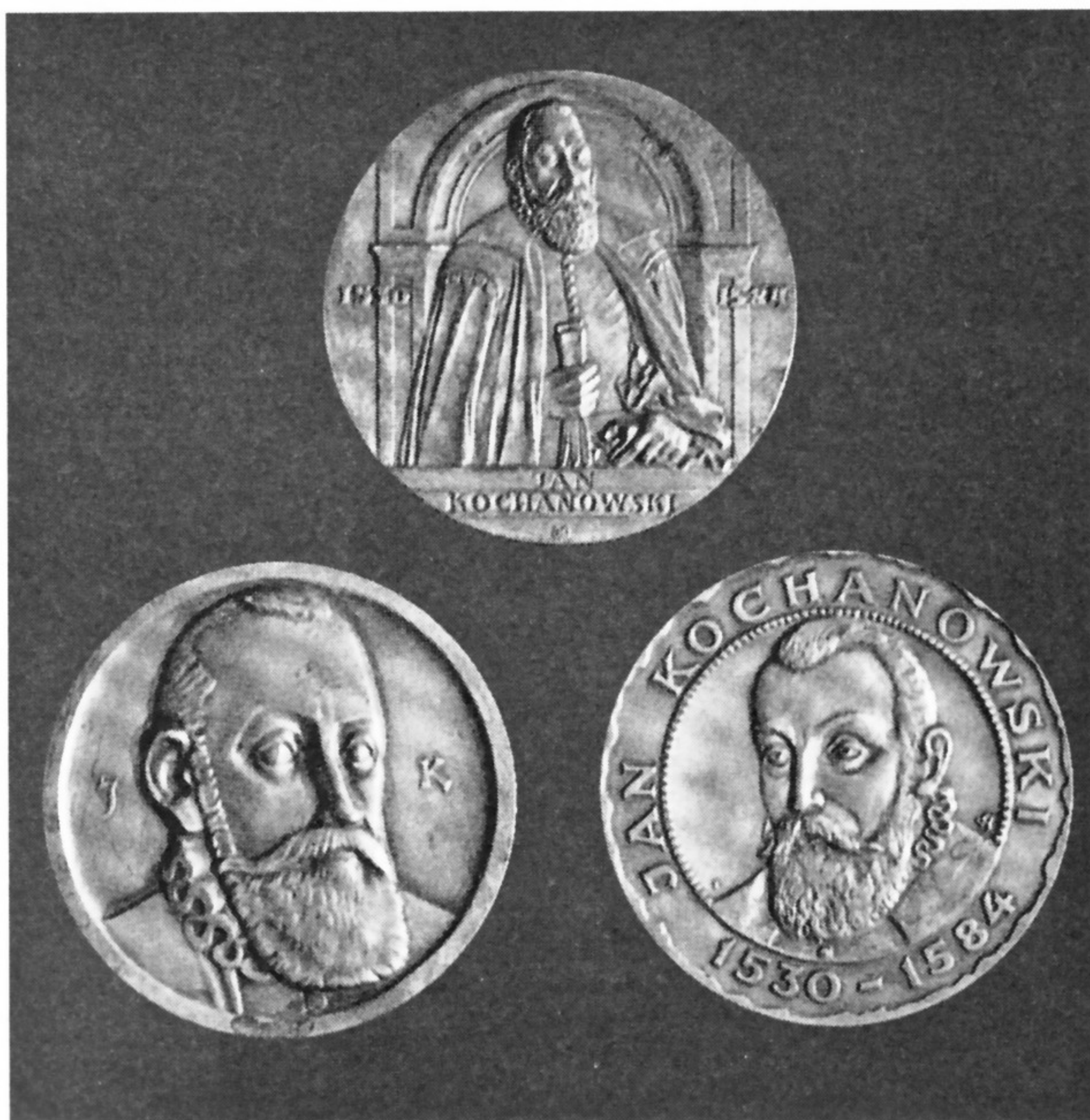

Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie

Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie

wolska. Nie szczędziła ona czasu i sił, by urzeczywistnić ideę powstania muzeum mistrza Jana. Była również autorką pierwszej ekspozycji. Ze względu na znikome środki finansowe pierwotna wystawa była skromna, oparta w przeważającej mierze na planszach i fotogramach oraz wypożyczonych z Muzeum Świętokrzyskiego eksponatach. Wśród nich były skrzynie, fotele renesansowe, dzbany i misy ścienne. Ponadto w ekspozycji muzealnej znajdowały się renesansowe drzwi żelazne spajane nitami, ozdobione rozetami i zwieńczone herbem rodziny Kochanowskich (kruk trzymający w dziobie pierścień) oraz fotel poety kryty kurdybanem o motywach waz greckich i liści akantu zwieńczony w XVII w. elementem barokowym z pięcioramienną koroną szlachecką. Pierwsze świadectwo konserwacji fotela pochodzi z połowy XIX w.

Medale upamiętniające rocznice związane z Janem Kochanowskim muzeum w Czarnolesie

Pierwotna, skromna ekspozycja zastąpiona została w latach 1980–1984 (z okazji jubileuszu Jana Kochanowskiego) nową, znacznie wzbogaconą o liczne eksponaty.

Kaplica przy Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie

Autorem scenariusza merytorycznego był dr Jakub Lichański z PAN-u. Interesującą, pełną poezji oprawę plastyczną, zlokalizowaną w 7 salach ekspozycyjnych opracował artysta plastyk Krzysztof Burnatowicz. Utrzymany został podział sal prezentujących w sposób skończony poszczególne wątki tematyczne.

Zwiedzających wita i żegna, usytuowana na klombie przed budynkiem muzealnym, figura Jana Kochanowskiego wykonana z brązu.

Jest to dzieło współczesnego rzeźbiarza – Mieczysława Weltera. Róża, którą z tyłu trzyma autor trenów, jest symbolem „poezji wiecznie żywej”.

Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie zawsze cieszyło się ogromną popularnością. Rocznie przyjmuje ok. 30 tysięcy zwiedzających. Wygłaszanych jest ok. 500 lekcji muzealnych. Głównym odbiorcą ekspozycji są zorganizowane grupy młodzieży szkolnej. Zwiedzający rekrutują się z obszaru całej Polski i również z zagranicy. Progi muzeum przekroczyło wielu znakomitych gości, przedstawiciele świata literatury, sztuki i polityki. 15 września 2001 roku zaszczycił swoją obecnością czarnoleskie muzeum znakomity pisarz, poeta i dramaturg Tadeusz Różewicz wraz z małżonką i redaktorem naczelnym Gazety Wyborczej wydania kieleckiego. W muzeum czarnoleskim koncertowało również wielu wybitnych muzyków, m.in. Piotr Paleczny, zespół Marka Seweryna, Leszek Długosz, Tadeusz Woźniak, Janusz Olejniczak. Wpisy znakomitych gości znajdują się w kronice muzealnej.

Prezentowane tu były również liczne wystawy czasowe o różnorodnej tematyce. Ze zbiorów naukowych Muzeum w Czarnolesie skorzystało 37 magistranów różnych wyższych uczelni w Polsce.

Do stałych organizowanych tu imprez należą czerwcowe sobótki wraz z Ogólnopolskim Konkursem Poetyckim „O dzban czarnoleskiego miodu”.

Muzeum Jana Kochanowskiego, od momentu jego powstania, kierowali: Józef Stenkeller (1961 r.), pisarz Józef Morton (1962–1970), Wiera Morton (1970–1974), mgr Renata Pogorzelska-Wojtaszek (1974–

Renata Pogorzelska-Wojtaszek

–1978), mgr Edward Wendy (1978–1990), od lipca 1990 r. do 2002 roku ponownie st. kustosz Renata Pogorzelska-Wojtaszek. Od 2002 roku muzeum kieruje adiunkt Maria Jaskot. Obecnie w muzeum zatrudnionych jest 9 osób: kierownik, 3 przewodniczki (Danuta Mazur, Danuta Majcher, Zofia Kowalik) i 5 osób obsługi.

Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie nie boi się o swoją przyszłość, bowiem jest to jedyne muzeum w Polsce i na świecie, jest kolebką polskości i pięknego ponadczasowego rymu pachnącego miodem i wyrażającego głęboki humanizm.

ks. kan. Marian Miegoń

Parafia Rzymskokatolicka pod wezwaniem św. Stefana w Policznie

Policzna do lat trzydziestych XVI wieku należała do parafii sieciechowskiej. Uprawiano tu 8 łanów gruntu. Dziesięcinę snopową z 7 łanów, wartą 8–10 grzywien, oddawano plebanowi sieciechowskiemu, a z jednego łanu otrzymywał kościół w Oleksowie.

Liber Retaxacionurn pod rokiem 1529 podaje wiadomość, że w Policznie istniało miejsce kultu określone „oratorium”. Był to zapewne drewniany kościółek lub kaplica. W Policznie nie było mieszkałego na stałe księdza, dlatego lud z Policzny, Czarnolasu i Świelikowej Woli podczas zimy lub wiosennych roztopów oraz z powodu znacznej odległości od kościoła w Sieciechowie i Zwoleniu pozbawiony był dostępu do sakramentów świętych – zwłaszcza chrztu i spowiedzi. Powstała zatem potrzeba, aby na miejscu kaplicy pobrać w Policznie kościół wystarczający dla mieszkających tu wiernych i założyć probostwo.

Na prośbę dziedzica Policzny Andrzeja z Białaczowa Białaczowskiego i jego szwagra Piotra Kochanowskiego, który w tej sprawie osobiście jeździł do Kurii Biskupiej w Krakowie, Piotr Tomicki – biskup krakowski, podkanclerzy Królestwa Polskiego, 26 czerwca 1531 roku erygował parafię w Po-

Ksiądz kanonik
mgr Marian Miegoń

Zdjęcie placu dawnego kościoła

licznie. Do nowej parafii, poza Policzną, przyłączył również Czarnolas i Świetlikową Wolę. Pierwszym plebanem powstałej parafii mianował księdza Jana z Brzozowicy.

Andrzej Białaczowski wybudował w Policznie kościół pod wezwaniem św. Anny i św. Stanisława. Prawo patronatu i kolatorstwa kościoła parafialnego w Policznie otrzymał dziedzic Policzny Andrzej Białaczowski i dziedzice Czarnolasu Piotr i Filip Kochanowscy. Andrzej Białaczowski, oprócz nowego kościoła, wybudował również plebanię, wikariat i szkołę. Dał kościołowi 11,5 łana gruntów. Proboszczowi, wikaremu i służbie kościelnej dozwolił na wolny wyrąb drzewa na opał i budulec w lasach Policzny. Dał prawo wolnego przemiatu zboża na mąkę i siodu na piwo w młynie polickim oraz prawo wypasu bydła kościelnego na dworskich pastwiskach. Również Kochanowscy mieli ogromne zasługi dla parafii. Kiedy po śmierci Andrzeja Białaczowskiego w 1550 r. Policzna przeszła w ręce Kochanowskich. Jako jej właściciele i kolatorzy przez przeszło 150 lat dbali o kościół. Wypożyczyli świątynię w srebra liturgiczne, obrusy, chorągwie, bieliznę i inne potrzebne sprzęty. Dwa razy odbudowali ulegający zniszczeniu kościół – w latach 1567–1617 i w 1673 roku.

W 1673 r. dziedzic Policzny kasztelan czchowski Piotr Kochanowski darował kościołowi ogród i pole Osinki, zwane Moczydła, na utrzymanie organisty, który równocześnie miał być nauczycielem szkoły parafialnej. W 1674 r. podarował również pole w Policznie, zwane odtąd Żebro, na utrzymanie szpitala – przytułku dla ubogich i chorych.

Rodzina Kochanowskich była bardzo związana z kościołem parafialnym w Policznie. Tu odbywały się chrzty, zaślubiny i pochówki nawet tych, którzy nie mieszkali na terenie parafii polickiej. Nie można wykluczyć, że pierwszym dzieckiem ochrzczonym w kościele parafialnym w Policznie był poeta Jan Kochanowski z Czarnolasu. Możliwe, że na cmentarzu przy kościele polickim zostali pierwotnie pochowani rodzice poety. Na pewno zostały tu pochowane jego córki Urszulka i Hanna, i on sam, po sprowadzeniu zwłok z Lublina, jak również jego syn Jan, żona Dorota i córka Polixena Łędzka, późniejsza dziedziczka Czarnolasu. Jak głosi ustny przekaz w Policznie, szczątki wszystkich tu pochowanych Kochanowskich zostały przeniesione do wybudowanej w 1610 roku Kaplicy Kochanowskich w kościele zwoleńskim.

Po upływie dwustu lat od wystawienia pierwszego kościoła w Policznie, kiedy świątynia była już tak zniszczona, że nie nadawała się do remontu, dziedziczka Policzny Ewa z Szaniawskich Suchodolska około 1740 roku wystawiła nową. Kościół ten 30 listopada 1741 roku poświęcił miejscowy dziekan. Konsekracji kościoła pod wezwaniem św. Antoniego z Padwy i św. Jana Nepomucena dokonał w 1744 r. biskup Michał Kunicki, sufragan krakowski.

№ 22
 Помин
 Степан
 Жеромский
 Октавия
 Родкевичъ

востановилъ въ деревню Поминъ гвизданъ вѣнчанъ
 Агуста (прежде Сентебръ) тысяча восьмисотъ
 девятисотъ вѣнчанъ года въ сентябрь года тыся-
 чилети Царствования, что въ присутствіи обиды
 менши Александръ Ковалевъ король менши
 аише и Прохоръ Лавренко король менши
 аише отъ роду, званіемъ роду Барнабы,
 заморожено сою рина религозной стороны союзе
 менши. Степаномъ Жеромскимъ гвизданъ
 востановилъ, востановилъ, востановилъ Востановилъ
 и Степанъ, уроченный Канторъ, званіемъ
 деревни Канторовъ, Тохоминская Тривога,
 Тохоминской Тривоги, уроченный деревни
 и Тривога Агавинъ, Ковалевъ Тривоги
 и Тривога - и Октавией, Востановилъ, Тривога
 Родкевичъ, вѣнчанъ, гвизданъ сою менши, го
 черво Менши и Октавию уроченный менши
 гвизданъ, Тривога Родкевичъ, вѣнчанъ
 по уроченный гвизданъ (гвизданъ вѣнчанъ)
 дворянъ тысяча восьмисотъ восьмидесяти
 тиса года въ деревню Канторовъ, востановилъ
 менши Тривога Тривога Родкевичъ, званіемъ
 вѣнчанъ въ деревню Канторовъ, Тохоминская
 какъ Тривога Тривога сою преимущественно
 при описании описанья въ присутствіи
 Тохоминской поименованъ сою гвизданъ,
 гвизданъ и востановилъ Агуста сою и
 вѣнчанъ отъ описанья брата, вѣнчанъ
 востановилъ Тривога Тохоминская сою гвизданъ
 востановилъ вѣнчанъ / вѣнчанъ Агуста
 тысяча восьмисотъ девятисотъ вѣнчанъ года
 и вѣнчанъ вѣнчанъ сою уроченный Тривога
 Тривога Тривога гвизданъ востановилъ
 религозной брата въ Тривога поименованъ
 Поминъ, вѣнчанъ вѣнчанъ вѣнчанъ
 вѣнчанъ Тривога Тохоминская поименованъ
 вѣнчанъ представилъ вѣнчанъ Тривога
 Поминъ вѣнчанъ вѣнчанъ, это вѣнчанъ
 гвизданъ менши заморожено не былъ на токомъ
 то описанья религозной стороны союзе союзе
 менши вѣнчанъ Тривога Тривога
 вѣнчанъ Тривога Тривога вѣнчанъ сою
 вѣнчанъ и вѣнчанъ вѣнчанъ, менши,
 вѣнчанъ и вѣнчанъ вѣнчанъ вѣнчанъ,

Александръ Жеромский и Октавія Родкевичъ
 Степанъ Жеромский Октавія Родкевичъ
 Тривога Александръ Жеромский

Kościół posiadał trzy ołtarze. W wielkim ołtarzu znajdował się obraz Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny (Matka Boska wśród Aniołów), będący kopią obrazu Mourilla wykonaną przez nieznanego francuskiego malarza w 1710 r. Nad obrazem było Oko Opatrzności Bożej. Po obu bokach obrazu były figury świętych – Wojciecha i Stanisława. Obecnie znajdują się one w Muzeum Diecezjalnym w Radomiu. Ołtarze boczne poświęcone były św. Janowi Nepomucenowi i św. Antoniemu. Nad wejściem do kościoła znajdował się chór, na którym były organy. W 1874 roku do kościoła dostawiono zakrystię z drewna sosnowego. Inwestycję tę sfinansowano z dobrowolnych składek wiernych. Na cmentarzu wokół kościoła przez ponad 300 lat, aż do połowy XIX wieku, chowano zmarłych. Obok kościoła znajdowała się plebania, dom dla służby kościelnej, spichlerz i budynki gospodarcze, w których jeszcze w 1818 roku, według spisu inwentarza parafii polickiej, znajdował się szpital. Przy kościele była również prowadzona szkołka parafialna. W latach 1861–1862 staraniem proboszcza ks. Antoniego Ambrożka, ze składek wiernych, został przeprowadzony remont kościoła.

W 1803 r. parafia otrzymała wydzieloną z dóbr Policzny ziemię zwaną Bania. Spis inwentarza przeprowadzony w 1824 r. podaje, że majątek gospodarczy parafii wynosił wtedy 120 mórg i 211 prętów ziemi. Do 1846 roku do parafii polickiej należały, oprócz wiosek objętych erekcją, założona w XVI wieku Wilcza Wola i Pilna Wola oraz folwarki Tekłów i Franków. Od połowy XIX wieku na terenie podlegającym parafii polickiej nastąpił szybki rozwój osadnictwa. Powstało wiele nowych wsi, kolonii, folwarków i osad. Już w latach 60. parafia liczyła 2000 wiernych. Kościół w Policznie nie był w stanie pomieścić wszystkich uczestniczących w nabożeństwach. Również stan świątyni, mimo remontów, nie był najlepszy.

Fundatorką nowego kościoła w Policznie była dziedziczka Maria z Tyzenhauzów hrabina Przeddziecka. Pod budowę nowej świątyni hrabina ofiarowała parafii teren o powierzchni 52 arów, leżący w niedalekiej odległości od wybudowanego przez nią pałacu i przeznaczyła na ten cel 84 184 rubli w srebrze. Parafianie na dokończenie budowli dołożyli 14 000 rubli w srebrze. Budowę kościoła rozpoczął proboszcz ks. Antoni Ambrozek w 1889 roku. Od 1890 r. budowę kościoła prowadził proboszcz ks. Antoni Grudziński. 30 sierpnia 1894 roku biskup sandomierski Antoni Ksawery Sotkiewicz dokonał konsekracji nowego kościoła pod wezwaniem św. Stefana króla węgierskiego, patrona wnuka fundatorki kościoła hr. Stefana Przeddzieckiego, który po jej śmierci (przejął) odziedziczył majątek w Policznie.

Nowy kościół w Policznie powstał według planu, pochodzącego z Tyrolu inż. Jerzego Wenera. Został wybudowany z czerwonej cegły fugowanej w stylu ostrołuku nadwiślańskiego w kształcie krzyża łacińskiego. Dwie potężne wieże gotyckie, całe z cegły, zakończone

betonowymi kwiatonami i krzyżami górują nad całą okolicą. Z zewnątrz i wewnątrz kościół olśniewa pięknem i bogactwem architektury. Wspaniałe sklepienia trzech naw spoczywają na filarach z kapitelami. Kościół może pomieścić 3000 wiernych. W kościele znajdują się 5 ołtarzy dostosowanych do stylu świątyni. Wykonał je z drewna dębowego Paweł Szczepański z Radomia. W głównym ołtarzu znajduje się rzeźba Chrystusa na krzyżu wykonana z drewna lipowego przez artystę A.W. Moszkowicza z Warszawy. W nawie poprzecznej krzyżującej główną znajdują się dwie kaplice: po prawej stronie św. Stefana, a po lewej św. Jana Nepomucena i tu jest epitafium z gotografią ks. Antoniego Grudzińskiego. W ołtarzach bocznych są rzeźby z drzewa przedstawiające: św. Stefana, św. Antoniego, św. Jana Nepomucena. W bocznym ołtarzu jest duży obraz na płótnie – „Matka Boska wśród Aniołów”. Nad zakrystiami są obrazy na płótnie św. Antoniego i św. Józefa. Prezbiterium zdobią dwa piękne witraże przedstawiające św. Kazimierza Królewicza i św. Jadwigę Królową wykonane w firmie Białkowskich w Warszawie dzięki staraniom proboszcza Błogosławionego ks. Kazimierza Sykulskiego. Na ścianach prezbiterium zostały zachowane i odnowione obrazy: Chrystusa Dobrego Pasterza na tle miejscowego kościoła i św. Fran-

Grób ks. Antoniego Grudzińskiego

Policzna – kościół parafialny i plebania

ciszka z Asyżu. Do stylu kościoła dostosowane są dębowe, rzeźbione konfesjonały, prześliczna ambona wykonana w Kubiszkach guberni Koweńskiej, drzwi do zakrystii, ławy, balustrada chóru oraz terrakotowe stacje drogi krzyżowej. Na chórze znajdują się 18-głosowe organy wykonane przez firmę Jagodzińskiego z Garbatki, w których głosy pedałowe pochodzą z poprzednich organów firmy Blomberga z Warszawy, które uległy zniszczeniu podczas I wojny światowej. W kościele jest 25 dużych okien i nad głównym wejściem rozeta z orłem w koronie. Stylowo do kościoła dostosowany jest mur otaczający cmentarz kościoła, w którym są cztery kapliczki. Na terenie cmentarza kościelnego znajduje się plebania w stylu neogotyckim, której budowę rozpoczęto w 1892 r.

Od ponad 25 lat przy kościele prowadzone są prace remontowe i renowacyjne. Dach kościoła został pokryty blachą cynkową, a na wieżach i fasadach uzupełniono brakujące kwiatony i krzyże. Od czerwca 1990 roku, dzięki ofiarności i ogromnemu zaangażowaniu parafian, trwały intensywne prace przy odnowieniu wnętrza kościoła. Prace te prowadzone były pod kierunkiem artysty plastyka Andrzeja Pachucy i artysty malarza Wojciecha Wdowskiego z Radomia. Ściany kościoła zostały przyozdobione malowidłami św. Stefana, św. Jana Nepomucena na tle miejscowego kościoła i pałacu fundatorki, Miłosierdzia Bożego w architekturze kościoła, św. Maksymiliana Kolbe i Matki Bożej Królowej Polski na tle barw narodowych i godła polskiego.

Na ścianie prezbiterium zostały wykonane obrazy przedstawiające dwóch męczenników za wiarę z czasu II wojny światowej, których papież Jan Paweł II w 1999 roku wyniósł na ołtarze. Po lewej stronie ołtarza jest przedstawiony błogosławiony ksiądz kom. ppor. Władysław Miegoń (pierwszy kapelan Polskiej Marynarki Wojennej II RP na tle kościoła w Pucku, gdzie organizował duszpasterstwo), w glorii Matka Boża Gwiazda Morza. Po prawej stronie ołtarza jest przedstawiony błogosławiony ksiądz Kazimierz Sykulski na tle odnowionego przez niego z ogromnych zniszczeń w czasie I wojny światowej kościoła polickiego. W glorii czczony przez niego św. Andrzej Bobola. Błogosławiony ks. K. Sykulski w latach 1917–1921 był proboszczem w Policznie. Do prezbiterium wykonany został ołtarz soborowy (Stół Słowa Bożego i Stół Eucharystyczny łącznie ze świecznikiem w kształcie słupka kwiatu) przez artystę rzeźbiarza Janusza Gregorczyka z Kowalkowa. Dla uczczenia Jubileuszu 2000 roku w kapliczkach na cmentarzu przykościelnym zostały umieszczone figury: Ojca Świętego Jana Pawła II, św. Floriana, św. Teresy od Dzieciątka Jezus oraz Pieta.

Od 2001 roku kościół ogrzewany jest elektrycznymi reflektorami ciepła firmy DREWART SUN. Plac przed kościołem i schody przed wejściem głównym wyłożone zostały kostką, a dla niepełno-

sprawnych został wykonany podjazd do kościoła. Do lat 30. XIX wieku do parafii polickiej należało 27 wsi i trzy dwory. Mieszkało na jej terenie 6000 wiernych. Od 1932 r. rozpoczął się proces podziału parafii. Do powstałych w okolicy nowych parafii odeszły wsie: 1932 r. – do parafii Garbatka – część wsi Ponikwa (pozostała część w 1990 r.); 1957 r. – do parafii Wygoda – Jabłonów, Osiniak i część wsi Czarnolas (pozostała część w 2000 r.); 1983 r. – do parafii Ługi – Władysławów; 1991 r., – do parafii Bogucin – Anielin, Bogucin, Brzustów i Żytkowice. Na początku 2001 roku, według kartoteki parafialnej, parafia liczyła już tylko 1846 wiernych. Na barki tak nielicznej grupy wiernych spadł obowiązek utrzymania tej liczącej już ponad 100 lat monumentalnej świątyni.

Spis księży proboszczów parafii Policzna.

W 1551 pierwszym proboszczem był Jan z Brzozowicy. Do 1639 r. brak danych. Na podstawie zachowanych metryk chrztów, począwszy od 1639 r. obowiązki proboszczów w Policznie pełnili księża: Stefan Sianowski, komendarze – Jan Leszczyński, Stanisław Czambrońnik, Jerzy Wróblewski i Andrzej Gałkowski, Stanisław Działyński, Jakub Jerzyński, Stanisław Gęborzewski, Szymon Tchorzowski, Andrzej Pilecki, Andrzej Ruskowski, Franciszek Kostarski, Adam Paczkowski, Jan Mościński, Maciej Kazimierz Wysokiński, Antoni Olszowski, Jacek Kopczyński (komentarz), Tomasz Lazarowicz, Antoni Reklewski, Aleksander Szamborski, Jakub Górecki., Antoni Żółkiewski, Franciszek Brzozowski, Teodor Kanopiński, Franciszek Więckowski, Antoni Ambrożek, Antoni Gruziński, Walenty Skarzyński, Kazimierz Sykulski, Antoni Jaworski, Władysław Konofalski, Józef Drabowicz, Kazimierz Wędzikowski, Jan Jagiełło, Stefan Gliszczyński, Jan Kruk, Sylwester Szefliński, Edmund Marcinkowski. Od 1990 roku proboszczem jest kanonik, ksiądz mgr Marian Miegoń.

Ważnym odnotowania jest fakt, iż w kościele tym proboszcz ks. Grudziński 3 września 1892 roku udzielił ślubu Stefanowi Żeromskiemu i Oktawii Rodkiewiczowej. Świadkiem ślubu był Aleksander Głowacki (Bolesław Prus).

ks. Wojciech Celuch

Parafia Rzymskokatolicka pw. Trójcy Świętej w Gródku

Początki

Mieszkańcy Gródka, Zawady, Policzny i Garbatki do XVI wieku należeli do parafii sieciechowskiej. Łączyło się to z bardzo uciążliwymi wędrownkami przez Bąkowiec i błota zwane Bielami. Z powodu dużej odległości od Sieciechowa wierni umierali bez sakramentów.

Ksiądz
mgr Wojciech Celuch

Wieś Gródek, należąca do powiatu zwoleńskiego, gminy Policzna, oddalona jest ok. 10 km od Zwolenia, 4 km od Policzny, w połowie drogi z Garbatki Letnisko do Czarnolasu. Jak pisze ks. Jan Wiśniewski w *Dekanacie Kozienskim* znaną już była w piętnastym wieku, [jak to widać z Długosza (Lib. Benef. III 267) i z dokumentów z 1497 roku (i 1542 r.), w których czytamy] wieś ta należała ongi do Andrzeja Szliza, od którego wraz z Policzną, Rudą, polem zw. Boże nowiny nabył Jan z Przytyka Podlódowski, kasztelan Żarnowiecki. Od Podlódowskich Gródek (części) przechodzi do Doroty, żony Dobiesława Mysłowskiego. Przez Annę Mysłowską, żonę Andrzeja Kochanowskiego, Gródek przechodzi do Kochanowskich¹.

Właściciele Gródka – Andrzej Kochanowski, syn Dobiesława i jego żona Anna z Mysłowskich – postanowili wznieść w Gródku kościół. 3 kwietnia 1593 roku kardynał Jerzy Radziwiłł wydał zezwolenie na budowę świątyni, a już 23 maja 1593 roku Albert Placentyn ze Zina, kaznodzieja Kazimierski, na mocy pozwolenia udzielonego mu przez kardynała, miejsce przeznaczone na kościół poświęcił i kamień węgielny założył, a w pięknej mowie ludowi licznie zgromadzonemu znaczenie tej uroczystości wyjaśnił².

W 1595 roku kościół w Gródku wraz z wyposażeniem był już gotowy, a przy kościele w domu plebańskim trzymał zakonnik z Sieciechowskiego klasztoru³. Fundator, Andrzej Kochanowski, nie doczekał konsekracji kościoła, bowiem zmarł 24 marca 1596 roku.

Na prośbę jego żony Anny oraz spadkobierców: Andrzeja i Adama Kochanowskich, synów Jana, dziedzica Opatok i Koźmina, świątynię w Gródku pobłogosławił 24 października 1598 roku kardynał Jerzy Radziwiłł, biskup krakowski. Kościół w Gródku otrzymał za patronów: Przenajświętszą Trójcę, Wniebowziętą Matkę Bożą oraz św. Andrzeja i św. Annę – imiona patronów budowniczych świątyni. W 1609 r. dokumentem spisany na królewskim zamku w Sępcy, kościół w Gródku otrzymał uposażenia. Do parafii Świętej Trójcy należały odtąd, oprócz Gródka, Zawada i Garbatka ze swoimi częściami Rembiertowem i Paryżem. Kościołowi w Gródku przyznano też dziesięciny z Woli Zabrodnej, Bierdzieży, Smogorzowa, Zawad i Borowej. Kolejnymi kolatorami kościoła w Gródku byli: Kochanowscy, Mysłowscy, Gniewoszowie, Szembekowie, Mycielscy i Jabłonowscy. Na marginesie *Spisu Parafii Gródeckiej z roku 1791* czytamy: *Dziś jednak J. O. Xieźna z Hrabów Raczyńskich Lubomirska pamięta o swoim kościele.*

1 J. Wiśniewski, *Dekanat Kozienski*, Radom 1913, s. 38

2 Tamże, s. 39

3 Tamże

Opis kościoła

W Spisie Inwentarza (*Fundi Instructi*) z roku 1885 czytamy: *Kościół... wymurowany z cegły palonej na fundamentach z kamienia*. Budynek kościoła jest jednonawowy z prezbiterium, budowany w stylu gotyckim. Zewnątrz ściany wsparte na skarpach. Wewnątrz sklepienie kolebkowo-krzyżowe z cienkimi, dekoracyjnymi żebrami oddzielającymi przęsła i podkreślającymi szwy lunet.

Proboszcz ks. Antoni Dębowski rozpoczął rozbudowę gródzkiej świątyni, która to została powiększona przez dobudowanie wschodniej części nawy na miejscu pierwotnego prezbiterium, nowego prezbiterium i zakrystii. Rozpoczętych robót nie dokończył, albowiem zmarł nagle w 1907 roku. Jego następcą ks. Walenty Lipiec dokończył dzieła. Kościół gruntownie odrestaurował, ułożył terakotową posadzkę (Marwil z Radomia), sprawił nową ambonę. Przebudowy kościoła spowodowały, że obiekt nie znajduje się na pierwotnym miejscu – po jego zdemontowaniu stwierdzono obecność malowideł ściennych pod spodem. W 1910 roku postawił trzy nowe, gotyckie ołtarze, wykonane w Radomiu. W głównym ołtarzu jest dawny tryptyk, wyobrażający Trójcę Przenajświętszą, a na zasuwie św. Józef, malowany przez J. Kopińskiego. Po lewej stronie idąc do ołtarza głównego jest ołtarz boczny, w którym umieszczona jest rzeźba przedstawiająca Pana Jezusa na krzyżu, a przy krzyżu św. Franciszek. Po

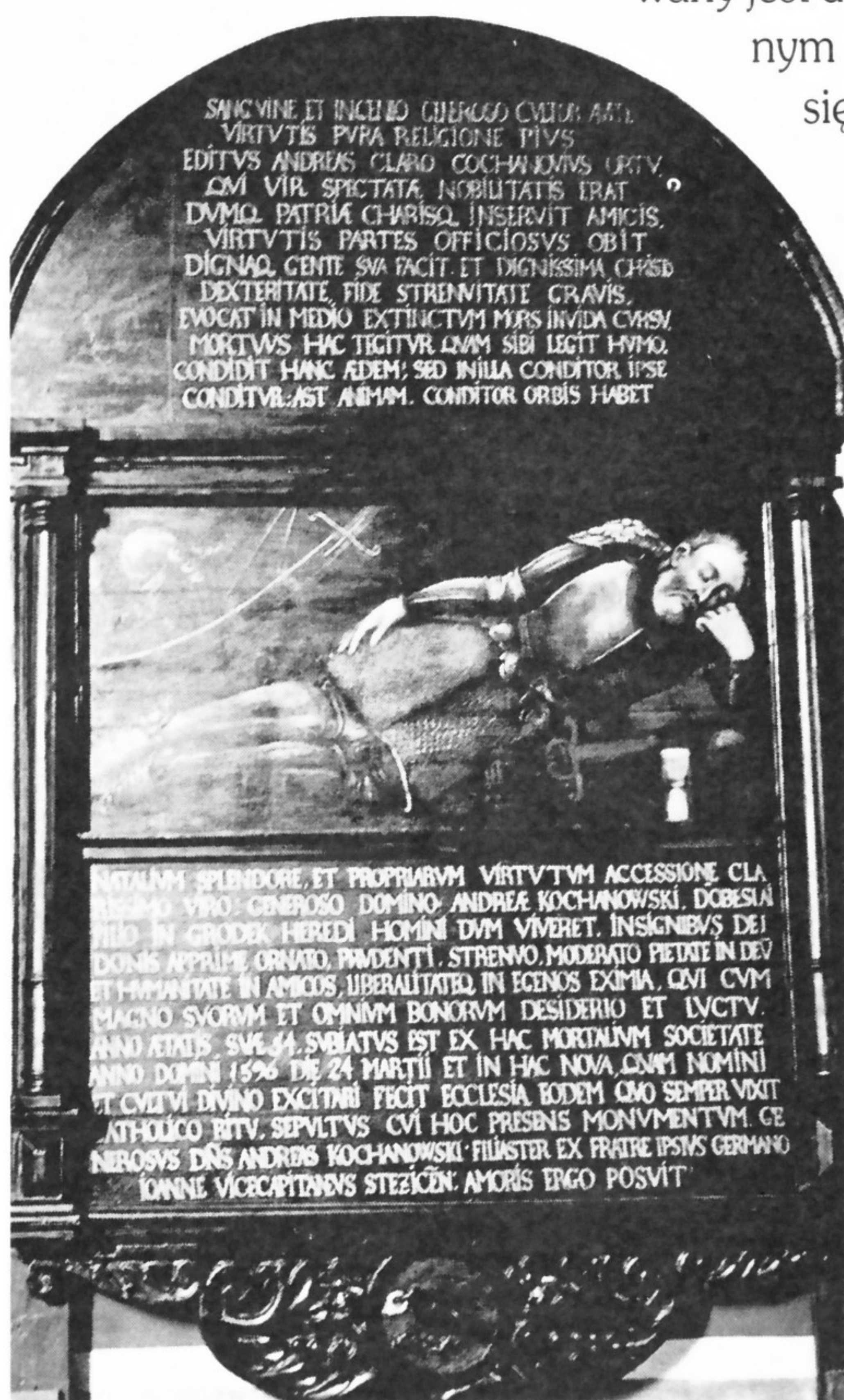
Kościół parafialny w Gródku

przeciwległej stronie stoi ołtarz z obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej. Ołtarze boczne zostały ostatnio odnowione. Ołtarz główny czeka na odnowienie i w tym celu poszukuje sponsora.

Zabytki

Najcenniejszym zabytkiem wnętrza świątyni jest późnorenesansowe drewniane Epitafium Andrzeja Kochanowskiego, fundatora kościoła, wzniesione w 1620 r. przez jego bratanka, również Andrzeja Kochanowskiego, podstarościego stężyckiego, syna Jana (Andrzej i Anna z Mysłowskich, jego żona, zmarli bezpotomnie).

Epitafium zamontowano do ściany kościoła na dwóch pionowych deskach. Wykonano go w przeważającej większości z drewna sosnowego, jedynie płaskorzeźbione trzy uszaki – z lipowego. Całą powierzchnię pokryto polichromią. Obiekt składa się z trzech płyt – dolnej i środkowej prostokątnych oraz górnej – półowalnej, zwieńczonej gzymsem. Płaszczyzny ujęte są w prostą konstrukcję, która stanowi jednocześnie podłoże (w pionie) dla prostych kolumn i miejsce zamontowania dwóch bocznych uszaków oraz (w poziomie) proste gzymсы obramiające płyty. Do dolnej deski konstrukcji montowany jest dolny element, o kształcie i płaskorzeźbie podobnym do uszaków. W jego owalnej płycinie znajduje się płaskorzeźbiony i malowany herb Kochanowskich – Korwin, przedstawiający czarnego ptaka ze złotą obręczą w dziobie na czerwonym tle. W centralnej płycinie epitafium dominuje malowana postać rycerza w zbroi, w pozycji leżącej, spoczywającego na lewym ramieniu. Z lewej górnej strony w tle przedstawiono szablę, hełm z pióropuszem i rękawice; pod postacią miecz; z prawej w dole – klepsydrę i czaszkę. W części górnej i poniżej postaci rycerza znajdują się łacińskie teksty poświęcone życiu i zasługom zmarłego. Napis na górze głosi: *Krwią i talentem pochodząc ze słynnego szczepu, był pobożnym czcicielem i cnoty i wiary – wysoko urodzony Andrzej Kochanowski, mąż wybitnej sławy, który na usługach ojczyzny i drogich mu przyjaciół życie dokonał, czyniąc to, co było godnym jego rodu, a najgodniejszym chrześcijanina. Był stałym, prawym i pilnym w wierze. A gdy zgasł powołany przez śmierć zawistną, spoczął w tym, obranym przez się grobie. Wzniósł tę świątynię i sam w niej został pochowany, choć duszę jego ma w swej*

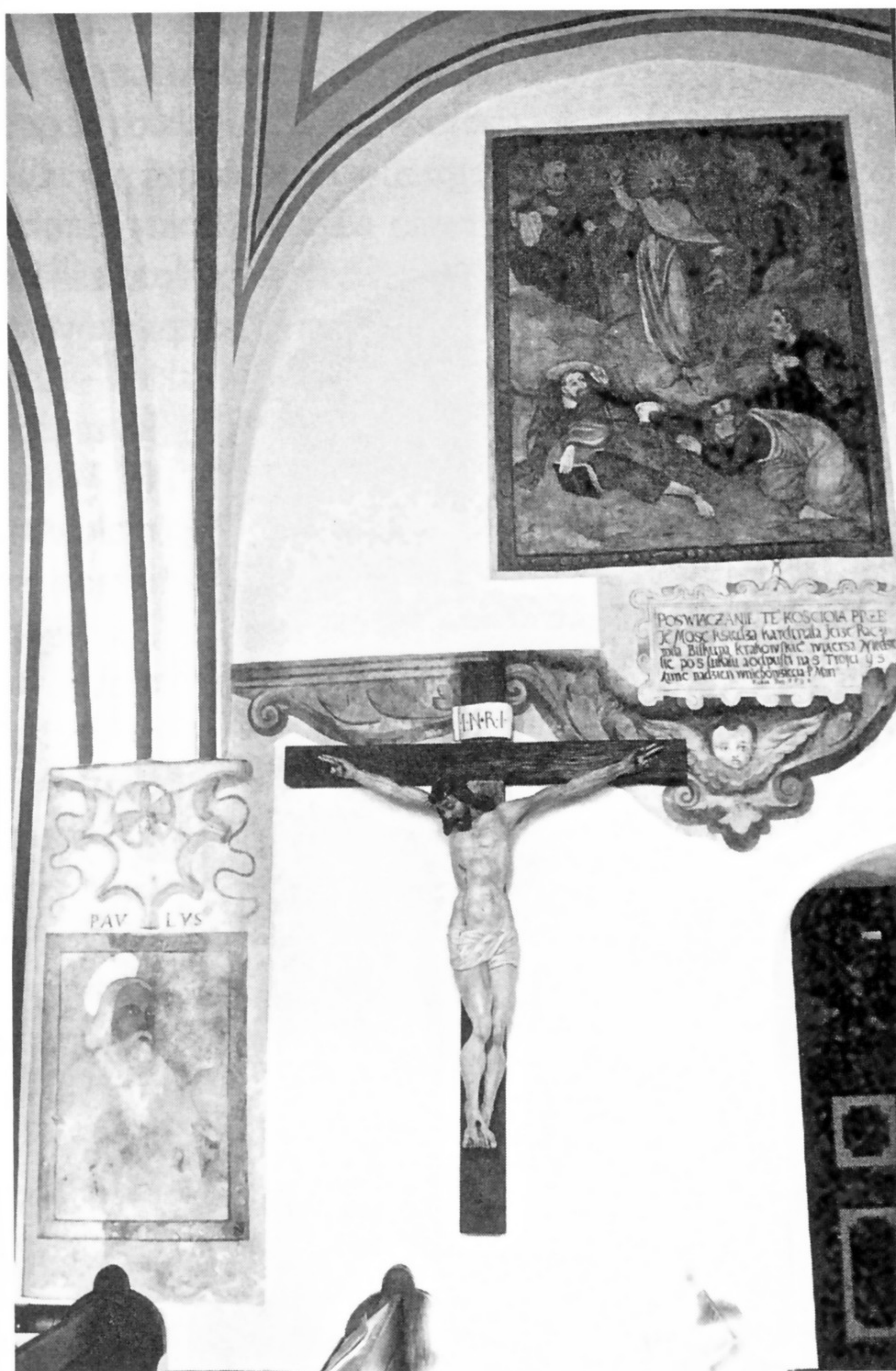
Kościół w Gródku Epitafium Andrzeja Kochanowskiego, fundatora kościoła

opiece – Twórca świata. Napis na dole: Słynnemu z urodzenia i cnót własnych panu Andrzejowi Kochanowskiemu, dziedzicowi Gródka, człowiekowi odznaczającemu się w życiu wielkimi darami Bożymi jako to mądrością, pilnością, umiarkowaniem, pobożnością względem Pana Boga, łaskawością względem przyjaciół, niezmierną szczodrobliwością względem ubogich, który gdy z wielkim smutkiem i boleścią swych krewnych i ludzi zacnych mając lat 54 życie swe zakończył dnia 24 marca 1596 r. w tym nowym kościele, który Imieniu i chwale Boga wystawił, według obrzędu kościoła katolickiego, którego zasady w życiu zawsze wyznawał, został pochowany. Obecny pomnik, jako dowód miłości, wzniósł mu pan Andrzej Kochanowski, bratanek, syn Jana, Podstarości Stężycki.

Na północnej ścianie nawy znajdują się fragmenty polichromii późnorenesansowej z końca XVI wieku, odnowionej w 1933 r. przez Kazimierza Rutkowskiego. Jej największy fragment ukazuje scenę Przemienienia Pańskiego, którego ramy są zdobione rysunkiem perełek. Na obrazie Chrystus jest przedstawiony w otoczeniu aniołów i klęczących Mojżesza i Eliasza. Z obrazem jest związana tablica malowana na dole, z poświęceniem erekcji parafii w 1598 roku. Z XVI wieku pochodzi obraz św. Pawła z ikonografią zachowaną fragmentarycznie.

Od 25 stycznia 1997 r. wisi na ścianie, pomiędzy obrazami Drogi Krzyżowej, krucyfiks z XVII wieku w stylu późnego renesansu o gotyckich reminiscencjach. Został on starannie i gruntownie odrestaurowany dzięki pomocy Głównego Konserwatora Zabytków z Warszawy.

Ciekawą i dawną jest stara chrzcielnica z oktagonálną czaszą i główkami aniołów oraz pokrywą w kształcie kopuły kościoła. W kruchcie jest umieszczona barokowa kropielnica, a przy niej krucyfiks z XVIII wieku z głową Chrystusa pochyloną w prawo i pięknie modelowanym ciałem.

Kościół w Gródku – fragment polichromii z końca XVI w. (w prawym rogu u góry obraz Przemienienia Pańskiego) u dołu z lewej św. Paweł

Grobowiec Wandy
i Stanisława Targowskich
na cmentarzu parafialnym
w Policznie

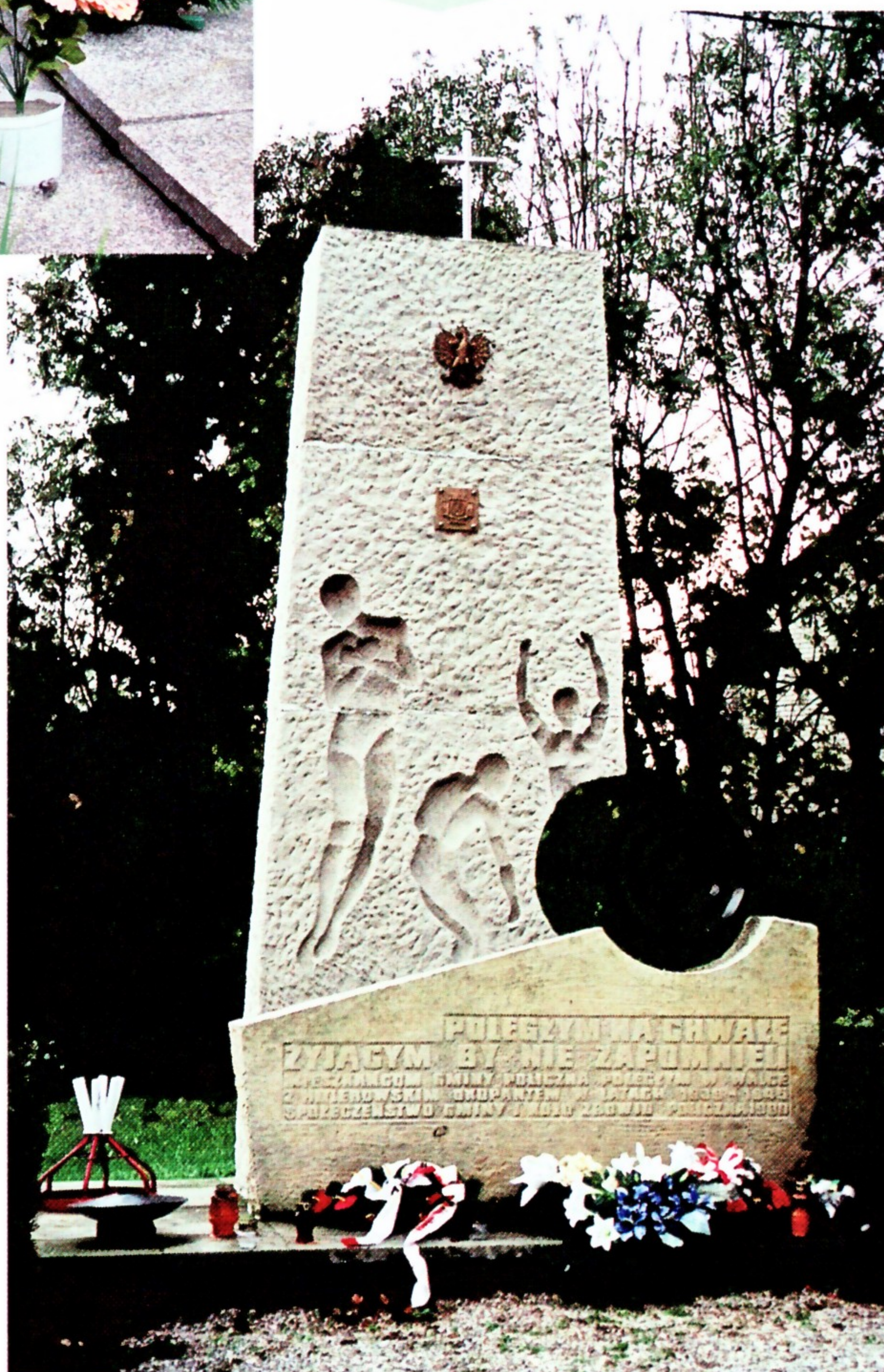
Grób Kazimierza
Czarneckiego na cmentarzu
w Policznie

Policzna – Miejsce Pamięci Narodowej

Policzna Cmentarz – grób poległych (12 VI 1943 r) z rodziny Przerwów

Policzna – Zespół Placówek Oświatowych

Policzna Remiza OSP

1998 r - I Czarnoleski Marsz Po Zdrowie

Na szlaku Jana Kochanowskiego

Kościół parafialny w Gródku

NATALIUM SPLENDORE, ET PROPT
RISSIMO VIRO: GENEROSO DOM
FILIO IN GRODEK HEREDI HO
DONIS APPRIME ORNATO, PRVDI
ET HVMANITATE IN AMICOS, LIBE
MAGNO SVORVM ET OMNIV
STATIS. SVÆ 34. SVBIATY
DOMINI 1596 DIE 24 M

Historyczna i obecna pisownia miejscowości Grodek

Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie

Kaplica przy Muzeum Jana Kochanowskiego

Czarnolas - Zespół Szkolno-Przedszkolny

Czarnolas zabytkowy spichlerz

Organy pochodzą z 1850 roku z warsztatu Leopolda i Andrzeja Blombergów z Warszawy.

Wśród innych zabytków kościoła w Gródku należy wymienić krzyż relikwiarzowy z 1633 roku z relikwiami św. Klemencji, o pięknych ornamentach roślinnych. Warto wspomnieć również o barokowej monstrancji z rzadko występującą koroną ponad tak zwaną glorię, czyli promienie wokół puszki.

Metryki parafialne Gródka odnotowały w dniu 16 maja 1857 roku narodzenie i chrzest Jana Nepomucena Elsnera, syna Jana, tutejszego organisty, zapewne wnuka Józefa Elsnera z Warszawy, znanego nauczyciela małego Fryderyka Chopina. Młody 21-letni muzyk Jan Elsner z żoną Marianną zamieszkał na krótko w Gródku, zapewne z polecenia ksiąząt Jabłonowskich mieszkających na przemian w Warszawie i swoim Czarnolesie. Jabłonowscy w XIX wieku byli kolatorami kościoła w Gródku. Bardzo opiekuńcza dla świątyni była księżna Teresa z Lubomirskich Jabłonowska, żona Maksymiliana – senatora i wojewody Królestwa Polskiego. Ona odrestaurowała świątynię i zwieńczyła wieżę kościoła osobliwym krzyżem, zwanym w heraldyce „półtorakrzyżem”, elementem figury herbu Jabłonowskich Prus III. Ten krzyż oznacza święte miejsce Gródka i ziemi, którą wówczas zwano Państwem Czarnolewskim, a który swój źródłosłów wziął od „grodziska”, którego resztki znajdują się w pobliżu cmentarza grzebalnego.

Spis proboszczów

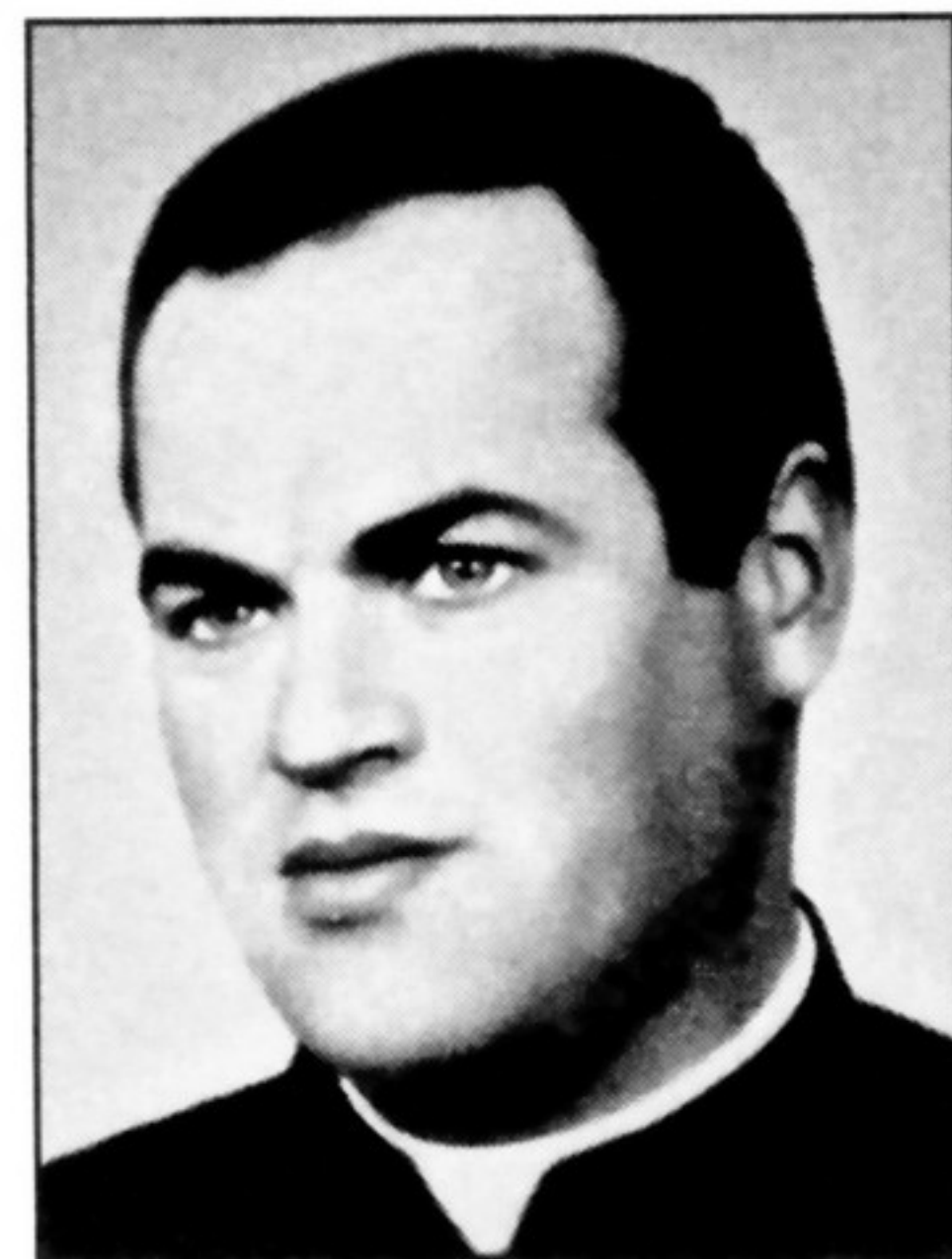
W czterechsetletniej historii kościoła w Gródku obowiązki proboszczów pełnili księża: Bartłomiej Glodenus, Maciej Klimuntowicz, Stanisław Działyński, Jacek Dyndowicz, Mikołaj Rózga, Piotr Tabaczewski, Sebastian Brocki, Kazimierz Słowicki, Daniel Puchalski, Roch Kwaśniewski, Jan Borkiewicz, Jan Ostrowski, Teofil Kłomnicki, Antoni Moczydłowski, Aleksander Grabdziński, Antoni Długosz, Eugeniusz Wojciechowski, Antoni Dębowski, Walenty Lipiec, Franciszek Magiera, Stanisław Liszewski, Telesfor Kopydłowski, Julian Lipiński, Dionizy Ostrowski, Leon Wojciechowski, Piotr Szymański (do lipca 1942 r.). W latach 1942–1946 parafia w Gródku nie miała proboszcza. Jego obowiązki pełnili administratorzy zamianowani przez biskupa. Byli to: Stanisław Strzałkowski, Stanisław Słyk, Franciszek Zychowski, W grudniu 1946 r. powrócił proboszcz ks. P. Szymański, a następnie parafią kierowali księża: Józef Adamczyk, Stanisław Nowakowski, Józef Gałan, Tadeusz Morawski, Czesław Jeromin, Wiesław Kołsut, Władysław Stępniewski, Ryszard Witek (w przeddzień ingresu brutalnie pobity). Od 2000 r. proboszczem jest ks. Wojciech Celuch.

Dzięki fundatorom i opiekunom, a także księżom proboszczom, którzy przez minione cztery wieki dbali o świątynię, istnieje ona do dziś i służy zamieszkałemu tu ludowi.

Parafia Rzymskokatolicka Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Wygodzie

Początki parafii Wygoda sięgają lat pięćdziesiątych XX wieku. Ze względu na duże odległości do kościoła (5–10 km), ks. Proboszcz Józef Adamczyk z Gródka czynił starania o wybudowanie kościoła w Wygodzie, by wierni mieli ułatwione spełnianie praktyk religijnych (ks. J. Adamczyk często jeździł z parafianami do władz państwowych do Warszawy prosząc o zezwolenie na wybudowanie kościoła). Pismem z dnia 27 XI 1955 roku ks. J. Adamczyk pisał do Kurii Diecezjalnej w Sandomierzu: *Nowy kościół w Wygodzie jest już w takim stanie, że może być poświęcony, a to tym bardziej, że ludność zainteresowana tego się koniecznie domaga. Wobec takiego stanu rzeczy najuprzejmiej proszę o łaskawe zezwolenie na poświęcenie w dniu 8 XII 1955 roku nowego kościoła w Wygodzie na terenie parafii Gródek, dekanatu zwoleńskiego....* Ksiądz biskup sandomierski – Jan Kanty Lorek – w odpowiedzi na skierowane pismo wyraził radość, że z trudem budowany kościół jest owocem Roku Maryjnego, podkreślił, że Maryja Niepokalana wzięła sprawę w swoje ręce. Rzymskokatolicka Parafia pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Wygodzie została erygowana dekretem Biskupa Ordynariusza Sandomierskiego 24 stycznia 1957 roku. Według dekretu stanowiącego samodzielną parafię należą do niej następujące miejscowości: Wygoda – odłączona od parafii w Gródku; Czarnolas od strony Wygody ze szkołą włącznie, Kolonie Czarnolas, Jabłonów, Osiniak – odłączone od parafii Policzna; Helenów, Kazimierzówka, Kuszów, Teodorów i Zacisze (Cisów) – odłączone od parafii Łągów Kozienicki oraz Chechły, Ruda Chechelska, Grzywacz, Piątków i Zwola Zygmuntów ze Starą Wsią odłączone od parafii Oleksów. Nowo utworzona parafia należała do 1995 roku do dekanatu zwoleńskiego. Dekretem biskupa radomskiego Jana Chrapka 16 października 1999 roku część miejscowości Czarnolas, która należała do parafii Policzna została odłączona od macierzystej parafii i dołączona do parafii Wygoda. Obecnie po reorganizacji sieci dekanalnej w diecezji radomskiej, parafia Wygoda należy do dekanatu czarnoleskiego.

Pierwszym proboszczem parafii Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Wygodzie został jej organizator, ks. Józef Adamczyk, proboszcz z Gródka. Proboszczami parafii po ks. Adamczyku byli: ks. Stanisław Janik, ks. Stanisław Orlik, ks. Florian Rafałowski, ks. Jan Glibowski, ks. Jerzy Rybusiński, ks. Bogdan Nogaj i ks. mgr Wiesław Szymkiewicz (obecny proboszcz od 1995 r.). Księga

Ksiądz mgr Wiesław
Szymkiewicz

Ochrzczonych tutejszej parafii zawiera akta prowadzone od 1955 roku, a wynika z niej, że pierwszą osobą ochrzczone w Wygodzie była Teresa Maria Stępień, ochrzczone 11 XII 1955 roku. Pierwszymi małżonkami, którzy zawarli małżeństwo (20 V 1956) byli: Marian Bartosiewicz, kawaler z Teodorowa i Stefania Emilia Komorek, panna z Jabłonowa. Na cmentarzu parafialnym w Wygodzie jako pierwsza została pochowana Katarzyna Szewczyk z Wygody (28 VI 1958 r.).

Na terenie parafii Wygoda są dwa kościoły: parafialny w Wygodzie i filialny w Czarnolesie. Kościoły te zostały wybudowane z ofiar wiernych. W Czarnolesie przy Muzeum Jana Kochanowskiego była kaplica wybudowana w początkach XIX wieku przez Jabłonowskich na miejscu dawnego domu poety Jana Kochanowskiego. Władze komunistyczne przejęły kaplicę, którą przeznaczono na cele świeckie. Ksiądz bp Edward Materski, po objęciu diecezji sandomierskiej, rozpoczął starania o przywrócenie kaplicy do kultu Bożego. W 1984 roku władze państwowe wyraziły zgodę na budowę nowej kaplicy w Czarnolesie. Projekt owej świątyni opracował inżynier architekt Zygmunt Koczko z Radomia. Po zalaniu fundamentów (2 XI 1988 r.), dzięki staraniom proboszcza ks. Jerzego Rybusińskiego szybko prowadzona budowa doprowadziła do odprawienia pierwszej mszy św. w Uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego (15 IV 1990 r.) w no-

Kościół parafialny w Wygodzie

wej świątyni. Kościół filialny w Czarnolesie jest pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela, w którym odpust jest przeżywany na święto ściecia św. Jana Chrzciciela – 29 sierpnia.

Kościół parafialny był drewniany (zbudowany w ryglówkę, obity deskami i pokryty blachą żelazną) o trzech nawach o wymiarach: długość – 22,5 m, szerokość naw – 10 m, wysokość nawy głównej – 6,5 m, a naw bocznych – 4,35 m. Pomoc finansową w budowie tej świątyni okazali ziomkowie z Czarnolasu ks. kan. Stefan Popis i jego brat ks. Stanisław Popis. Nadzór techniczny sprawował inżynier Ryszard Jasik z Puław (pochodzący ze Zwoli – parafia Wygoda). W kościele czarnoleskim znajdują się: ołtarz główny – św. Jana Chrzciciela i dwa ołtarze boczne: Matki Bożej Częstochowskiej i Pana Jezusa Miłosiernego, ławki dębowe, ambonka i ołtarz do odprawiania mszy św., dębowy konfesjonał.

Staraniem ks. proboszcza Wiesława Szymkiewicza w latach 2002–2003 kościół ten wzbogacił się o witraże przedstawiające chrzest Pana Jezusa w Jordanie, 2 witraże eucharystyczne oraz przedstawiające postacie świętych i błogosławionych: św. Kazimierza Królewicza, św. Jadwigi Królowej, Papieża Jana Pawła II, św. Stanisława Kostki, św. Maksymiliana Marii Kolbego, św. Faustyny Kowalskiej św. ojca Pio, św. Franciszka z Asyżu, błogosławionych Księży Męczenników z Ziemi Radomskiej, Sł. Bożego Stefana kardynała Wy-

Kościół w Czarnolesie

szyńskiego. Teren wokół kościoła ogrodzony przesłami metalowymi. Chodniki i schody zostały wyłożone kostką brukową. Na terenie Czarnolasu znajduje się również cmentarz grzebalny. Mieszkańcy Czarnolasu korzystają z posług religijnych w wybudowanym przez siebie kościele.

Kiedy rozpoczęto budowę kościoła w Czarnolesie, parafianie z Wygody czynili starania o zastąpienie drewnianej świątyni murowaną. Wydział ds. Wyznań w Radomiu wydał zgodę na przebudowę. Plany przebudowy opracował wyżej wspomniany inżynier architekt Z. Koczón z Radomia. Prace budowlane prowadzone równocześnie w obydwóch miejscowościach, na terenie jednej parafii postępowały równie szybko. Potwierdza to pierwsza msza św. odprawiona 4 XI 1990 roku w nowej parafialnej świątyni w Wygodzie. Obydwa kościoły są zbudowane z cegły czerwonej, palonej, pokryte blachą ocynkowaną. Obie świątynie poświęcił 30 czerwca 1991 r. biskup pomocniczy diecezji sandomiersko-radomskiej Marian Zimałek.

Kościół parafialny w Wygodzie wyposażony jest w ołtarz główny z figurą Matki Bożej Niepokalanej, ołtarze boczne: Serce Pana Jezusa z figurą Chrystusa Wszechświata i Przemienienia Pańskiego z figurą Pana Jezusa Miłosiernego, ławki dębowe (48 sztuk) na 250 miejsc siedzących, ołtarz dębowy do odprawiania mszy św. i 16 witraży ozdobnych w górnych oknach kościoła wg projektu Mirosława Spirowskiego z Warszawy. Ponadto w świątyni jest marmurowa chrzcielnica, posadzka z marmuru i terakoty opoczyńskiej. W latach 2001–2002 kościół wyposażono w dolnych oknach w witraże przedstawiające tajemnice radosne i chwalebne Różańca Świętego oraz Matki Bożej Niepokalanej, Papieża Jana Pawła II i Sługi Bożego Stefana kardynała Wyszyńskiego wg projektu Michała Kośmickiego z Poznania. Kościół jest stropiony belkami żelbetowymi i ocieplony wełną mineralną. W jubileuszowym roku 2000 kościół został pomalowany. Wokół kościoła jest chodnik z kostki brukowej. Przy kościele stoi osobno zbudowana z białej cegły dzwonnica z 2 dzwonami.

W uroczystość odpustową Najświętszego Serca Jezusowego 7 czerwca 2002 roku kościół parafialny w Wygodzie został konsekrowany przez księdza biskupa Stefana Siczka, biskupa pomocniczego diecezji radomskiej.

Pastor Bolesław Wysoczyński

Parafia Ewangelicznych Chrześcijan w Piątkowie

W Piątkowie, 2 km od Czarnolasu znajduje się Kościół Ewangelicznych Chrześcijan KECh w RP nawiązuje do nurtów reformacyjnych XVI stulecia, które zostały przeniesione do Rosji na przełomie XVIII i XIX w. W 1920 r. powstał na Wołyniu Związek Ewangelicznych Chrześcijan w Polsce. Głównym terenem działalności Ewangelicznych Chrześcijan wg stanu z 1929 r. była Warszawa oraz ówczesne tereny powiatów chełmskiego i drohiczyńskiego, aby do 1939 r. objąć swoją działalnością tereny Wołynia, Wileńszczyzny, Polesia i Małopolski.

Związek Ewangelicznych Chrześcijan został reaktywowany 6 stycznia 1946 r. Ministerstwo Administracji Publicznej 28 listopada 1946 r. potwierdziło ważność jego legalizacji z 1927 r. W 1947 r. został utworzony Zjednoczony Kościół Ewangeliczny, do którego weszło 40 zborów i placówek ewangelicznych chrześcijan. Po okresie trudności, jakie przeżywał Zjednoczony Kościół Ewangeliczny w czasach stalinowskich i reorganizacji w 1987 r. Kościół Ewangelicznych Chrześcijan powrócił do swoich korzeni. 1 lutego 1988 r. uzyskał rejestrację na podstawie prawa o stowarzyszeniach, a po wejściu w życie ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancji wolności sumienia i wyznania został w dniu 22 stycznia 1990 r. wpisany do rejestru Kościołów i innych związków wyznaniowych pod nr 27. Obecny Statut Kościoła został zatwierdzony przez Ministra – Szefa Urzędu Rady Ministrów decyzją z dnia 25.11.1991 r. Nr. W/DZO/ 757/91.

Kościół oprócz swojej działalności duszpasterskiej prowadzi również działalność charytatywno-społeczną. Współpracuje z terenowymi ośrodkami pomocy społecznej, organizuje rodzinne poradnictwo przedmałżeńskie, małżeńskie i kryzysowe, warsztaty psychoedukacyjne dla rodzin, wdraża programy edukacyjne, m.in. dotyczące bezpieczeństwa dzieci – „Alfred Radzi”. Włącza się w rzeczową i finansową pomoc dla ofiar kataklizmów (np.: powódź w 1997 r. i 2001 r.) oraz pomoc świąteczną dla dzieci i młodzieży z rodzin patologicznych i ubogich („Gwiazdka Niespodzianka”). Lokalnie przy zborach działają służby pomocy ludziom uzależnionym od alkoholu i narkotyków, a także służby pomocy ludziom będącym w więzieniu. Organizuje wakacyjny wypoczynek dla dzieci z rodzin najuboższych, domów dziecka, szkół specjalnych. Kościół jest współzałożycielem fundacji „Głos Ewangelii” zajmującej się poprzez współpracę z wieloma rozgłośniami radiowymi propagowaniem chrześcijańskiego stylu życia oraz pogłębieniem wiedzy biblijnej. Kościół obecnie liczy 2870 wiernych, 61 duchownych, 56 zborów i placówek, 41 kaplic i Domów modlitw.

Pastor Zboru Ewangelicznych Chrześcijan w Piątkowie od 1987 r. Bolesław Wysoczyński

Dzięki ofiarności wyznawców z kraju i zagranicy oraz przychylności władz państwowych w 1980 roku rozpoczęto budowę Domu Modlitwy w Piątkowie. Prace związane z budową obiektu nadzorował pastor Czesław Szymański. W pracach budowlanych pomagali członkowie zboru oraz studenci ze Szkoły Biblijnej w Warszawie. Budowę ukończono w 1983 r. 10 lipca tegoż roku odbyło się uroczyste nabożeństwo związane z otwarciem Domu Modlitwy, które prowadził pastor Tadeusz Jarosz z Warszawy. Zaproszonymi gośćmi byli m.in. W. Kapitaniuk (Francja), K. Kryszczuk (Kanada), K. Krystoń (Poznań), pastor T. Wysoczyński (Hrubieszów). Obecny był również dyrektor ds. wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Radomiu mgr Stefan Borkiewicz.

Po wyjeździe pastora Cz. Szymańskiego do Dębłina dnia 12.09.1983 r. funkcję pastora zboru przejął H. Tołwiski z Warszawy. Dnia 12.07.1987 r. powołano na stanowisko pastora zboru brata Bolesława Wysoczyńskiego, który do chwili obecnej pełni tę funkcję.

Zbór Kościoła Ewangelicznych Chrześcijan w Piątkowie jest małą społecznością, liczącą 32 osoby dorosłe, wraz z placówką w Dęblinie. Do zboru w Piątkowie należą wierni zamieszkali na terenie powiatu zwoleńskiego (Zwoleń, Wilczowola, Bierdzież, Piątków) i kozienickiego oraz placówka w Dęblinie. Członkami Kościoła może zostać osoba, która świadomie i dobrowolnie zaakceptuje zasady wiary wyznawane przez Kościół i nabędzie członkostwo w jednym ze Zborów.

Zbór Kościoła Ewangelicznych Chrześcijan w Piątkowie

Eugenia Januszewicz

7. Opieka Zdrowotna

Pierwszymi placówkami zorganizowanej Opieki Zdrowotnej na terenie gminy Policzna były szpitale przy kościołach parafialnych w Policznie i Gródku. Znajdowały się one w zabudowaniach parafialnych. Nadzór nad nimi sprawowali proboszczowie. Przeznaczone były dla potrzebujących opieki chorych i ubogich (żebraków). W Policznie na utrzymanie szpitala przeznaczone były m.in. dochody z pól należących do parafii, które do dnia dzisiejszego nazywane są „Żebrok”.

W szpitalu polickim były dwie stancje dla chorych i ubogich podróżnych i dwie izby, gdzie odbywały się porody wszystkich kobiet z terenu parafii. Rodziły tu kobiety nie tylko z Policzny, ale również z Czarnolasu, Świelikowej Woli, Wilczej Woli i Pilnej Woli (obecnej Wólki Polickiej). We względnych warunkach sanitarnych, pod opieką doświadczonej akuszerki, przychodziły tu na świat dzieci, które po urodzeniu natychmiast były chrzczone. Duża śmiertelność noworodków w tamtych czasach i obawa, aby nie umierały one nieochrzczone, zapewne była najważniejszym powodem utworzenia tych „porodówek”.

W najstarszej księdze chrztów parafii polickiej z lat 1639–1679 zwraca uwagę fakt, że wszystkie dzieci były chrzczone w kilka godzin po urodzeniu. Matkami chrzesnymi chrzczonych wtedy dzieci przeważnie były: Agnieszka Podsiadłowa, Agnieszka Karasiowa, Zofia, Dorota i Regina Mazurowe – być może były to akuszerki, które odbierały poród.

W okresie zaborów szpitale przy parafiach przestały istnieć. Jeszcze w 1813 r. w aktach zgonów parafii polickiej dwukrotnie odnotowano, że śmierć nastąpiła w szpitalu polickim w domu nr 37. Lustracja probostwa polickiego, przeprowadzona 23 stycznia 1818 r. przez radomskich urzędników średniego szczebla, po raz ostatni odnoto-

wała istnienie tej placówki. W tym okresie przestał istnieć również szpital w Gródku. Później kobiety rodziły dzieci w swoich domach. W każdej wsi była przeszkolona kobieta (akuszerka), a w większych dwie, które umiały odebrać poród i uczyły matkę, jak opiekować się noworodkiem. Obowiązkiem akuszerki, zwanej często „porodową babką”, było również uczestniczenie w charakterze świadka w czasie chrztu dziecka, którego ojciec był nieznany lub był on w wojsku, czy był „wywieziony do Rosji” – jak zaznaczano w spisanej akcie. Często kolejnymi akuszerkami we wsi były kobiety z tej samej rodziny. Nie miały one wykształcenia w dzisiejszym rozumieniu tego pojęcia, lecz to właśnie dzięki ich umiejętnościom i pomocy na świat przyszły tysiące ludzi zamieszkujących tą gminę.

W omawianym okresie w parafii polickiej rocznie przychodziło na świat około 200 dzieci i tylko nieliczne rodziły się martwe lub umierały w pierwszych tygodniach życia. Niewątpliwie dużą w tym zasługę miały akuszerki. Księgi urodzeń parafii polickiej z lat 1818–1890 zawierają nazwiska akuszerek. Podano je w poniższej tabeli z uwzględnieniem miejscowości, w których pracowały.

W księgach parafialnych z tego okresu spotyka się również nazwiska lekarzy mieszkających wówczas w Czarnolesie i Policznie.

Akuszerki parafii polickiej w latach 1818–1890

Policzna	Salomea i Justyna Przerwa, Katarzyna, Apolonia, Marianna i Anna Stępień, Katarzyna Piwońska, Marianna Głowacka, Zofia Bartosiewicz-Pakuła, Tekla Bartosiewicz, Marianna Adamiec, Marianna Pyc, Apolonia i Antonina Wołyńskie, Marianna Mazur, Marianna Krawczyk,
Świelikowa Wola	Franciszka, Marianna i Ewa Ociesa, Franciszka i Joanna Lach, Anastazja Wenerska, Agnieszka Janicka, Katarzyna Nowakowska, Apolonia i Maria Jędra, Tekla Przerwa, Agnieszka Wmogrodzka, Julia Szczepaniak,
Czarnolas	Katarzyna Papież, Marianna, Rozalia i Agnieszka Baran, Anastazja Bachanek, Agata i Elżbieta Czarnieckie, Katarzyna Micińska, Tekla Ziółkowska, Franciszka Gdala, Katarzyna Styś,
Wygoda	Franciszka Baryła,
Jabłonów	Magdalena Mularska, Zofia Dyczka,
Władysławów	Józefa Drella, Marianna Mitrowska, Agata Kwapis, Józefa Kurek,
Jadwinów	Katarzyna Urbanek, Marianna Miękus
Ługowa Wola	Katarzyna Tarłowska, Ewa Matysiak,
Biały Ług	Elżbieta Nowak,
Andrzejów	Marianna Baran,
Wilczowola	Marianna Zuchowicz, Julia Głowacka, Ewa Podsiadła, Katarzyna Przerwa,
Antoniów	Magdalena Sałek,
Franków	Agata Kleczkowska,
Patków	Marianna Petniak, Ewa Kopeć, Katarzyna Skawińska, Marianna i Magdalena Miękus,
Anielin	Agnieszka Furga, Ewa Chustecka, Marianna Gnówek,
Brzustów	Marianna Kunegunda i Julia Gołąbek, Marianna Szydłowska,
Bogucin	Małgorzata Trzos, Katarzyna Pietrzak, Petryna Sicińska, Wiktoria Miękus, Marianna Szambur, Zofia Jaroszek, Magdalena Kunecka, Franciszka Orzechowska, Magdalena Sowińska,
Wólka (Policka)	Elżbieta i Anastazja Bąk, Katarzyna Mazur

W Czarnolesie w latach trzydziestych XIX w. mieszkał doktor chirurgii Stanisław Kostka Mąkowski, a po nim doktor chirurgii Józef Węgliński. Z Policzną związany był lekarz Julian Schulz ze Zwolenia, który w 1853 r. ożenił się z Heleną Patek, siostrą Anieli Boguckiej, właścicielki Policzny. Przez kilkadziesiąt lat, aż do 1930 r., mieszkał we dworze w Policznie felczer Jan Piechowicz. Również udzielał on pomocy medycznej mieszkańcom okolicznych wsi.

W 1908 r. lek. med. Bolesław Skrzyński przeniósł się z Radomia do Garbatki. Będąc równocześnie farmaceutą, oprócz praktyki lekarskiej, prowadził tu także własną aptekę. Po jego śmierci w 1918 r. aptekę przejął jego syn Włodzimierz, który z wykształcenia był inżynierem chemii i magistrem farmacji. Aptekę w Garbatce Włodzimierz Skrzyński prowadził do 12 lipca 1942 r. – w dniu tym, razem z synami Bolesławem, Zbigniewem i Januszem został aresztowany przez Niemców i wywieziony do Oświęcimia. Z obozu powrócił tylko Janusz, który po wojnie, zgodnie z tradycją rodzinną, również ukończył studia farmaceutyczne. W 1951 r. apteka została odebrana rodzinie Skrzyńskich i upaństwowiona. Placówka ta była pierwszą i przez ponad 70 lat jedyną apteką na terenie gminy Policzna.

W 1921 r. w Garbatce powstała pierwsza prywatna Izba Położnicza. Jej właścielka, dyplomowana położna Elżbieta Papiewska-Jaroszek, praktyką położniczą objęła nie tylko Garbatkę i przyległe do niej wsie, lecz również Policzną i Czarnolas. W latach 1931–1939 prywatną praktykę lekarską w Garbatce prowadził doktor Jan Jaworski. Był to pierwszy lekarz związany z gminą Policzna od urodzenia, bowiem pochodził z Jabłonowa.

W okresie okupacji mieszkał w Policznie niemiecki lekarz Lepkicher i wysiedlony z poznańskiego polski lekarz Chmielewski. Obaj udzielali pomocy medycznej miejscowej ludności. W tym czasie leczeniem partyzantów z Puszczy Kozienickiej m.in. Batalionu BCh Władysława Molendy „Graba” zajmował się doktor „Twardy” – po wojnie ceniony w kraju prof. Julian Aleksandrowicz.

Po wojnie, do 1947 r. wszystkim mieszkańcom gminy Policzna opiekę medyczną zapewniali mieszkający w Garbatce lekarze Makowski, Pietrusiewiczowa oraz st. felczer Berhard. Jesienią 1954 r. został utworzony Punkt Pielęgniarski w Policznie. W 1947 r. powstał pierwszy na terenie gminy Policzna Ośrodek Zdrowia w Garbatce. Posiadał on gabinet lekarski, zabiegowy i stomatologiczny. Placówką tą do 1954 r. kolejno kierowali lekarze: Konrad Vieth, Dobrowolski, Zacheusz Pawlak, Juliusz Sobeczko. W latach pięćdziesiątych pracowali tu także dr. Janina Baran, st. felczer Kołodziejczyk oraz stomatolodzy Teresa Pytlewska i Wanda Ostrowska. W 1960 r. utworzono przy Ośrodku Zdrowia w Garbatce Izbę Porodową. Kierowała nią położna Elżbieta Papiewska-Jaroszek. Przy Ośrodku Zdrowia działała również w tym czasie Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna

podlegająca Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Kierownikiem jej był Jan Kryczko. Po odłączeniu Garbatki od gminy Policzna zaistniała konieczność utworzenia na tym terenie nowych placówek służby medycznej. Prowadziła go Pani Mazurkiewicz. Sama wykonywała zastrzyki, opatrunki, szczepienia, opiekowała się dziećmi w szkołach, prowadziła oświatę zdrowotną oraz udzielała pierwszej pomocy przedlekarskiej. W sierpniu 1955 r. powstał Punkt Felczerski w Policznie. W latach 1955–1964 pracowali w nim felczerzy: St. Zieliński, p. Szymańska, p.p. P. Pęksyk, Mierzwa, J. Turzyniecki, W. Turski. W tym też okresie zorganizowano Punkt Położniczy w Policznie i Punkt Felczerski w Czarnolesie.

Gminny Ośrodek Zdrowia w Policznie

Gminny Ośrodek Zdrowia w Policznie został utworzony w 1964 roku. Placówkę tę zorganizował i był jej kierownikiem do 1999 r. lek. med. Wincenty Figurski. Początkowo siedzibą ośrodka była oficyna pałacowa, a następnie piętro domu pani Brzuzek. Mieścił się tam gabinet lekarski i stomatologiczny oraz pokój zabiegowy. Poczekalnią dla pacjentów był korytarz przy klatce schodowej. Te spartańskie warunki nie wystarczały na realizowanie nałożonych na służbę zdrowia zadań, szczególnie po 1972 roku, gdy wprowadzono powszechne ubezpieczenie rolników. Doktor Figurski przez wiele lat zabiegał o wybudowanie budynku dla Gminnego Ośrodka Zdrowia w Policznie. Dzięki jego wielkiemu zaangażowaniu i staraniom 13 października 1985 r. Ośrodek Zdrowia w Policznie otrzymał własną siedzibę. W nowym budynku znalazły pomieszczenie cztery gabinety lekarskie (ogólny, pediatryczny, ginekologiczny i stomatologiczny), zabiegowy i apteka. Na piętrze znajdują się mieszkania dla personelu medycznego.

Z chwilą przeniesienia Gminnego Ośrodka Zdrowia w Policznie do nowego budynku zwiększony został zakres usług medycznych świadczony przez tę placówkę dla ponad 3400 osób mieszkających w rejonie jej działania. W ośrodku podjęli pracę lekarze specjaliści. Na miejscu wykonywane są badania EKG serca i wszystkie testy moczu. W gabinecie zabiegowym pobierany jest materiał do badań laboratoryjnych krwi. Ośrodek posiada również gabinet usprawnienia leczniczego fizykoterapii. W 1995 r. KRUS przekazał sprzęt do rehabilitacji. W 1996 r. przeszkolone zostały w Krakowie pielęgniarki Elżbieta Adamczyk i Irena Wiączek w zakresie kinezyterapii. W 1998 r. została zatrudniona Elżbieta Pluta, technik fizykoterapii i od tej pory w pełni rozpoczął pracę gabinet rehabilitacji z fizykoterapią i kinezyterapią.

Od 1964 r. wiejskiej służbie zdrowia, w miarę rozwoju służby zdrowia, w kraju przybywało dużo nowych, ściśle określonych za-

Kierownik Ośrodka Zdrowia w Policznie w latach 1964–1999 lek. med. Wincenty Figurski

Gminny Ośrodek Zdrowia w Policznie

dań w zakresie profilaktyki i leczenia. Realizacją ich zajęli się nie tylko lekarze, ale również dodatkowo zatrudnione pielęgniarki: środowiskowa, pediatryczna i szkolna.

Po 1978 r. powstała funkcja pracownika socjalnego zajmującego się organizowaniem pomocy socjalno-bytowej ludziom żyjącym w trudnych warunkach. Funkcję tę pełniły panie Elżbieta Banaś i Elżbieta Gogacz. W tym samym czasie Zarząd Wojewódzki PCK w Radomiu zorganizował przy Gminnym Ośrodku Zdrowia w Policznie Punkt Opieki nad chorym w domu, którego zadaniem było organizowanie opieki domowej sióstr PCK dla obłożnie chorych i niesprawnych ludzi w podeszłym wieku. Każda z 18 zatrudnionych sióstr PCK opiekowała się 2–3 osobami. Punktem kierowały dyplomowane pielęgniarki Henryka Nadolna (do 1980 r.) i Janina Maczan (do 1992 r.).

W latach 1964–2000 w Gminnym Ośrodku Zdrowia pracowali lekarze Wincenty Figurski – internista – kierownik placówki do 1999 r., Jan Chołuj – pediatra – kierownik placówki od 1999 r., Marek Adamski – internista, Czesław Kraczkowski – ginekolog, stomatodzy – Stanisława Misiak, Wanda Kozub-Jagiełło, Zenon Jagiełło, Podsaba, Teresa Zalewska, Ilona Danielak, Beata Zawadzka.

W tym okresie w placówce pracowały dyplomowane pielęgniarki: Helena Figurska – przełożona personelu pielęgniarskiego; Alina

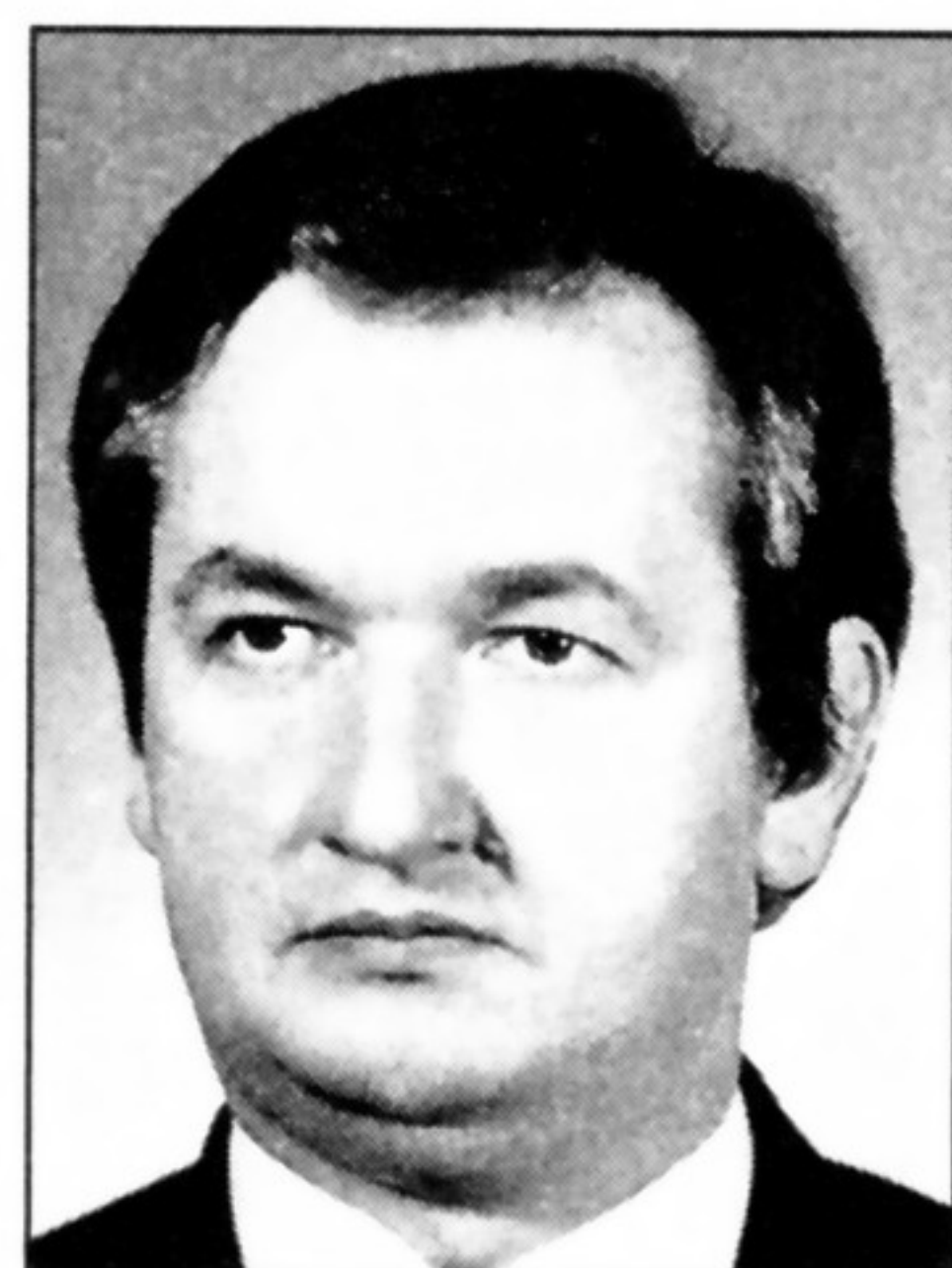
Banaś, Anna Krawczyk, Ewa Krawczyk, Janina Maczan, Danuta Michalczyk, Henryka Nadolna, Jadwiga Podsiadła, Irena Wiączek. Na stanowisku pomocy dentystycznej kolejno pracowały panie: Irena Baran, Danuta Cieślik.

Wiejski Ośrodek Zdrowia w Czarnolesie

Wiejski Ośrodek Zdrowia w Czarnolesie istnieje od 1971 r. Na potrzeby tej placówki powstał nowy budynek, w którym urządzono dwa gabinety lekarskie, gabinet stomatologiczny i zabiegowy, w którym pobierany jest również materiał do badań laboratoryjnych. Na piętrze budynku znajdują się dwa mieszkania dla personelu medycznego.

W latach 1971–2000 kierownikami Ośrodka Zdrowia w Czarnolesie byli lekarze: Mieczysław Kurdzielewicz, Ewa Wawrzak, Bogdan Maj, Marek Kasprzycki (1981–2000). W latach 80. pracował tu również lek. ginekolog Andrzej Szymczyk. W gabinecie stomatologicznym pracowali lekarze: Mieczysława Kurdzielewicz, Waldemar Wawrzak, Alina Szymczyk, Włodzimierz Sypiański, Teresa Zalewska.

W tym okresie w placówce zatrudnione były dyplomowane pielęgniarki: Gerda Mazur (przełożona personelu pielęgniarskiego), Mar-

Kierownik Ośrodka
Zdrowia
w Czarnolesie
w latach 1981–2000
lek. med. Marek
Kasprzycki

Wiejski Ośrodek Zdrowia w Czarnolesie

ta Smolińska, Irena Małek, Wanda Laśkiewicz, Krystyna Toporek, Ewa Piechota, Anna Krawczyk. Na stanowisku pomocy dentystycznej kolejno pracowały panie: Zofia Baran i Teresa Kowalczyk.

Od 1 lipca 2000 r. Wiejski Ośrodek Zdrowia w Czarnolesie podlega Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej w Policznie.

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Policznie

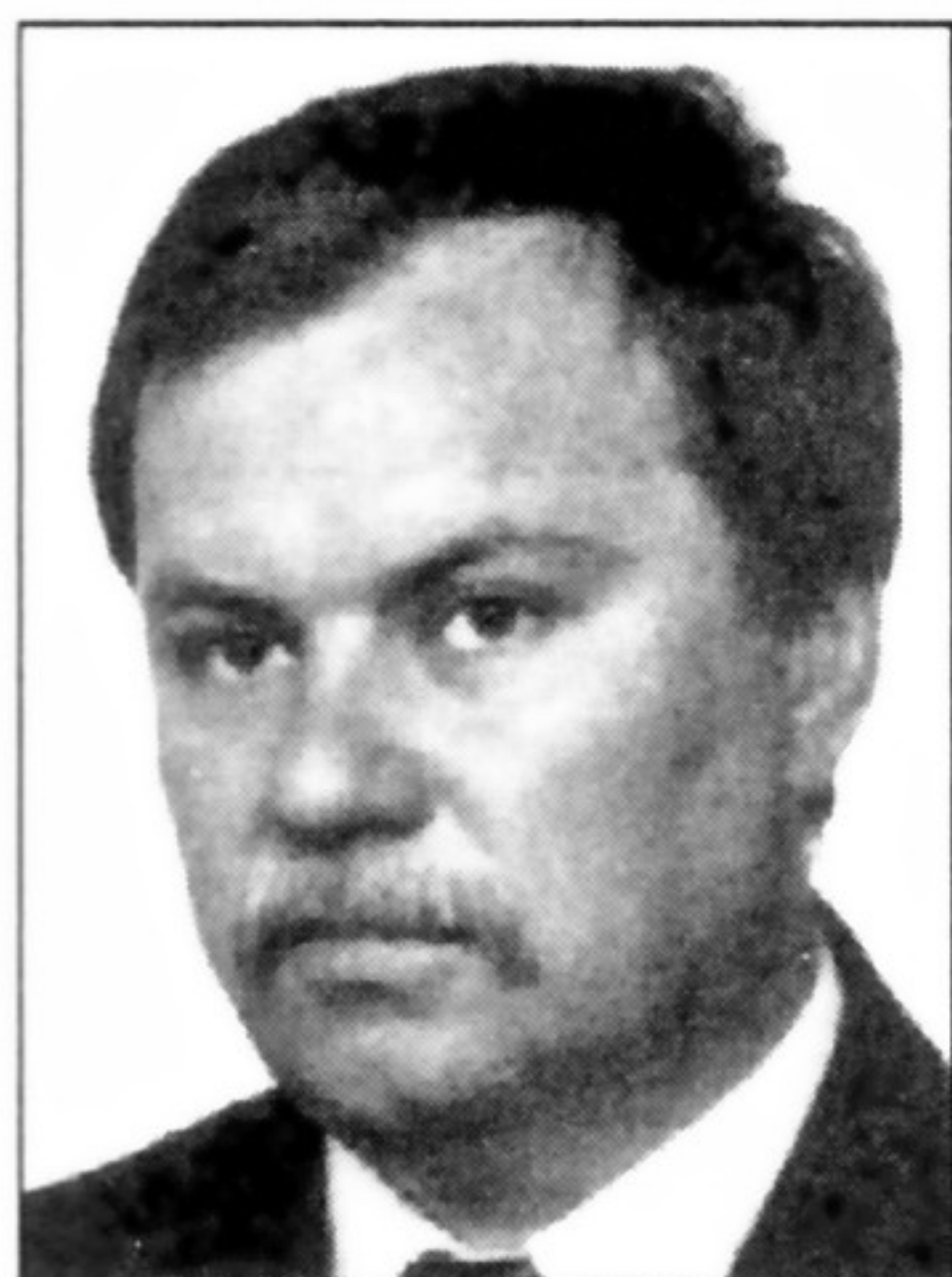
Na skutek usilnych starań dyrektora GOZ w Policznie lek. med. Jana Chołuja 1 lipca 2000 r. w gminie Policzna został utworzony Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Podlegają mu Ośrodki Zdrowia w Policznie i Czarnolesie. Placówki te dzięki reorganizacji przestały być deficytowymi.

Środki finansowe otrzymywane z budżetu państwa są w całości przeznaczone na usprawnienie działalności służby zdrowia w gminie. Zniknął problem braku funduszy na potrzebne inwestycje. Zostały przeprowadzone kapitalne remonty placówek w Policznie i Czarnolesie, zakupiony sprzęt medyczny, m.in. aparat EKG do wykonywania badań serca w domu pacjenta, analizator do badania moczu, trzy inhalatory i glukometry do badania poziomu cukru. Z własnych funduszy ZOZ w Policznie zatrudnia tech. fizjoterapeutę Elżbietę Plutę.

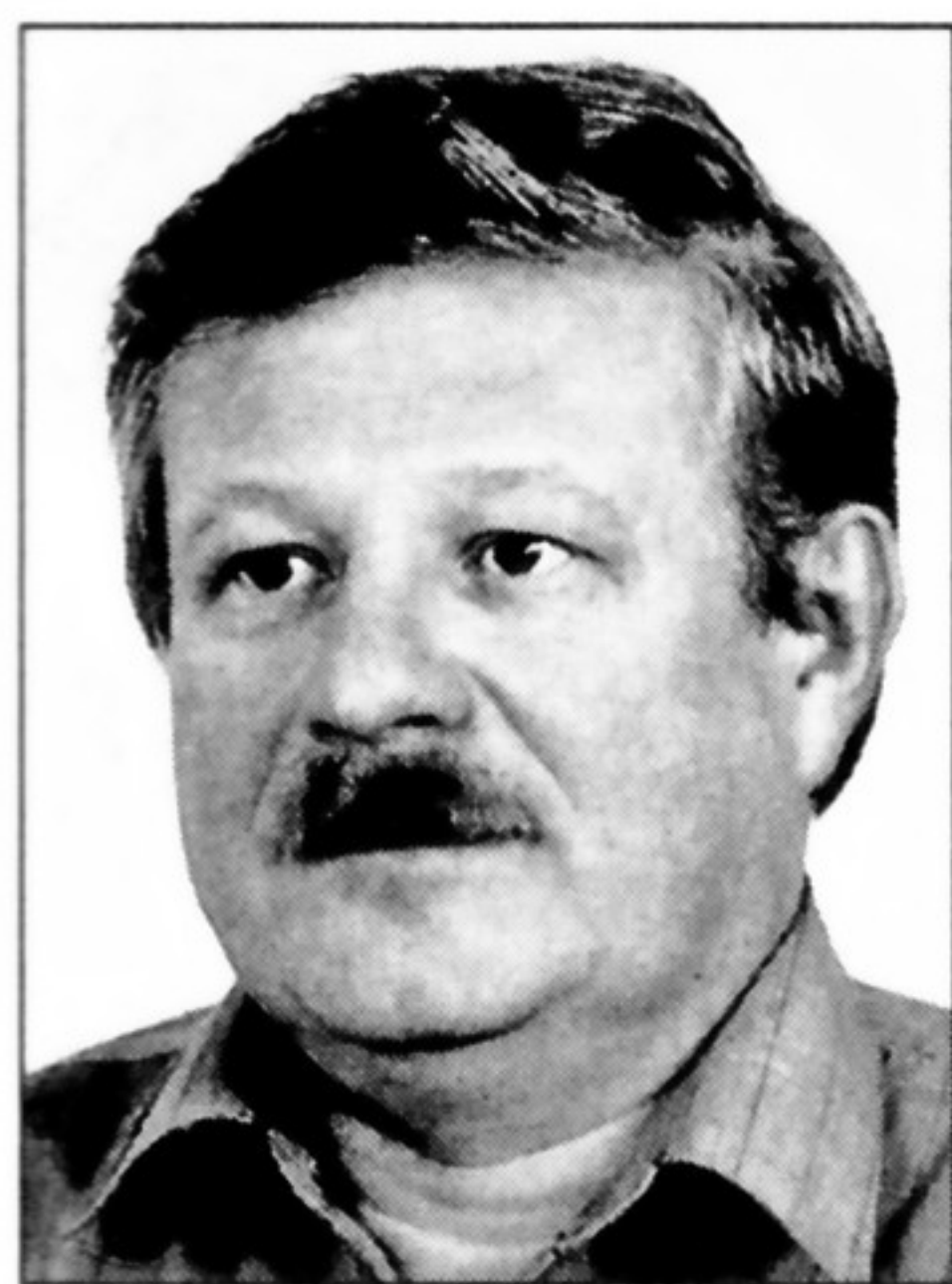
Istniejące w obu placówkach gabinety stomatologiczne zostały odstąpione za odpłatnością lekarzom prowadzącym prywatną praktykę. Lekarz stomatolog Beata Zawadzka wyposażyła z własnych funduszy gabinet dentystyczny w Policznie w sprzęt stomatologiczny najnowszej generacji. Gabinet w Ośrodku Zdrowia w Czarnolesie prowadzi lek. stom. Ilona Danielak. Pracuje w nim również stomatolog Janusz Cesarski.

Lekarze pracujący w Samodzielnym Publicznym ZOZ w Policznie w 2002 r.: pediatra Jan Chołuj – dyrektor ośrodka, internista Marek Adamski, internista Wincenty Figurski (1/2 etatu) i ginekolog Magda Rozborska (która przyjmuje raz w tygodniu).

W Ośrodku Zdrowia w Policznie pracują pielęgniarki: Jadwiga Podsiadła – przełożona personelu pielęgniarskiego; pediatryczna – Alina Banaś; środowiskowe – Elżbieta Adamczyk i Irena Wiącek; szkolna – Danuta Michalczyk (opiekuje się dziećmi we wszystkich placówkach oświatowych na terenie, gminy). Natomiast w Ośrodku Zdrowia w Czarnolesie pracują: Wanda Laśkiewicz – przełożona personelu pielęgniarskiego; pediatryczna – Anna Krawczyk; środowiskowa – Krystyna Trepka.

Dyrektor ZOZ w Policznie od 2002 r. lek. med. Jan Chołuj

Lek. med. Marek Adamski zatrudniony w Służbie Zdrowia w Policznie od 1985 roku

Apteka w Policznie

Apteka w Policznie powstała 20 listopada 1985 r. Placówkę w nowym budynku Gminnego Ośrodka Zdrowia w Policznie otworzyło Państwowe Przedsiębiorstwo Zaopatrzenia Farmaceutycznego „CEFARM” w Kielcach. Aptekę, od chwili jej powstania, prowadzi mgr farm. Iwona Adamska, która od chwili sprywatyzowania tej placówki jest jej właścicielką. Apteka posiada pełny asortyment leków. Ponadto wykonywane są tu również leki złożone wg receptury zleconej przez lekarzy.

Kierownik Apteki
w Policznie
(od 1991 r.
jej właścicielka)
mgr Iwona Adamska

Dom Pomocy Społecznej w Gródku

Państwowy Dom Pomocy Społecznej w Gródku utworzony został 1 czerwca 1979 r. z przeznaczeniem dla osób przewlekle chorych, ze schorzeniami układu nerwowego. Placówkę zlokalizowano w budynku po szkole podstawowej, wybudowanym na początku lat 60. Pierwszych mieszkańców przyjęto w styczniu 1980 r. W ośmiu wieloosobowych pokojach zamieszkały 44 osoby ze schorzeniami układu nerwowego oraz zaburzeniami psychicznymi.

W latach 1994–1997 dom został rozbudowany, a warunki bytowe dostosowane do obowiązujących obecnie standardów. W dobudowanej części budynku znajdują się 22 pokoje z łazienkami oraz świetlica, jadalnia i pralnia. Natomiast w latach 1999–2001 przeprowadzono modernizację starego budynku. Przebudowane zostały pokoje 6-osobowe na 4- i 2-osobowe, wydzielono pomieszczenie na palarnię. Hol, który służy jako pomieszczenie dziennego pobytu, wyłożono terakotą. Budynek jest wyposażony w windę dla osób leżących i niepełnosprawnych. Dom i jego otoczenie nie ma żadnych barier architektonicznych.

Pobyt w DPS w Gródku jest odpłatny. Mieszkańcy uczestniczą w kosztach utrzymania i przekazują 70% własnego dochodu, pozostałe 30% pozostaje do ich dyspozycji na bieżące potrzeby własne. Dom

Dyrektor Domu
Pomocy Społecznej
w Gródku od 1991 r.
mgr Romuald
Pachlarski

Dom Pomocy Społecznej w Gródku

świadczy usługi dla pensjonariuszy w zakresie potrzeb bytowych, zapewniając miejsce zamieszkania, wyżywienia, utrzymania czystości i higieny osobistej, niezbędną odzież i obuwie. W zakresie usług opiekuńczych udziela pomocy w codziennych, podstawowych czynnościach życiowych, pielęgnacyjnych i w załatwianiu spraw osobistych. Ponadto świadczy usługi wspomagające, umożliwiając m.in. udział w terapii zajęciowej podnoszącej sprawność fizyczną i psychiczną oraz umożliwia korzystanie z usług medycznych.

Od 2001 r. w DPS w Gródku przebywają 74 osoby. Spośród nich 47 pensjonariuszy jest chorych psychicznie, 11 upośledzonych umysłowo, 9 z demencją starczą, 3 z charakteropatią padaczkową, 2 z alkoholizmem, i po jednej z płasawicą i porażeniem rdzenia kręgowego.

W DPS w Gródku opiekę psychiatryczną sprawuje lekarz psychiatra zatrudniony przez Kasę Chorych, natomiast opiekę internistyczną i innych specjalistów zapewnia ZOZ w Policznie.

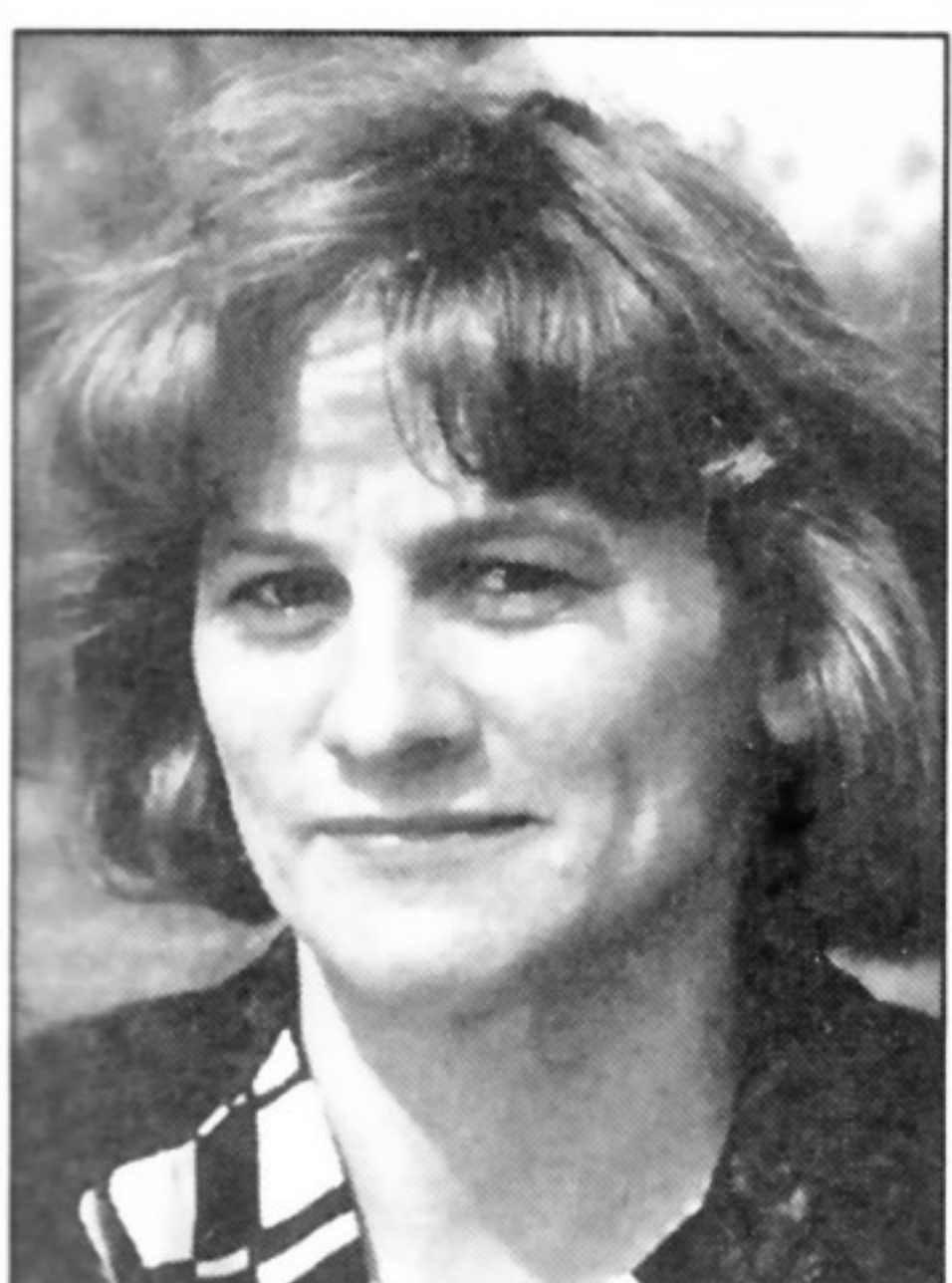
Domem Pomocy kierowali kolejno dyrektorzy: Jadwiga Bernacik, Kazimierz Jakubowicz, mgr Leokadia Dąbrowska, a od 16 sierpnia 1991r. funkcję tę sprawuje specjalista organizacji pomocy społecznej mgr Romuald Piekarski. W Domu Pomocy zatrudnionych jest 50 osób, w tym m.in. 11 pielęgniarek, 13 salowych, psycholog, terapeuta, rehabilitant, kapelan, pracownik kulturalno-oświatowy, pracownik socjalny.

Eugenia Januszewicz

8. POCZTA

Naczelnik Urzędu „Poczty Polskiej” w Policznie od 1996 r. Grażyna Kusio

Kierowniczka Placówki Usług Telekomunikacyjnych w Policznie w latach 1992–1998 Danuta Kwaśnik

Do 1949 roku cały teren gminy Policzna podlegał Urzędowi Pocztowo-Telekomunikacyjnemu w Garbatce. 5 września 1949 roku utworzono w Policznie Urząd Pocztowo-Telekomunikacyjny VII klasy. Mieścił się on w domu Jana Nowakowskiego (róg ul. S. Żeromskiego i Lipowej). W 1961 roku placówka ta została przeniesiona do domu Anny Brzuzek przy ul. S. Żeromskiego 21. W wyniku reorganizacji Urzędu Pocztowo-Telekomunikacyjnego powstało 1 stycznia 1992 r. Państwowe Przedsiębiorstwo Użyteczności Publicznej „Poczta Polska”. Od 1993 r. „Poczta Polska” Urząd Poczty w Policznie ma swoją siedzibę w nowym budynku Urzędu Gminy przy ul. B. Prusa. Naczelnikami Urzędu Poczty w Policznie byli: Zdzisław Piekarski (1949–1981), Janina Piekarska (1981–1986). Od 1986 roku funkcję tę pełni Grażyna Kusio.

„Poczta Polska” Urząd Poczty w Policznie zatrudnia osiem osób na pełnym etacie: Grażyna Kusio – naczelnik, Teresa Zawadzka – asystent, listonosze: Tomasz Banaś, Zacheusz Baczkowski, Robert Ociesa, Mariusz Olejarz, Dariusz Sztąberek, Józef Życki. Przez co najmniej kilkanaście lat służbę listonosza w Urzędzie Poczty w Policznie pełnili: Janina Sekuła, Jan Walaszczyk, Jadwiga Toporek, Zenon Sztamberek.

„Poczta Polska” Urząd Poczty w Policznie prowadzi różnorodną działalność usługową. Oprócz tradycyjnych usług (takich jak przyjmowanie i dostarczanie zwykłych i poleconych listów, paczek oraz gazet), przyjmowane są tu listy ekonomiczne i priorytetowe, paczki priorytetowe, przesyłki z zadeklarowaną wartością, przesyłki reklamowe, druki bezadresowe. Urząd świadczy usługi finansowe, jak wpłaty na rachunki bankowe, wpłaty standard, przekazy pocztowe, w tym emerytalno-rentowe. Jednocześnie oferuje usługi Banku Poczty S.A. – lokaty, kredyty, konto GIRO STANDARD, GIRO NESTOR, GIRO SKŁADKA, POCZTOWE KONTO FIRMOWE

(BIZNES, EKSPERT, FAMER) oferuje również ubezpieczenia: OFE Pocztylion (II filar), na życie, majątkowe mieszkań, samochodów i od nieszczęśliwych wypadków oraz ubezpieczenia rolne. Ponadto prowadzi handel różnorodnymi artykułami.

25 września 1952 r. utworzono w Czarnolesie Urząd Poczto-wo-Telekomunikacyjny VII klasy. Początkowo mieścił się on w domu Stanisława Wróbla, a od 1961 r. we własnym budynku, kupionym od Szczepana Kuca. Naczelnikami Urzędu Poczтового w Czarnolesie byli: Janina Rychel, Alicja Podsiadła, Stefan Basaj, Jadwiga Sowińska, Anna Cygan. W placówce tej służbę listonosza pełnili Jan Maraszek, Stanisław Mołęda, Kazimiera Przerwa, Krystyna Sztaberek. „Poczta Polska” Urząd Pocztowy w Czarnolesie został zlikwidowany w 2001 r. Do obsługi ludności z terenu jego działalności utworzono Agencję Poczтовую w Czarnolesie, którą prowadzi Elżbieta Kochanowska. Agencja podlega Urzędowi Poczтовemu w Policznie.

Równocześnie z utworzeniem PPUP „Poczta Polska”, dla obsługi ruchu telefonicznego, zostało utworzone przedsiębiorstwo „Telekomunikacji Polska” S.A. W latach 1992–1998 „Telekomunikacja Polska” S.A. posiadała w budynku Urzędu Gminy w Policznie placówkę Usług Telekomunikacyjnych. Placówką kierowały kolejno Bożena Sztobryn i Danuta Kwaśnik. W tym samym okresie Placówkę Usług Telekomunikacyjnych w Czarnolesie prowadziła Elżbieta Kochanowska. Od 1996 roku abonenci z terenu gminy Policzna podłączeni są do centrali automatycznej. W Policznie, Wilczowoli, Gródku, Czarnolesie i Wygodzie zostały zainstalowane aparaty automatyczne umożliwiające przeprowadzenie rozmowy za pomocą karty magnetycznej.

Naczelnik Urzędu
„Poczty Polskiej”
w Czarnolesie
w latach 1991–2001
Anna Cygan

Kierowniczka
Placówki Usług
Telekomunikacyjnych
w Czarnolesie
w latach 1992–1998
Elżbieta
Kochanowska

Eugenia Januszewicz

9. POLICJA

W latach 1945–1954 o bezpieczeństwo mieszkańców gminy Policzna dbali funkcjonariusze posterunku Milicji Obywatelskiej w Garbatce. W 1955 roku, po przeprowadzonych zmianach administracyjnych kraju, Powiatowa Komenda Milicji Obywatelskiej w Zwoleniu utworzyła posterunek MO w Policznie, którego komendantami byli: Władysław Skwira, Zygmunt Olejarz, Bolesław Wąsik, Stanisław Pawelec, Józef Krzak, Władysław Flak, Marian Wronikowski. W 1990 roku utworzony został Komisariat Policji w Policznie. Funkcjonował on do 2000 r. Jego komendantami byli: chor. Marian Wronikowski, kom. Janusz Korpik, asp. sztab. Tadeusz Gnyś.

W 2001 roku Komenda Powiatowa Policji w Zwoleniu utworzyła Rewir Dzielnicowy Policji w Policznie. W 2003 roku pełnili tu służbę: asp. sztab. Tadeusz Gnyś – kierownik rewiru, sierż. sztab. Zbigniew Fijoł – dzielnicowy, sierż. sztab. Dariusz Kustra – dzielnicowy.

Eugenia Januszewicz

10. JEDNOSTKI OCHOTNICZEJ STRAŻY POŻARNEJ

Ochotnicza Straż Pożarna w Policznie

Ochotnicza Straż Pożarna w Policznie należy do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Powstała 23 lutego 1923 r. z inicjatywy Stanisława Targowskiego, administratora majątku hr. Stefana Przezdzieckiego. Była to pierwsza jednostka strażacka działająca w gminie Policzna. Pierwszym prezesem wybrany został Stanisław Targowski, a komendantem Franciszek Głuszek. Strażacy sami wybudowali pierwszą remizę. Hrabia Stefan Przezdziecki, na prośbę Stanisława Targowskiego, przekazał na jej budowę plac i drewno. Środki na zakup sprzętu pochodziły od administracji gminy i majątku oraz mieszkańców Policzny, którzy w tym celu opodatkowali się. Dzięki temu jednostka wyposażona była w ręczną sikawkę, dwa beczkowsy i żelazny wóz. Do wybuchu II wojny światowej fundusze na działalność OSP (w tym na umundurowanie i sprzęt) strażacy zdobywali sami. W tym celu organizowali zabawy, loterie fantowe, przedstawienia teatralne i kwesty uliczne. Z pieniędzy zebranych przeprowadzone były również remonty strażnicy, sprzętu oraz pokrywano koszty szkolenia i ubezpieczenia strażaków. Ochotnicza Straż Pożarna oprócz walki z żywiołem, organizowała także życie kulturalne wsi. Były to zabawy taneczne czy zawody sportowe. Organizowano także wycieczki krajoznawcze. W ten sposób wielu mieszkańców Policzny było po raz pierwszy w Warszawie, Krakowie czy Gdańsku.

W okresie okupacji niemieckiej OSP nie zaprzestała swej działalności, czego dowodem jest wybudowanie przez samych strażaków w 1941 r. nowej drewnianej remizy. Strażacy włączyli się w walkę z okupantem wstępując do oddziałów partyzanckich działających na tym terenie. Wielu z nich zginęło. W czasie pacyfikacji Policzny w dniu 12 czerwca 1942 r. oddali swe życie druhowie: Marian Gło-

Członkowie Ochotniczej Straży Pożarnej w Policznie, rok 1942

wacki, Stanisław Głowacki s. Antoniego, Stanisław Głowacki s. Szczepana, Zbigniew Hałas, Kazimierz Mazur, Marian Mazur, Kazimierz Podsiadły, Tadeusz Przerwa, Antoni Słowicki, Józef Warchoń, Stanisław Zawadzki, Jan Ziemiński. W obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu zginęli Kazimierz Januszewicz i Wacław Słowicki.

Po wojnie wybudowaną w 1941 r. strażnicę przeniesiono na plac, gdzie znajduje się obecna siedziba OSP. Budowę murowanej remizy rozpoczęto w 1948 r., a ukończono w 1950 r. W 1956 r. jednostka OSP w Policznie otrzymała pierwszą motopompę i wycofany z wojska samochód „STAR – 20”.

W 1967 roku OSP z Policzno zajęła I miejsce w zawodach sportowo-pożarniczych szczebla wojewódzkiego w Kielcach, a V miejsce w zawodach krajowych we Wrocławiu w 1968 r. Był to olbrzymi sukces, dzięki któremu jednostka otrzymała pierwszy w gminie z prawdziwego zdarzenia bojowy samochód na podwoziu „STAR” z działkiem wodnym.

Sukces ten strażacy z Policzno powtórzyli w 1973 r. Po wygraniu eliminacji województwa kieleckiego, zajęli II miejsce w zawodach krajowych w Krakowie. Do zawodów tych przygotowywał strażaków naczelnik jednostki Marian Podsiadły, który funkcję tę sprawował ponad 40 lat – aż do 1999 roku. Uczestnictwo w zawodach krajowych i osiągnięte tam sukcesy przyniosły jednostce OSP z Policzno popularność. Nagroda pieniężna przyznana za zajęcie II miejsca w zawodach krajowych przeznaczona została na rozbudowę remizy.

Ochotnicza Straż Pożarna w Policznie

Członkowie Ochotniczej Straży Pożarnej w Policznie oraz zaproszeni na Walne Zebranie goście (1999 r) – siedzą od lewej Kazimierz Maślanek, Tadeusz Głowacki, Stanisław Pająk – wójt Gminy Policzna, Ryszard Januszewicz – prezes OSP w Policznie, prezes ZG ZOSP, mjr Krzysztof Płachta – komendant Komendy Powiatowej PSP w Zwoleniu, Marian Podsiadły – naczelnik OSP w Policznie, Jan Głowacki – skarbnik OSP w Policznie, Józef Zycki, stoją od lewej Jan Kusio, Alojzy Przerwa, Bogusław Kuciara, Józef Olejarz, Andrzej Podsiadły, Zenon Kusio, Marek Kurczuk, Bogusław Gazda, Tadeusz Sztamberek – przewodniczący Komisji Rewizyjnej, Zbigniew Maślanek, Zenon Sztamberek

W 1978 r. jednostka otrzymała nowy samochód bojowy typu „ŻUK” w wersji pożarniczej. Wtedy też przystąpiono do planowanej od dawna rozbudowy remizy. Dobudowano drugi boks, nadbudowano piętro, wykonano w budynku instalację c.o. i wodno-kanalizacyjną. Oddanie do użytku remizy w obecnym kształcie miało miejsce 13 września 1983 r., tj. w roku Jubileuszu 60-lecia jednostki. Dla uczczenia tego jubileuszu społeczność wsi Policzna ufundowała jednostce sztandar, a Zarząd Główny ZOSP nadał jednostce Złoty Medal za zasługi dla pożarnictwa.

W 70-letniej historii jednostki OSP nie ma rodziny w Policznie, w której dziadowie, ojcowie, synowie bądź wnuki nie służyliby tej zaszczytnej idei humanitaryzmu. Najczęściej spotykane nazwiska to: Czyżów, Głowackich, Gogaczów, Gregorczyków, Januszewiczów, Kusiów, Makuchów, Maślanków, Mazurów, Molendów, Nowakowskich, Kraszulów, Podsiadłych, Przerwów, Strzeleckich, Sztamberków, Zawadzkich, Ziemków i wiele innych. Funkcję prezesa OSP pełnili: Stanisław Targowski, Konstanty Dziewit, Franciszek Mitrowski, Ryszard Januszewicz, Tadeusz Głowacki; naczelnika – Franciszek Głuszek, Stanisław Molenda, Henryk Janusz, Stefan Januszewicz, Kazimierz Molenda, Bolesław Krasula, Marian Podsiadły.

Aktualny Zarząd OSP w Policznie tworzą: Bogusław Kuciara (prezes), Alojzy Przerwa (wiceprezes), Andrzej Podsiadły (naczelnik), Krystian Wołyński (sekretarz), Michał Byzdra (skarbnik).

Ochotnicza Straż Pożarna w Zawadzie Starej

Ochotnicza Straż Pożarna w Zawadzie Starej powstała w 1930 r. Założycielem jej był Józef Pietrzak – kierownik szkoły w Zawadzie Starej. W skład pierwszego zarządu weszli: Jan Słyk – prezes, Józef Pietrzak – komendant, Józef Jasik – z-ca komendanta, Michał Gnyś – gospodarz. Do 1937 r. było jeszcze dwóch komendantów Piotr Grabiec i Franciszek Kępka.

Od 1937 r. komendantem a równocześnie prezesem był Józef Pietrzak. W 1942 r. został on aresztowany i wywieziony do obozu koncentracyjnego, skąd już nie powrócił. Funkcję jego przejął Adam Kowalczyk. Po nim prezesem wybrany został Bronisław Gnyś. Od 1997 r. Prezesem OSP w Zawadzie Starej jest Zenon Wolszczak. Naczelnikami tej jednostki od 1943 r. byli: Waclaw Linek, Stefan Niedzielski, Lucjan Sztobryn, Henryk Pawlonka – do chwili obecnej. W latach 1955/1956 w Zawadzie St. wybudowana została remiza strażacka.

Strażacy z Zawady Starej w czasie 70 lat działania swojej jednostki brali czynny udział w niezliczonej ilości akcji przeciwpożarowych. Największa z nich to walka z ogniem o wieś Świetlikową Wolę w 1935 r. Płonęła wówczas cała wieś. W 1951 r. walczyli z „czer-

Członkowie Ochotniczej Straży Pożarnej w Zawadzie Starej, rok 1933

wonym kurem”, gdy paliła się połowa zagród wsi Mieścisko a we wrześniu 1964 r., gdy płonął Kociołek.

Niezależnie od swych zwykłych obowiązków, strażacy z Zawady brali aktywny udział w życiu publicznym. W 1933 r. pod dowództwem kom. Piotra Grabca udali się pieszo do Radomia. Tam na polecenie Komendanta Powiatowego Jurkiewicza byli odpowiedzialni za utrzymanie porządku podczas uroczystości odbywającego się Maryjnego Kongresu Eucharystycznego.

W 1980 r. w 50. rocznicę powstania jednostki 15 strażaków otrzymało medal Wzorowy Strażak, dwóch odznaczono srebrnymi i jednego złotym Medalem Zasługi dla Pożarnictwa.

Ochotnicza Straż Pożarna we Władysławowie

Jednostka powstała w 1942 r. z inicjatywy okupacyjnych władz gminy Policzny – wójta Jeski i jego zastępcy Adolfa Rapa, kolonistów niemieckich mieszkających we Władysławowie. W skład pierwszego zarządu weszli tylko Polacy. Pierwszym prezesem został wybrany Jan Mitrowski, naczelnikiem Jan Mazur, skarbnikiem Marian Mirtowski a gospodarzem Szczepan Klimowicz. Po wyzwoleniu naczelnikiem został Franciszek Chłopecki, a gospodarzem Mikołaj Kowa. Ten ostatni użyczył swoich po-

Jednostka OSP we Władysławowie Poznań – I miejsce w zawodach krajowych – 1980 r. Klęczą od lewej Henryk Włodarczyk, Bogdan Kępiński, Roman Tokarczyk; stoją od lewej Jan Klimowicz, Mirosław Piątkowski, Bogdan Klimowicz, Stefan Karaś, Zbigniew Klimowicz, Zygmunt Baran, Sławomir Krześniak

mieszkańców na przechowanie sprzętu strażackiego, tj. sikawki ręcznej i beczkownicy.

W 1950 r. wybudowano tu pierwszą remizę. Był to drewniany budynek, który strażacy otrzymali od OSP w Policznie. Postawiono go na placu należącym do Jana Mazura. W tym też roku nastąpiły zmiany w zarządzie jednostki OSP we Władysławowie. Prezesem został Franciszek Chłopecki, który funkcję tę sprawował aż do śmierci w 1973 r., a naczelnikiem został Stefan Karaś. Dzięki ich staraniom w 1968 r. we Władysławowie wybudowano murowaną remizę.

W 1970 r. jednostka otrzymała pierwszą motopompę, a konny beczkownik zastąpiony został samochodem, który otrzymano z demobilu od wojska. W 1972 r. zastąpił go Żuk, a w 1982 r. Star 244, który spełnia swe zadanie do chwili obecnej.

W 1973 r. prezesem Zarządu wybrano Jana Marczewskiego. Po jego śmierci w 1980 r. wybrany został Czesław Szafranski, który funkcję tę sprawował do 16.02.2003 r. Obecnie prezesem jest Zygmunt Baran. W 1976 r. Stefan Karaś został wybrany Gminnym Komendantem OSP w Policznie i w związku z tym zrzekł się funkcji naczelnika tej jednostki. Od tej pory naczelnikiem OSP we Władysławowie był Jan Klimowicz. Od 3.07.2003 r. funkcję tę sprawuje Krzysztof Warchoń.

Zaangażowanie mieszkańców wsi w działalność OSP była zawsze duża. Od samego początku była to jednostka prężna. Istnieją

tu dwie drużyny – młodzieżowa i dorosłych strażaków. Z czasem młodzi zastępują starszych wiekiem, co decyduje o dobrym wyszkoleniu i sprawności drużyny. O dobrym wyszkoleniu strażaków z Władysławowa świadczą dobre wyniki, jakie uzyskiwali oni w zawodach pożarniczo-sportowych (gminnych, powiatowych i wojewódzkich). W 1976 r. drużyna brała udział w zawodach krajowych w Łodzi, gdzie zajęła II miejsce. W Poznaniu w 1980 r. strażacy z Władysławowa zajęli I miejsce. W 1999 r. jednostka OSP z Władysławowa zajęła I miejsce w zawodach gminnych i V miejsce w powiatowych.

Ochotnicza Straż Pożarna w Czarnolesie

Jednostka OSP w Czarnolesie powstała w 1956 r. Jej założycielami byli: Roman Miękus, Jan Zawadzki, Antoni Kosik i Stanisław Ociesa. W skład pierwszego Zarządu OSP weszli: Roman Miękus – prezes, Stanisław Ociesa – naczelnik, Jan Zawadzki – sekretarz, Stefan Budzisz – skarbnik.

Pierwszą remizę strażacką postawiono w Czarnolesie z drewna uzyskanego z rozbiórki starego młyna. Przechowywano w niej sprzęt, tj. motopompę i kilka odcinków węża tłoczonego. W 1959 r. PZU przekazał fundusze na budowę murowanej remizy OSP w Czarnolesie. Wszystkie prace przy budowlane wykonywane były społecznie przez strażaków pod nadzorem Mariana Lachtery z Władysławowa, który był głównym wykonawcą. Po remoncie przeprowadzonym,

1996 r. Uroczystość Jubileuszowa 40-lecia OSP w Czarnolesie. Stoją w szeregu od lewej: Jan Kuc, Ryszard Sztobryn, Grzegorz Abramczyk, Zenon Baran, Eugeniusz Marzec, Paweł Sztobryn, Michał Przerwa, Andrzej Kozioł, Marek Przygocki, Wojciech Kozioł, Jerzy Dworakowski, Arkadiusz Ociesa, Jerzy Gurniak. Na pierwszym planie od lewej: prezes jednostki Zbigniew Wołyński, naczelnik Kzimirz Kalinowski.

z funduszy gminnych w latach 90., remiza służy do chwili obecnej strażakom i całej społeczności wiejskiej.

W 1962 r. czarnolesska jednostka OSP otrzymała konny wóz strażacki wyposażony w sprzęt, a w 1969 r. pierwszy samochód – Żuk GLM przystosowany do akcji gaśniczych. Ze Straży Zawodowej w Zwoleniu w 1981 r. OSP w Czarnolessie otrzymała samochód ciężarowy GBAM, który jest do chwili obecnej.

Dobre wyposażenie w sprzęt i wyszkolenie pozwala czarnolesskiej jednostce odgrywać coraz większą rolę w akcjach gaśniczych oraz zawodach pożarniczo-sportowych. W 1996 r. jednostka ta została włączona do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego. W ponad 45-letniej historii OSP w Czarnolessie funkcje prezesa pełnili kolejno: Roman Miękus, Stanisław Kowalik, Edward Miękus, Antoni Kosik. Naczelnikami byli: Stanisław Ociesa, Marian Kuciara, Antoni Kosik, Kazimierz Kalinowski. W skład obecnego Zarządu weszli: Wołyński Roman – prezes, Marzec Eugeniusz – naczelnik, Karsznica Sławomir – z-ca naczelnika, Skirzyński Tomasz – sekretarz, Baran Zenon – skarbnik. W chwili obecnej jednostka liczy 26 czynnych strażaków.

Ochotnicza Straż Pożarna w Gródku

17 marca 1966 r. utworzona została Ochotnicza Straż Pożarna w Gródku Starym. W chwili powstania liczyła 25 członków. W skład pierwszego Zarządu OSP weszli: Jan Gąsior jako prezes i naczelnik, Zenon Płachta jako wiceprezes i zastępca naczelnika, Zdzisław Kitiński – sekretarz, Jan Czapka – skarbnik, Henryk Kusio – gospodarz, Stanisław Piątkowski, Bolesław Majcher – członkowie, Antoni Walaszczyk – Przewodniczący Komisji Rewizyjnej, Antoni Arazny, Czesław Wieczorek – członkowie Komisji Rewizyjnej. Pozostali członkowie: Zbigniew Adamiec, Leszek Bachanek, Sławomir Gryka, Stanisław Kolak, Jerzy Maksym, Henryk Michalak, Jan Płachta, Stanisław Podsiadły, Jan Sztobryn, Stanisław Winiarski, Piotr Wójcik, Marian Zawadzak, Julian Ziemka.

W latach 1970–2000, podczas pięcioletnich kadencji, funkcję prezesa kolejno pełnili: Antoni Walaszczyk, Jan Gąsior, Henryk Sztobryn, Stanisław Baran, Czesław Wieczorek. W tym czasie naczelnikami jednostki kolejno byli: Stanisław Piątkowski, Kazimierz Gryka, Czesław Wieczorek, Andrzej Wójcicki. W 2000 r. powołany został nowy Zarząd w składzie: Eugeniusz Gryka – prezes, Sławomir Boruch – naczelnik, Jan Ruszak – skarbnik.

Początkowo siedzibą jednostki był drewniany barak. W 1970 r. strażacy wybudowali nową, murowaną remizę. W 1982 r. OSP w Gródku przekazano samochód Żuk, który dotychczas był na wyposażeniu OSP Władysławów. Następnego, nowszego Żuka jednostka otrzymała

w 2001 r. z OSP w Policznie. Kierowcą samochodu do 1994 r. był Henryk Tkaczyk, który równocześnie pełnił funkcję gospodarza jednostki. W 1994 r. obowiązki kierowcy przejął Janusz Konder.

OSP w Gródku liczy 33 członków. Jednostka zawsze bierze czynny udział w akcjach gaśniczych i sportowych zawodach strażackich.

Ochotnicza Straż Pożarna w Świetlikowej Woli

Ochotnicza Straż Pożarna w Świetlikowej Woli powstała w 1969 r. Do rejestru Stowarzyszeń i Związków Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach jednostka została wpisana 14 stycznia 1971 r. (Nr 2333). W chwili założenia liczyła 24 członków. W skład pierwszego Zarządu weszli: Czesław Pakuła – prezes, Marian Heromiński – naczelnik, Eugeniusz Gąsior – z-ca naczelnika, Jan Kuśmierz – sekretarz, Kazimierz Gozdyra – skarbnik, Józef Cieślik – Przewodniczący Kom. Rew., Jan Szafranski i Andrzej Krawczyk – członkowie Komisji Rewizyjnej. Ponadto członkami jednostki byli: Ryszard Czyż, Stanisław Figurski, Bogdan Gozdyra, Henryk Górnik, Jan Jaskólski, Kazimierz Krawczyk, Stanisław Matysiak, Henryk Ociesa, Jan Szewczyk, Julian Szewczyk, Ryszard Sztobryn, Zbigniew Toporek, Antoni Urbanek, Marian Wach.

W następnych latach funkcję prezesa kolejno pełnili Józef Cieślik, Wacław Figurski i Ryszard Szewczyk. Od 2002 r. prezesem jest Ryszard Czyż. Drugim naczelnikiem był Kazimierz Krawczyk. Od 27 lat naczelnikiem jest Andrzej Giza. Obecnie jednostka liczy 16 członków. Wszyscy są przeszkoleni zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W chwili powstania jednostka została wyposażona w motopompę M-800, którą na miejsce pożaru pierwotnie dowożono ciągnikiem udostępnionym przez Kółko Rolnicze ze Świetlikowej Woli. Mimo niedostatecznego wyposażenia, strażacy ze Świetlikowej Woli aktywnie uczestniczyli we wszystkich akcjach przeciwpożarowych. Jednostka w latach 70. brała czynny udział w gaszeniu pożarów, które z powodu podpaień miały miejsce we wsiach Wilczowola i Franków. Kazimierz Chołuj, członek tej jednostki, ujął podpalacza pochodzącego ze wsi Stafanów.

OSP w Świetlikowej Woli od początku swego istnienia zawsze uczestniczyła w grupie M organizowanych gminnych i powiatowych zawodach strażackich. Do osiągnięć jednostki należy zaliczyć: I miejsce w zawodach gminnych, które odbyły się w Policznie (1974 r.), Czarnolesie (1977 r.) i Gniewoszowie (1981 r.). W zawodach powiatowych w Zwoleniu w 1975 r. jednostka zajęła III miejsce, a w 1978 r. miejsce II. W latach następnych strażacy ze Świetlikowej Woli również osiągnęli dobrą lokatę zajmując II lub III miejsca. W pierwszych gminnych zawodach strażackich XXI wieku, które odbyły się w Zwoleniu w 2001 roku jednostka ze Świetlikowej Woli zajęła III miejsce.

Wojciech Machnik

11. BANK SPÓŁDZIELCZY W POLICZNIE

5 maja 1955 roku kilku mieszkańców Policznej i okolicznych miejscowości postanowiło utworzyć Gminną Kasę Spółdzielczą. Inicjatorami byli: Kazimierz Bocian, Józef Cieślik, Antoni Denkiewicz, Stanisław Gąsior, Mieczysław Kopciński, Bolesław Kraszula, Stanisław Maciejczyk, Stanisław i Władysław Molenda.

Walne Zgromadzenie organizacyjno-wyborcze w dniu 8 maja 1955 r. na pierwszego Przewodniczącego Zarządu powołało Józefa Giermakowskiego z Garbatki Letnisko i Stanisława Gąsiora z Gród-

Bank Spółdzielczy w Policznie

Wojciech Machnik

11. BANK SPÓŁDZIELCZY W POLICZNI

5 maja 1955 roku kilku mieszkańców Policzny i okolicznych miejscowości postanowiło utworzyć Gminną Kasę Spółdzielczą. Inicjatorami byli: Kazimierz Bocian, Józef Cieślik, Antoni Denkiewicz, Stanisław Gąsior, Mieczysław Kopciński, Bolesław Kraszula, Stanisław Maciejczyk, Stanisław i Władysław Molenda.

Walne Zgromadzenie organizacyjno-wyborcze w dniu 8 maja 1955 r. na pierwszego Przewodniczącego Zarządu powołało Józefa Giermakowskiego z Garbatki Letnisko i Stanisława Gąsiora z Gród-

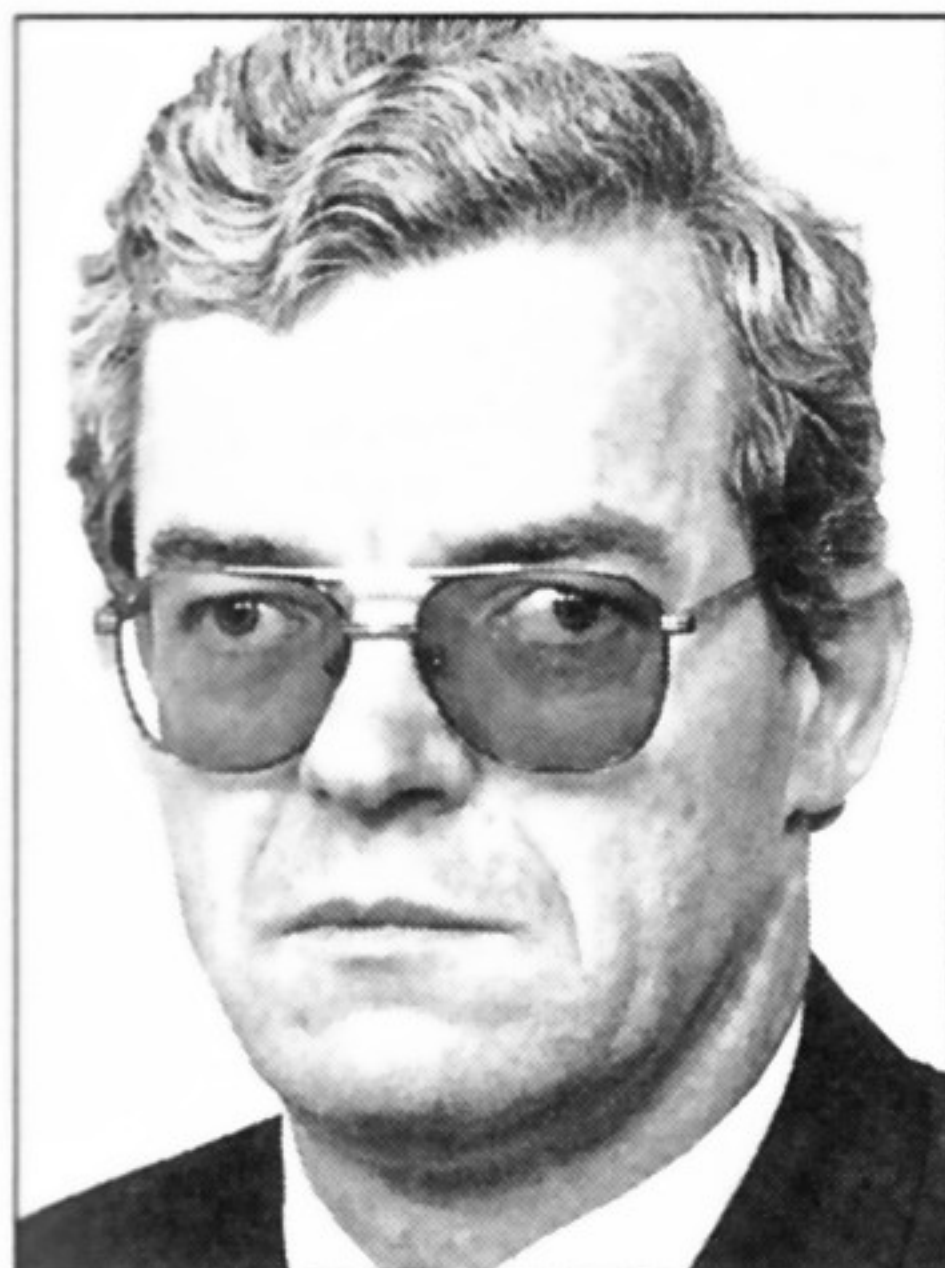
Bank Spółdzielczy w Policznie

ka (tak zapisano w dokumentach sądowych z 1955 r., Stanisław Gąsior mieszkał w Wólce Polickiej). Zgromadzenie to wybrało Komisję Rewizyjną w składzie: Kazimierz Bocian ze Świetlikowej Woli – przewodniczący, Tadeusz Sajnog z Policzny – sekretarz, członkowie – Stefan Adamiec i Władysław Jędra, obaj z Wilczowoli, Stefan Kuciara z Czarnolasu, Henryk Włodarczyk z Aleksandrówki i Stanisław Ziemka z Garbatki Długiej. 19 maja 1955 r. Sąd Powiatowy w Radomiu zarejestrował Gminną Kasę Spółdzielczą w Policznie. Na koniec 1955 r. Kasa liczyła 503 członków. Po ośmiu miesiącach 1955 roku Kasa działalność swą zamknęła zyskiem w kwocie 5146 zł. Obligatoryjne kredyty osiągnęło sumę 611 429 zł. Komisja Rewizyjna nadzorowała działalność GKS do 1956 roku.

W latach 1955–1980 Zarząd Gminnej Kasy Spółdzielczej (później Banku Spółdzielczego) pełnił swoją funkcję społecznie. Do kierowania bieżącą działalnością Kasy powołano kierownika, który był członkiem Zarządu. Na przewodniczącego (a następnie prezesa) zarządu byli wybierani: Stanisław Gąsior, Józef Kuciara z Czarnolasu, Adam Kowalczyk z Zawady Folwark, Kazimierz Bocian, Józef Stolarski z Policzny, Jan Krześniak z Kuszłowa, Stanisław Nowak z Sarnowa i Józef Cieślik ze Świetlikowej Woli.

Pierwszą siedzibą Kasy były dwa niewielkie pomieszczenia udostępnione przez Urząd Gminy w Policznie. Załoga GKS liczyła 4 osoby, na pierwszego Kierownika Kasy powołano Józefa Giermakowskiego. Funkcję Kierownika Kasy (potem Banku) pełnili do 1980 r. kolejno: Stanisław Gąsior, Eugeniusz Emanowicz z Policzny, Jan Fatyga i Kazimierz Mazur, obaj ze Zwolenia. Pierwsze Zwyczajne Walne Zgromadzenie Członków Kasy odbyło się 24 czerwca 1956 r., które podzieliło wypracowany zysk, wybrało nowe władze samorządowe i uchwaliło Statut Kasy. Rada Kasy składała się z 10 członków. Pierwszym prezesem Rady Nadzorczej został Franciszek Mitrowski z Policzny, następnie wybrani byli kolejno: Julian Siwek z Policzny, Franciszek Mitrowski (ponownie), Zdzisław Kitliński z Gródka, Stefan Wróbel z Jadwinowa i Tadeusz Baran z Wygody. W 1964 r. rozpoczęto, a w 1965 r. ukończono, budowę nowej siedziby Kasy w centrum Policzny (obecnie jest to ulica Lipowa). Funkcjonowały dwa stałe punkty kasowe, jeden w Czarnolesie, a drugi w Sarnowie. Ponadto uruchamiane były punkty sezonowe. Systematycznie rosła działalność oszczędnościowa, kredytowa i rozliczeniowa Kasy. Kasę Spółdzielczą w 1970 r. przemianowano na Bank Spółdzielczy w Policznie. W 1975 r. utworzony został Bank Gospodarki Żywnościowej (BGŻ), który wobec banków spółdzielczych wykonywał funkcję centralnego związku spółdzielczego oraz centrali finansowej i organizacyjnej.

W bankach spółdzielczych od początku lat 80. funkcję prezesa zarządu łączono z funkcją dyrektora banku. Na tym stanowisku

Prezes Zarządu BS
w Policznie od 1984
roku, od 1998 r.
kierownik Oddziału
w Policznie
BS w Zwoleniu
Wojciech Machnik

w Banku Spółdzielczym w Policznie w latach 1980–1984 pracował Zbigniew Chołuj, a od 1 sierpnia 1984 r. Wojciech Machnik, obaj ze Zwolenia. W latach 1981–1985 rozbudowano i zmodernizowano siedzibę Banku. Praca w Banku jest odpowiedzialna. Aktywność społeczna członków (Teodory Amanowicz z Policzny, Józefa Bartkiewicza z Wojciechówki, Jana Basaja z Gródka, Bronisława Chołuja z Łuczynowa, Mariana Chołuja w Wojciechówki, Jana Emanowicza z Patkowa, Jana Gonciary z Florianowa, Romana Krekory z Florianowa, Wacława Kuciary z Policzny, Jana Kuśmierza ze Świelikowej Woli, Władysława Kusio z Policzny, Czesława Maja z Czarnolasu, Jana Rybańca z Ługowej Woli, Aleksandry Szczepaniak z Wygody) i pracowników przyczyniła się do rozwoju Banku. Spośród pracowników banku na wyróżnienie zasługuje główna księgowka Mieczysława Krześniak ze Zwolenia, która na tym stanowisku przepracowała 22 lata. Wymienienie wszystkich zasłużonych działaczy samorządowych i pracowników banku jest niemożliwe ze względu na ograniczony charakter niniejszego opracowania.

W 1990 roku do Banku należało 1173 członków. Oszczędności osiągnęły 1 mld 807 mln zł, obligo kredytowe 2 mld 131 mln zł, bilans za 1990 r. zamknął się zyskiem w wysokości 259 mln 130 tys. zł, za 1990 r., z zysku dopisano 200% dywidendy do udziałów członkowskich.

Reforma systemu politycznego, społecznego i gospodarczego, zapoczątkowana w 1989 r., spowodowała zmiany w strukturze spółdzielczości. Rozpoczął się podział polskich banków spółdzielczych. W BGŻ zrzeszyło się 1268 Banków Spółdzielczych, 383 banki spółdzielcze utworzyły 3 niezależne banki zrzeszające. Bank Spółdzielczy w Policznie zrzeszył się w BGŻ.

24 czerwca 1994 r. Sejm uchwalił ustawę o restrukturyzacji banków spółdzielczych i BGŻ, na mocy której Bank Spółdzielczy w Policznie zrzeszył się w Mazowieckim Banku Regionalnym S.A. w Warszawie. W 1995 r. w skład Rady Nadzorczej Mazowieckiego Banku Regionalnego wybrany został Zenon Mazur, a w czerwcu 2000 r. został wiceprzewodniczącym tej Rady. Realizacja ustawy z 24 czerwca 1994 r. skutkuje postępującą rozbieżnością interesów banków spółdzielczych i BGŻ S.A. W 1998 r. wprowadzono progi kapitałowe dla banków spółdzielczych, w tym pierwszym – równowartość 300 tysięcy euro. Progi kapitałowe postawiły w trudnej sytuacji małe banki spółdzielcze. Drogą wyjścia z trudnej sytuacji jest połączenie z silniejszym kapitałowo bankiem.

Rada Nadzorcza Banku Spółdzielczego w 1997 r. (w składzie: Tadeusz Baran z Wygody – przewodniczący, Ryszard Januszewicz z Policzny – zastępca przewodniczącego, Zenon Mazur z Czarnolasu – sekretarz, Zenon Wolszczak z Zawady Starej – przewodniczący Komisji Rewizyjnej, Andrzej Jaworski z Bierdzieży – członek Komi-

sji Rewizyjnej, Kazimierz Rusiecki – członek Komisji Rewizyjnej, Zygmunt Baran z Władysławowa, Czesław Wieczorek z Gródka i Krzysztof Wojtysiak z Teodorowa) oraz zarząd banku (w osobach: Wojciech Machnik ze Zwolenia – prezes zarządu, Czesław Stępień z Jabłonowa – wiceprezes, Danuta Sałek ze Zwolenia – członek) po gruntownej analizie stwierdzili, że dalsze funkcjonowanie placówki bankowej na terenie gminy Policzna jest możliwe po połączeniu się z silniejszym kapitałowo bankiem spółdzielczym. Zebranie przedstawicieli w dniu 4 czerwca 1998 r. podjęło uchwałę o połączeniu się BS Policzna z Bankiem Spółdzielczym Zwoleń. Działalność statutową Bank Spółdzielczy w Policznie zakończył 30 czerwca 1998 r. Następnego dnia został przekształcony w Oddział Banku Spółdzielczego w Zwoleniu. Funkcję kierownika Oddziału w Policznie powierzono Wojciechowi Machnikowi. Kierownik Oddziału został członkiem Zarządu Banku. W skład Rady Nadzorczej Banku Spółdzielczego w Zwoleniu weszli: Ryszard Januszewicz, Zenon Mazur i Zenon Wolszczak. W 2000 r. Andrzej Jaworski został wybrany na miejsce nieżyjącego R. Januszewicza wybrany został.

Oddział Policzna od momentu połączenia systematycznie się umacnia i osiąga lepsze wyniki finansowe, przybywa klientów, powoli rośnie obligo kredytowe i suma depozytów. W 2001 r. wykonano nowe ogrodzenie i wybudowano parking przed budynkiem oddziału.

Prowadzona przez 43 lata działalność Banku Spółdzielczego zasłużyła się dla rozwoju gminy Policzna. Rolę tę przejął i kontynuuje Oddział Banku Spółdzielczego w Zwoleniu.

Eugenia Januszewicz

12. Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Policznie

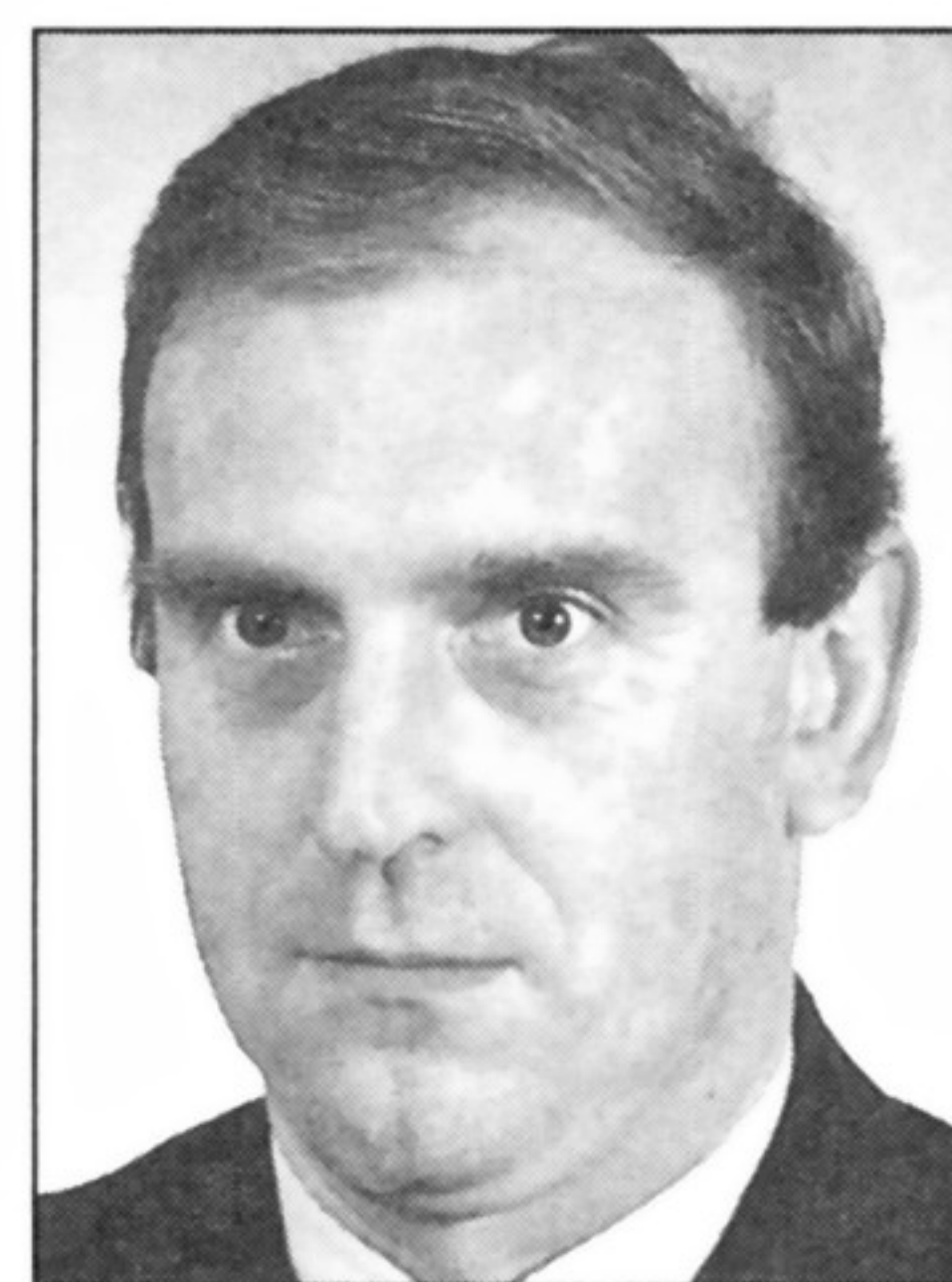
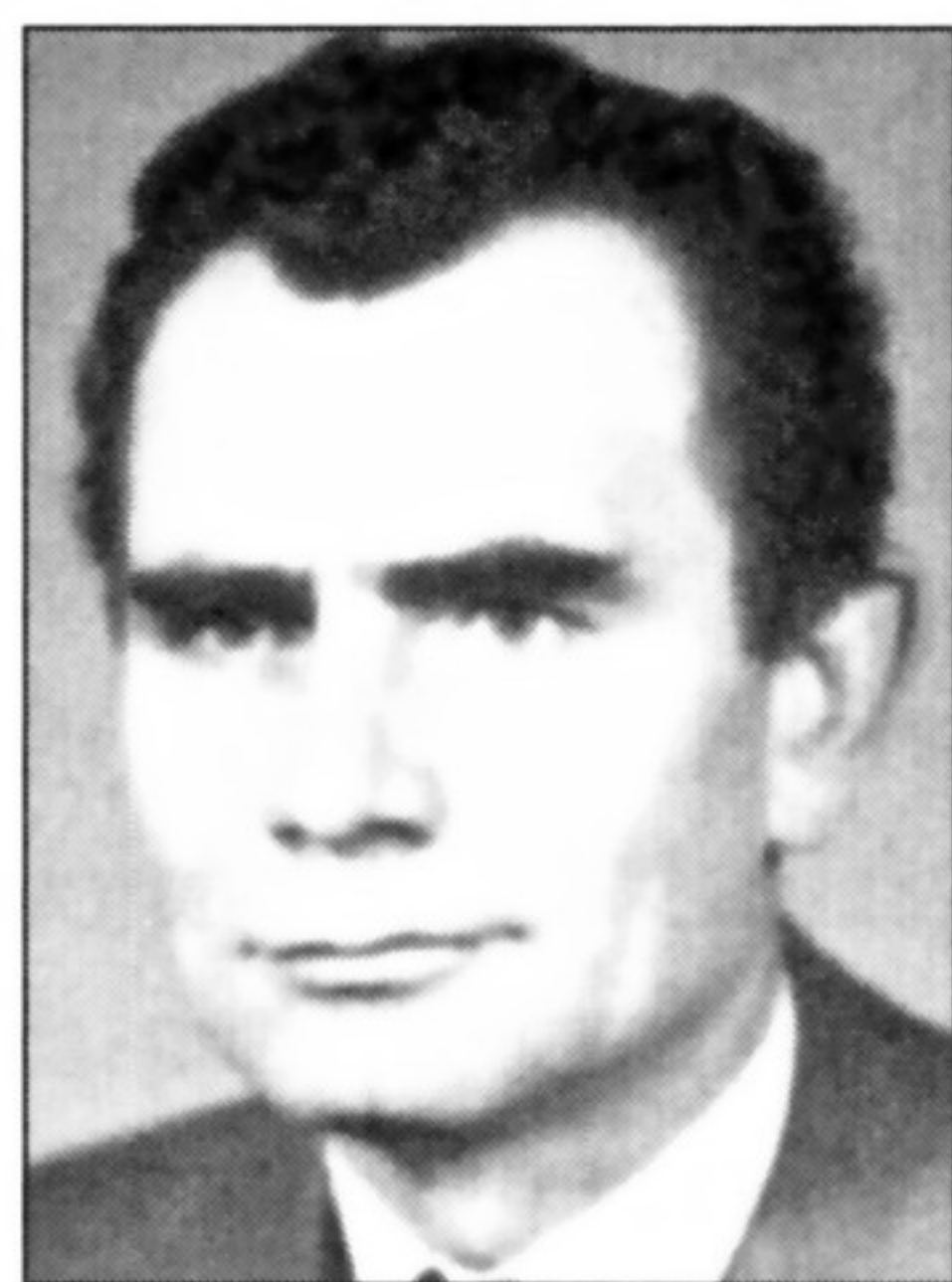
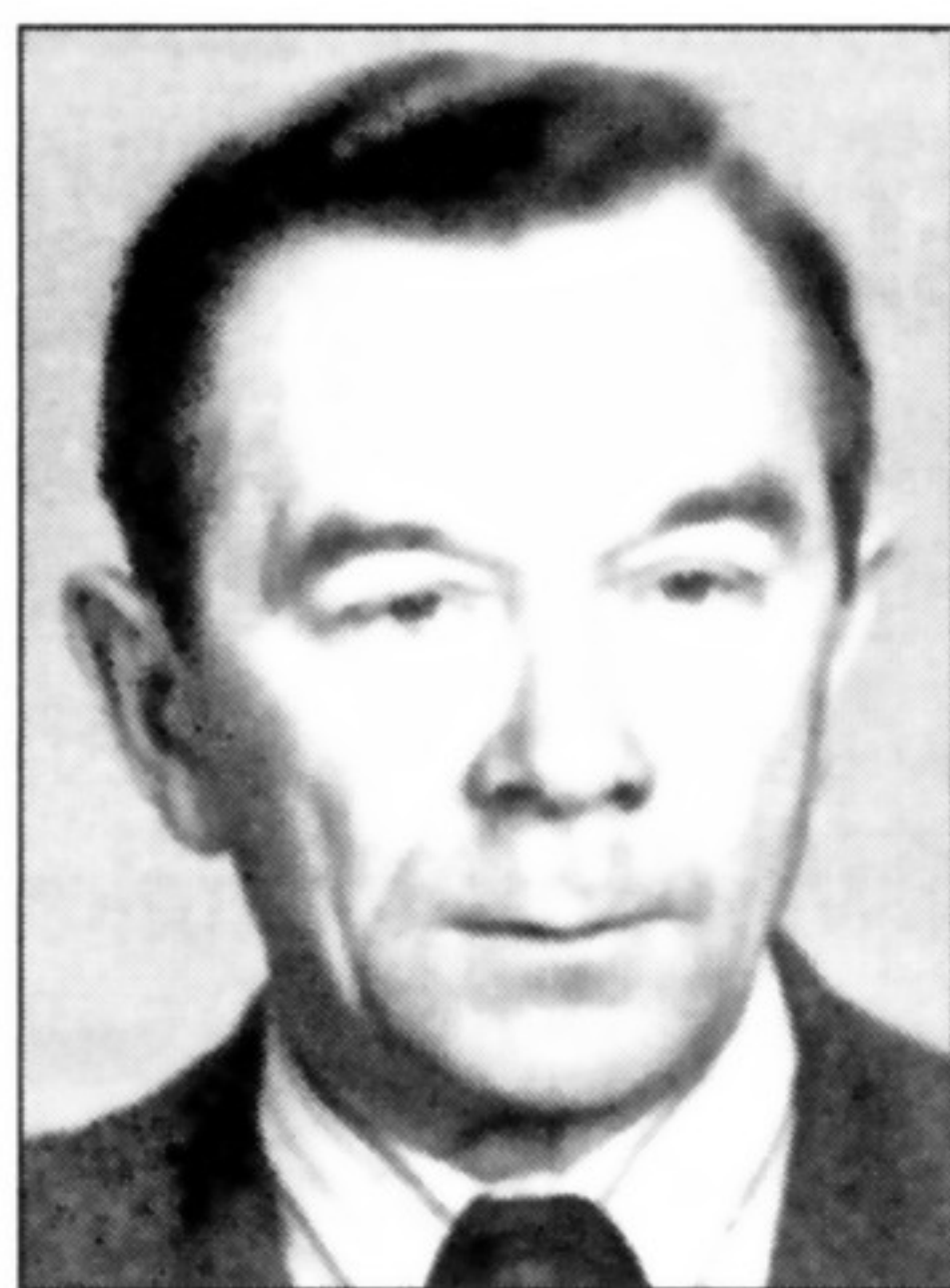
26 maja 1945 r. w Sądzie Rejonowym w Radomiu zarejestrowano Gminną Spółdzielnię „Samopomoc Chłopska” (GS „SCh”) z siedzibą w Garbatce, która swoim działaniem objęła cały obszar gminy Policzna. W skład jej weszły działające samodzielnie Spółdzielnie Spożyców w Garbatce, Gródku, Zawadzie Starej, Czarnolesie i Patkowie.

Policzna - Wiejski Dom Towarowy GS

Po wprowadzeniu nowego podziału administracyjnego kraju Garbatka została wyłączona z obszaru gminy Policzna. Z tego względu w 1955 r. Gminna Spółdzielnia została podzielona na dwie odrębne jednostki w Policznie i Garbatce.

Skład pierwszego Zarządu GS „SCh” w Policznie: Władysław Kwaterowicz – prezes, Władysław Jędra – wiceprezes ds. skupu. Przewodniczącym Rady Nadzorczej wybrany został Franciszek Mitrowski. Kolejnymi prezesami zarządu GS byli: Bronisław Gajda i Aleksander Piechota. Od 1970 roku, przez 20 lat, prezesem spółdzielni był Bolesław Skowroński.

Prezesi Zarządu Gminnej Spółdzielni „SCh” w Policznie od 1970 roku (od lewej): Bolesław Skowroński (1970–1990), Ryszard Januszewicz (1990 r), Marian Brylski (1990–2000), Jerzy Włodarczyk (od 2000 r)

GS „SCh” w Policznie przejęła, znajdujący się w nowych granicach gminy, dotychczasowy majątek Spółdzielni.

Dzięki staraniom Zarządu GS „SCh”, szczególnie w okresie działalności Prezesa Bolesława Skowrońskiego i zaangażowaniu jej członków zrzeszonych w Społecznych Komitetach Budowy, majątek GS w Policznie powiększył się o obiekty wybudowane w Policznie (Wiejski Dom Towarowy, bar „Przystań”, Punkt Skupu Żywca, magazyny i cztery sklepy) i Czarnolesie (bar „Pod Lipą”, magazyny i sklep) oraz sklepy w Wilczowoli, Jadwinowie, Władysławowie, Chechłach, Florianowie, Piątkowie i Zawadzie.

W 1990 r. oddano do użytku wybudowaną w Policznie piekarnię. Był to pierwszy produkcyjny zakład GS w Policznie. W tym czasie Gminna Spółdzielnia w Policznie posiadała 16 placówek handlowych, 2 bary, 2 bazy magazynowe, 2 punkty skupu i piekarnię. W 1990 roku dochód spółdzielni wyniósł około 60 mln zł. W omawianym okresie Gminną Spółdzielnią „SCh” w Policznie kierowali: Bolesław Skowroński – prezes zarządu, Jan Baran – wiceprezes ds. handlu, Ryszard Januszewicz – wiceprezes ds. rolnych. Edward Baran pełnił funkcję przewodniczącego Rady Nadzorczej. Skład Zarządu częściowo się zmienił w kwietniu 1990 roku po przejściu na emeryturę prezesa Bolesława Skowrońskiego. Na Prezesa Zarządu powo-

łano Ryszarda Januszewicza, a Wiceprezesem ds. Rolnych został mgr Marek Chołuj. Po rezygnacji ze stanowiska Prezesa Ryszarda Januszewicza w lipcu tego roku, na Prezesa Zarządu powołany został mgr Marian Brylski. Ponadto w skład Zarządu weszli: Jerzy Włodarczyk – Wiceprezes, Teresa Kowalik – Główna Księgowa. Zenon Wolszczak został wybrany Przewodniczącym Rady Nadzorczej. W 1991 r. Spółdzielnia posiadała 1065 członków, zatrudniała 50 pracowników.

Od grudnia 2000 r. Gminną Spółdzielnią „Samopomoc Chłopska” w Policznie kieruje zarząd w składzie: Jerzy Włodarczyk – prezes, Krzysztof Wojtysiak – wiceprezes społeczny, Helena Moryc – główna księgowa. Przewodniczącym Rady Nadzorczej jest Tadeusz Baran.

Zmieniające się warunki gospodarcze w kraju w dużym stopniu negatywnie odbiły się na działalności Spółdzielni. Obecnie Spółdzielnia zatrudnia 18 pracowników i 5 uczniów. Działalność handlową prowadzi w 10 placówkach. Pozostałe obiekty zostały wydzierżawione osobom prywatnym.

Przedstawiamy krótkie noty biograficzne ludzi znanych, którzy wywodzą się z Policzny, przebywali lub pisali o Policznie.

Eugenia Januszewicz

13. Z POLICZNY I DLA POLICZNY – noty biograficzne

Jan Kochanowski

Jan Kochanowski z Czarnolasu (1530–1584) był twórcą nowożytnego języka poetyckiego, humanista. Uznany już za życia za najwybitniejszego poetę doby renesansu w Polsce i całej Słowiańszczyźnie.

Pisał liryki, utwory poetyckie w duchu obywatelskiej publicystyki, pieśni patriotyczne, utwory głoszące pochwałę polskiej wsi. Autor licznych fraszek, pieśni, elegii, epigramatów, epitafiów. Tworzył w języku polskim i łacińskim. W Czarnolesie powstały m.in. następujące utwory poety: *Pieśń świętojańska o sobótce* (1575); *Pieśń o spustoszeniu Podola* (1575), *Odprawa posłów greckich* (1577), *Przy pogrzebie rzecz* i *Epitafium Kaspra Kochanowskiego* (1577), *Psalterz Dawidów* (1579), *Treny* i *Epitafium Hannie Kochanowskiej* (1580).

Maria z Tyzenhauzów hr. Przeddziecka (1823–1890) – malarka, filantropka, mecenas sztuki, od 1884 r. właścicielka majątku w Policznie, gdzie wybudowała pałac i z własnych funduszy rozpoczęła budowę nowego kościoła.

Zainteresowanie malarstwem przejawiała od dziecka. Sztuki malarskiej uczyła się również we Francji i Włoszech. Rysunek jej był bardzo poprawny, z czasem opanowała do perfekcji technikę malarską, szczególnie uwidoczną w miniaturze. Najważniejsze jej obrazy i prace znajdują się w Bibliotece Watykańskiej. Do nich należy album z widokami klasztorów i kościołów w Inflantach polskich i na Żmudzi oraz iluminowany egzemplarz polskiego tekstu bulii Piusa IX o Niepokalanym Poczęciu Matki Bożej. Na kilkunastu kartkach bulii wkomponowała w inicjały wi-

Maria z Tyzenhauzów hr
Przeddziecka

zerunki królów, hetmanów, uczonych i świętych polskich. Każda kartka zawiera kilka miniaturowych obrazów przedstawiających ważniejsze wydarzenia z dziejów polskich – wielkie bitwy lub doniosłe uroczystości, na które trzeba patrzeć przez lupę, aby ocenić twórczość, ujętą w tak misterne i drobne rozmiary.

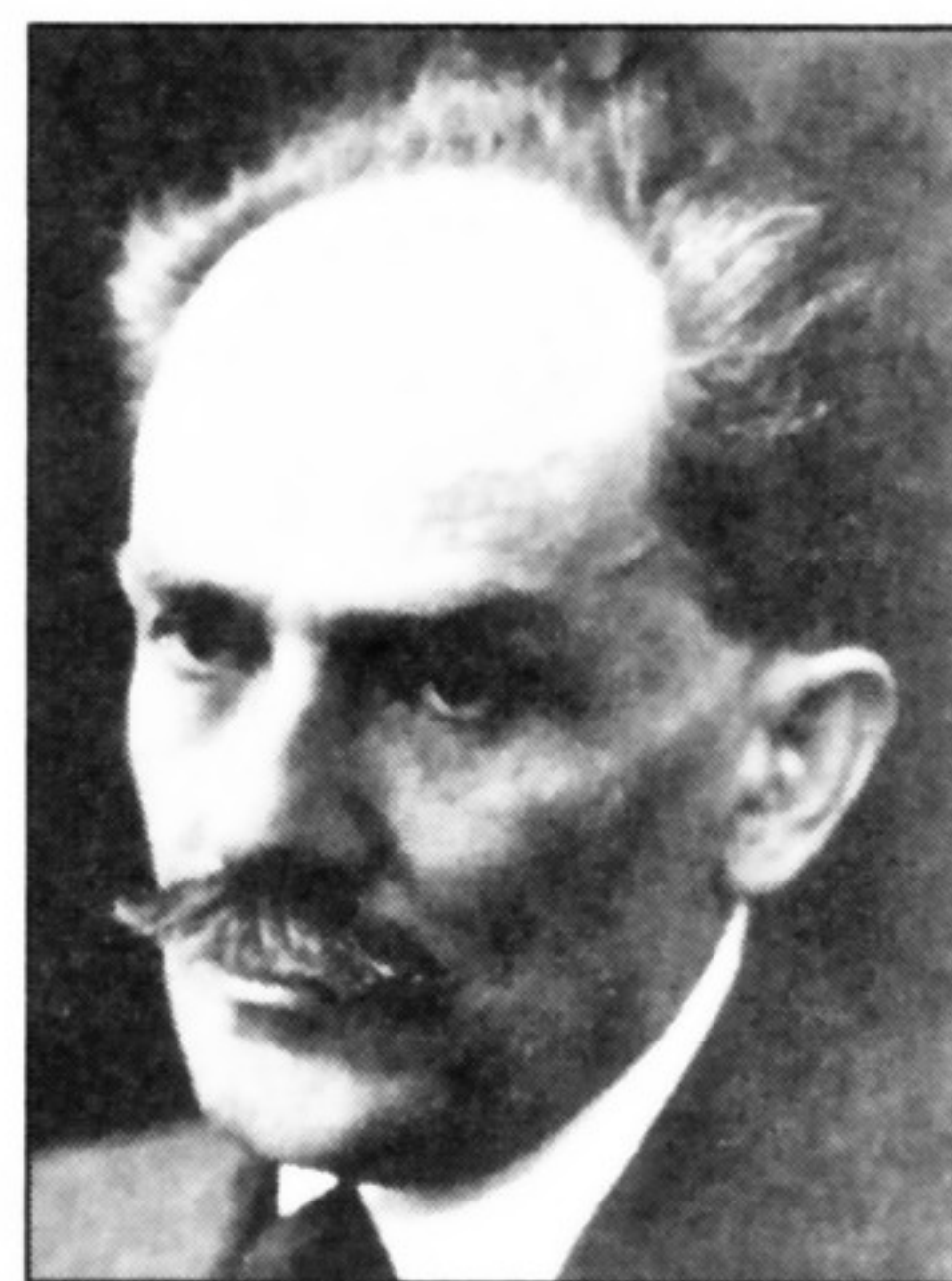
Konstanty hr. Przedziecki (1846–1897) kolekcjoner, mecenas sztuki i nauki, publicysta. Pisał felietony, recenzje i reportaże. Najobszerniejszy z nich to *Orient-expresem nad Bosfor*. Wszystkie jego publikacje ogłoszono m.in. w „Czasie”. Przechowywane są w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie. Ponadto kontynuował prace naukowe swego ojca Aleksandra hr. Przedzieckiego z zakresu archeologii, historii i historii literatury polskiej. Dokończył wydania dzieł Jana Długosza, wydał piąty tom *Jagiellonek polskich XVI w.*, był jednym z wydawców pomnikowej edycji *Dzieł wszystkich Jana Kochanowskiego*. Należał do współzałożycieli „Słowa” – dziennika redagowanego przez Henryka Sienkiewicza. W latach 1881–82 był wiceprezesem Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie. Od 1888 roku był członkiem i korespondentem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Od 1890 roku zarządzał w imieniu małoletniego syna Stefana odziedziczonym przez niego, po babce Marii z Tyzenhauzów hr. Przedzieckiej, majątkiem w Policznie.

Stefan Żeromski (1864–1925) pisarz i publicysta. Pracował jako nauczyciel domowy i bibliotekarz. Związany był ze środowiskiem „Głosu” i PPS. Twórczość literacką rozpoczął od pisania nowel i szkiców powieściowych (*Rozdziobią nas kruki, wrony; Zmierzch, Zapomnienie*). Do arcydzieł jego twórczości należą *Dzienniki*. Był autorem sztuk teatralnych, powieści i dramatów. Wiele z nich doczekało się ekranizacji, m.in. *Popioły, Dzieje Grzechu, Wierna Rzeka, Ludzie Bezdomni, Przedwiośnie*. W 1924 roku był kandydatem do nagrody Nobla, a w roku następnym został pierwszym laureatem państwowej nagrody literackiej. W 1892 roku zawarł związek małżeński w polickim kościele, którego świadkiem był Bolesław Prus.

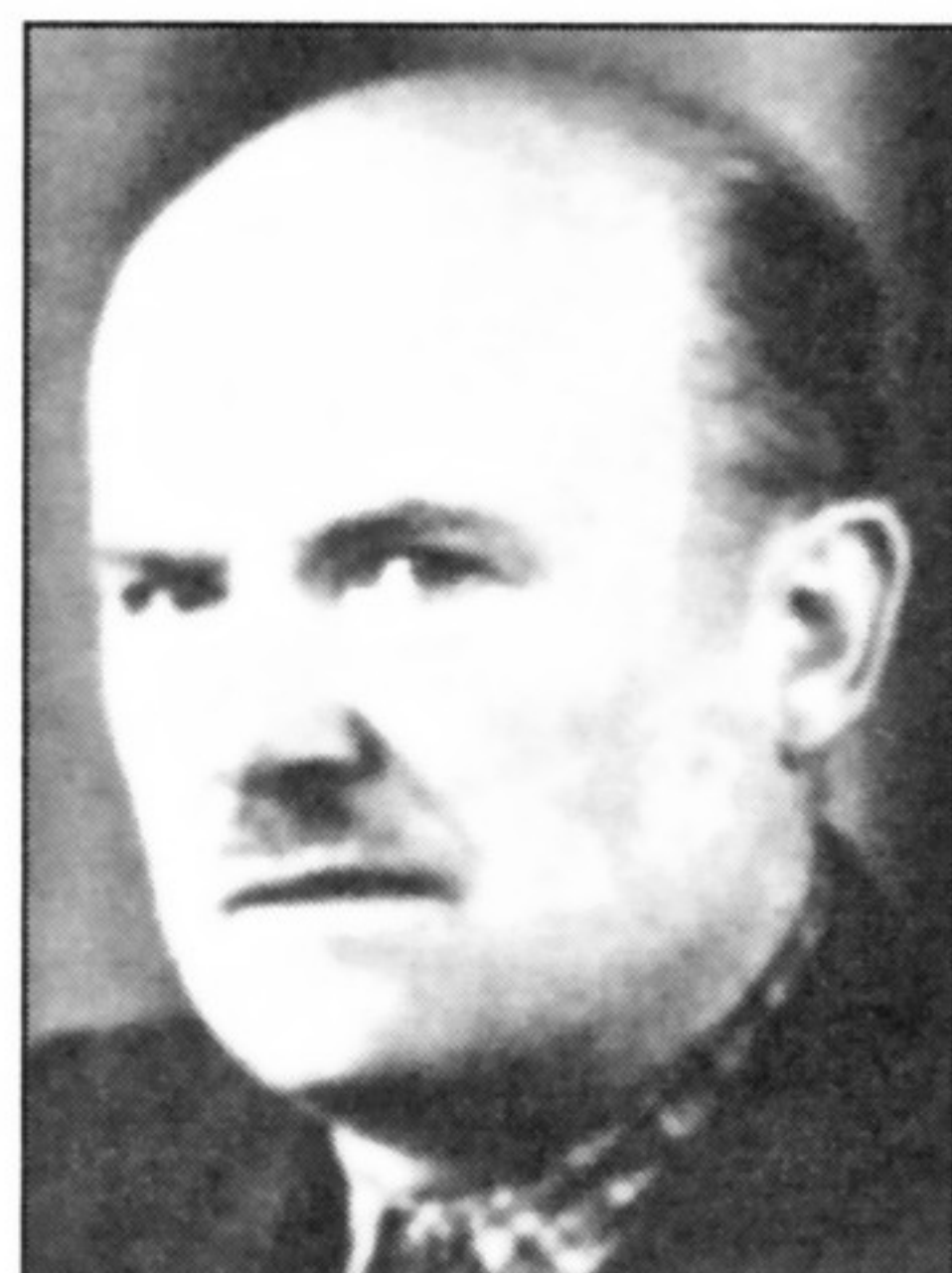
Jan Stępień (1895–1976) artysta malarz, rzeźbiarz, urodził się w Policznie, z którą związany był do 1928 r. Malarstwa i rzeźby uczył się w Zakopanem (Szkoła Kenera) i Szkole Rysunku Rerberga w Moskwie. W latach 1918–1920 studiował w warszawskiej Szkole Sztuk Pięknych pod kierunkiem St. Lentza, a w latach 1920–1925 w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Tam malarstwa uczył się u Jacka Malczewskiego, Wojciecha Weissa i Ignacego Pieńkowskiego oraz rzeźby u Xawerego Dunikowskiego. Tematem prac artysty były sceny przedstawiające wydarzenia historyczne (powstanie styczniowe, okres okupacji i odbu-

Konstanty Przedziecki syn Aleksandra i Marii z Tyzenhauzów

Stefan Żeromski

Jan Stępień

dowy kraju po wojnie), pejzaże z relikdami dawniej architektury (stare gospodarstwa i zagrody, drewniane dworki, kościoły) oraz wiekowe drzewa, a także portrety i martwe natury (ptaki, kwiaty, owoce). Z zamiłowaniem malował sceny batalistyczne, a szczególnie konie. Artysta wykonywał polichromie kościołów, projektował ołtarze i wykonywał do nich rzeźby. Do wybuchu II wojny światowej swoje prace prezentował na wystawach Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie oraz na licznych wystawach lokalnych w regionie kujawskim, z którym związał się na stałe. Był jednym z założycieli „Grupy Kujawskiej” ZPAP. Prace artysty znajdują się w wielu muzeach, w Polsce (Warszawie, Włocławku, Grudziądzu, Płocku) oraz zbiorach prywatnych kolekcjonerów w kraju i poza granicami (Szwecja, Dania, Holandia, Kanada, Hiszpania, Szwajcaria, Jugosławia, kraje arabskie).

Józef Morton (1911–1994) pisarz, publicysta; związany był z ruchem ludowym. Autor licznych powieści (*Całopalenie*, *Klucz św. Klementyny*, *Spowiedź*, *Wawrzak syn Wawrzyńca*, *Inkluzowe wiano*, *Wielkie dni*, *Mój drugi ożenek*, *Ucieczka z raj*, *Kamili*, *czyli Spowiedź dziewczęcia*, *Wielkie kochanie* oraz licznych opowiadań). W latach 1962–1970 był kierownikiem Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie.

Józef Morton

hr. Stefan Przedziecki – właściciel majątku w Policznie. Od 1912 r. dyrektor Gabinetu Ministra i Protokołu Dyplomatycznego. W 1919 r. została mu powierzona funkcja szefa protokołu dyplomatycznego w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Od 1928 r. działał najpierw jako poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny w Rzymie. W latach 1929–1932 ambasador Polski w Rzymie.

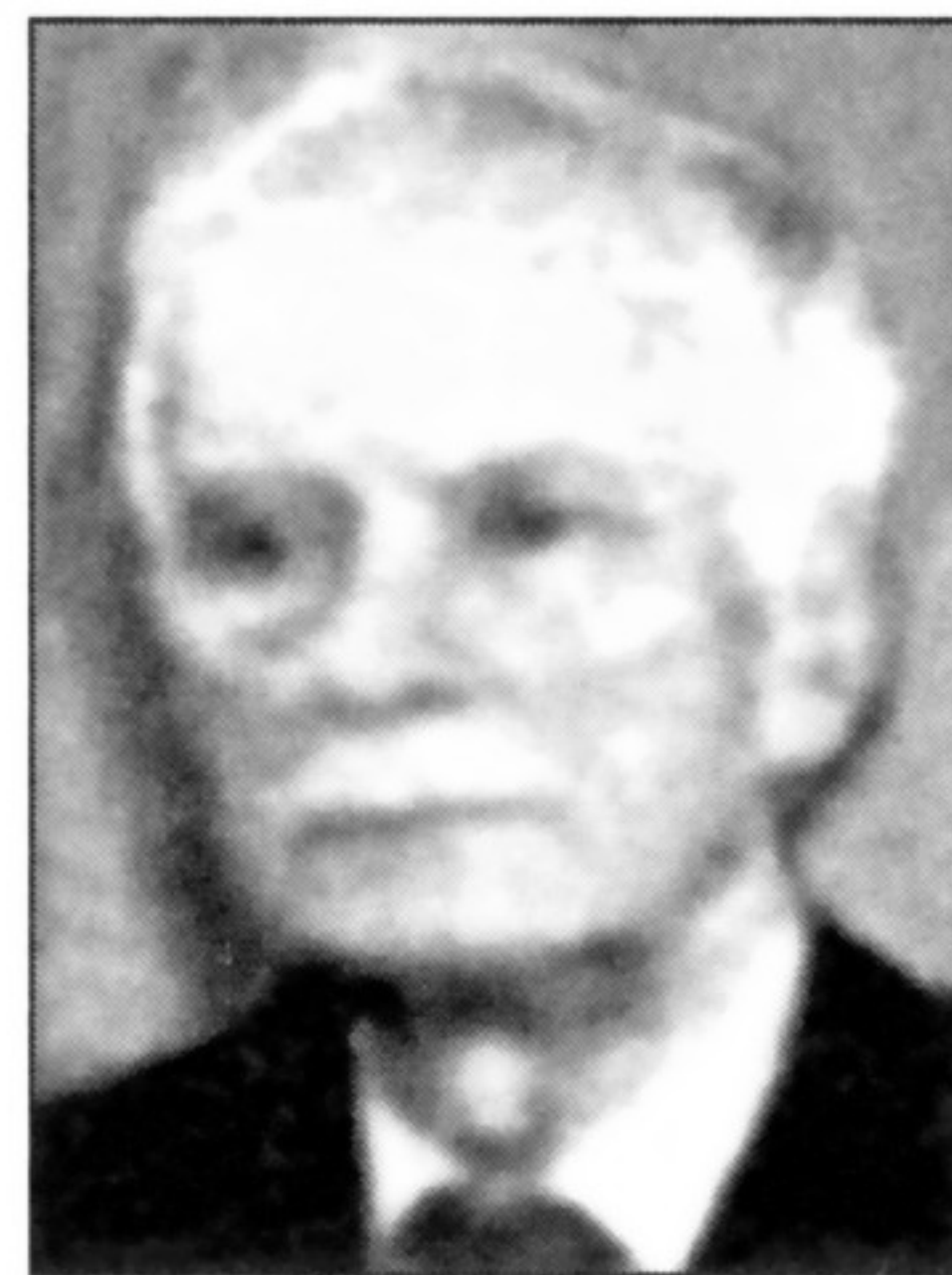
hr Stefan
Przedziecki

Stanisław Jagiełło (1916–2001) profesor doktor habilitowany Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, publicysta, autor wielu książek. Urodził się i wychował w Zawadzie Starej. W 1953 r. ukończył Wyższą Szkołę Handlową, obecną Akademię Ekonomiczną we Wrocławiu. W latach 1951–1995 był pracownikiem tej uczelni, początkowo jako asystent na wydziale rachunkowości, a następnie jako samodzielny pracownik naukowy. Między innymi pełnił funkcję kierownika Zakładu Teorii Rachunkowości i Analizy Finansowej 1969–1980. Był zastępcą dyrektora Instytutu Metod Rachunku Ekonomicznego 1980–1985, Instytutu Informatyki i dyrektora Instytutu Rachunkowości. Równolegle prowadził samodzielne badania naukowe w różnych przedsiębiorstwach przemysłu spożywczego, spółdzielczości rolniczej i budownictwa. W 1983 roku Rada Państwa nadała mu tytuł profesora nadzwyczajnego. Za swoją działalność został uhonorowany odznaczeniami Komisji Edukacji Narodowej i Rady Państwa oraz Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. Jest autorem wielu publikacji (ponad 50) w czasopiśmie branżowych i naukowych, autorem wielu książek naukowych i dydaktycznych. Autor i wydawca książki *Zawada Stara dawniej-dziś-jutro* (Wrocław 1995).

Stanisław Jagiełło

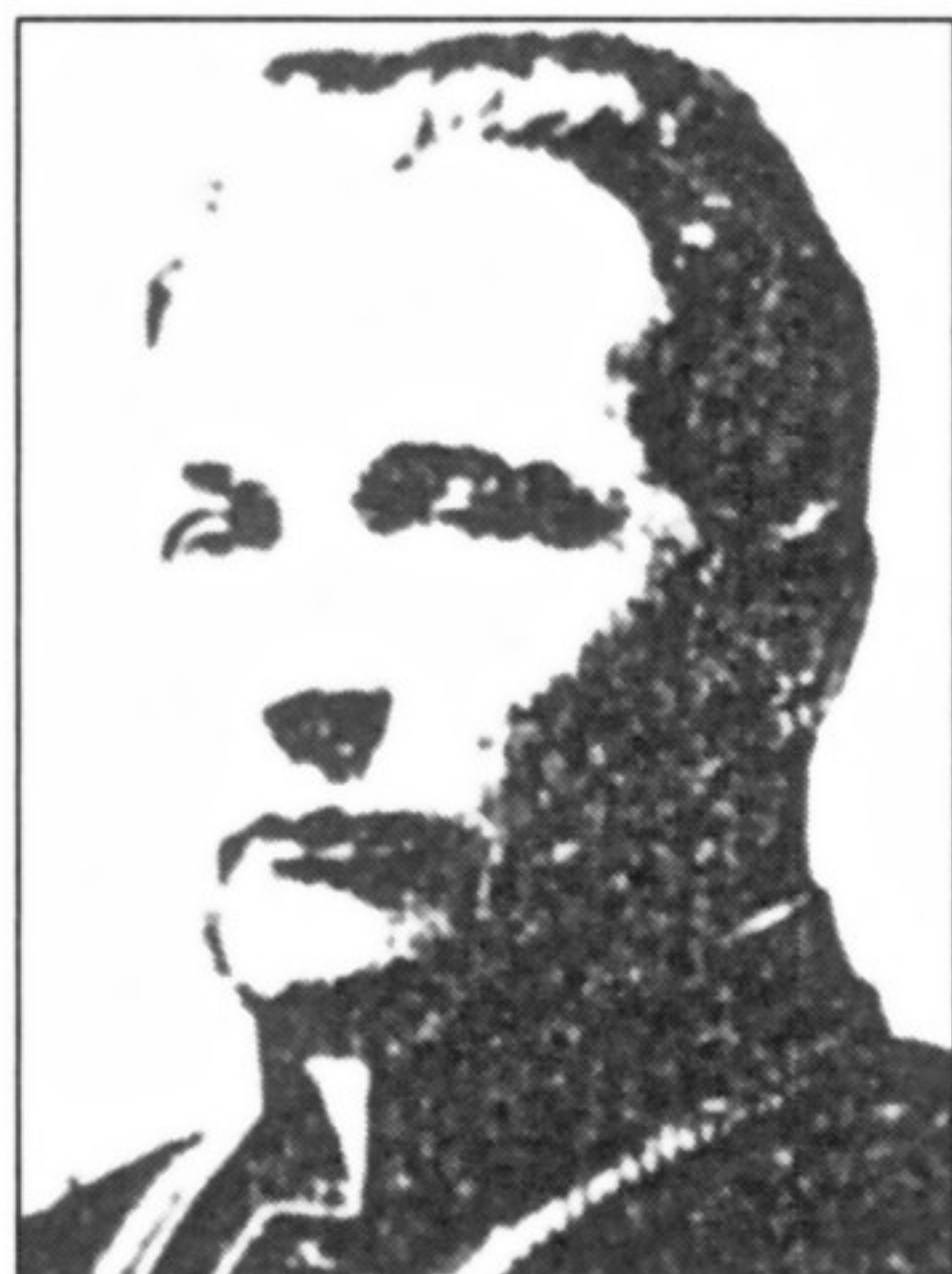
Kazimierz Myśliński – ur. 1916 r. w Wagowie. W 1939 r. ukończył studia na Uniwersytecie Poznańskim. Stopień naukowy doktora uzyskał w 1946 r., a docenta w 1954 r. W 1966 roku otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego i w 1980 r. profesora zwyczajnego. W latach 1945–1951 był pracownikiem naukowym Uniwersytetu Poznańskiego. Od 1952 r. pracował na Wydziale Humanistycznym UMCS. Kierował Katedrą Historii Polski do XVIII w. i Zakładem Historii Średniowiecznej. W latach 1956–1957 był prorektorem UMCS. Dwukrotnie pełnił funkcję dziekana Wydziału Humanistycznego (1954–1955, 1961–1963). Od 1965 r. był redaktorem naczelnym „Rocznika Lubelskiego”. W 1986 r. przeszedł na emeryturę. Był członkiem Polskiego Towarzystwa Historycznego, Instytutu Zachodniego w Poznaniu, PPR oraz PZPR. Za osiągnięcia społeczno-naukowe otrzymał wiele nagród m.in. Krzyż Oficerski i Kawalerski OOP, Złoty Krzyż Zasługi, Medal Komisji Narodowej oraz Zasłużony Nauczyciel PRL. Autor około 120 publikacji z zakresu historii średniowiecznej Polski i historii powszechnej, m.in. „Bogusław I książę Pomorza Zachodniego” (1948), Słowiańska Brenna – Brandenburg i jej wejście pod rządy margrabiów w połowie XII w. w „Roczniku Lubelskim”. Pod redakcją Kazimierza Myślińskiego ukazała się książka „Policzna, przeszłość i dzień dzisiejszy radomskiej wsi” (1993).

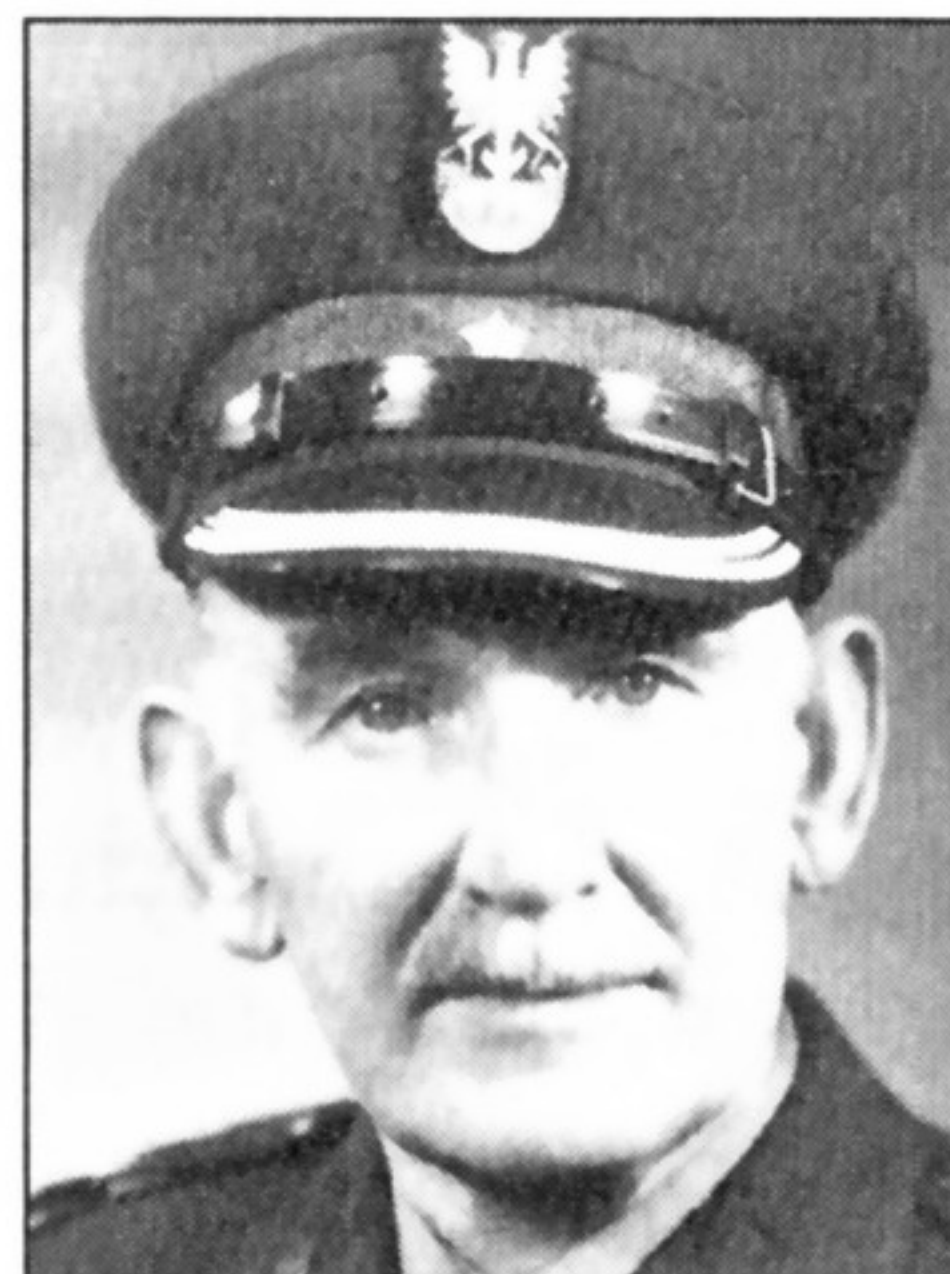
Kazimierz Myśliński

Błogosławiony ks. Kazimierz Tomasz Sykulski – proboszcz w Policznie (1917–1921). Od 26 stycznia 1919 r. był posłem do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej. W Sejmie pracował przez dwie kadencje.

Jan Jaworski z Jabłonowa – lekarz w Garbatce (1931–1939). Od 1932 r. był prezesem Zarządu Wojewódzkiego ZMW „Wici” w Kielcach. Od 1931 r. członek Rady Naczelnej SL, a od 1935 r. Naczelnego Komitetu Wykonawczego SL w Warszawie. W latach 1935–1939 pełnił funkcję prezesa Zarządu Wojewódzkiego SL w Kielcach. Od XII 1939 r. działał na emigracji jako członek Rady

Błog ks Kazimierz
Tomasz Sykulski
(1882–1941)

dr Jan Jaworski

Józef Pawlak –
ps „Brzoza”Bronisław Nowac
„Jesion”, komendant
BCh obwodu
kozienickiego

Narodowej. Pełnił tam funkcję przewodniczącego Komitetu Zagranicznego Stronnictwa Ludowego i należał do Komisji Wojskowej i Finansowej (zastępca przewodniczącego Skarbu Państwa).

Podpułkownik WP Józef Pawlak ps. „Brzoza” z Floriana. Od 1939 r. był kapitanem służby stałej WP. Pełnił funkcję zastępcy komendanta ds. szkolenia ZWZ – ZA obwodu kozienickiego. W 1942 r. został komendantem obwodu kozienickiego AK „Krzaki”.

Bronisław Nowac ps. „Jesion” z Wilczowoli. Działał w BCh, komendant obwodu kozienickiego. Od 1943 r. był komendantem BCh podokręgu Radom – Kozienice.

Podpułkownik WP Władysław Molenda ps. „Grab” z Zawady Starej był zastępcą komendanta Rejonu II „Wschód” w obwodzie ZWZ „Krzaki”. Dowódca BCh w obwodzie kozienickim. Szef wyszkolenia bojowego BCh w podokręgu Radom – Kozienice. Od 1942 r. z-ca komendanta obwodu kozienickiego AK „Krzaki” ds. BCh. Od maja 1944 r. dowódca dywersji (Kedywu) i wszystkich oddziałów partyzanckich działających na terenie obwodu „Krzaki”. Dowódca I batalionu 72 pp w okresie akcji „Burza”.

Podpułkownik WP Zygmunt Rafalski ps. „Sulimczyk” z Policzny. Był jednym z dowódców obrony Modlina w 1939 r. Od 1943 r. komendantem obwodów kozienickiego NSZ i Skarżysko-Kamienna oraz dowódcą 5 kompanii, II batalionu w 202 pp Brygady Świętokrzyskiej, dowódca patrolu skoczków.

Zenobia Gregorczyk z Policzny (agronom, kierownik służby rolnej UG. W latach 1972–1976 była posłem na Sejm PRL. Od 1973 r. była prezesem KG ZSL. Funkcję tę pełniła do 1980 r.

Janusz Odrowąż-Pieniążek ur. 1931 r. – pisarz, historyk literatury, edytor, absolwent filologii polskiej Uniwersytetu Warszawskiego. W latach 1956–1972 był pracownikiem naukowym Instytutu Badań Literackich PAN, od 1972 r. dyrektor Muzeum Literatury im.

Władysław Molenda
„Grab”

Zygmunt Rafalski
„Sulimczyk” – Brygada
Świętokrzyska, zdjęcie
– styczeń 1945 r

Zenobia Gregorczyk

Janusz
Odrowąż-Pieniążek

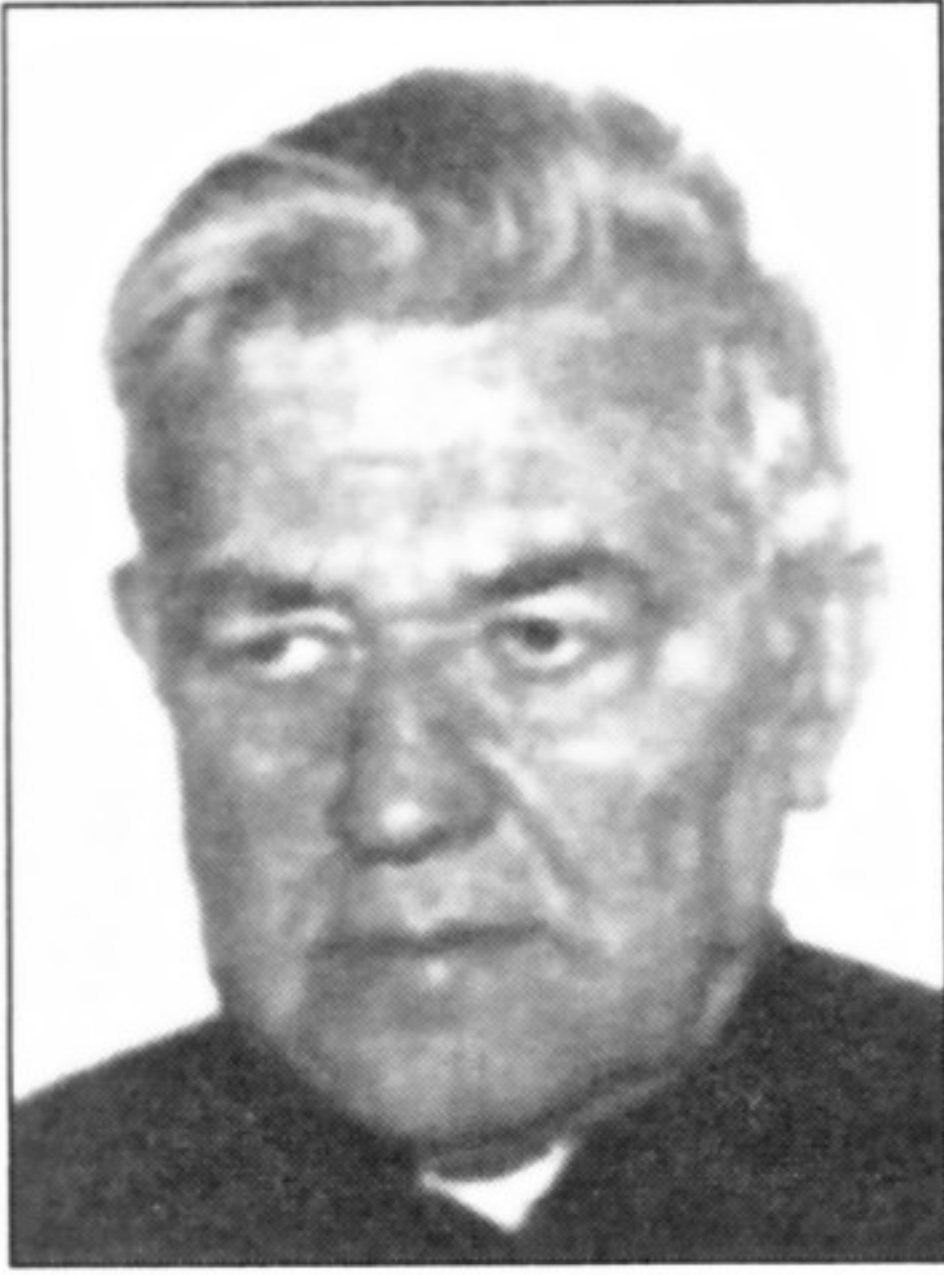
A. Mickiewicza w Warszawie, redaktor naczelny czasopisma „Blok – Notes” (od 1975 r.) oraz „Muzealnictwa” (od 1981 r.). W latach 1975–1983 był członkiem władz Związku Literatów Polskich. Od 1996 r. był wiceprezesem Stowarzyszenia Pisarzy Polskich, a od 1999 r. jest jego prezesem. Od 1991 r. jest członkiem władz polskiego Pen Clubu. W 1993 r. został członkiem Prezydium Stowarzyszenia Autorów ZAiKS. Ponadto w 1996 r. został wybrany prezydentem Międzynarodowego Komitetu Muzeów Literackich (ICLM), Światowej Rady Muzeów (ICOM) afiliowanej przez UNESCO. Przewodniczący Komitetu Obchodów Dwusetnej Roczniczy Urodzin Adama Mickiewicza. Jest autorem tomu prozy poetyckiej – *Teoria fał* (1964) i *Głos z szuflady* (2002), opowiadań: *Opowiadania paryskie* (1963), *Ucieczka z ciepłych krajów* (1968), *Coctail u księżny Georgijew* (1971), *Party na calle Guatemala* (1974), *Wielki romans w Bucharze* (1984) oraz powieści: *Małżeństwo z Lindą Winters albo Pamiątka po Glorii Swanson* (1971), *Mit Marii Chapdelaine* (1985). Opracował i opublikował m.in. wybór utworów G. Zielińskiego *Kirgiz i inne poezje* (1956), szkic biograficzny o Adolfie Januszkiewiczu – *Dzieje Mickiewiczowskiego Adolfa* (1956), *Listy do Adama Mickiewicza w Muzeum Mickiewicza w Paryżu* (1968), *K. Frankowskiego Moje wędrówki po obczyźnie, Paryż cz. I i II* (1973). Nadto wydał zbiory szkiców *Polonika zbierane po świecie* (1992) i *Mickiewicziana zbierane po świecie* (1998). Za swoje dokonania został wyróżniony nagrodą m. st. Warszawy (1983) i nagrodą edytorską pol. Pen Clubu (1998), w 1999 r. odznaczony Krzyżem Komandorskim. Od 1997 r. jest związany z Policzną. Od 2001 r. jest właścicielem pałacu Przędzieckich w Policznie.

Izabella z Romanowskich Odrowąż-Pieniążek – literat-publicystka. Urodziła się w 1931 roku, od 1965 r. jest żoną Janusza Odrowąż-Pieniążka. W 1950 r. ukończyła filologię angielską na Uniwersytecie Warszawskim, a w 1955 r. filologię polską na Uniwersytecie Łódzkim. Do 1958 roku pracowała w Wyższej Szkole Filmowej w Łodzi na stanowisku asystenta Wydziału Reżyserskiego. W latach 1958–1965 studiowała na Sorbonie we Francji. Jest również absolwentką Uniwersytetu Teatru Narodów (przy Théâtre des Nations w Paryżu). Ponadto jest autorką licznych publikacji z dziedziny teatru i zabytków na świecie. Publikowała w wielu czasopismach m.in. w „Poznaj świat”, „Ty i Ja”, „Polityka”, „Dziennik Bałtycki”, „Teatr”. Jest autorką książki *Pięć razy świat* (Warszawa 1974). Działa w ZAiKS-ie. Od 1997 roku była pełnomocnikiem spadkobierców hr. Antoniego Przędzieckiego, właściciela pałacu w Policznie.

O. Niward Stanisław Karsznia ur. 1933 w Czarnolesie – cysters, kapłan, socjolog, pisarz, budowniczy kościoła i klasztoru w Krakowie-Nowej Hucie. Absolwent Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Tam też w katedrze Socjologii Religii uzyskał stopień

Izabella Odrowąż-Pieniążek

Proboszcz – O dr
Niward Stanisław
Karsznia

doktora. Przeor klasztoru cystersów, założyciel i pierwszy dyrektor Liceum Męskiego przy Kolegium św. Bernarda oraz proboszcz parafii Matki Bożej Częstochowskiej na os. Szklane Domy w Nowej Hucie. Kapelan Duszpasterstwa Hutników w Hucie T. Sendzimiry i kapelan NSZZ Solidarność w Regionie Krakowskim.

Autor artykułów z zakresu socjologii zamieszczanych w różnych czasopismach i książek w wśród nich: *Trzeba być tak wobec Boga i człowieka* (1983), *Powstanie parafii i budowa kościoła Matki Bożej Częstochowskiej w Nowej Hucie* (1994), *Życie rodzinne w Nowej Hucie, obserwacje i rozważania* (1997), *Spór o człowieka na przykładzie Nowej Huty, obserwacje i rozważania* (2000) oraz *Sanktuarium Krzyża Świętego w Krakowie-Mogile, przewodnik po Opactwie dla pielgrzymów i turystów* (1980).

Renata Pogorzelska-Wojtaszek – poetka, malarka, urodziła się w 1939 r. W 1965 r. ukończyła studia i uzyskała stopień magistra na Wydziale Historii Sztuki KUL-u. Absolwentka Studium Podyplomowego Muzealnictwa UJ w Krakowie. W latach 1974–1980 i 1990–2002 była dyrektorem Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie. Pracowała również jako kierownik Muzeum Regionalnego w Zwoleniu (w latach 1981–1990).

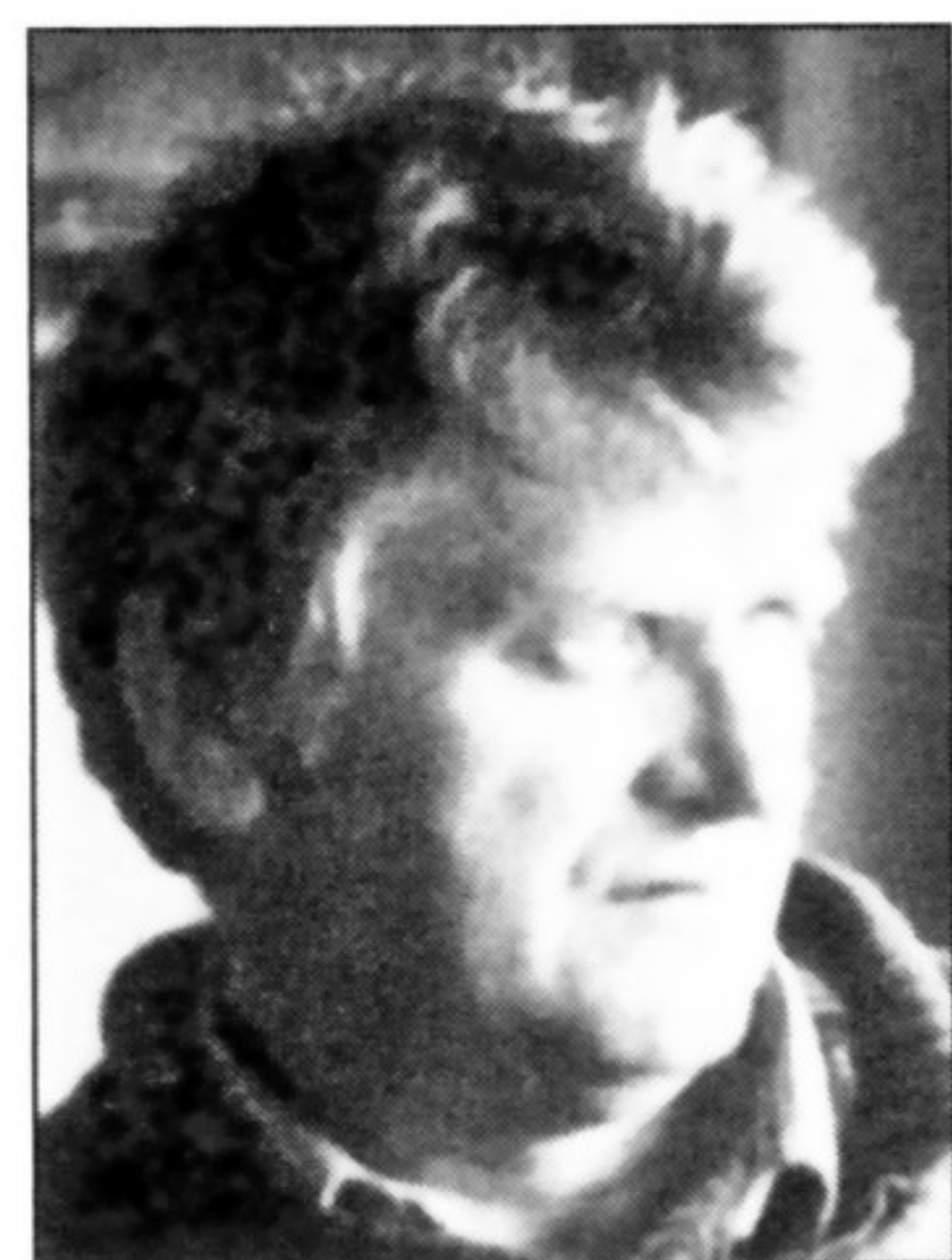
W czasie studiów pisała teksty dla Kabaretu Akademii Medycznej „Dren”. Jest autorką tomiku młodzieżowej poezji *Niezależni* wydawnego przez Wydawnictwo Studenckie KUL-u. Wiersze autorki były drukowane w „Kamieniu”, „Życiu Literackim” i „Głosie Ziemi Zwoleńskiej” oraz deklamowane w Poetyckim Koncercie Życzeń programu II TVP. Jej twórczości w 1984 r. poświęcona była audycja w Radiu Kielce. Jest autorką tomików wierszy: *XXX* (1969), *Tęczowe barwy* (1972), *Impresje* (1992). Wiersze autorki znajdują się w antologii *Krzyż, drzewo kwitnące* (2002). Nadto zajmuje się malarstwem. Maluje obrazy przedstawiające pejzaże i portrety. Obrazy artystki eksponowane były na wystawach w Domu Kultury w Zwoleniu oraz w Wojewódzkim Domu Kultury w Radomiu.

Kazimierz Furga urodził się w 1945 r. w Gródku – artysta malarz. Dyplom Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie uzyskał w 1971 r. W latach 1973–1980 był asystentem w pracowni rysunku na Wydziale Konserwacji Dzieł Sztuki tej uczelni. Uprawia malarstwo, grafikę, rysunek. Otrzymał liczne nagrody w ogólnopolskich konkursach na plakat i rysunek. Brał udział w licznych wystawach malarstwa, rysunku i plakatu w Polsce i za granicą. Prace artysty znajdują się w zbiorach krajowych i zagranicznych.

Witold Adamiec – publicysta, recenzent, doktor nauk humanistycznych. Urodził się w 1945 roku w Policznie, tu mieszkał do 1965 roku. W 1970 r. ukończył Wydział filologii polskiej na Uniwersytecie Warszawskim. W 1990 roku uzyskał tytuł doktora na Wydziale Humanistycznym UMCS w Lublinie. Przez ponad 30 lat był pracowni-

Renata Pogorzelska-
-Wojtaszek

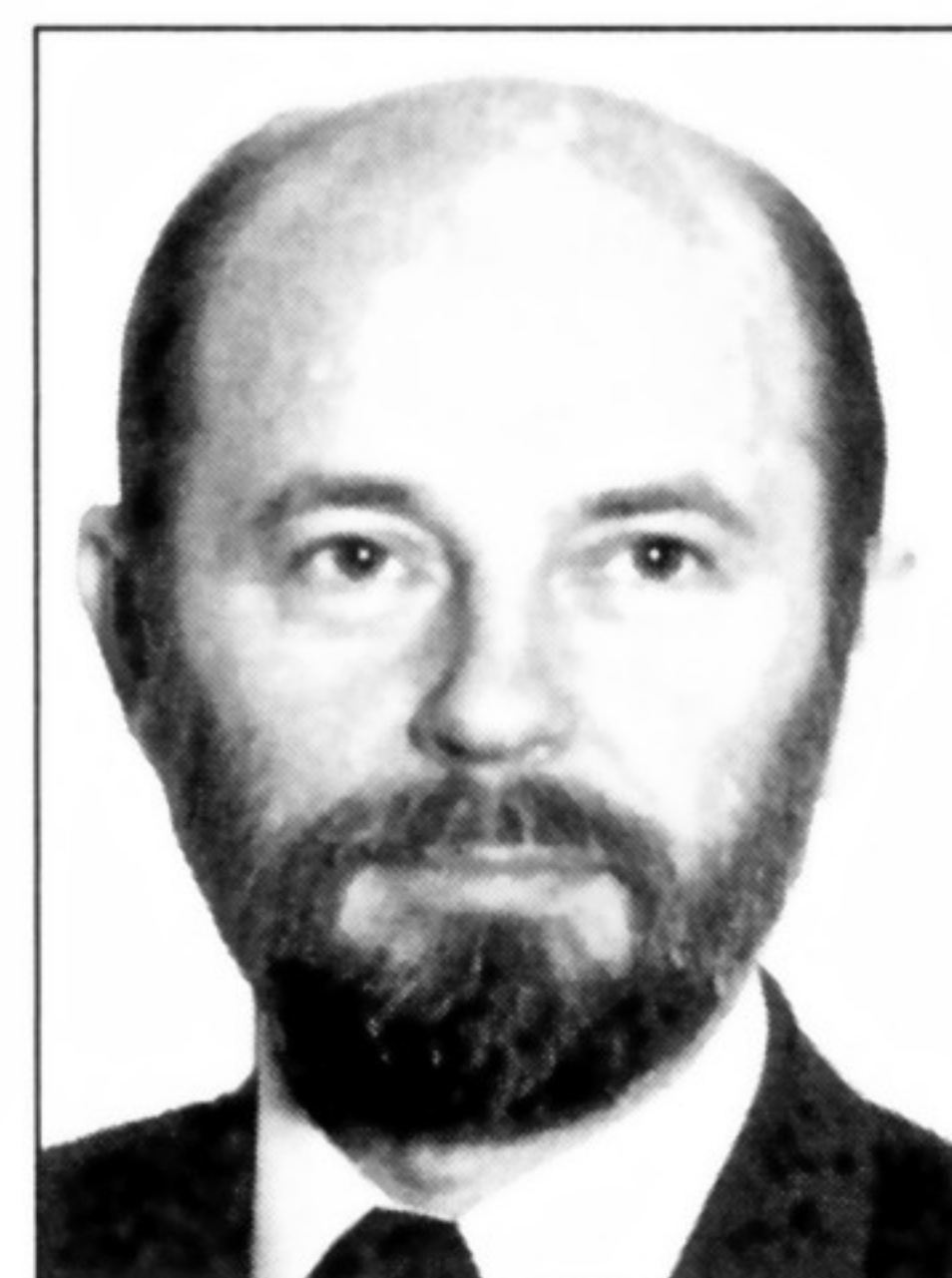
Kazimierz Furga

kiem Biblioteki Narodowej w Warszawie. Pracował jako starszy asystent naukowo-badawczy w Instytucie Książki i Czytelnictwa. Jest autorem wielu publikacji w czasopismach naukowych i branżowych dotyczących książki, ruchu wydawniczego, czytelnictwa i bibliotekarstwa (m.in. w „Nowych Książkach”, „Bibliotekarzu”, „Notessie Wydawniczym”). Jest współautorem książki *Policzna – przeszłość i dzień dzisiejszy radomskiej wsi* (Radom 1993).

Dr hab. Zbigniew Strzelecki, prof. nadzw. SGH. Urodził się 25 sierpnia 1949 roku w Warszawie. Szkołę podstawową ukończył w Policznie. Świadectwo szkoły średniej uzyskał w 1967 r. po ukończeniu nauki w Liceum Ogólnokształcącym w Zwoleniu. Studia wyższe ukończył w Szkole Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie Wydział Ekonomiczno-Społeczny w 1972 r. Od 1973 do 1979 roku zajmował kolejno stanowiska: asystenta i starszego asystenta. Stopień doktora nauk ekonomicznych uzyskał na SGPiS w 1979 r. Od 01.12.1979 został zatrudniony na stanowisku adiunkta. Stopień doktora habilitowanego uzyskał uchwałą Rady Wydziału Ekonomiczno-Społecznego SGPiS w 1990 r. Równoległe z pracą na Uczelni od października 1989 podjął pracę w charakterze st. specjalisty w Biurze Planowania Regionalnego z siedzibą w Warszawie Centralnego Urzędu Planowania. Od maja 1995 r. Minister-Kierownik CUP powołał go na stanowisko Dyrektora Departamentu Rozwoju Społecznego tego Urzędu. Po reorganizacji centrum administracyjno-gospodarczego Rządu powierzono mu z dniem 1.01.1997 r. takie stanowisko w utworzonym Rządowym Centrum Studiów Strategicznych. Z dniem 6.02.1997 r. Prezes Rady Ministrów powołał go na funkcję Wiceprezesa w randze Podsekretarza Stanu tego Centrum, którą pełnił do 21 lipca 2003 r. Kierował pracami nad ważnymi dokumentami o charakterze strategicznym: Koncepcja polityki zagospodarowania przestrzennego kraju, Długofalowa strategia rozwoju regionalnego Polski, Strategiczne problemy rozwoju i zagospodarowania przestrzennego kraju. Ponadto pod jego kierunkiem były opracowywane coroczne raporty dotyczące rozwoju regionalnego Polski i sfery społecznej w okresie transformacji. Od 15 grudnia 2003 r. pełni funkcję Dyrektora Mazowieckiego Biura Planowania Przestrzennego i Rozwoju Regionalnego. Pod jego kierunkiem opracowywane były coroczne raporty o sytuacji demograficznej Polski. Od listopada 1992 r. w wyniku wyborów przeprowadzonych w trakcie III i kolejnych Zgromadzeń Delegatów PTD pełni funkcję Prezesa Polskiego Towarzystwa Demograficznego. W latach osiemdziesiątych był Przewodniczącym Sekcji Demografii Społeczno-Ekonomicznej Komitetu Nauk Demograficznych PAN. Od 1990 r. w wyniku wyborów w kolejnych kadencjach jest członkiem tego Komitetu. Od 1998 r. jest członkiem Rady Statystyki.

Witold Adamiec

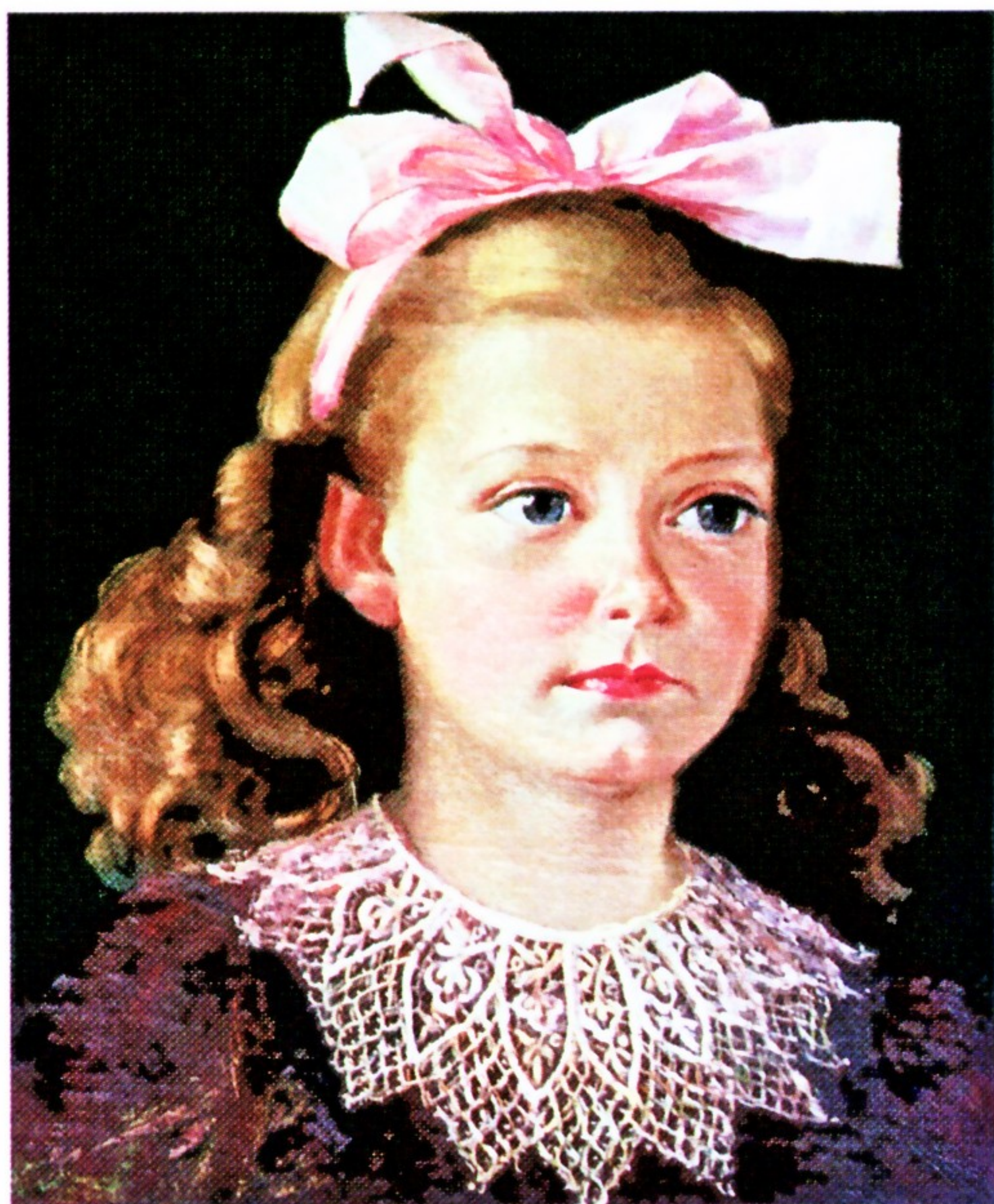

Zbigniew Strzelecki

Z kolekcji Jana Śtěpnia

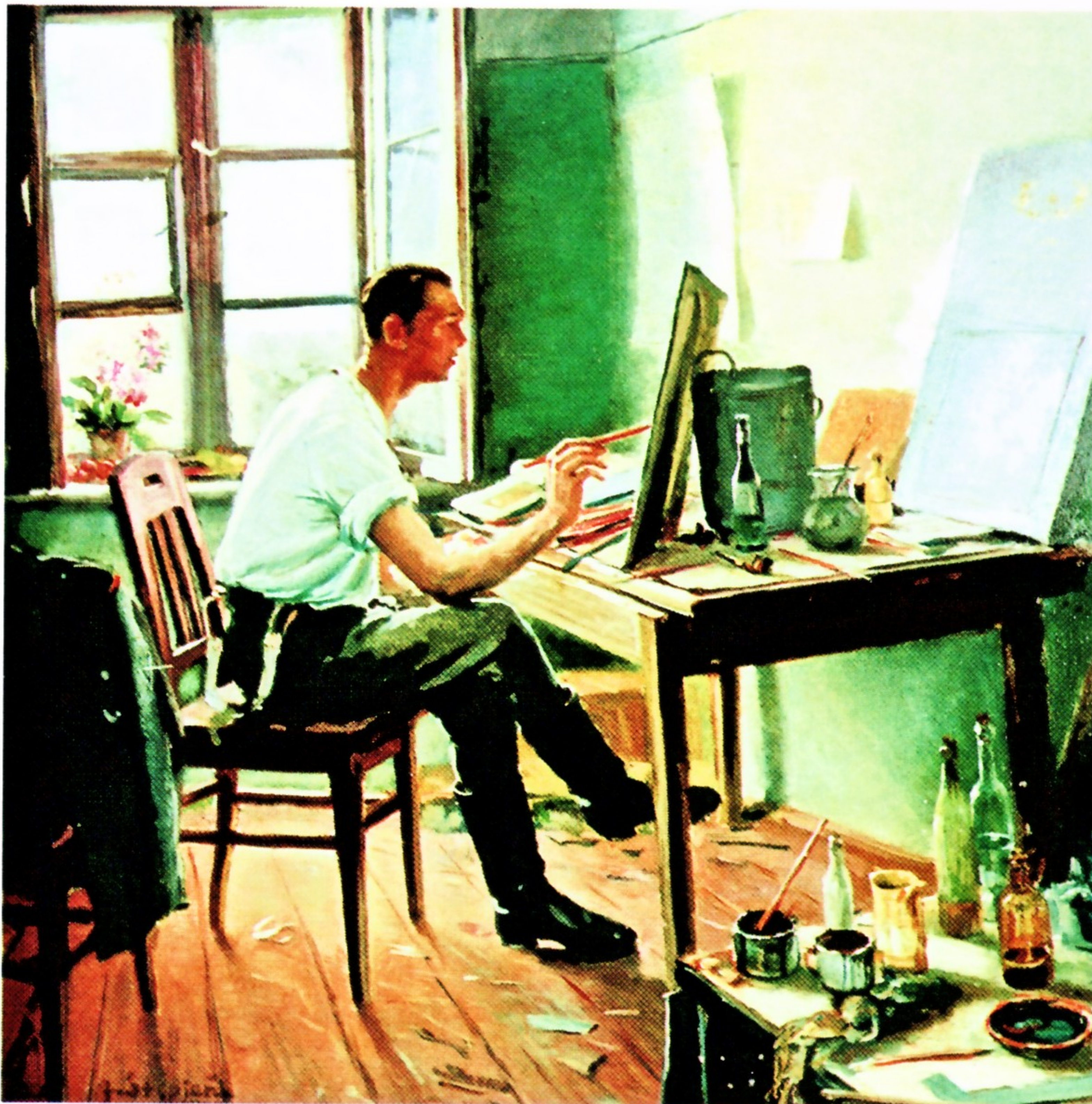
Autoportret artysty

Dziewczynka z kokardką

Pejzaz nad Strugą

Malujący żołnierz

Święta Rodzina

Tabor cygański

Wiatrak w Unisławicach

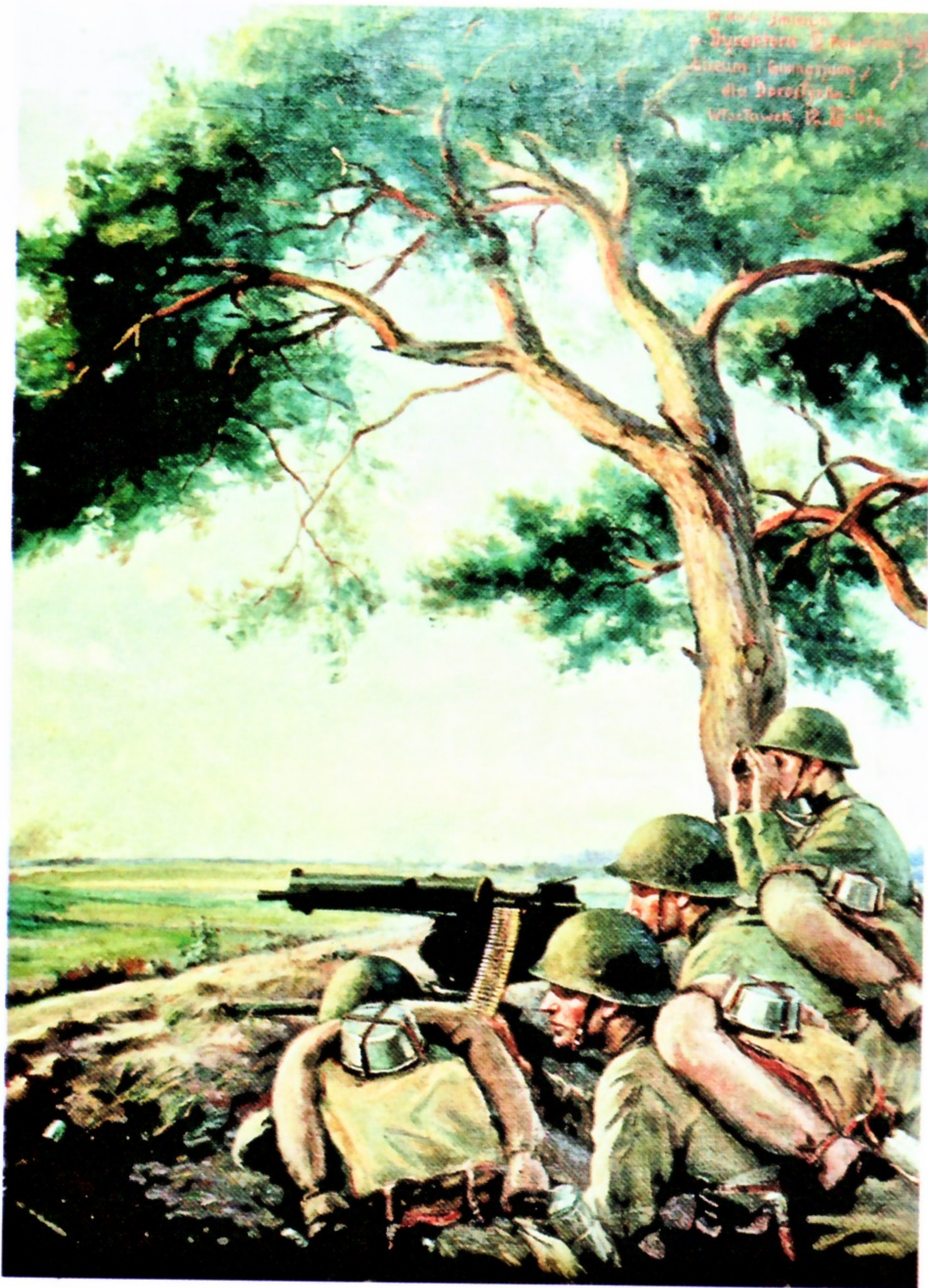
Jan Stepien 1963

Powstańcy z 1863 r

Jan Stepien 1963

Przemarsz przez Przedecz

Na pozycji

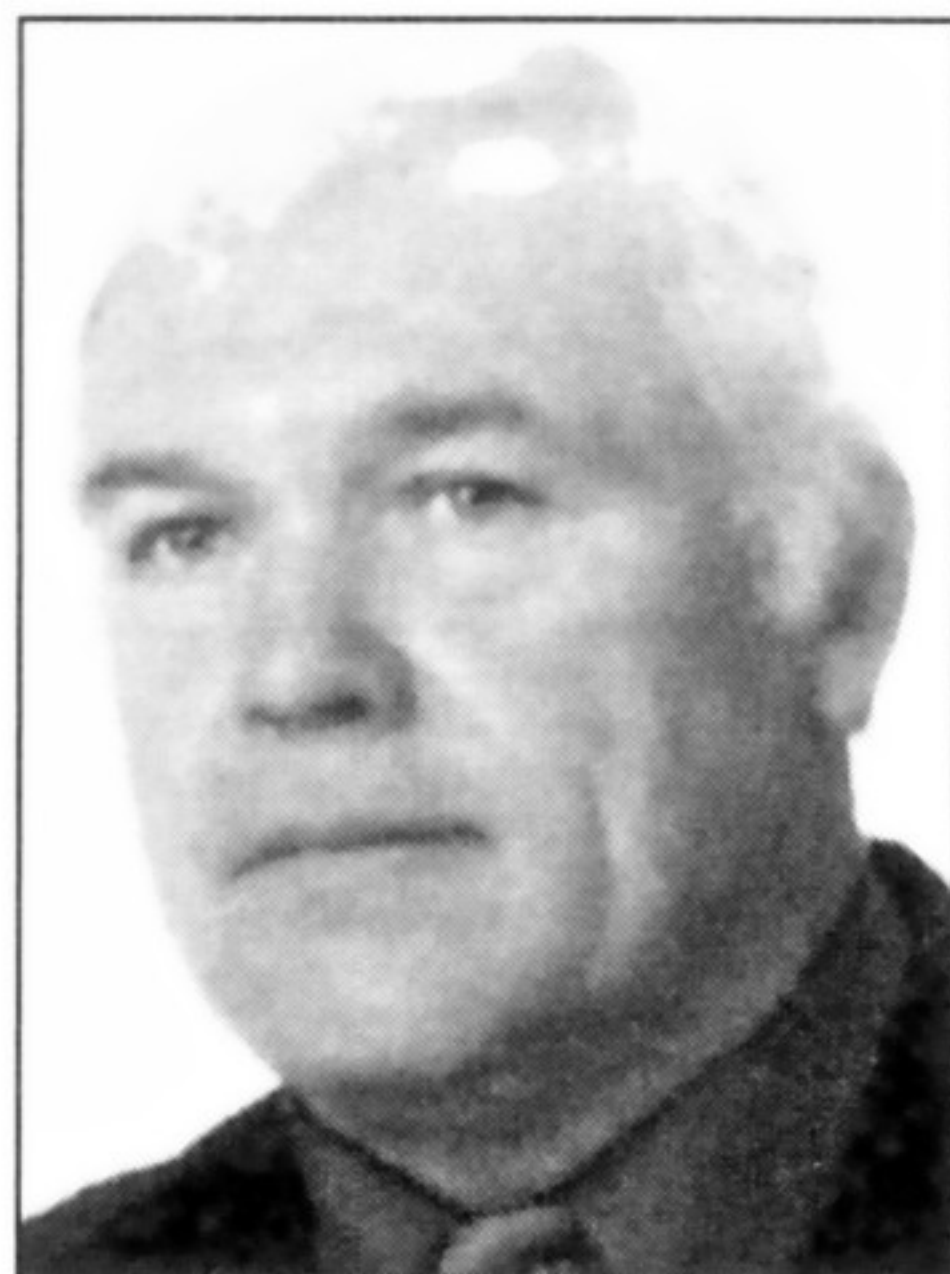
Egzekucja Polaków

Pejzaz z wróblami

Czapla

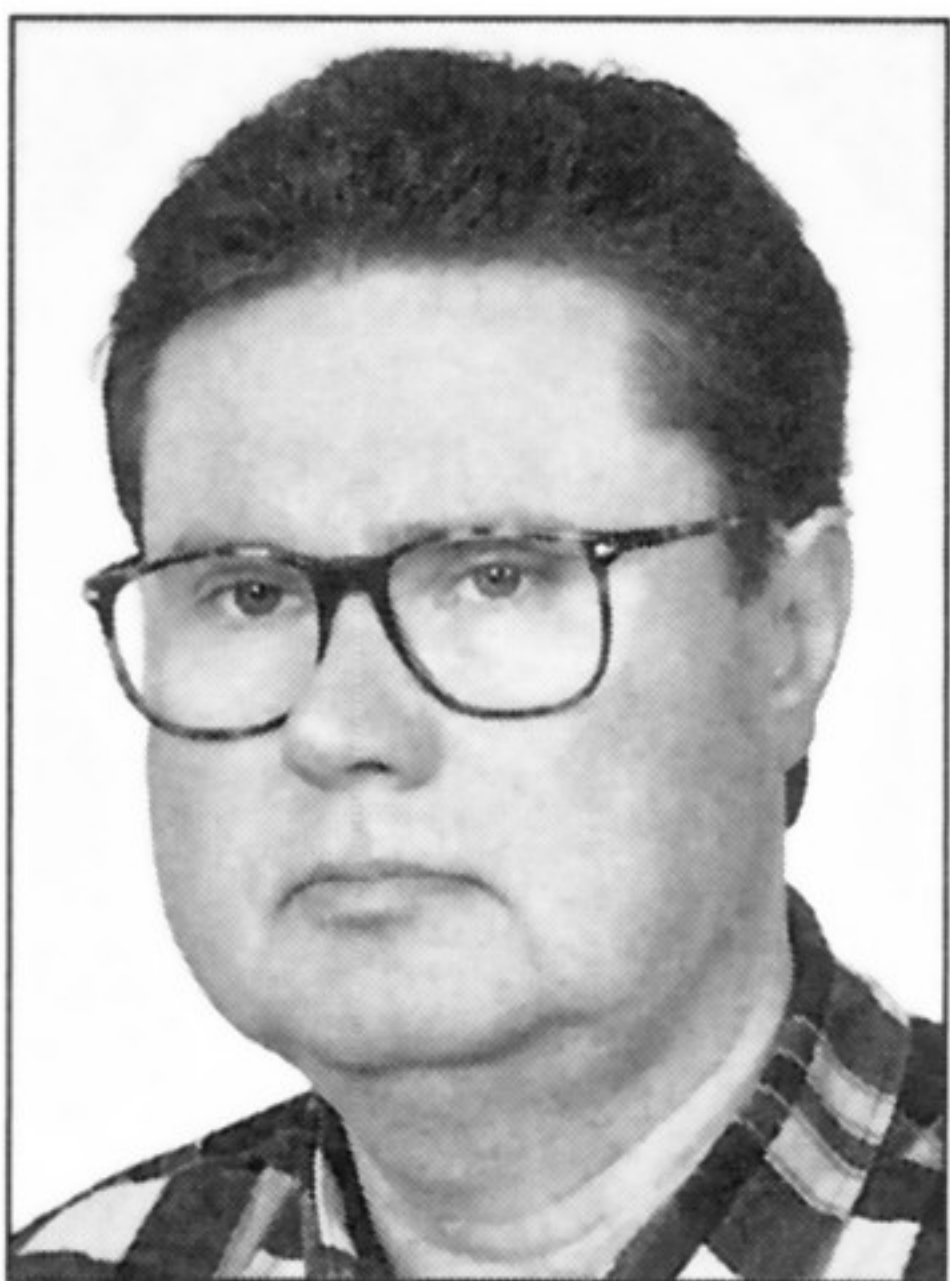
Alojzy Przerwa

Alojzy Przerwa (malarz, samouk) pochodzi z Policzny, urodził się w 1953 r. Maluje pejzaże z okolic Policzny i Czarnolasu, portrety, martwą naturę, obrazy o tematyce społeczno-politycznej, sakralnej oraz baśniowej. W latach 1982–1990 brał udział w rejonowych i wojewódzkich przeglądach sztuki nieprofesjonalnej w Zwoleniu i Radomiu. Eksponowane na nich prace były nagradzane. W 1990 r. artysta otrzymał wyróżnienie w II Ogólnopolskim Konkursie Plastycznym pt. „Strażacki trud”, podczas VIII Czarnoleskich Spotkań Sobótkowych w 1990 r. Ponadto obraz artysty zajął I miejsce w Konkursie Plastycznym „Ilustracja utworu Jana Kochanowskiego”. Wystawy prac artysty zorganizowała Świetlica Gminna w Policznie i Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Zwoleniu (1982–1984).

Bogdan Opalka

Bogdan Opalka ur. w 1960 r. pochodzi z Wólki Polickiej, mieszka i tworzy w Radomiu – artysta rzeźbiarz. Ukończył średnią Szkołę Plastyczną w Krakowie, pogłębia wiedzę z historii sztuki. Prowadzi sklep z antykami w Radomiu. Artysta specjalizuje się w rzeźbie figuralnej, realistycznej – rzeźbi w kamieniu, granicie, marmurze i piaskowcu. Wykonuje zlecenia dla odbiorców polskich i zagranicznych. Debiutował rzeźbą św. Jana do kaplicy w Policznie oraz rzeźbą Jezusa Chrystusa do kościoła w Pionkach. W 1982 r. wykonał kopię rzeźby z XII wieku „Jezus Chrystus, łaskami słynący” dla kościoła o.o. cystersów w Krakowie-Nowej Hucie. Jego prace rzeźbiarskie znajdują się w muzeach w Radomiu i Krakowie. Artysta bierze udział w konkursach wojewódzkich i ogólnopolskich. W 1979 roku jego prace zdobyły I miejsce, a w 1982 r. II miejsce na Ogólnopolskiej Wystawie Rzeźby.

Jarosław Kowalski

Anna Mazurkiewicz-Kowalska

Jarosław Kowalski urodził się w 1957 r. Malarz, absolwent Państwowego Liceum Plastycznego w Częstochowie. Od 2002 r. mieszka w Policznie z żoną **Anną Mazurkiewicz-Kowalską** (ur. w 1962 r., malarka, absolwentka Państwowego Liceum Plastycznego w Katowicach). Oboje uprawiają malarstwo zdobnicze na szkle. Nadto malują portrety, pejzaże, martwą naturę (kwiaty) oraz obrazy o tematyce sakralnej.

Monika Mazur

Monika Mazur (ur. w 1971 r.) pochodzi z Policzny, mieszka i tworzy w Radomiu – doktor nauk humanistycznych, poetka, malarka, grafik. Absolwentka Wydziału Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. W 2001 r. na Wydziale Filozofii UMCS uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie filozofii. Interesuje się filozofią kultury, szczególnie zagadnieniami estetyki i filozofii sztuki. Jej zainteresowania zaowocowały kilkunastoma publikacjami z tych dziedzin. Od wielu lat pisze poezję. Odwołuje się do wątków metafizycznych związanych z egzystencją, przemijaniem, wolnością w oparciu o refleksje nad czasem i przestrzenią. Jest autorką tomiku wierszy *Róża wiatrów* (2001).

Została laureatką kilku Ogólnopolskich Konkursów Literackich m.in.: II Ogólnopolskiego Konkursu poetyckiego im. Rainera Marii Rilkego – Sopot 1999, Konkursu Poetyckiego Kieleckiego Centrum Kultury – Kielce 2000 (I nagroda), II Konkursu Poetyckiego o statuetkę Jana Kochanowskiego – Zwolen 2000 (I nagroda), II Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego „O gałązkę Oliwną” – Opole 2000 (I nagroda w kategorii poezji dojrzałej), wyróżnienie w Ogólnopolskim Konkursie Poetyckim im. Stanisława Jerzego Leca – Nowy Targ 2001. Ponadto uprawia grafikę warsztatową (m.in. monotopie, linoryty, gipsoryty, technika własna) i malarstwo olejne na płótnie. Ma na swoim koncie kilkanaście indywidualnych i zbiorowych wystaw plastycznych.

Stanisław Gogacz z Zawady Starej, doktor prawa.

Był przewodniczącym okręgu lubelskiego Ruchu Odbudowy Polski i członkiem władz naczelnych ROP. W latach 1997–2001 był Senatorem RP.

Henryk Bednarczyk

14. Europejskie wyzwania i pamięć – z doświadczeń „Sycyny”

Misją naszego wiejskiego stowarzyszenia SYCYNA, działającego w powiecie zwoleńskim i województwie mazowieckim, jest integracja, samoorganizacja i aktywizacja wiejskich społeczności poprzez animację oświatową i kulturalną w celu wyrównywania szans społecznych i edukacyjnych młodzieży i dorosłych. Kultuwując legendę i upowszechniając twórczość Jana Kochanowskiego oraz historię Sycyny jako społeczności lokalnej, Stowarzyszenie wspiera współpracę międzyregionalną i międzynarodową (Statut SO Sycyna).

Podjmując zadanie organizacji stowarzyszenia przez nauczycieli, rolników i urzędników związanych z wsią (razem 32 osoby) zakładaliśmy przetwarzanie lokalnego środowiska poprzez jego samoorganizację i aktywizację społeczną.

Sycyna – gniazdo ojczyste Jana Kochanowskiego. Sycyna dzisiaj to 240 zagród, około 700 mieszkańców, publiczna szkoła podstawowa, filia biblioteki, remiza straży pożarnej, trzy sklepy, sieć telefoniczna i wodociągi. Bieda, małe gospodarstwa, bezrobocie.

Miejsce urodzenia Jana Kochanowskiego ciągle czeka na godne upamiętnienie, aby miejsca, ziemia, po której stąpał wielki poeta, mogły być celem pielgrzymowania i przypominania ciągle aktualnej twórczości. Dotychczasowe wysiłki szczególnie ostatniego półwiecza – otwarcie Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie (1961/1981), budowa pomnika w Zwoleniu (1961), remont kaplicy w kościele w Zwoleniu (1983), postawienie pomnika-popiersia poety w Sycynie (1981) – winny w kolejnych bliskich rocznicach: 520 rocznicy śmierci (2004 r.) i 475 rocznicy urodzin (2005 r.) być uzupełnione **nowym odkryciem Sycyny**.

Animacja kulturowa, środowiskowa i edukacja. Naszą działalność aktywizowania środowiska rozpoczęliśmy z pomocą nauczycieli próbą włączenia mieszkańców wsi do opracowania monografii *Sycyna – wiek XX* pod red. Henryka Bednarczyka. Oprócz części historycznej przedstawiliśmy wszystkie instytucje, organizacje

działające na wsi i szczególnie ludzi. Szanse rozwoju pokazaliśmy zamieszczając 69 biogramów mieszkańców, którzy uzyskali wyższe wykształcenie. W opracowaniu monografii w różnym zakresie uczestniczyły 33 osoby, głównie mieszkańcy wsi.

Wydaliśmy do tej pory 25 numerów (16 000 egz.) *Wieści Sycyny*, lokalnej gazety, przedstawiającej wydarzenia i przedsięwzięcia popularno-naukowe podejmowane przez Stowarzyszenie.

Ważnymi wydarzeniami były pobyt dzieci z Sycyny w Pałacu Prezydenckim i list Prezydenta **Aleksandra Kwaśniewskiego** do Stowarzyszenia z okazji Pierwszych Dni Sycyny. 5 lipca 2001 roku Sycynę odwiedził Aleksander Kwaśniewski – Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Była to pierwsza wizyta głowy państwa polskiego w miejscu urodzenia, na fundamentach domu rodzinnego Jana Kochanowskiego.

Prezydium Komisji Kultury i Środków Przekazu Senatu RP: **Ryszard Sławiński** (przewodniczący), **Dorota Kempka** (wiceprzewodnicząca), prof. **Maria Szyszkowska** i **Wiesława Sadowska** przebywali w Sycynie w marcu 2002 r. Wicemarszałek Sejmu RP prof. **Tomasz Nałęcz** prowadził 3 czerwca 2002 r. seminarium doktoranckie dla nauczycieli. Z inicjatywy posła **Marka Wikińskiego** – 17 kwietnia 2003 r. w Sycynie i w Czarnolesie przebywała delegacja władz województwa mazowieckiego i Ministerstwa Kultury. Odwiedzali Sycynę również dziekani ASP w Warszawie: prof. Przemysław Krajewski (2003, 2004) i prof. Antoni Janusz Pastwa (2004) oraz prof. Janusz Janecki z KUL (2004).

Organizowane z pomocą Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN konferencje naukowe: *Problemy małych szkół wiejskich* (1999 – Pedagogika Pracy nr 35), *Problemy edukacji ustawicznej doro-*

Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski w Sycynie – 5 lipca 2000 roku

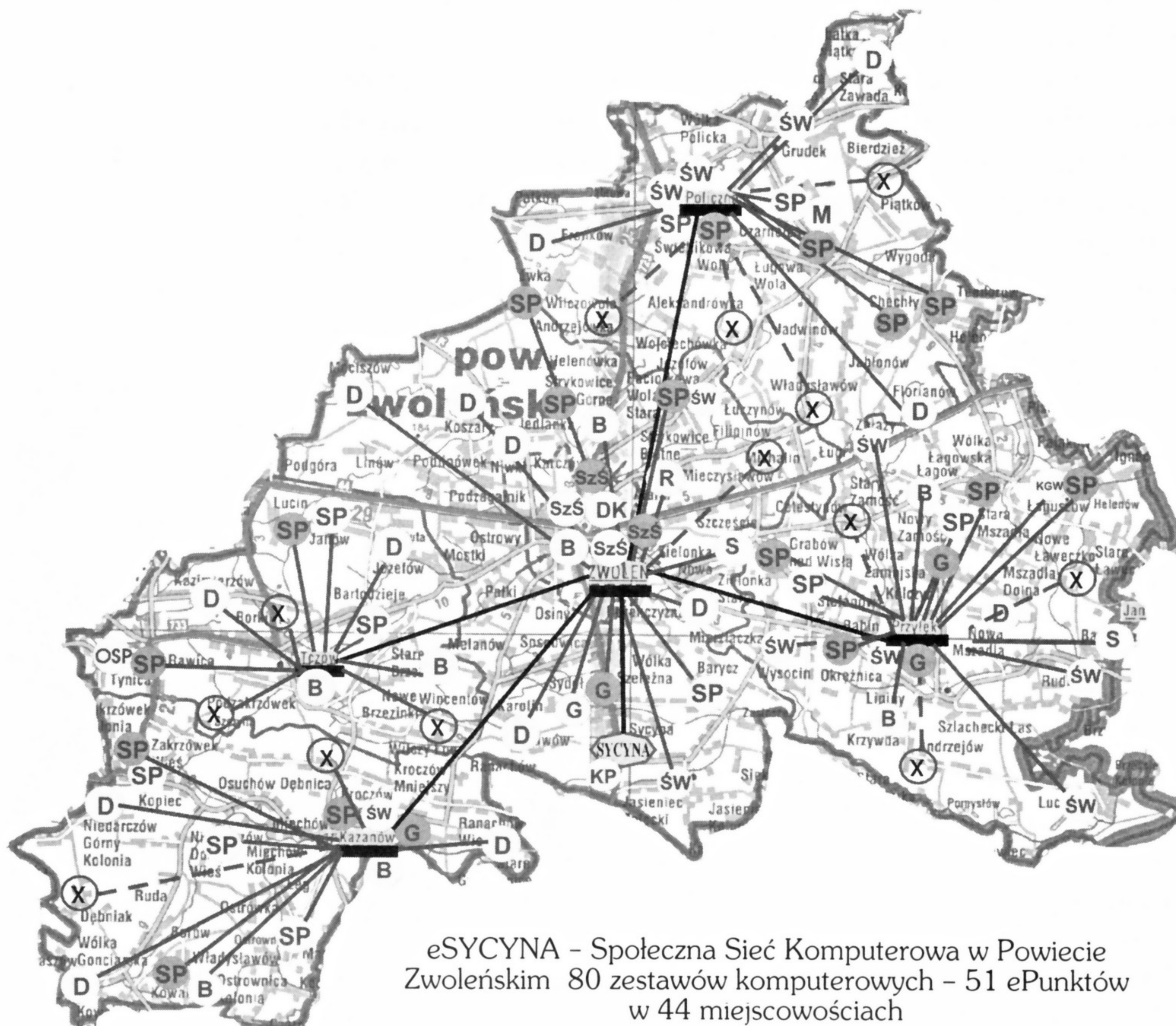

Prezydium Komisji Kultury i Środków Przekazu Senatu RP
Senatorowie Dorota Kempka, Maria Szyszkowska, Ryszard Sławiński i Wiesława Sadowska

stych na wsi (2000 – Edukacja Ustawiczna Dorosłych nr 2), *Ochrona i prezentacja zabytków Sycyny – miejsca urodzenia Jana Kochanowskiego* (2001, „Sycyna gniazdo ojczyście Jana Kochanowskiego”, pod red. H. Bednarczyka), *Innowacje w edukacji ekologicznej*, 2003 (materiały pod red. H. Bednarczyka), *Sycyna Jana Kochanowskiego* (kwiecień 2004) gromadziły w Sycynie wielu znanych uczonych z większości uniwersytetów w Polsce.

Stowarzyszenie było jednym z pomysłodawców i głównym organizatorem ogólnopolskiej konferencji naukowej w 2002 roku *Idee humanistyczne Renesansu w integracji europejskiej*, pod patronatem Senatu RP. W pięciu ogólnopolskich konferencjach, z których cztery odbyły się w Sycynie, uczestniczyło 480 uczonych, nauczycieli i pracowników.

eSycyna – rozproszona struktura sieci komputerowej powiatu zwoleńskiego, „Komputer i Internet w każdej wsi”. Rozwój technologii informatycznych, edukacji na szeroką skalę umożliwiło przekazanie przez Niemiecki Związek Uniwersytetów Ludowych DVV – Przedstawicielstwo w Polsce sprzętu komputerowego, jak również uzyskanie dwóch grantów MGiPS na Gminne Centrum Informacji w Zwoleniu i Kazanowie. Był to początek realizacji po-

wszechnej, rozproszonej wiejskiej, gminnej i powiatowej sieci informatycznej „eSycyna”. Rada Programowa eSycyny: Poseł na Sejm RP **Marek Wikiński**, Starosta Zwoleński **Jerzy Koziński**, prof. **Ewa Przybylska** (DwV), prof. **Henryk Bednarczyk** (SO „Sycyna”).

Celem projektu jest budowa lokalnej sieci komputerowej, ogólnodostępnej dla dzieci, młodzieży i dorosłych w powiecie zwoleńskim.

W I etapie – 2000–2003 – pozyskano i zainstalowano 80 zestawów komputerowych w 51 epunktach 44 miejscowości i tylko 11 ePunktów z dostępem do Internetu. Komputery zostały zainstalowane w szkołach, bibliotekach, ośrodkach kultury, świetlicach, klubach pracy, remizach strażackich, domach parafialnych, sklepach i domach rolników – tworzących ePunkty, tak aby odległość między miejscem zamieszkania a komputerem była mniejsza niż 3 km – z jednoczesnym zapewnieniem dostępności szkolnych pracowni po zajęciach szkolnych.

W etapie II – 2003–2004 – instalowane będą kolejne komputery w bibliotekach, a w pracowni internetowe winno być wyposażonych ostatnich pięć szkół z powiatu zwoleńskiego w Babinie, Czarnolesie, Zakrzówku, Baryczy i Tczowie. W miarę możliwości technicznych (przez linie telefoniczne SDI/ISDN) zwiększony został dostęp do Internetu w kolejnych ePunktach. Kursy i studia podyplomowe z technologii informatycznych ukończyło 750 osób głównie z powiatu zwoleńskiego, lipskiego, kozienickiego i radomskiego. Codziennie przed naszymi komputerami zasiada 500 do 800 dzieci.

W etapie III – 2004–2005 planowana jest budowa lokalnej sieci informatycznej, informatyzacja urzędów, przedsiębiorstw, powszechny dostęp do Internetu – wrota powiatu zwoleńskiego.

Wszechnica Oświatowa. Stowarzyszenie otrzymało granty Mazowieckiego Kuratora Oświaty, Marszałka województwa mazowieckiego: Kurs technologie informatyczne, kurs kształcenia zintegrowanego, kursy komputerowe dla dzieci, młodzieży i dorosłych, szkolenie liderów aktywizacji zawodowej na wsi. Kursy, studia podyplomowe ukończyło łącznie ponad 1000 osób. Zrealizowany został Mazowiecki projekt edukacji ekologicznej *Co się dzieje w gniazdach*, finansowany przez Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie.

ePunkt w Jasięcu Soleckim

Poseł na sejm RP Marek Wikiński wręcza stypendia oświatowe, których jest głównym darczyńcą

Seminarium doktoranckie z prof. dr hab. Rochem Sulimą z Instytutu Kultury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego

Wyrównanie szans edukacyjnych chcemy zapewnić poprzez dokształcanie nauczycieli, poprawę bazy technicznej szkół, szczególnie komputerowej, budowę ogólnodostępnej sieci eSycyna i stypendia oświatowe. W ciągu pięciu lat **stypendia oświatowe otrzymało 45 uczniów**, studentów, uczniów i dorosłych słuchaczy kursów.

Seminaria doktoranckie. W formie wykładów otwartych i warsztatów dla nauczycieli organizowane były pod patronatem Instytutu Technologii Eksploatacji w Radomiu oraz Instytutu Badań Edukacyjnych w Warszawie ze wsparciem Wyższej Szkoły Pedagogicznej ZNP.

Zadaniem seminarium jest ukierunkowanie badań, przygotowanie doktoratu i ułatwienie w kontaktach z promotorem i instytucją naukową, w której może być przeprowadzony przewód doktorski. Stowarzyszenie wspomaga zaopatrywanie w literaturę naukową, ułatwia udział w konferencjach naukowych. Planujemy 3-letni cykl pracy. Wykładowcami byli dr hab. Henryk Bednarczyk – prof. ITeE, **prof. dr hab. Stefan M. Kwiatkowski** – Dyrektor Instytutu Badań Edukacyjnych MEN, **Richard Solak** – Academie de Reims, Francja, **prof. dr hab. Stanisław Kaczor** – ITeE, **prof. dr hab. Maria Woźniakiewicz-Dziadosz** – UMCS, **prof. dr hab. Tomasz Nałęcz** – Wicemarszałek Sejmu RP, **dr hab. Grzegorz Kiedrowicz** – prof. Politechniki Radomskiej, **prof. dr hab. Franciszek Szlosek** – Akademia Podlaska, **prof. dr hab. Roch Sulima** – Uniwersytet Warszawski.

Projekt „Wymian” Programu Leonardo da Vinci „Kształtowanie przedsiębiorczości i zdolności adaptacji do rynku pracy w społecznościach lokalnych wsi i małych miast” – Hanower, Niemcy

Małe ojczyzny w drodze do Europy. Janusz Pulnar we wspaniałej książce *Proteus – Świat Jana z Czarnolasu* przedstawił oryginalne zaproszenie do epoki mistrza poezji, humanisty, człowieka Renesansu.

Wędrówka po świecie współczesnym Janowi Kochanowskiemu jest szczególnie aktualnym potwierdzeniem naszej już wielowiekowej i trwałej kulturowej obecności w Europie. Potrzebne jest więc nowe otwarcie na świat z przekonaniem o wartości naszego narodowego dorobku i możliwościach, sprostanie współczesnej konkuren-

cji, odciśnięcie własnego śladu, szczególnej dbałości, wsparcie misji społeczności lokalnych. Stąd też będą uruchomione **sieci współpracy instytucji imienia Jana Kochanowskiego** w dalszej kolejności **krajowa i europejska sieć – Małe ojczyzny wielkich ludzi**.

Międzynarodowe otwarcie. Każdemu działaniu „Sycyny” towarzyszyło otwarcie na współpracę międzynarodową, uczestnictwo w konferencjach zagranicznych, wizyty w szkołach przedstawicieli europejskich instytucji oświatowych oraz próby – często nieudane – pozyskiwania grantów z programów Phare, Acces, Leonardo da Vinci. Odbyły się wizyty studyjne nauczycieli Zespołu Szkół Rolniczych w Niemczech i Hiszpanii. Zorganizowany przez SO Sycyna staż dla 14 osób w Niemczech z programu Leonardo da Vinci Nr PL/01/A/Exd/140 380 pt. *Kształcenie przedsiębiorczości i zdolności adaptacyjnych do rynku pracy w społecznościach lokalnych wsi i małych miast* – odbył się w dniach 26.04.–05.05.2002 r.

Wielkie nadzieje pokładamy w rozwinięciu sieci eSycyna i budowie wspólnie z podobnymi stowarzyszeniami sieci krajowych, instytucji i szkół im. Jana Kochanowskiego, a następnie międzynarodowej sieci „*Małe ojczyzny wielkich ludzi*”. To nasza droga do *Europejskiego Wirtualnego Uniwersytetu Ludowego*.

Działania Stowarzyszenia są obserwowane i podglądane w bliższej i dalszej odległości od Sycyny. Rozwija się współpraca z Kaszubskim Uniwersytetem Ludowym, Wszechnicą Roztoczańską, Wszechnicą Konecką, Niemieckim Związkiem Uniwersytów Ludowych, ukraińskimi i rosyjskimi towarzystwami oświatowymi.

Biblioteka Sycyńska. Po ukazaniu się pierwszej monografii w okolicznych miejscowościach południowego Mazowsza samoistnie powstały zespoły autorskie spisujące współczesne dzieje swojej ziemi.

Naszą serię wydawniczą nazwaliśmy *Biblioteka Sycyńska* jako nawiązanie do korzeni Renesansu oraz miejsca urodzenia Jana Kochanowskiego. Mamy nadzieję, że odrodzi się również – może w innej formie – wydawane jeszcze niedawno czasopismo „Sycyna” redagowane przez Wiesława Myśliwskiego.

W ramach *Biblioteki Sycyńskiej* ukazały się: *Sycyna – wiek XX* oraz *Sycyna – gniazdo ojczyste Jana Kochanowskiego* pod redakcją Henryka Bednarczyka, *Ciepielów – dawniej i dziś* pod redakcją Henryka Bednarczyka i Heleny Kowalskiej-Kutery, *Wybór poezji Jana Kochanowskiego* oraz *Wybór poezji Marii Konopnickiej*, *W Wielgiem Wacława Karczewskiego*, *Co się dzieje w gniazdach Adolfa Dygasińskiego*, *Proteus – świat Jana z Czarnolasu Janusza Pulnara*, a także tom *Idee humanistyczne Renesansu w integrującej się Europie*, *Ślady i pomniki Jana Kochanowskie-*

go Józefa i Marii Pólturzyckich, *Itża zapamiętana* Jerzego Madejskiego, *Wierzbica Anety Czyżewskiej*, *Policzna* pod red. Eugenii Januszewicz, w przygotowaniu Kazanów, Przysucha, Głowaczów i monografia Powiat Zwoleński.

Renesans Integracja 2002-2005. Nowe odkrycie Sycyny to sprawa, jak wykazaliśmy nie tylko społeczności lokalnej, to dług narodu wobec Jana Kochanowskiego. Proponujemy odrodzić się w Europie z naszą pamięcią właśnie o Sycynie, gnieździe ojczystym wielkiego Poety.

Dlatego właśnie Stowarzyszenie Oświatowe SYCYNA jest jednym z głównych inicjatorów wielkiego programu Renesans – Integracja i obchodów Roku Jana Kochanowskiego w 2005 r. Celem programu jest przypomnienie idei humanizmu, twórczości wielkiego poety, już wtedy trwałej obecności Polski i Polaków w Europie oraz szeroko pojęta edukacja europejska w naszej batalii o integrację europejską.

Festyn – Dni Sycyny

Sądzimy, że realizacja programu Renesans–Integracja, autorytet Senatu, wielkich uczonych, wspieranych przez II Program Telewizji audycjami **Odrodźmy się w Europie**, będzie szczególnym impulsem odkrycia Sycyny.

Cieszy aktywna praca powołanego przez Ministra Kultury i Wojewodę Mazowieckiego Komitetu Wykonawczego przygotowującego *Rok Jana Kochanowskiego w 2005 roku* pracującego pod przewodnictwem dyrektora departamentu w Ministerstwie Kultury **Adrianny Ponieckiej-Piekutowskiej**. Komitet odwiedził Czarnolas, Zwoleń i Sycynę 3 marca 2004 r.

Uruchomiono wiele projektów w Czarnolesie, Zwoleniu i Sycynie **Renesans Sycyny** – gniazda ojczystego Jana Kochanowskiego to już cały zestaw przedsięwzięć. Na podstawie przeprowadzonych studiów, opracowanych już wstępnych projektów stwierdzamy konieczność budowy z wykorzystaniem pozostałości zabytków, współ-

Siedziba Stowarzyszenia Oświatowego „Sycyna”

Przebudowana droga krajowa nr 79

czesnego kompleksu **Muzealno-Rekreacyjnego SYCYNA**. Dokonano już pierwszych prac: przebudowano przejście drogowe (79) przez Sycynę, powstały parkingi i chodniki (przekazanie zmodernizowanej drogi nastąpiło 20 czerwca 2004 roku w trakcie V Dni Sycyny). Opracowano wstępną dokumentację rewitalizacji zabytkowego młyna na centrum edukacyjno-muzealne. Powstaje zespół przyrodniczo-krajobrazowy i dokumentacja rewitalizacji parku, ścieżki edukacji ekologicznej.

Aby zwiększyć ilość turystów odwiedzających Czarnolas, a część ich zachęcić do odwiedzenia Sycyny i Zwolenia konieczna jest:

- rozbudowa dróg Zwoleń–Czarnolas, Zwoleń–Sycyna, Janowiec–Czarnolas, Sycyna–Barycz, dróg i chodników w Sycynie i Czarnolesie, utworzenie dróg wokół siedliska, fundamentów domu Jana Kochanowskiego w Sycynie, budowa parkingów, ścieżek rowerowych,
- remont i odbudowa młyna na Centrum Edukacyjno-Muzealne Gniazdo Ojczyście Jana Kochanowskiego, remont budynku gospodarczego i zabytkowej wozowni,
- rewitalizacja parku, budowa ścieżek edukacji ekologicznej, prace remontowo-odtworzeniowe zespołu przyrodniczo-zabytkowego „Sycyna” i terenów rzeki Sycynki,
- budowa zaplecza hotelowego, pawilonów stylizowanych na dworaki z czasów Jana Kochanowskiego, wspomaganie turystyki: gospodarstw agroturystycznych, uruchomienie zaplecza gastronomicznego,
- uzupełnienie sieci wodociągowej, budowa sieci kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków,
- aktywizacja gospodarcza, odnawialne nośniki i źródła energii, produkcja zdrowej żywności, małe przedsiębiorstwa, telepraca i szczególnie turystyka, odtwarzanie ludowych tradycji w produkcji wyrobów z drewna, wikliniarskich, haftu, tkanin i odzieży.

Szansą na urzeczywistnienie tych planów są już ogłaszane pierwsze konkursy z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

LITERATURA

- 1 Adamiec W , Nazwy miejscowe okolic Policzny, „Głos Ziemi Zwoleńskiej” 2002, nr 22
- 2 Adamska I Informacja o powstaniu i działalności Apteki w Policznie
- 3 Archiwum Diecezjalne w Sandomierzu, Akta kościoła parafialnego w Policznie (1846–1983)
- 4 Archiwum Parafialne w Policznie, Księgi Urodzeń z lat 1800–1890
- 5 Archiwum Parafii Policzna
- 6 Archiwum Sądu Rejonowego w Zwoleniu, Wykaz hipoteczny dóbr ziemskich Policzna wraz z dokumentami, księga 213
- 7 Archiwum Urzędu Konserwatorskiego Zabytków w Radomiu, Karta Ewidencyjna Zabytków Architektury i Budownictwa
- 8 Boryczko E , Działania wojenne 1914 roku na Ziemi Radomskiej, „Głos Ziemi Zwoleńskiej” 2001, nr 20
- 9 Boryczko E Mała ojczyzna cz II Zelazo, „Głos Ziemi Zwoleńskiej” 1997, nr 5
- 10 Boryczko E Mała ojczyzna cz III Potaz, „Głos Ziemi Zwoleńskiej” 1997, nr 6
- 11 Boryczko E Mała ojczyzna cz IV Jeszcze o węglu drzewnym, dymie i oscypku, „Głos Ziemi Zwoleńskiej” 1999, nr 9
- 12 Brylski M Rys historyczny GS SCh w Policznie, „Głos Zwoleński” 1991, nr 6
- 13 Chołuj J Informacja o powstaniu i działalności ZOZ w Policznie
- 14 Dziedzicka M Kronika Garbatki-Letnisko, Pionki 1998
- 15 Dziedzicka M Kronika Garbatki-Letnisko, wyd MARKET CENTER – Pionki
- 16 Fiet A , Januszewicz E Rys historyczny Checheł i okolicznych wsi, „Głos Ziemi Zwoleńskiej” 2001, nr 18
- 17 Figurski W Krótki zarys rozwoju ochrony zdrowia na terenie gminy Policzna, „Głos Zwoleński” 1991, nr 6
- 18 Gacki J O rodzinie Jana Kochanowskiego, o jej majątnościach i fundacjach, Kilkanaście pism urzędowych, Warszawa 1869
- 19 Garbatka Letnisko, folder, Warszawa 1930
- 20 Gorbaczowa M , Urban W Cochanoviana I źródła urzędowe do bibliografii Jana Kochanowskiego, Wrocław 1985
- 21 Ichnatowicz I , Mączek A , Zientara B Społeczeństwo polskie od X do XX wieku, Warszawa 1979
- 22 Januszewicz E Cmentarz choleryczny w Policznie, „Głos Ziemi Zwoleńskiej” 2001, nr 20
- 23 Januszewicz E 45 lat w Służbie Zdrowia, „Głos Ziemi Zwoleńskiej” 1998, nr 7
- 24 Januszewicz E Działalność oświatowa na terenie Policzny przed 1919 r „Głos Zwoleński” 1999, nr 11
- 25 Januszewicz J Geograficzna charakterystyka wsi Policzna, maszynopis, Koziennice – Policzna 1982, (Ogólnopolska Olimpiada Geograficzna – 1982)
- 26 Januszewicz E , Kościoły Policzny i ich fundatorzy, „Głos Ziemi Zwoleńskiej” 1998, nr 8
- 27 Januszewicz E Okólny Ług – najmłodszy Rezerwat Koziennickiego Parku Krajobrazowego, „Głos Ziemi Zwoleńskiej” 2002, nr 24
- 28 Januszewicz E , Przodkowie w Policznie, „Głos Zwoleński” 2000, nr 14
- 29 Januszewicz E , Przodkowie w Policznie cz II , „Głos Zwoleński” 2001, nr 17
- 30 Katalog zabytków sztuki w Polsce, Warszawa 1958, t 3, z 6
- 31 Klimczuk P Nasz Powiat, Koziennice 1928
- 32 Komitet Organizacyjny Obchodów 50 Rocznicy Bitwy w Molendach, 50 Rocznica Bitwy w Molendach – wspomnienia, Garbatka Letnisko – Pionki 1994
- 33 Kondracki J Geografia Polski Mezoregiony fizyczno-geograficzne PWN, Warszawa 1994
- 34 Kopertowska D , Nazwy miejscowe województwa radomskiego, Kielce 1994

- 35 Kosonowski K , Adamska S Gmina Policzna, „Głos Zwoleński” 1991, nr 6
- 36 Kosonowski K O co wzbogaciła się gmina Policzna w latach 1994–1998, Głos Ziemi Zwoleńskiej Nr 7/1998
- 37 Księgi metrykalne parafii w Policznie z lat 1639–1679, 1800–1895
- 38 Kurowski M Rozpoznanie wartości przyrodniczych gminy Policzna Radomsko Kieleckie Towarzystwo Przyrodnicze, Pionki 1998
- 39 Lasy Puszczy Kozienickiej – monografia przyrodniczo-leśna, red R Zielony Warszawa 1997
- 40 Lenart A , Januszewicz E Wilczowola, „Głos Ziemi Zwoleńskiej” 1998, nr 7
- 41 Molenda W „Grab”, Adam, Bilof Tomasz Zygant i inni Wspomnienia oficera, organizatora i dowódcy konspiracyjnego Wojska Polskiego, Radom–Warszawa 1992
- 42 Narbut-Łuczyński A J Bój II Batalionu Majora Śmigłego pod Anielinem w dniu 22 X 1914 r , „Przegląd Piechoty” 1939, z 5
- 43 Nować B Słownik Wiciarzy powiatu kozienickiego, „Wieś Radomska” Radom 1997, nr 5
- 44 Nować B Wspomnienia z lat wojny i okupacji, Fundacja Kultury Jana Kochanowskiego, Muzeum Wsi Radomskiej, Radom 1998
- 45 Pająk S Praca Samorządu Gminy Policzna w latach 1998–2002
- 46 Paklerski R 20 lat Domu Pomocy Społecznej w Gródku Sprawozdanie z działalności Domu Pomocy Społecznej w Gródku
- 47 Pawlak J Pięć lat w szeregach Armii Podziemnej, Warszawa 1967
- 48 Piątkowski S Stan majątkowy probostwa w Policznie wg inwentarza z 1818 r , „Głos Ziemi Zwoleńskiej” 1997, nr 11
- 49 Plenkiewicz R Jan Kochanowski, jego ród, żywot i dzieło, Warszawa 1884
- 50 Policzna – przeszłość i dzień dzisiejszy radomskiej wsi, pod redakcją Kazimierza Myślińskiego, Radom 1993
- 51 Popis M Rodzina Kochanowskich i dzieje wsi Czarnolas, Zwoleń 1998
- 52 Potocki I , Przerębski M Polski słownik biograficzny, T XXVIII, Wrocław 1984–1985
- 53 Rafalski Z „Sulimczyk” Moje wspomnienia okupacyjne z okresu XI 1939–VI 1943, „Głos Ziemi Zwoleńskiej” 2000, nr 16
- 54 Rozporządzenie Wojewody Mazowieckiego z dn 5 10 2001 r
- 55 Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, Warszawa T III, 1980 i następne do 1903
- 56 Słownik historii Polski Wydanie VI, Warszawa 1973
- 57 Stróżowska H , Bielski M Szlakami Jana z Czarnolasu, Przewodnik turystyczny, Łódź 1982
- 58 Szczepaniak St Dr Jaworski Jan, „Głos Ziemi Zwoleńskiej” 1998, nr 8
- 59 Śmietanka-Kruszelnicki R , Komendant „Zagończyk” Z dziejów zbrojnego podziemia antykomunistycznego, Warszawa 2000
- 60 Uchwała Rady Gminy z dn 31 08 1999 r
- 61 Urban W Nie każdy Kochanowski był poetą, „Ruch Literacki” 1980, z 2
- 62 Wiśniewski J Dekanat kozienicki, Radom 1913
- 63 Wróbel M Walory przyrodnicze gminy Policzna cz I, II, III, „Głos Ziemi Zwoleńskiej” 2002, nr 21–23
- 64 „Wykaz urzędowych nazw miejscowości w Polsce”, Ministerstwo Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska, GUS, Wydawnictwo Akcydensowe Warszawa 1982
- 65 Zarząd Gminy Policzna, Gmina Policzna. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, Wrzesień 2001
- 66 Zawada Stara Dawniej – dziś – jutro, pod redakcją Stanisława Jagiełły, Wrocław 1995
- 67 Z kozienickiego, „Gazeta Radomska” 1888, nr 89
- 68 Z pobojoywiska, „Gazeta Radomska” 1914, nr 90
- 69 Z St Jabłonowscy w Czarnolesie, Wojewódzki Informator Turystyczny Kontakt , Radom 1984, nr 6/67
- 70 Zwoleń – dzieje miasta i ziemi, pod redakcją Kazimierza Myślińskiego, Lublin 1976

Kalendarium

- 1191** – najwcześniejsza wzmianka źródłowa o Policznie.
- 1470-1718** – Policzna we władaniu Kochanowskich.
- 1531** – utworzenie parafii polickiej i wybudowanie kościoła z pierwszą szkołą parafialną.
- 1810** – gmina Policzna wchodzi w skład nowo utworzonego powiatu kozienickiego.
- 1861-1862** – powstanie pierwszej cegielni w Policznie.
- 1863-1864** – pobyt oddziału Dionizego Czachowskiego w Policznie.
- 1907** – założenie kółka rolniczego w Policznie.
- 1905-1907** – manifestacje niepodległościowe w gminie Policzna.
- 26 X 1914** – bitwa pod Anielinem-Laskami.
- 1919** – utworzenie publicznych szkół powszechnych w gminie Policzna.
- 1921** – powstanie pierwszej placówki pocztowej w Policznie.
- 1923** – powstanie Straży Ogniowej, późniejszej Ochotniczej Straży Pożarnej w Policznie.
- 1928-1936** – komasacja gruntów w Policznie, Gródku i Wilczowoli.
- 1931** – uroczyste obchody w Czarnolesie 400-lecia urodzin Jana Kochanowskiego.
- 1939-1945** – walki zbrojne i działalność polskich struktur podziemnych w okresie okupacji niemieckiej.
- 14 I 1945** – wyzwolenie gminy przez armię radziecką i „Kościuszkowców”.
- 1949** – utworzenie w Policznie Państwowego Gospodarstwa Rolnego,
– założenie Biblioteki Publicznej.
- 1954** – włączenie Policzny do nowo utworzonego powiatu zwoleńskiego.
- 1961** – otwarcie Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie.
- 1973** – utworzenie samorządowej gminy Policzna.
- 1978** – początek budowy wodociągów na terenie gminy.
- 1985** – oddanie do użytku nowego budynku Ośrodka Zdrowia w Policznie.
- 1984** – obchody 400. rocznicy śmierci Jana Kochanowskiego.
- 1991** – obchody 800-lecia Policzny.

Errata

nr	strona	wiersz	jest	ma być
31			JABLONKÓW	JABLONÓW
33		podpis pod fot.	Budynek Urzędu Gminy w Poliesinie, od 1955 r. siedziba posterunku MO do 1993 r.	Budynek Urzędu Gminy w Poliesinie (od 1955 r. również siedziba posterunku MO) do 1993 r.
34	6	góry	1915 roku	1916 roku
34	7	dołu	...edysyji. Dzięki nim wzrosła świadomość...	...edysyji, dzięki nim wzrosła świadomość...
39	7	góry	przeniesiono	przeniesiono
40	20	góry	ks. Julianem Czyżewskim	ks. Julianem Chyżewskim
41		podpis pod fot.	...bitwą Grywacz...	...bitwą na Grywaczu...
44	18	dołu	... w 1946 r. dwa następne...	... w 1946 r. następne.
49	3	góry	Janina KLOWNOWSKA	Janina KLOWNOWSKA
36	21	dołu	Marzanna Gosdowska	Marzanna Owosdowska
36	13	dołu	Irena Szamańska	Irena Szymalska
37	9	góry	Stanisława BARSZCZ	Stanisława BARAN
38	3 (tabelka)	dołu	ADAMIEC Jacek	ADAMIEC Jacek
44	3	dołu	Konstantego i Stefana	Konstantemu i Stefanowi
72	18	góry	BIALA WÓŁKA	BIALA WÓŁKA
	17	góry	najstarszej	najstarszej
73	18	dołu	237	57
74	1	dołu	1954-1974	1954-1972
74	4	dołu	ORYGER Józef	ORYGAR Józef
77	16	dołu	marcin Jurek	MARCIN JUREK
79	2	dołu	XVII i XIX w	XVIII i XIX w
82	15	dołu	OSINIEKU	OSINIAKU
	11	dołu	OSINAKU	OSINIAKU
	10	dołu	OSINIEKU	OSINIAKU
85	11	góry	1870 r	1860 r.
	16	góry	1867-1880	1861-1880
86	1	dołu	Antoni JABLONOWSKI	ANTONI JABLONSKI
87	16	dołu	BACZEK	BĄCZEK
92	15	dołu	Do domu...	Do domu...
95	12	góry	WERZANOWSKI	WERZANOWSKI
100	2	góry	zawadzian	zawadzian
101		podpis pod fot.	oddana do użytku w 2001 r	oddana do użytku w 2002 r
107	2	góry	Zespół Placówek Oświat.-Wychow	Zespół Szkolno-Przedszkolny
113	8	góry	St. Stępień	A. Sobol, St. Stępień
127		lewe dołce	Zofia Olbracht	Zofia Olbracht
127		prawe dołce	Aleksander Olszewski, Alicja Olszewska Jan Kierzkowski	Aleksander Olszewski, Alicja Olszewska Jan Kierzkowski
134	23	dołu	Libert Retakacorum	Libert Retakacorum
140	19	dołu	(komentarz)	(komentarz)
148	4	góry	-Kodźki parafialny był drewniany - a naw bocznych - 4,35 m ²	- zdanie to przemieść na s. 149, bowiem w tym miejscu jest opis kocioła w Czarnolesie i jego sponsorów, a kodźki parafialny (drewniany) był w Wygodzie
149		po zdaniu	- o zastąpienie drewnianej świątyni murowaną	umieścić zdanie ze s. 148 „Kodźki parafialny był drewniany a naw bocznych - 4,35 m ² ”
156	4	góry	medycznej Prowadziła	medycznej W 1954 r utworzono Punkt Pielęgniarki w Policznie Prowadziła
160		góry	mgr Romuald Pachlenski	mgr Romuald Paklenski
161	4	dołu	mgr Romuald Pachlenski	mgr Romuald Paklenski
163		góry	od 1996 r. Grażyna Kusio	od 1986 r. Grażyna Kusio
164	1	góry	FAMER	FARMER
169		dołu	Tadeusz Głowacki Ryszard Januszewicz - prezes OSP w Policznie przez ZO ZOSP.	Tadeusz Głowacki - prezes OSP w Policznie Ryszard Januszewicz - prezes ZO OSP,

EUGENIA JANUSZEWICZ – pedagog, nauczyciel historii, regionalistka, autorka artykułów poświęconych historii Policzny i współautorka książki „Policzna – przeszłość i dzień dzisiejszy radomskiej wsi”. Od 1996 roku współpracuje z czasopismem „Głos Ziemi Zwoleńskiej”. Była pomysłodawcą *Czarnoleskiego Marszu po Zdrowie*, który stał się tradycją regionu. Ponadto zainicjowała i uczestniczyła w pracach organizacyjnych związanych z obchodami 800-lecia założenia Policzny, wystawach („Grafika i malarstwo Moniki Mazur”, „Pokłon ziemi rodzinnej”) oraz *Spotkaniach Jubileuszowych roku 2000*. Za swoją pracę społeczną wyróżniona wieloma nagrodami i odznaczeniami, m.in. *Złotym Krzyżem Zasługi* oraz dwukrotnie odznakami Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej. Od 30 lat mieszka w Policznie.

ISBN 83-920482-5-3

